Sint-Christoffelkerk Opgrimbie

Ontwerpend haalbaarheidsonderzoek inzake de transformatie van het kerkgebouw voor nevenbestemming

Opdrachtgever
Kerkbestuur Sint-Christoffel Opgrimbie

Projectbegeleiding
Projectbureau Herbestemming Kerken

Ontwerpbureau
TV urbain architectencollectief + studiobont

Eindrapport
februari 2019

TV urbain architectencollectief - studiobont
zuidstationstraat 38 9000 Gent
studiobont@urbain-ac.be

Inhoudstafel

1 kerk en architectuur

historiek 4
architect 10
erfgoedwaardenstelling/typologie 14
roerend erfgoed 16
voormalige Sint-Christoffelkerk 20
planmateriaal 26
oppervlaktes/stoelopstelling 40
zendmasten 42
aanblik 44

2 kerk en omgeving

historiek 58
situering 70
luchtfoto 72
ruimtelijke visie dorpskern 74
fotoreportage 84
inplanting 86
nolli plan 88
voorzieningen 90

3 kerk en bestemming

opgave 94
ambitie 104

4 kerk en scenario

scenario 1 - kerk leegmaken om te laten zien 106
scenario 2 - kerk in de kerk 146
scenario 3 - kerk in het landschapspark 182
droomscenario - dromen van een ‘doorrijkerk’ 214
samenvatting 258

5 concluderend model

evaluatie en feedback - *scenario’s* 243
weerhouden scenario - *‘dromen van een doorrijkerk’* 249
droomscenario vs. concluderend model 253
verfijning 255
planmateriaal 257
inplanting 263
simulatie 272
referenties 275
oppervlaktestaat 291
fasering 293
technieken 297
indicatieve raming 301
feedback - *concluderend model* 305
conclusie en krachtlijnen 307

1 Kerk en Architectuur
historiek

9e-10e eeuw
Opgrimbie ontwikkelt zich als straatdorp op het tracé van de Romeinse heirbaan Tongeren-Nijmegen.

1100
eerste kerk wordt gebouwd aan de Kerkstraat

1230
Opgrimbie wordt als allodiaal goed geschonken aan de abdij van Hocht en krijgt kerkelijke immuniteit.

eind 15e
eeuw gepolychromeerd beeld Sint-Christoffel

1460
verwoesting Opgrimbie door legerbende
bouw romaanse kerk aan Kerkstraat (restant koor in mergelsteen bewaard)

1579
verwoesting opgrimbie door legerbende

1651
abdis schenkt de kerk als leen aan de prinsbisschop van Luik

1784
bouw eerste pastorie

1790
Fransen verwoesten kerk aan Kerkstraat
grafkruisen en monumenten worden opgesteld rond oud kerkkoor
eerste helft 19e eeuw: processiemadonna

1812
aanleg rijksweg Tongeren-Maaseik

1839
heropbouw kerkgedeelte tussen koor en toren + bouw oksaal, sacristie en communiebank

1846
bouw pastorie

1848
kerkbanken door H. De Witte (hout van bomen aan de Breul)

1851
Daalgrimbie wordt bij Opgrimbie gevoegd

1859
aankoop orgel

1891
aankoop nieuwe klok - ontdekking warme waterbron Heikant

25-07-1905
eerste steenlegging: bouw neogotische basilica aan de Heirstraat (architect Matieu Christiaens, aannemer Guillaume Bollen)

10-06-1906
plaatsing nieuw orgel en kruisweg

28-06-1906
feestelijke inwijding nieuwe kerk

1907
afbraak kerk in Kerkstraat, behoud kerkkoor

1914 - 1929
diverse herstellingswerken

begin 20e eeuw: neogotisch geschilderde kruisweg
neogotische hoofd en zijaltaren
hardstenen doopvont met koperen deksel
neogotische glasramen

1943
klok uit toren opgeeist door Duitse leger

1951
aankoop nieuwe klokken

24-10-1953
inwijding nieuwe klokken

1956
toren beschadigd door stormweer

1956
aankoop nieuw orgel

1962
bouw jeugdlokalen achter de kerk

1964
elekticiteitscabine in kerkkoor aan Kerkstraat

1975
renovatie pastorij

1986
herstellingswerken toren

2002
koor Kerkstraat geklasseerd als beschermd monument

2006-2008
restauratie buitenzijde

05-10-2009
vastgesteld als bouwkundig erfgoed

2013
restauratie binnenzijde en schilderwerken (BO Architect)

2015
restauratie kerkkoor Kerkstraat

2017
herstellen bliksemafleiders

2017
Archeologische vondsten naast kerk: romeinse verdedigings-
gracht, metaal, kralen en een sieraad

2018
aangesloten bij monumentenwacht

2018
herstelling torenluik (toegang torenhaan)

2018
installatie antennes gsm-operatoren in toren

De familie Christiaens vlak voor de oorlog, met links onderaan vader Christiaens. (bron: Borgerhoff)

'Op het einde van de 19de eeuw kende Limburg een onverdroten ijver tot het bouwen van kerken. Voor de bouw van deze bedehuizen werd beroep gedaan op diverse bouwkundigen uit eigen streek, zoals Hyacinth Martens, Léon Jaminé en Mathieu Christiaens. Deze bouwmeesters hadden een verschillende opleiding genoten maar kregen erkenning op basis van hun architecturale ervaring en praktijk.

Mathieu Christiaens (Tongeren, 8 maart 1865 - Tongeren, 11 oktober 1934) was ingenieur-architect en gevestigd te Tongeren. Hij was zoon van een aannemer en studeerde voor ingenieur-architect aan de universiteit van Leuven, waar hij in 1885 zijn diploma behaalde. Hij was leerling van Joris Helleputte. Een groot deel van zijn werk was religieus geïnspireerd en omvat kerken, pastorieën en scholen.

Hij ontwierp ook arbeiders- en burgerwoningen en werkte mee aan de restauratie van verschillende kerken en kastelen.

Aanvankelijk uitte hij zich in neogotische en neoromaanse bouwstijlen, en ontwierp zo de kerken van Opgrimbie en Eigenbilzen, alsook het Onze-Lieve-Vrouwcollege van Tongeren. Na de Eerst Wereldoorlog uitte hij zich in vrijere vormen, zoals blijkt in de projecten voor de kerken van Tervant (1927) en Kaulille (1930).

In 1905 werd hij directeur van de Tekenschool van Tongeren, waar hij tevens les gaf. Van 1904 tot 1934 was hij lid van de Koninklijke Comissie voor Monumenten en Landschappen.'

bron: inventaris.onroerenderfgoed.be

Ets portret M. Christiaens
(bron: Stadsarchief Tongeren)

Onze-Lieve-Vrouwcollege van Tongeren (bron: inventaris onroerend erfgoed)

Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt-Ontvangenkerk van Tervant (1927)
(bron: inventaris onroerend erfgoed)

foto Guido Vranken, bestuurslid ‘t Oude Grimbiaca

bedevaarten en processies

De St Kristoffelkerk is gekend voor de St Krisoffelbedevaart die jaarlijks wordt georganiseerd en waarbij voertuigen worden gewijd. De laatste jaren komen allerhande voertuigen aan bod: auto’s, vrachtwagens, tractoren, paarden, oldtimers, motoren, fietsen, ... Voor de eerste wijding moet men terug gaan tot 1956. De bedevaart is uitgegroeid *‘tot een trefpunt met daaraan verbonden een gezellig samenzijn onder de kerktoren’*.

bron: http://opgrimbie.landelijkegilden.be/activiteiten/34314

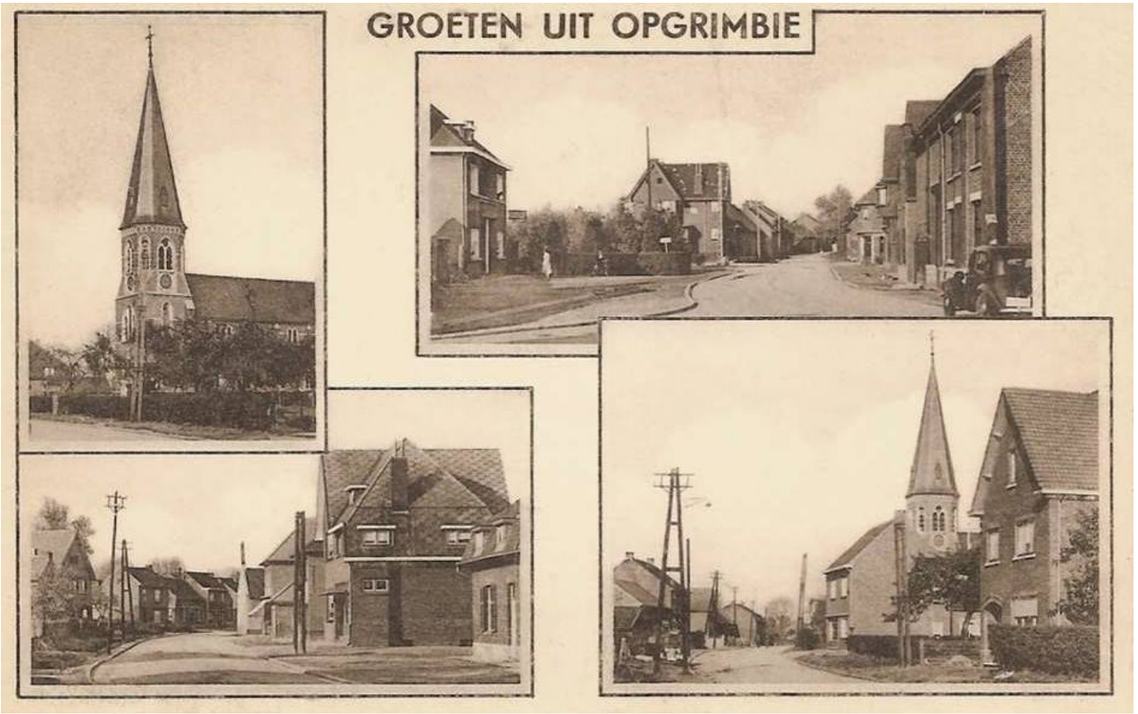

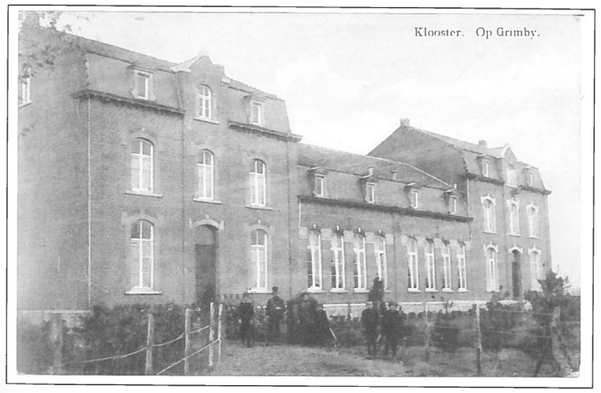

erfgoedwaardenstelling

De Sint-Christoffelkerk is de parochiekerk van Opgrimbie en is gelegen aan de Heirstraat. Oorspronkelijk was er een parochiekerk aan de Kerkstraat. Het 16de eeuwse koor van de oorspronkelijke kerk bleef bewaard. De huidige kerk werd gebouwd in 1906 naar een ontwerp van architect Mathieu Christiaens.

Het gebouw is opgenomen op de inventaris bouwkundig erfgoed als bouwkundige relict, vastgesteld sinds 05-10-2009.

'Bakstenen gebouw onder zadel- en lessenaarsdaken (leien) met afwerking van zachte natuursteen voor vensteromlijstingen en banden, en hardsteen voor waterlijsten en omlijsting van het portaal.

De toren telt twee vierkante geledingen en een polygonale bovenste geleding met in elke zijde een spitsboogvormig galmgat. Ingesnoerde naaldspits (leien). Getoogd portaal in een driehoekige omlijsting. Spitsboogfries onder de dakrand. Gekoppelde drieledige spitsboogvensters; tweelichten als bovenvensters. De zijgevels zijn geritmeerd door middel van steunberen.

Bepleisterd interieur. De beuken zijn gescheiden door middel van een spitsboogarcade met mergelstenen bogen en hardstenen zuilen met bladkapiteel. Overdekking door middel van een houten spitstongewelf doorlopend over schip en koor.
Vlakke houten zolderingen over de zijbeuken.'

bron: inventaris.onroerenderfgoed.be

typologie

'Neogotische basilica met een driebeukig schip van vier traveeën en twee smallere traveeën met voorstaande vierkante westtoren en een koor van één rechte travee met vlakke sluiting, geflankeerd door sacristieën.'

bron: inventaris.onroerenderfgoed.be

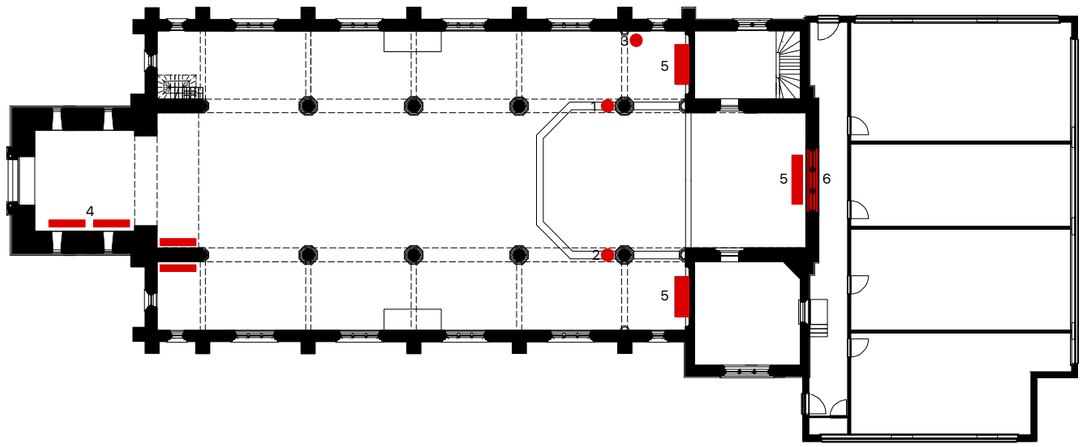

1 Processie Madonna (19e eeuw)
2 Sint-Christoffelbeeld (15e eeuw)
3 doopvont (1848)
4 houten kerkbanken (1848)
5 hoofdaltaar 'De Eendracht' (1906)
6 driedelig brandglasraam (begin 20e eeuw)

erfgoedwaardenstelling

'Meubilair
Neogotische, geschilderde kruisweg (begin 20ste eeuw). Beeld van Sint-Christoffel, gepolychromeerd hout (eind 15de eeuw); processiemadonna (eerste helft 19de eeuw). Neogotische hoofd- en zijaltaren (begin 20ste eeuw). Hardstenen doopvont met koperen deksel. Kerkbanken, gedateerd 1848 H. DE WITTE. Neogotische glasramen (begin 20ste eeuw).'

bron: inventaris.onroerenderfgoed.be

Kerkbanken (H. De Witte), bron: 1906-2006 100 jaar St.Kristoffelkerk in Opgrimbie

hoofdaltaar (vervaardigd uit restanten van de oude communiebank) en doopvont

Processiemadonna (19e eeuw) en Sint-Christoffelbeeld
bron: 1906-2006 100 jaar St.Kristoffelkerk in Opgrimbie

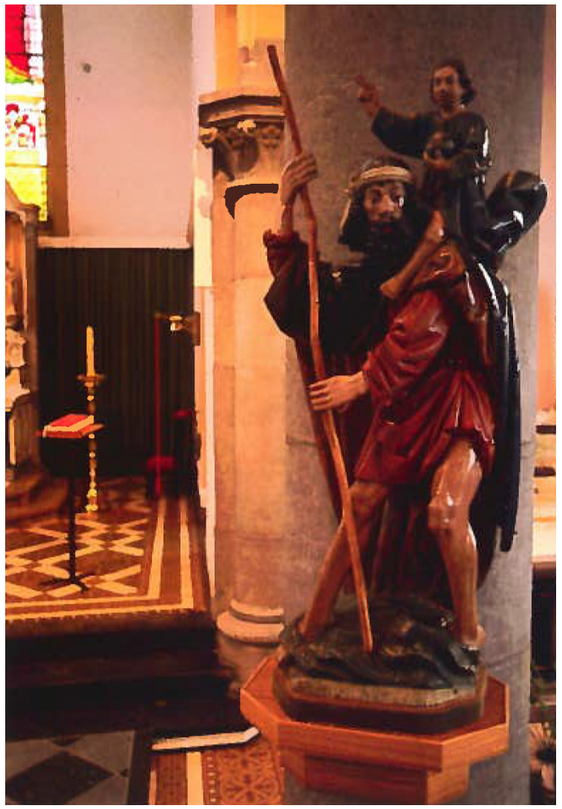

voormalige Sint-Christoffelkerk

Omtrent de voormalige Sint-Christoffelkerk kan men in de inventaris bouwkundig erfgoed volgende terugvinden:

'Het laatgotisch mergelstenen koor is de enige restant van de voormalige Sint-Christoffelkerk uit de 16de eeuw. Acht grafkruisen en -monumenten van de 17de tot de 19de eeuw zijn opgesteld rond het koor binnen een gietijzeren omheining. Een deel van de kerkhofmuur is bewaard ten oosten van het koor.

Beschrijving
De laat-gotische Sint-Christoffelkerk werd - op het koor na - afgebroken in het begin van de 20ste eeuw. In 1906 werd iets verderop, langs de Heirstraat, een neogotische basilica gebouwd naar ontwerp van architect M. Christiaens uit Tongeren.

Van de oude kerk resteert enkel het koor, gelegen ten midden van het oude kerkhof. Het koor bleef in gebruik als kapel tot eind van de jaren 1960.

De voormalige kerk is een laat-gotisch, mergelstenen gebouw uit de 16de eeuw, met een rechthoekig koor van één travee met driezijdige sluiting en twee overhoekse, gelede steunberen bij de aanzet van de driezijdige sluiting. Er zijn waterspuwer in zuidoostelijke muur en vijf spitsboogvensters waarvan het oostelijk een deel van het gotisch maaswerk behield; drie ervan zijn dichtgemetseld. De rondboogvormige, gedichte scheiboog tussen koor en schip is zichtbaar in de gecementeerde westgevel. De kapel wordt afgedekt door een zadeldak met natuurleien.
Inwendig werd het koor gedeeltelijk omgebouwd tot elektriciteitscabine S.V. Interelectra. De driezijdige koorsluiting en de venstertravee zijn ongebruikt. In de twee schuine zijden van de koorsluiting komen twee nissen voor. De vloer bestaat uit Maaskalksteen.

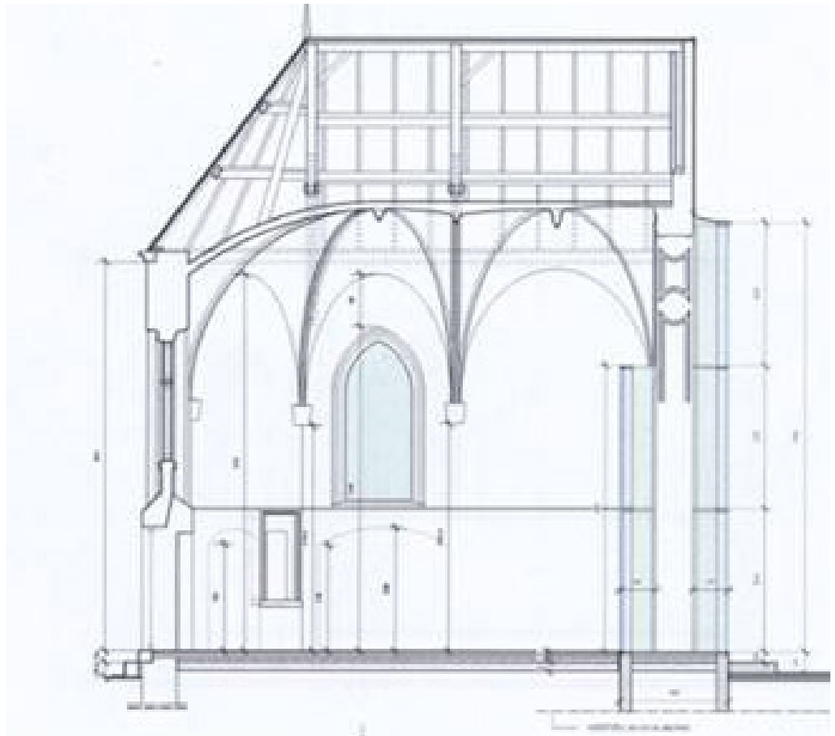

DOORSNEDE CC' 1/50
DOORSNEDE AA' 1/50

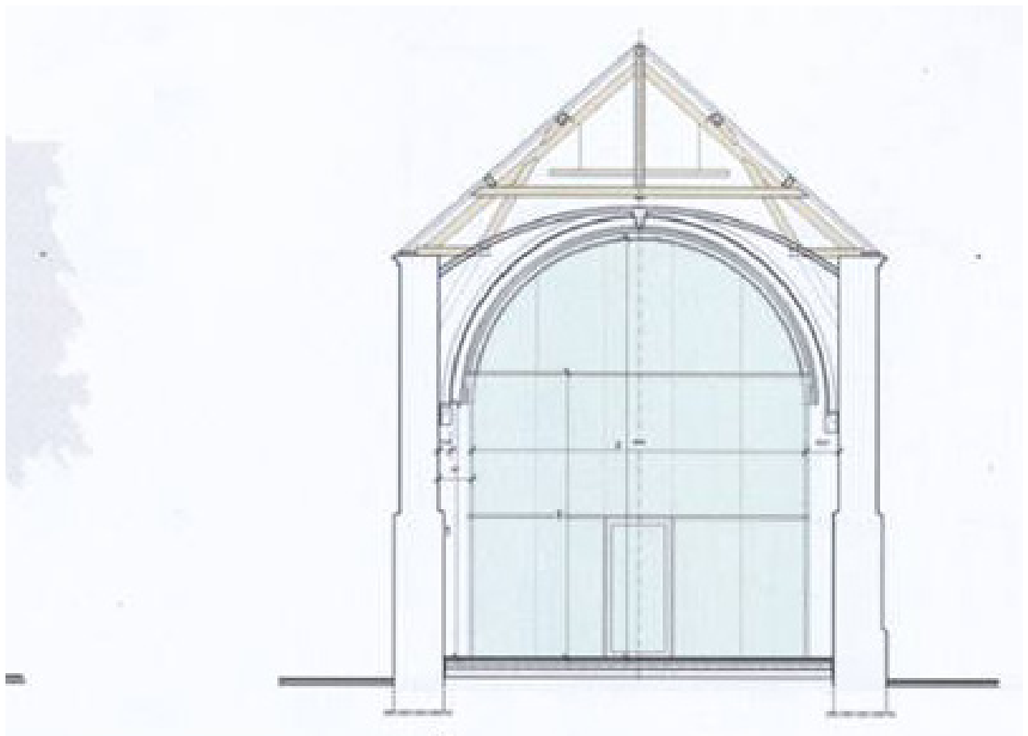

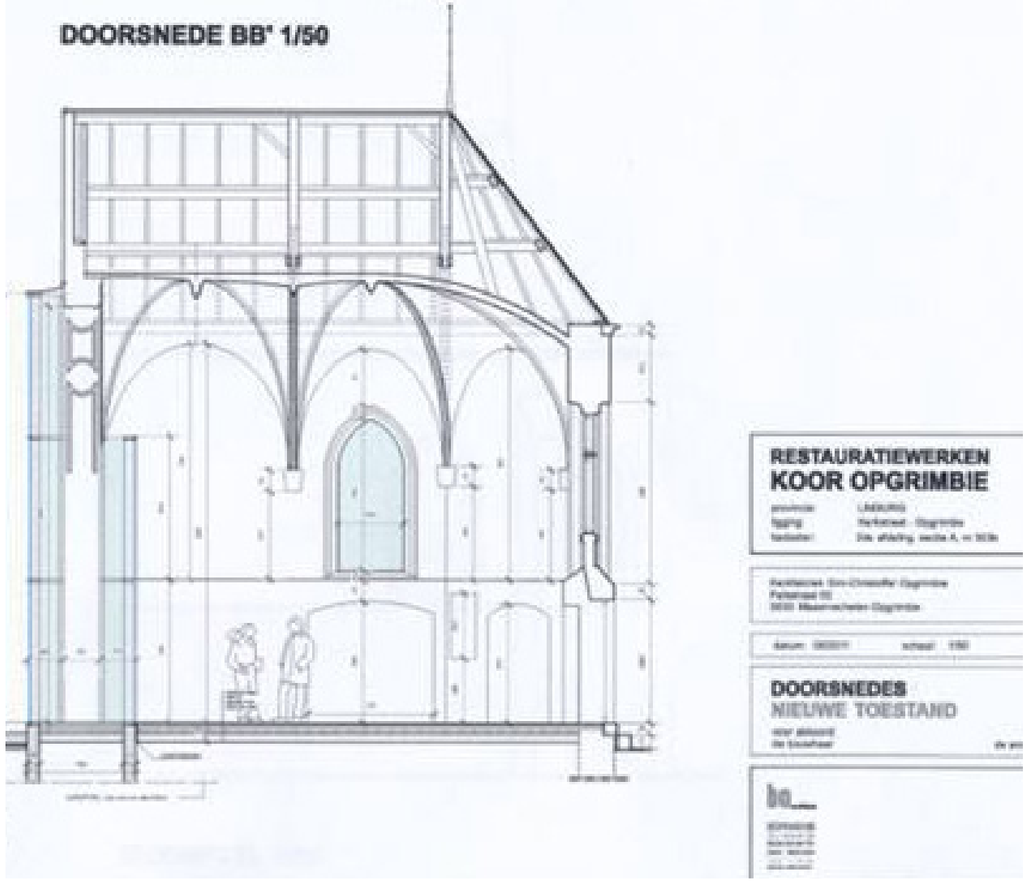
DOORSNEDE BB' 1/50
RESTAURATIEWERKEN
KOOR OPGRIMBIE
DOORSNEDES
NIEUWE TOESTAND

Oud koor met bewaarde kerkhofmuur en voormalige pastoriewoning.

Tegen de wand is een grafsteen geplaatst met volgende tekst :
"MONUMENTUM/ HOC SIBI PRAE NOBILIQUE/ DNO DNO JOANNI MARTINO/ DE MAILLIARDOR HELVETICO/ NECNON OLIM SUB LUDOVICO/ XIIII FRANCORUM REGE/ CHRISTIANISSIMO CAPITANEO/ POSUIT REVERENDUS DNUS/ DNUS AUGUSTINUS DE/ MAILLIARDOR ORDINIS/ PRAE MONSTRATENSIS CANONICUS/ REGELARIS HUIUS LOCI PASTOR/ OBYT ILLE ANNO DNI 1707/ MENSIS XBRIS DIE 19 MIC/ AUTEM ANNO 1748 DIE 28 BRIS/ SISTE LECTOR ET UTRIQUE/ APPRECIARE UT AE TERNA/ QUANTOCIUS/ R.I.P."

Rond de kerk is de zone van het voormalig kerkhof als groene zone aangelegd. Ten oosten van de kerk is nog een gedeelte van de oorspronkelijke kerkhofmuur (verstevigd met recentere steunberen) bewaard gebleven. De rest van de kerkhofmuur is afgebroken. Rond de ingang en de zijkanten van het koor werd een kleinere omheining geconstrueerd, gebruikmakend van het oorspronkelijke hek.
Binnen deze omheining zijn verschillende grafmonumenten en grafkruisen opgesteld.'

bron: inventaris.onroerenderfgoed.be

1 Kerk en Architectuur
planmateriaal

In functie van de haalbaarheidsstudie werden een aantal digitale documenten ter beschikking gesteld: plannen, gevels en dwarse snede. Om de ontbrekende langse snede op te maken werd een beroep gedaan op de afdeling Geodesie van Geonius Geleen. Deze firma heeft een 3d scan uitgevoerd van het gebouw en heeft ook de bestanden met punten uit de puntenwolk overgemaakt.

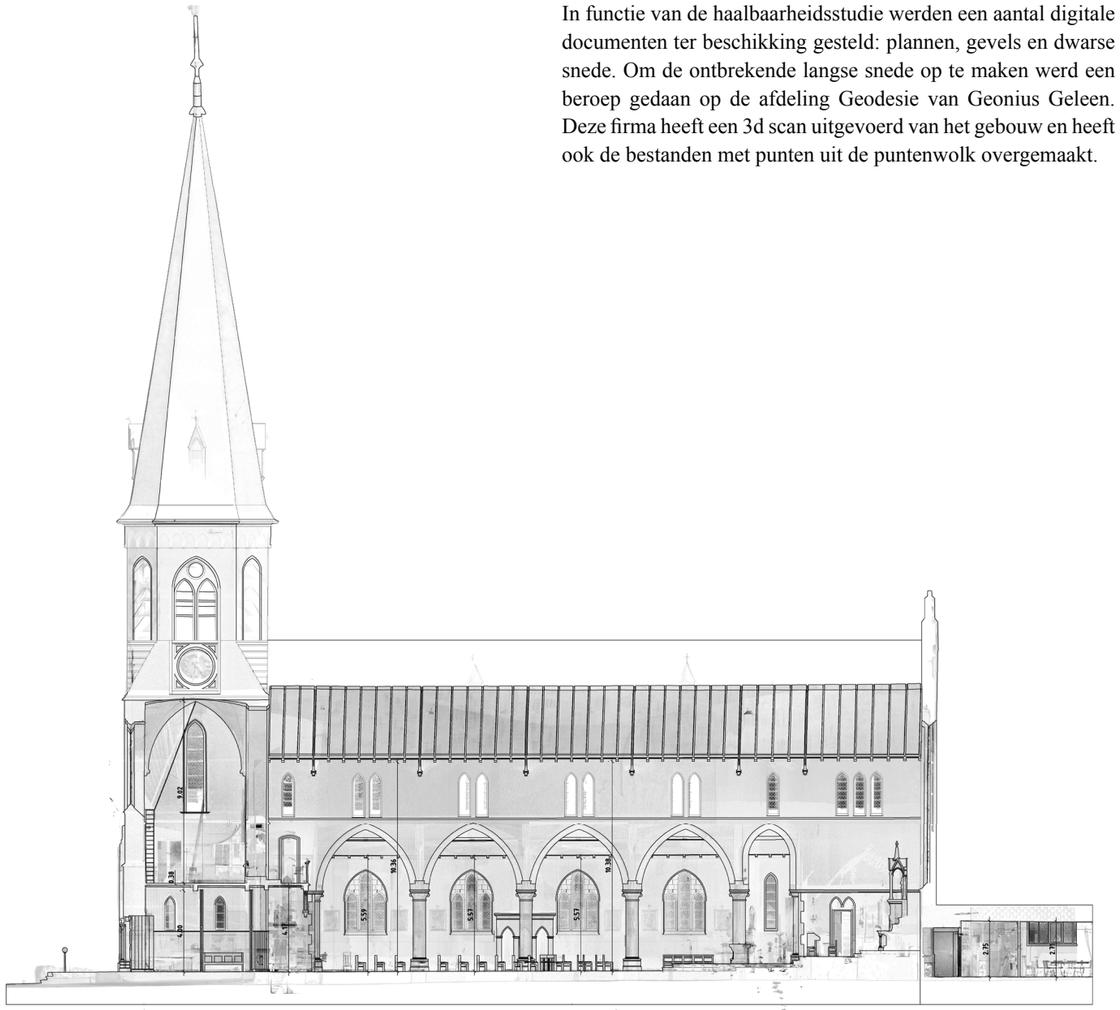

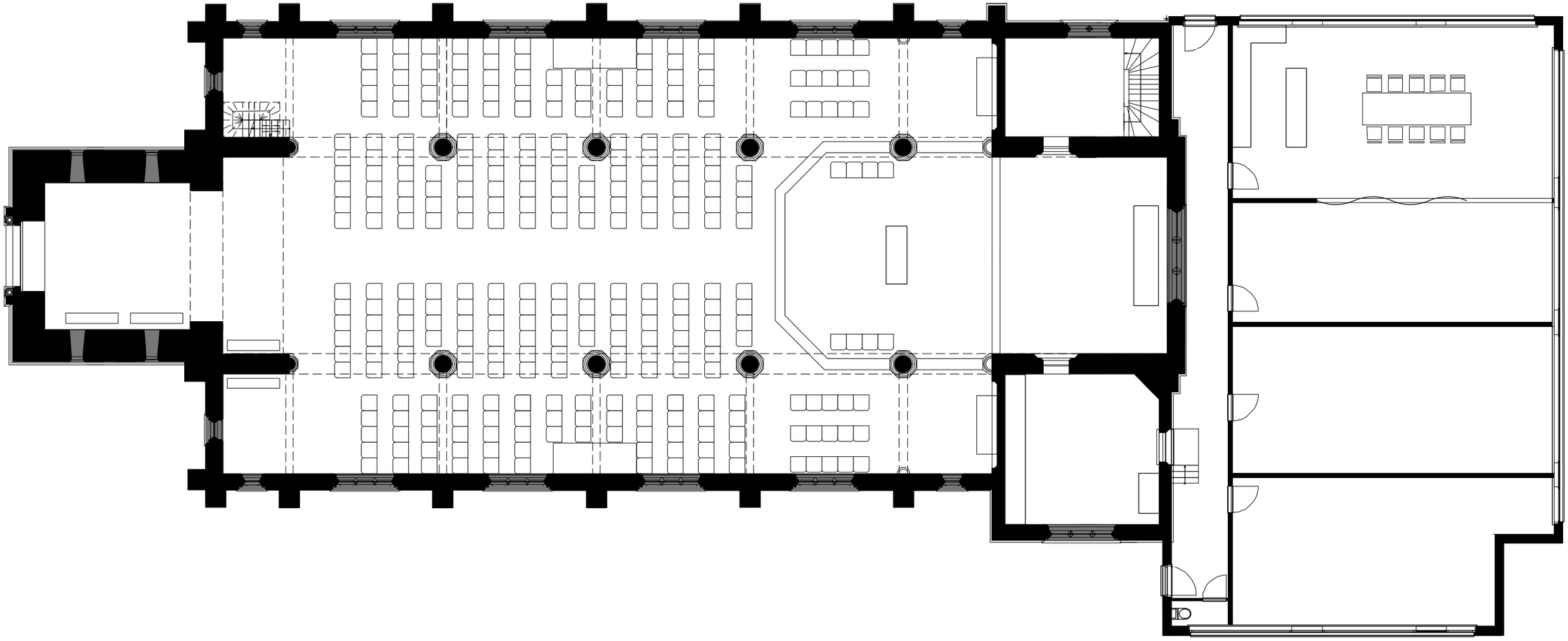

plan +0

1m 5m 10m

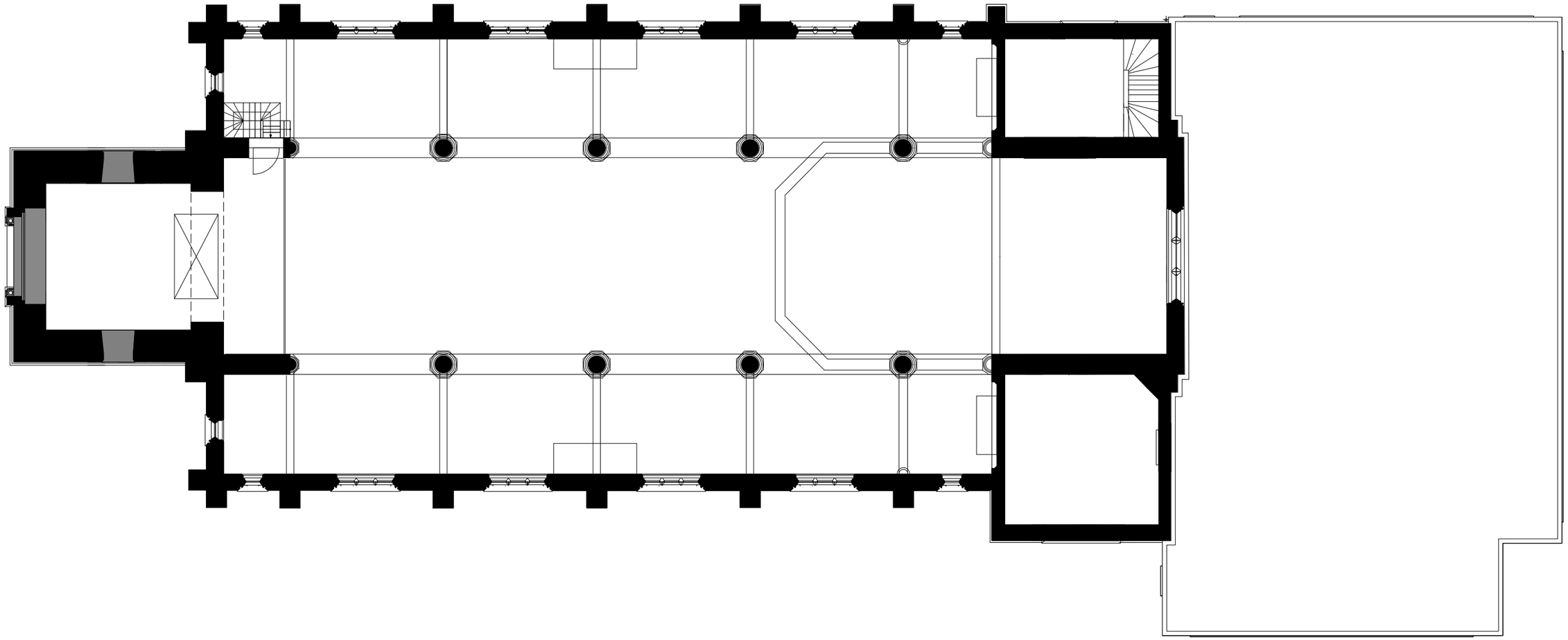

plan +1

1m 5m 10m

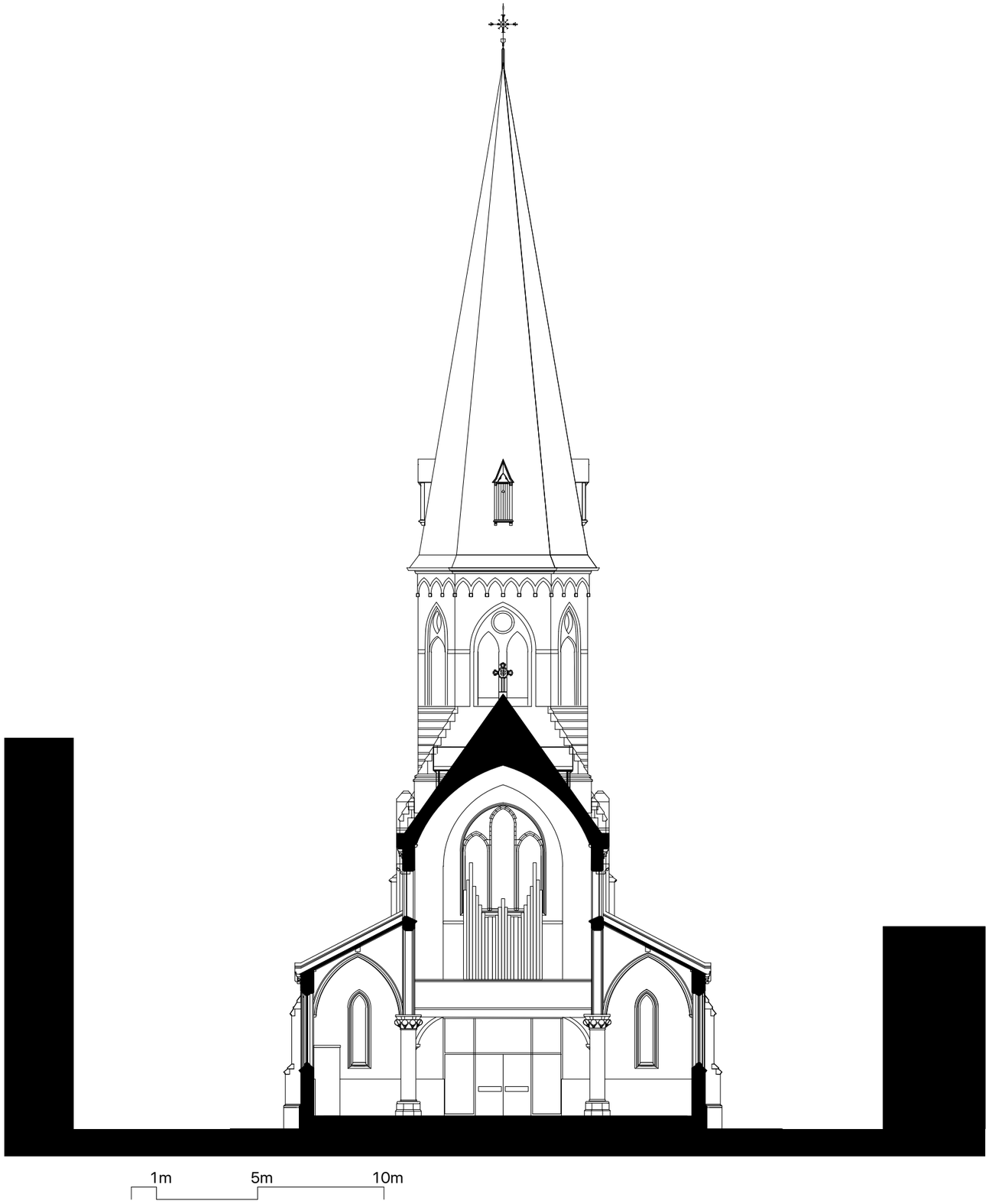
1m
5m
10m

1m
5m
10m

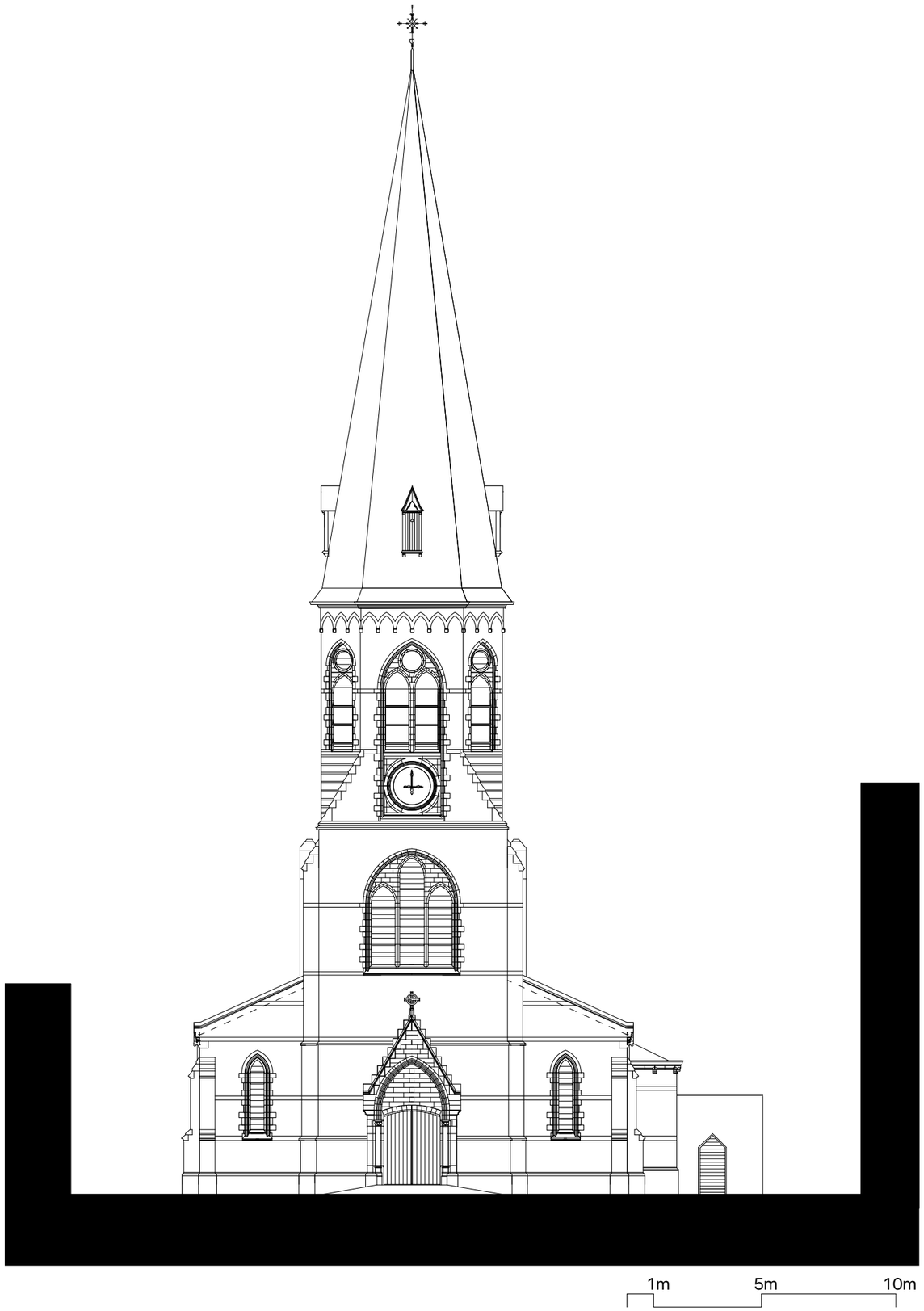
1m
5m
10m

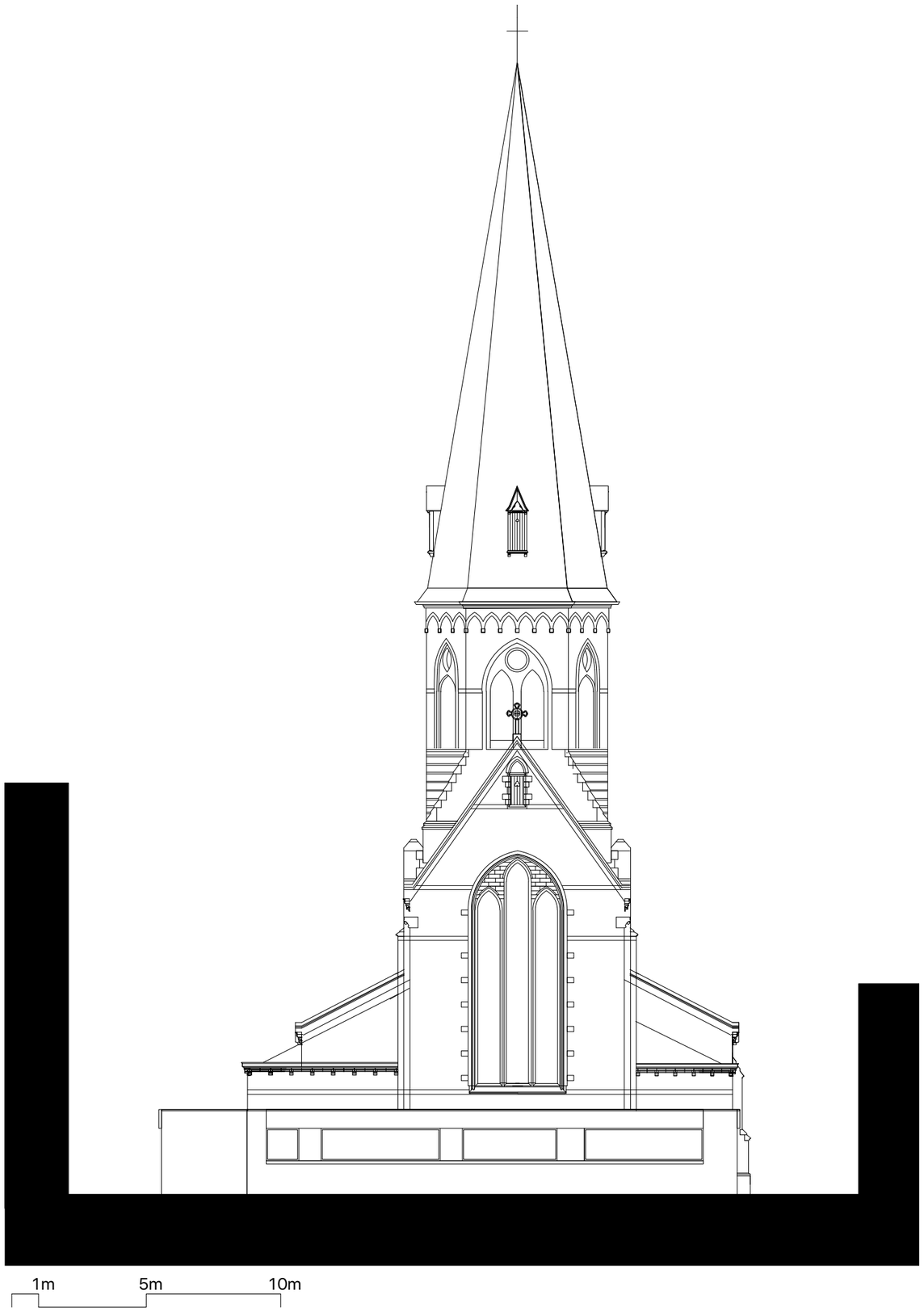
1m
5m
10m

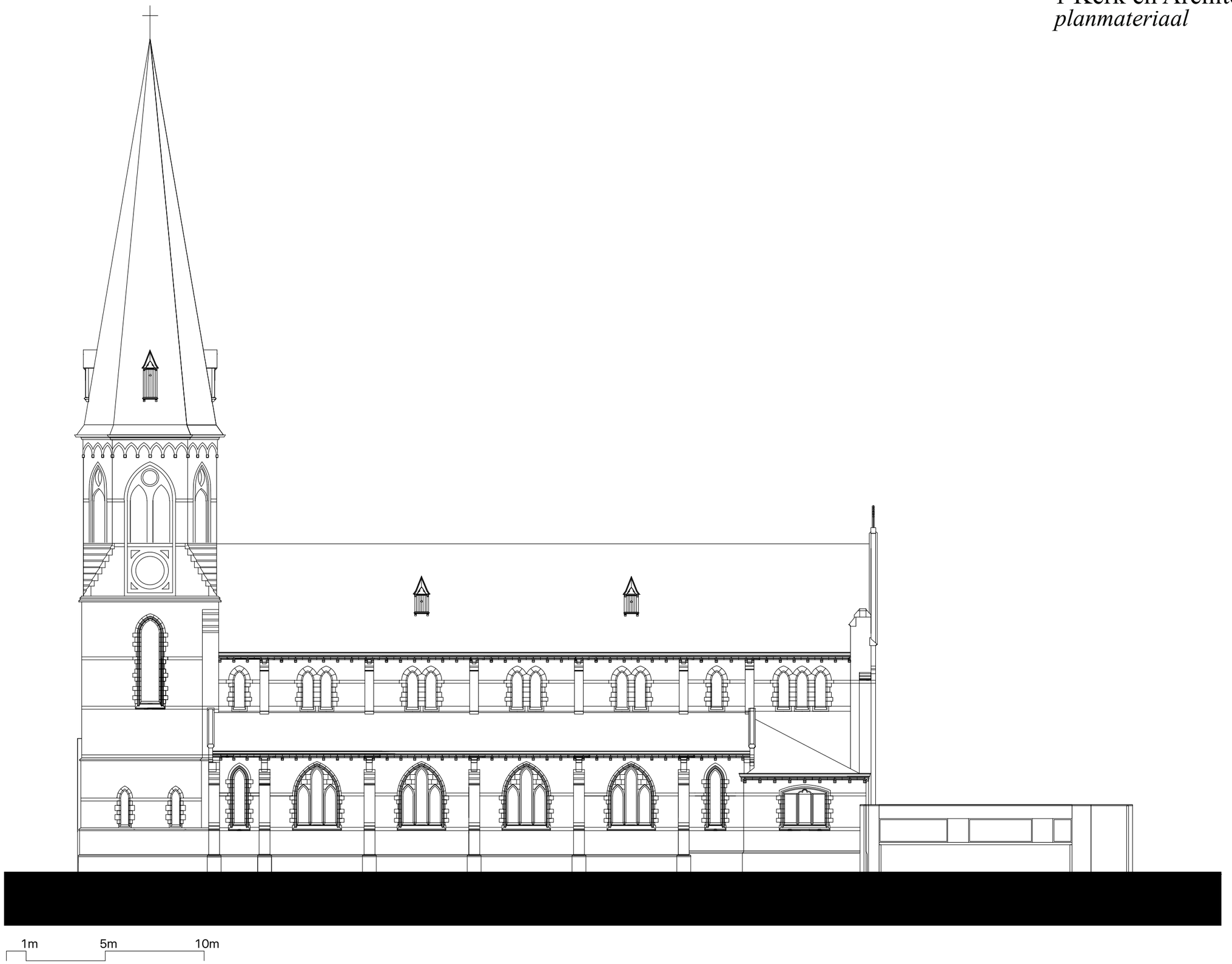
1m
5m
10m

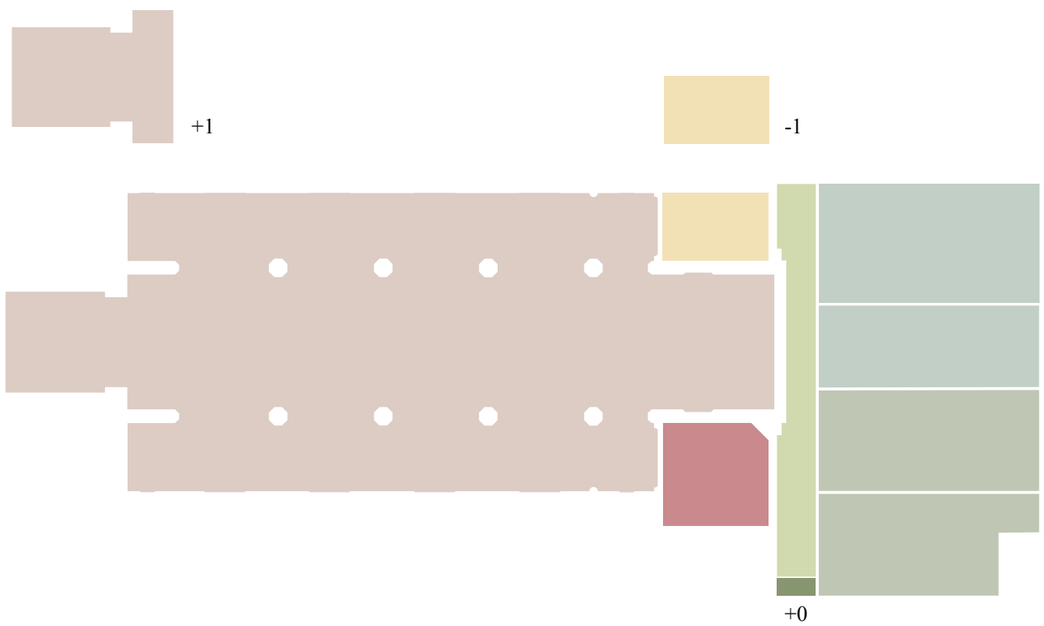

458 m2 - gebedsruimte
44 m2 - doksaal

18 m2 - technische ruimte
18 m2 - kelder

27 m2 - sacristie

34 m2 - circulatie

110 m2 - berging

115 m2 - polyvalente zaal/cathecheselokalen

2 m2 - toilet

1m 5m 10m

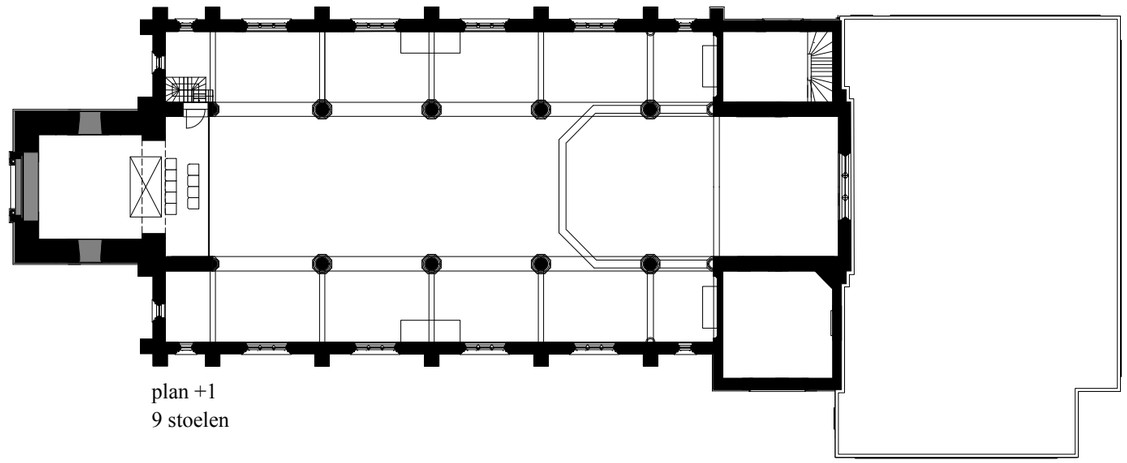

plan +1
9 stoelen

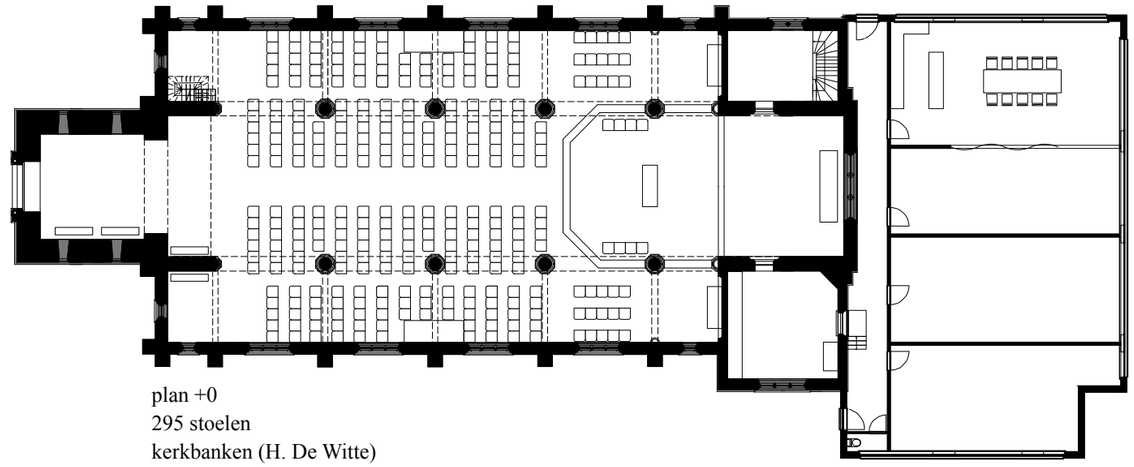

plan +0
295 stoelen
kerkbanken (H. De Witte)

1m 5m 10m

1 Kerk en Architectuur
zendmasten

ANTENNA CONFIG.	Sector	Technology	Reference	AGL	Az.	RRU	TMA	DBC
	L4/S4+U4/U7+S1+L1	L8/G9+U9/U21+G18+L18	ATR4518R2	+26.35m	45°	4	-	-
	L5/S5+U5/U8+S2+L2	L8/G9+U9/U21+G18+L18	ATR4518R2	+26.35m	135°	4	-	-
	L6/S6+U6/U9+S3+L3	L8/G9+U9/U21+G18+L18	ATR4518R2	+26.35m	225°	4	-	-
	L0_8/S0_9+U0_9/U0_21+S0_18+L0_18	L8/G9+U9/U21+G18+L18	ATR4518R2	+26.35m	315°	4	-	-

FEEDERS CONFIG.	Type	Number	Length
	F.O.	4	±20m
	F.O.	4	±20m
	F.O.	4	±20m
	F.O.	4	±20m

MICROWAVE CONFIGURATION				
N° Dish	Type	AGL	Site link	Azimuth
D1	Ø60cm	+26.80m	TBD	TBD
D2	Ø60cm	+26.80m	TBD	TBD
D3	Ø60cm	+26.80m	TBD	TBD
D4	Ø60cm	+26.80m	TBD	TBD

aarding en bliksemafleiding antennes aangesloten aan nieuw aardingcircuit v/d site.
earthing and lightningprotection antennas connected to new earth circuit of the site.

standaard veiligheidspictogrammen en labels voorzien.
standard safety (warning signs) pictograms and labels installed.

dak voor de antennes vervangen door RF transparant materiaal
roof to replace by RF transparent material in front of the antennas

locatie voedpadkast te bevestigen door operator
location PSN cabinet to be confirmed by operator

verbinding F.O te bespreken met de service provider
connection fibre optic to be discussed with the service provider

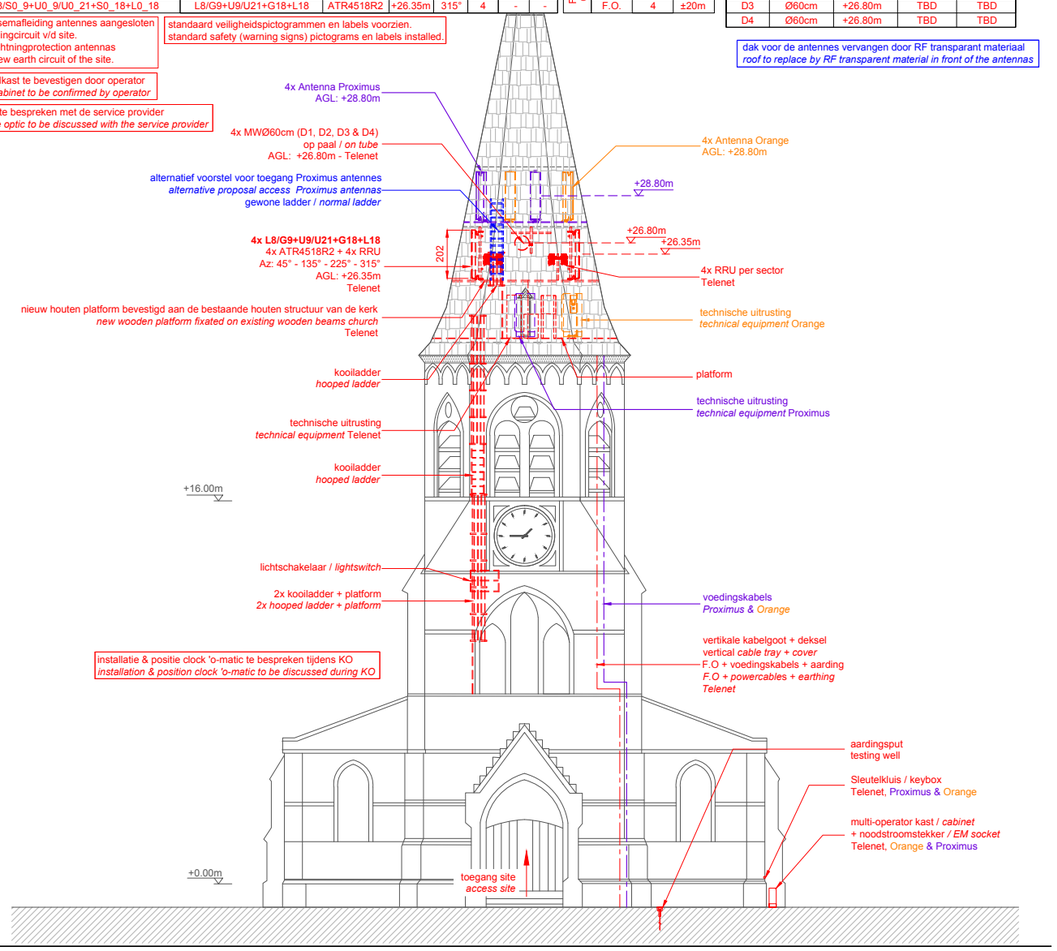

De kerkfabriek sloot recent overeenkomsten met telecomopertoren Telenet, Orange en Proximus voor plaatsing van zendmasten in de torenspits. Daartoe zullen aanpassingswerken gebeuren aan de kerk. Deze waren reeds vastgelegd kort voor de startvergadering, en waren onomkeerbaar. Toegankelijkheid van de kerk wordt geregeld met een sleutelkoker, achteraan wordt ter hoogte van het oksaal een kooiladder gemonteerd, in de spits wordt een nieuw platform gebouwd, de leien van de torenspits worden vervangen.

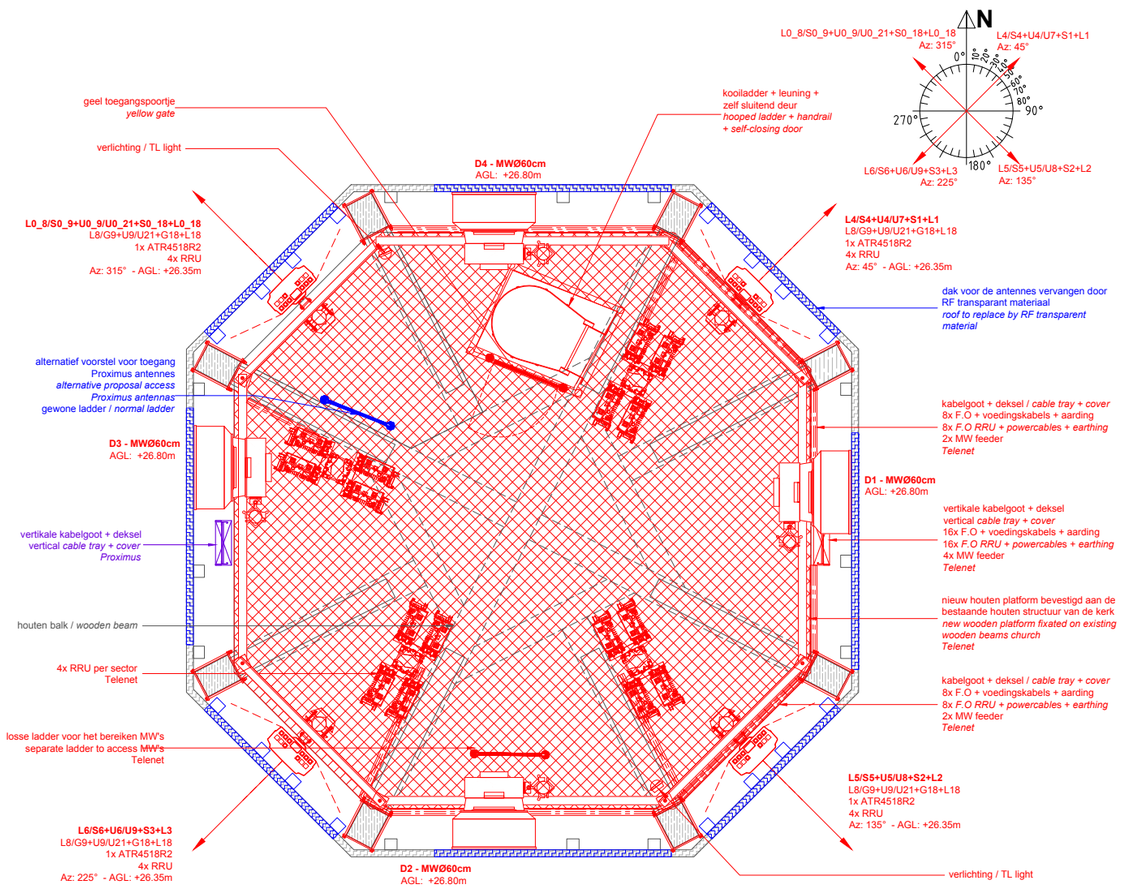

haex

Huidige kerkinterieur

Simulatie van de lege kerk

Fricx 1772

Ferraris 1771 - 1778

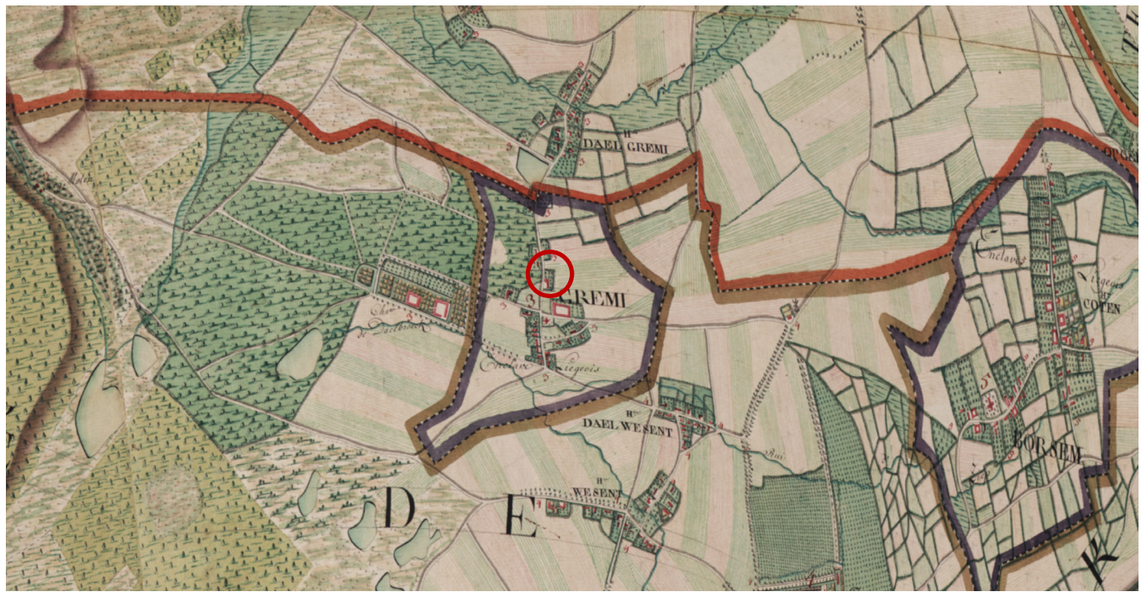

'Opgrimbie en het gehucht Daalgrimbie vormen een straatdorp dat zich ontwikkelde op het tracé van de Romeinse heirbaan Tongeren - Nijmegen. De oude bewoning blijkt uit de belangrijke prehistorische en Romeinse vondsten die er gedaan werden.

Het oorspronkelijke domein wordt waarschijnlijk in de 9de - 10de eeuwgesplitst. In 1230 wordt Opgrimbie als allodiaal goed geschonken aan de abdij van Hocht; hierdoor verwerft het de kerkelijke immuniteit. Hierover ontstaan conflicten met de prinsbisschop van Luik, tot de abdis in 1651 het goed als leen aan de prinsbisschop opdraagt. De schepenbank, benoemd door de abdis, sprak Luiks recht en ging in beroep bij de Luikse schepenbank. Een jaarlijks verkozen burgemeester nam het bestuur waar. Opgrimbie werd onder meer in 1490 en 1579 door legerbenden verwoest.

Op kerkelijk gebied behoorde het tot de Sint-Christoffelparochie. Patronaat en het grootste deel van de tienden waren in bezit van de abdij van Cornillon, later overgebracht naar Beaurepart, Luik.'

Atlas der Buurtwegen 1841

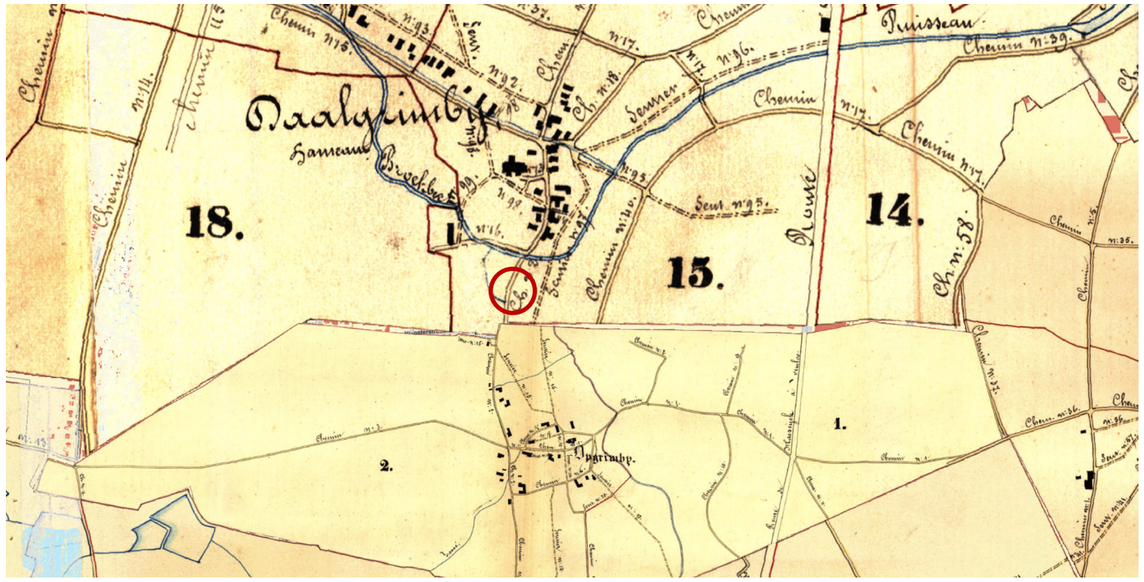

Vandermaelen 1864

'Opgrimbie was een zeer kleine gemeente; in 1851 wordt het gehucht Daalgrimbie, dat tot dan bij Mechelen-aan-de-Maas hoorde, bij Opgrimbie gevoegd, waardoor de oppervlakte van 147 hectare tot 1.269 hectare steeg en de bevolking verviervoudigde.
De kern van het dorp bleef steeds de oude heirbaan (Heirstraat), waaraan zich aan de oostzijde (Kerkstraat) de oude kerk bevond. De rijksweg Tongeren-Maaseik, die vanaf de eerste helft van de 19de eeuw het oostelijk gedeelte van de gemeente doorkruist, kreeg hier nooit de centrumfunctie die hij in andere gemeenten in de loop van de tweede helft van de 19de en 20ste eeuw verwierf.

Het westen van het grondgebied wordt nog steeds ingenomen door uitgestrekte bossen (ongeveer de helft van het grondgebied), die voor enige toeristische bedrijvigheid zorgen. Hier bevindt zich ook sinds 1960 een koninklijk domein. De actieve bevolking is werkzaam in de naburige industriegebieden.'

bron: inventaris.onroerenderfgoed.be

Fricx 1772

Bergh
Loet
Dynhove
Esdel
Vucht
Mechelen
Grimmen
Vehoven
Neerbeeck
Beeck
Geul
Reckem
Commanderie
Haesdal
Schimmert
Bunecht
Merssem
Marsenhoven
Neer Haren
Burch Haren
Hoichten
Peterssen Chap.
Gelick
de Maestricht
Sutendael
Robulent
Guenrack
Gliren
Opgel
Crav
Schume
Hulsberg
Albeeck
Raven's Bosch
S. Geerlach

Ferraris 1771 - 1778

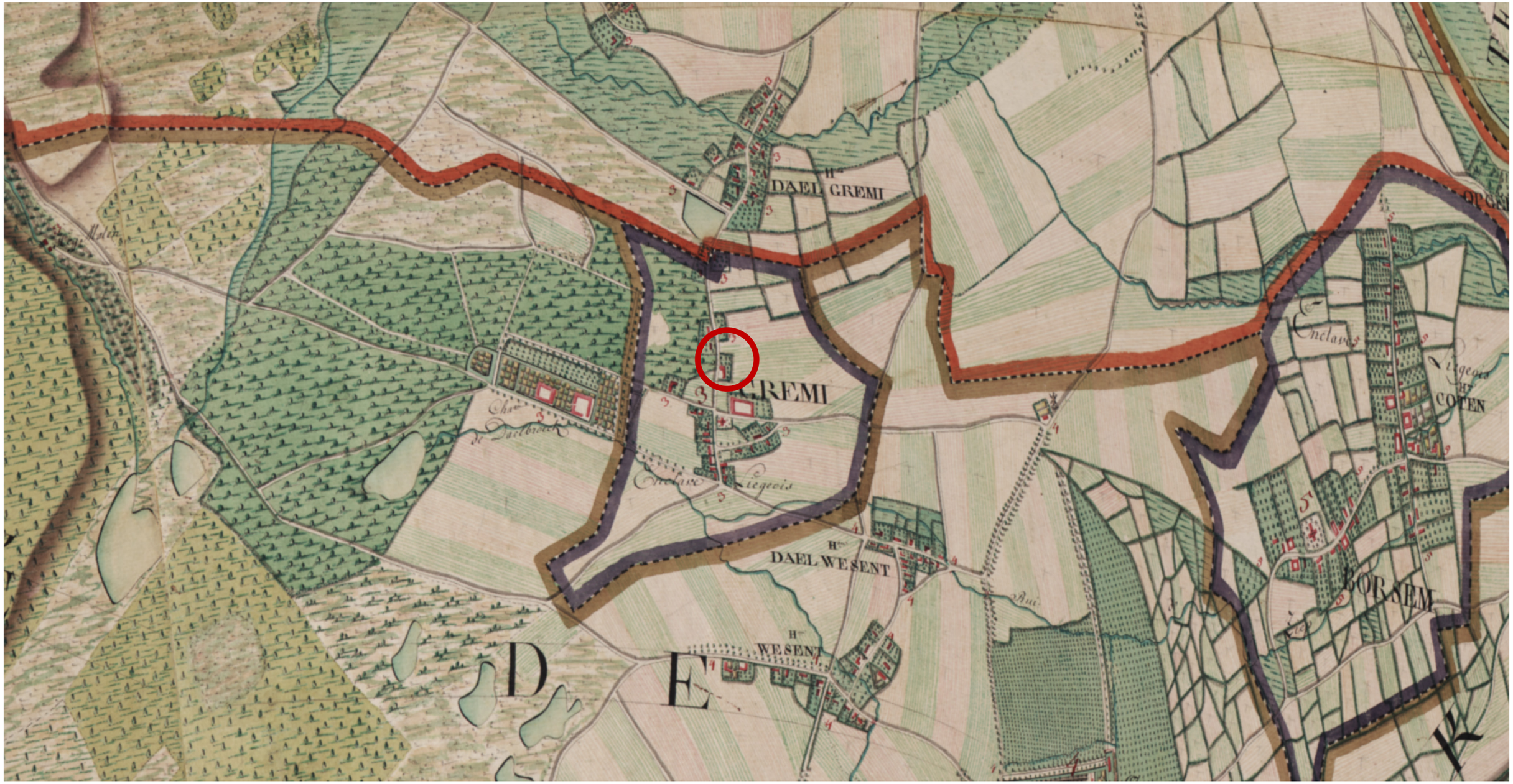

Atlas der Buurtwegen 1841

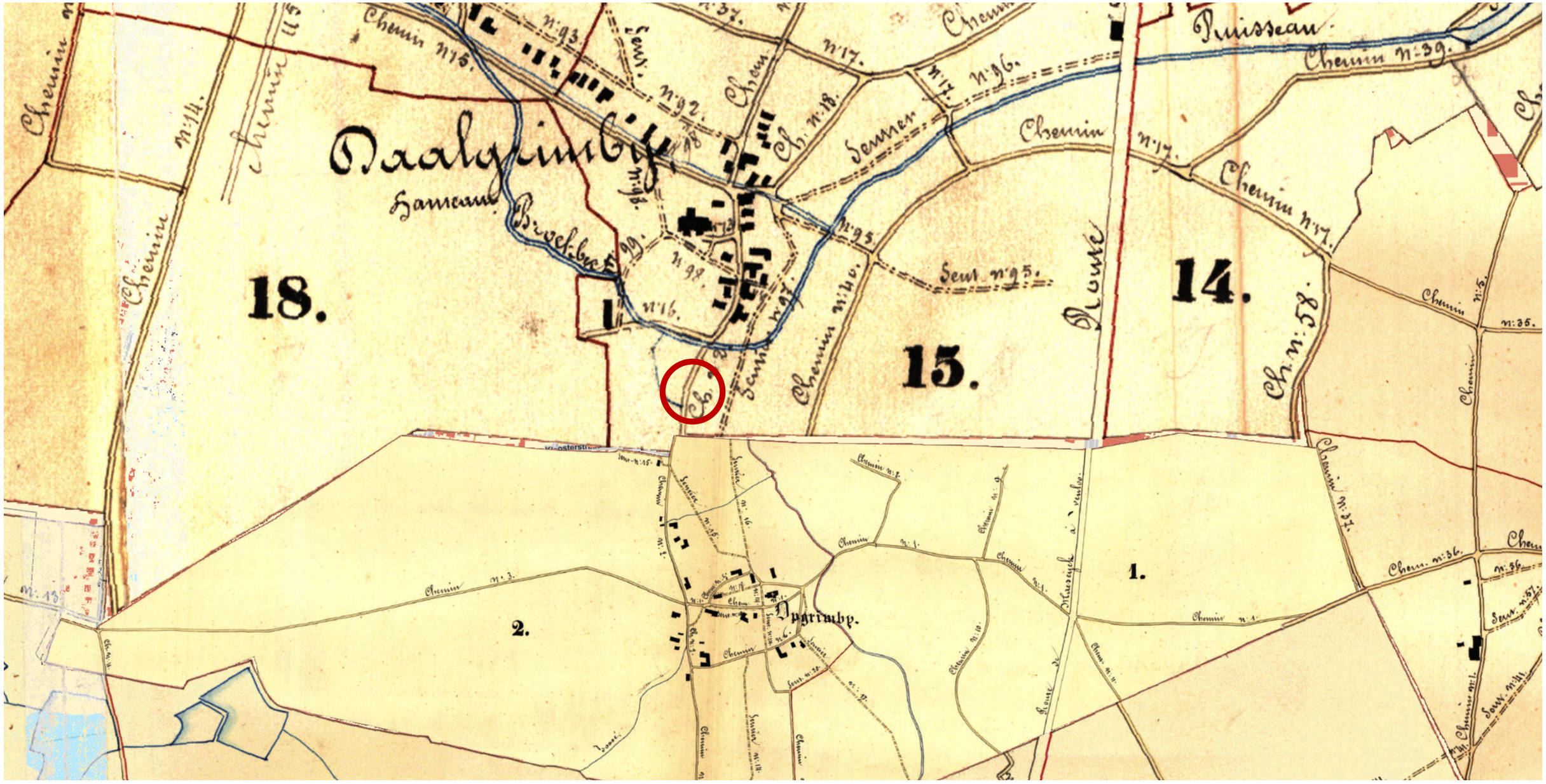

Vandermaelen 1864

2 Kerk en Omgeving
situering

2 Kerk en Omgeving
ruimtelijke visie dorpskern

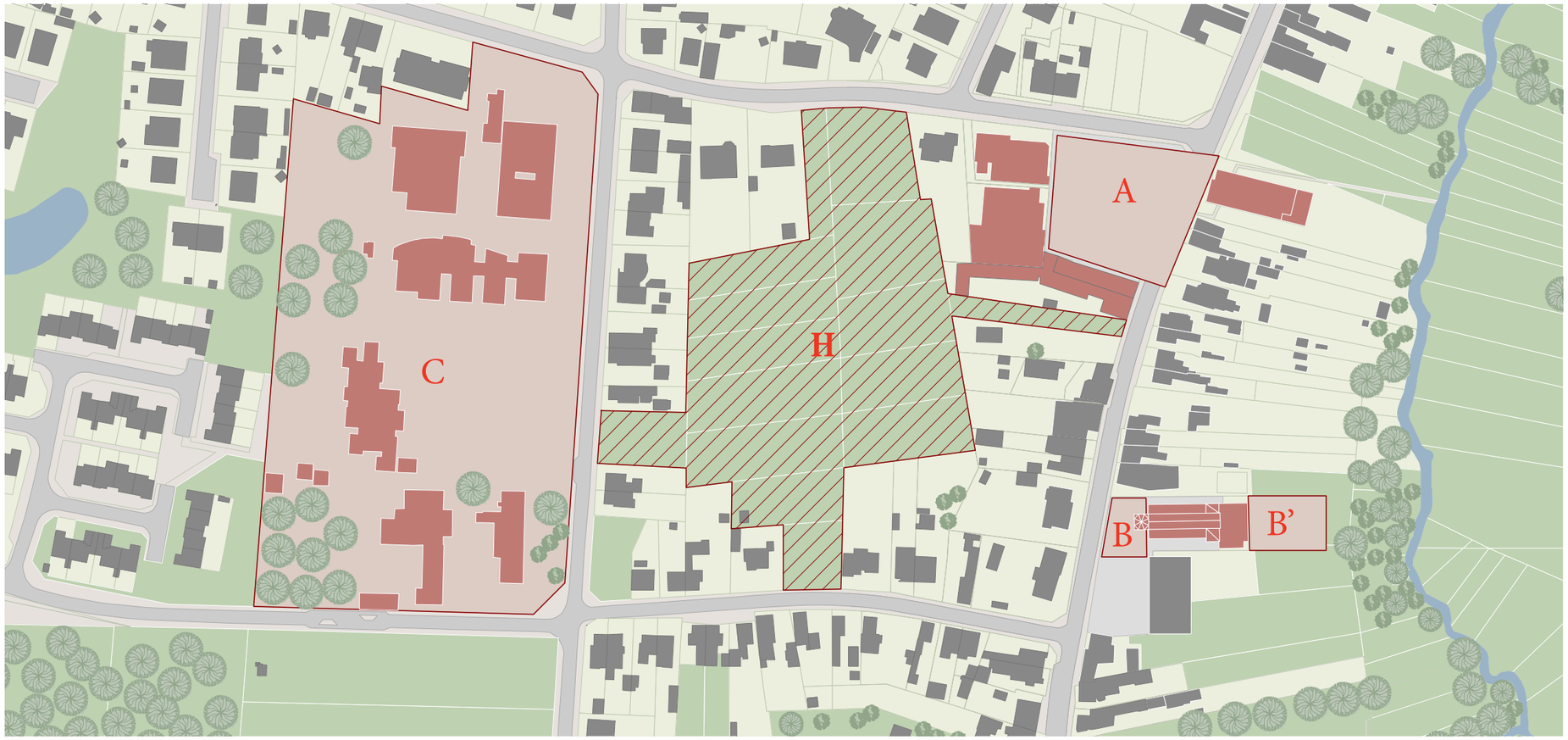

Stedenbouwkundig zijn er plannen om de identiteit van het centrum van Opgrimbie te versterken. Daarbij zet men in op 3 belangrijke publieke ruimtes:
Dorpsplein (A) - Kerkplein (B) - Kloostertuin (C).
Deze 3 ruimtes zijn verbonden door een zogenaamde informele Hof (H). De publieke ruimtes zijn de dragers van het Dorpshart dat men door een padenstructuur wil verbinden met het boslandschap van het Kempische Plateau en het beeklandschap langs de groenstraatbeek.

Het Kerkplein (B), aan de voorzijde van de kerk, ziet men als ontmoetingsplaats. In het verlengde beschrijft met een Kerktuin (B’), een landschappelijke omgeving als aansluiting op het achterliggende beeklandschap.

Er was de ambitie om een groot plein met verblijfskwaliteit te realiseren aan de Dorpsstraat. Het plein zou overlopen in de Kerktuin aan de achterzijde. Op het plein zag men een terras gelinkt aan een horecazaak.

De gemeente ging intussen over tot verkoop van de grond naast de kerk. Bij plaatsbezoek was men volop bezig met de realisatie van nieuwbouw bestaande uit een aantal appartementen, een huisartsenpraktijk en een ondergrondse parking. Ook werd een ontwerp opgemaakt voor het resterende publiek domein voor en rechts achter de kerk. De realisatie daarvan was voorzien op korte termijn.

Ruimtelijke schets Opgrimbie

Uitgangspunten voor visievorming:

- Landelijke woonkern versterken (losse korrel)
- Verweving tussen bebouwing en landschap
- Verborgen water (beek) zichtbaar maken
- Visuele en fysieke relaties naar het beeklandschap
- Recreatieve routes tussen landschappen versterken
- Groene stapstenen als schakels tussen groene gebieden versterken
- Groene open ruimtes koesteren
- Creëren van nieuwe woonvormen en nieuwe woonsferen
- Landschap in de woonomgeving ruimte geven
- Kerk als baken
- Heierstraat als ruggengraat/drager van de kern
- Voorzieningen cluster verbinden met Heierstraat en omgeving
- Structuur van Klein Spanje verweven met de omgeving

Bron: Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Maasmechelen

Ruimtelijke schets Opgrimbie centrum

Dorpshart verbonden met beek- en boslandschap

•Heierstraat als cultuurhistorisch element vormt de ruggengraat (hoofd drager) van Opgrimbie

•Aan Heierstraat liggen 2 hoofd openbare ruimtes: de Kerkplein en de Dorpsplein

•Kerkplein, aan de kerk, is de ontmoetingsplaats, plek voor horeca en ontspanning

• Aan de kerkplein ligt de Kerktuin (parkachtige ruimte voor recreatie en ontspanning) met relatie met de beek

•Dorpsplein vormt met de winkelvoorzieningen de entree van het centrum

•Dorpsplein is ruimte voor grootschalige activiteiten (kermis) en voor het parkeren

•Centrumhart is gevormd ook door de voorzieningencluster aan de Schoolstraat

•De oude (school)klooster gebouw aan de Kloosterstraat vormt de dragende element van de voorzieningencluster

•3 centrumplekken zijn naast hoofdwegen verbonden via een informele binnenhof

•Centrumhart is via padenstructuur verbonden met de beek en het natuurgebied ten zuiden en westen

Bron: Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Maasmechelen

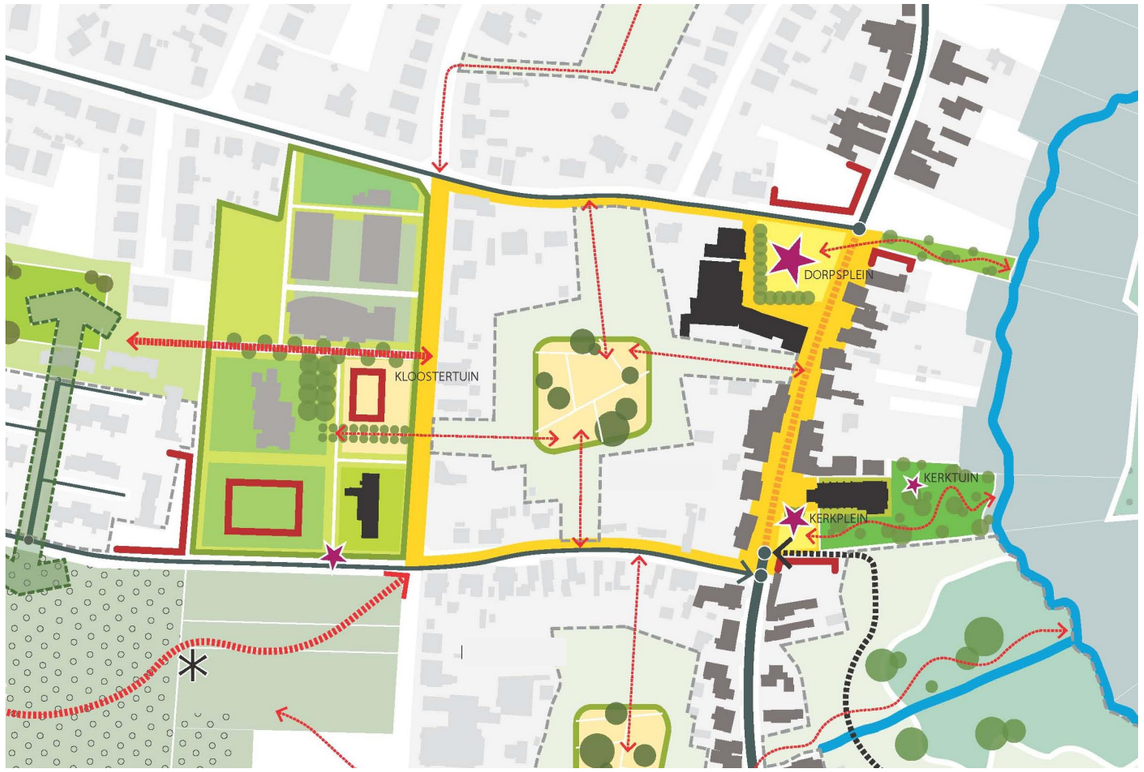

Bron: Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Maasmechelen

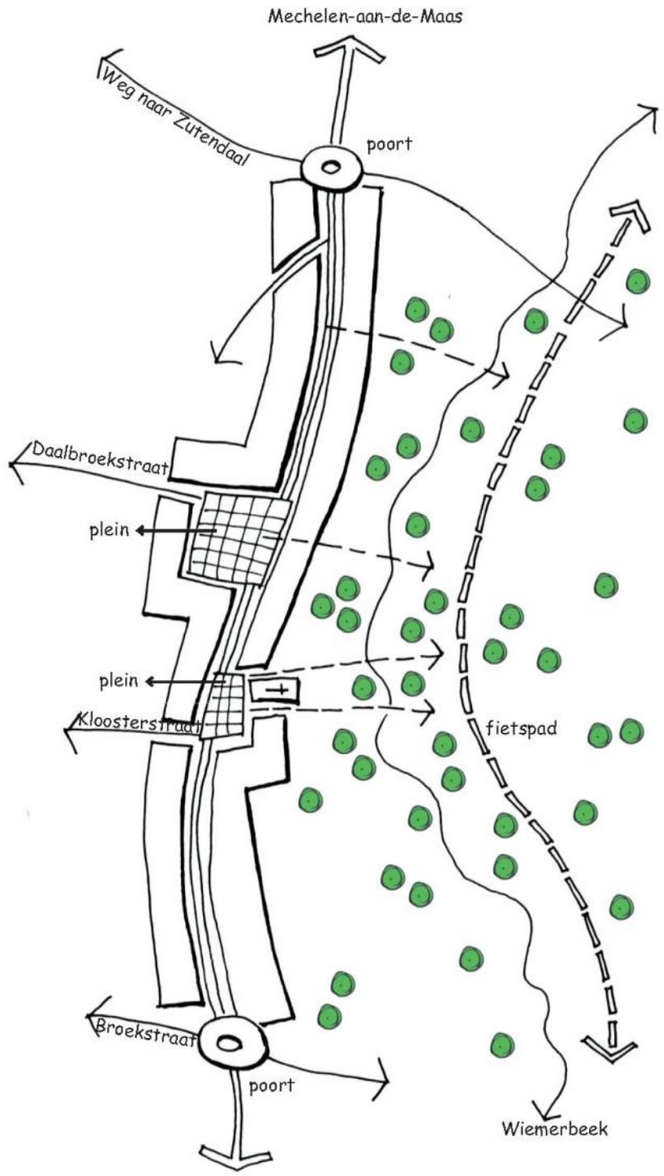

Bron: Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Maasmechelen

haex

2 Kerk en Omgeving
inplanting

2 Kerk en Omgeving
Nolli plan

2 Kerk en Omgeving
voorzieningen

a dorpsplein
b’Op het Daelebroek’
c kerktuin
d ‘Hoven’
e ‘den Pels’

0 Sint-Christoffelkerk
1 krantenwinkel
2 bakkerij
3 supermarkt
4 feestzaal Sint-Martinus
harmonie
chiro Gromme
5 slagerij
6 café
7 bank
8 huisarts
9 apotheek
10 huisartsenpraktijk
11 verzekeringskantoor
12 kinesist
13 voormalige pastorie
14 oud kerkkoor
15 zorgcentrum
16 VBS de Zonnewijzer
17 kloostersite

Dorpsplein - bestaande toestand en ontwerp voor heraanleg

Zaal Sint-Martinus (Harmonie Sint-Martinus, Chiro, verhuur voor feesten, recepties, ...)

naam	plaats	regio	eigenaar	bouwjaar en -stijl	architect	geklasseerd?
Sint-Monulfus & Gondulfus	**Mechelen-aan-de-Maas**	Zuid	kerkfabriek	1851-54, neoclassicisme	Jaminé	geklasseerd monument (2003)
Sint-Pieter & Andries	**Proosterbos**	Zuid	kerkfabriek	1968, modern gebouw	Erens / Szabo	
Sint-Kristoffel	**Opgrimbie**	Zuid	kerkfabriek	1905, neogotiek	Christiaans	
Sint-Joris	**Boorsem**	Zuid	kerkfabriek	1791, classicisme		
Sint-Philomena	**Kotem**	Zuid	kerkfabriek	1891, neoromaans gebouw	Christiaans	
Sint-Niklaas	**Uikhoven**	Zuid	kerkfabriek	1854/1938, neogotiek	Gessler (nieuw deel)	
Sint-Willibrordus	**Eisden-dorp**	Noord	gemeente	1929, neoromaans gebouw	Gessler	
Sint-Barbara	**Eisden-tuinwijk**	Noord	kerkfabriek	1934-37, twintigste-eeuws gebouw	Vanden Nieuwenborgh	geklasseerd monument (2002)
Maagd der Armen	**Mariaheide**	Noord	kerkfabriek	1975, modern gebouw	Erens	
Sint-Remigius	**Vucht**	Noord	gemeente	1840, neoclassicisme	Jaminé	
Sint-Pieter	**Leut**	Noord	kerkfabriek	1875, neoromaans gebouw	Jaminé	geklasseerd monument (1996)
Sint-Laurentius	**Meeswijk**	Noord	gemeente	1788, classicisme		

11 parochiekerken van de Federaties Maasmechelen-Noord en Maasmechelen-Zuid
bron: Kerkenbeleidsplan Maasmechelen

Kerkenbeleidsplan
Binnen het kerkenbeleidsplan is het voornemen om de Sint-Christoffelkerk, net zoals de andere 11 parochiekerken op het grondgebied Maasmechelen, te behouden als parochiekerk. Er zou nog één weekendviering zijn, geen weekvieringen. Er wordt rekening gehouden met een 6-tal doopvieringen, 2-tal huwelijksvieringen en een 15-tal uitvaarten.

Een visie werd ontwikkeld (cfr. ArcK-onderzoeksrapport) welke neerkomt op het 'relevanter maken' van de kerkgebouwen.
'Er wordt afgestapt van een één-gebouw-één-functie-denken. Een kerkgebouw is een – doorgaans architecturaal kwalitatieve – ruimte die meerdere vormen van gebruik toelaat; een kerkgebouw hoeft niet 'één functie' te hebben. Diverse vormen van gebruik kunnen naast elkaar, na elkaar en/of simultaan plaatsvinden.' (bron: kerkenbeleidsplan maasmechelen)

Er wordt met andere woorden ingezet op nevenbestemming van de parochiekerken. *'Nevenbestemming heeft belangrijke voordelen. Het zorgt voor vertrouwen. De huidige parochianen zien het namelijk meestal zitten, en dat betekent dat ook anderen bereid zijn om gebruik te maken van het kerkgebouw (omdat buitenstaanders vertrouwen op en ontzag hebben voor de kerkraden om de parochiekerken te beheren). Bij nevenbestemming valt het beheer bovendien te delen over verschillende partijen.'*

Het ArcK-onderzoek heeft gezocht naar een focus per kerkgebouw. De focus voor de kerk van Opgrimbie is spiritueel gebruik.

ArcK schuift het groeiscenario als algemene aanpak naar voren. Het is de idee te werken aan een project dat langzaam aan groeit binnen een werkgroep en doorheen participatie- en vergadermomenten. Er kan geëxperimenteerd worden met nevengebruik waarbij men leert 'wat werkt en wat niet, voordat er zware investeringen in het kader van nevenbestemming gebeuren'.

Het kerkenbeleidsplan geeft aan dat de ideeën voor nevenbestemming van de kerk van Opgrimbie mogelijks al het verst gevorderd zijn. Er is een toekomstscenario voor de kerk dat inzet op spiritualiteit en de link met het landschap.

In het kerkenbeleidsplan werd een voorzet gedaan om een haalbaarheidsonderzoek op te starten via het Projectbureau als eventuele opstap naar een realisatie. We begrijpen dat het voorgestelde 'groeiscenario' in Opgrimbie mogelijk minder aan de orde is daar er al een idee van nevenbestemming bestaat en er ook een draagvlak voor bestaat.

Hoofdkenmerken (huidig gebruik, pastorie?, parochiezaal/buurthuis, statuut,...)
bron: Kerkenbeleidsplan Maasmechelen

naam	plaats	pastorij?	parochiezaal, buurthuis?	bijzonder statuut?	orgel geklasseerd?	bijzonderheden
Sint-Monulfus & Gondulfus	**Mechelen-aan-de-Maas**	dekenij en kapelanij	parochiaal centrum (catechese-lokaal en secretariaat); parochiezaal *Jagersborg*	dekenale kerk en zondagskerk		geklasseerd dorpsgezicht (2003)
Sint-Pieter & Andries	**Proosterbos**	naar de school gegaan	parochiezaal *Allen Thuis*			
Sint-Kristoffel	**Opgrimbie**	verhuurd aan gastgezin	catechese-lokaal en wijk*centra*			
Sint-Joris	**Boorsem**	verkocht	parochielokaal en wijkcentrum		geklasseerd orgel	
Sint-Philomena	**Kotem**	verhuurd	parochiezaal en (toekomstig) wijkcentrum			
Sint-Niklaas	**Uikhoven**	in gebruik als pastorij	oud gemeen-schaps-centrum (samen-werking met sportclub)			
Sint-Willibrordus	**Eisden-dorp**	onbewoond	parochiezaal *Maasvallei*	zondagskerk		
Sint-Barbara	**Eisden-tuinwijk**	in gebruik als pastorij	parochiezaal (Casino)			
Maagd der Armen	**Mariaheide**	in gebruik als pastorij	zaaltje in de kerk en wijkcentrum *Concordia*	drie actieve gemeenschap pen		
Sint-Remigius	**Vucht**	herbestemd tot kinderopvang	zaaltje in de voormalige pastorij en parochiezaal *Sint-Remigius*		geklasseerd orgel	
Sint-Pieter	**Leut**	bewoond door gemeenschap van zusters	parochiezaal			geklasseerd dorpsgezicht (1996)
Sint-Laurentius	**Meeswijk**	onbewoond	multifunctio-neel catechese-lokaal en wijkcentrum		geklasseerd orgel	

Sint-Monulfus & Gondulfus	**Mechelen-aan-de-Maas**	dekenale kerk, zondagskerk, open kerk, regelmatig tentoonstellingen, momenteel in restauratie, veel parkeermogelijkheden
Sint-Pieter & Andries	**Proosterbos**	nu al functie-inbreiding (parochiesecretariaat) en gebruik als repetitieruimte door een groot (profaan) koor (*Cantate*), veel parkeermogelijkheden
Sint-Kristoffel	**Opgrimbie**	verbonden met het overgebleven (en geklasseerde) koor van de oude kerk door middel van het zogenaamde 'kerkenpad'; aparte ruimtes voor andere doeleinden in/tegen de kerk, veel parkeermogelijkheden
Sint-Joris	**Boorsem**	aparte kapel, minder parkeermogelijkheden
Sint-Philomena	**Kotem**	wordt gebruikt voor bijvoorbeeld Sint-Niklaasfeest, beperkte parkeermogelijkheden
Sint-Niklaas	**Uikhoven**	aparte weekkapel, veel parkeermogelijkheden
Sint-Willibrordus	**Eisden-dorp**	zondagskerk, weekkapel en rouwkapel, veel parkeermogelijkheden
Sint-Barbara	**Eisden-tuinwijk**	mijnkathedraal, weekkapel, sacramentskapel, wordt ook gebruikt voor concerten, af en toe toegankelijke toren met uitzicht over het nationaal park, veel parkeermogelijkheden
Maagd der Armen	**Mariaheide**	open kerk, weekkapel, praktisch multifunctioneel zaaltje, keuken en sanitair, ruime parkeermogelijkheden
Sint-Remigius	**Vucht**	wordt gebruikt voor concerten, beperkte parkeermogelijkheden
Sint-Pieter	**Leut**	wordt vaak gebruikt voor concerten, veel parkeermogelijkheden
Sint-Laurentius	**Meeswijk**	er komt een nieuwe woonuitbreiding in Meeswijk, vlakbij de kerk, veel parkeermogelijkheden

Bijzonderheden
bron: Kerkenbeleidsplan Maasmechelen

'I*n 1995 werden de dekenaten Maasmechelen en Lanaken samengevoegd tot het* ***dekenaat Maasmechelen-Lanaken****.*
Het is onderverdeeld in drie federaties:
Het vroegere dekenaat Lanaken vormt nu met zijn acht parochies de ***federatie Lanaken****: Lanaken-Centrum, Lanaken-Heide, Smeermaas, Neerharen, Rekem, Veldwezelt, Kesselt en Gellik.*
De ***federatie Maasmechelen-Noord*** *groepeert zes parochies: Eisden-Dorp, Eisden-Tuinwijk, Mariaheide, Vucht, Leut en Meeswijk.*
De ***federatie Maasmechelen-Zuid*** *is het samenwerkingsverband tussen zes parochies: Sint-Monulfus en Gondulfus Mechelen-aan-de-Maas, Sint-Petrus en Andres Proosterbos, Sint-Kristoffel Opgrimbie, Sint-Joris Boorsem, Sint-Philomena Kotem en Sint-Niklaas Uikhoven.*

De afgelopen jaren zijn enkele wijkkerken opgehouden kerk te zijn en (meestal) herbestemd:
- Faeschehoeve (Mechelen-aan-de-Maas, nu verhuurd aan Kind & Preventie)
- Mariahof (Mariaheide, nu gebruikt door Sint-Vincentius)
- De Italiaanse kapel (Mariaheide)
- Bloemenlaan (Eisden, nu toegevoegd aan de plaatselijke school)
- Drie Gezusters (Opgrimbie, wel nog kapel maar ook ruimte voor verenigingen)'

Idee nevenbestemming

Er is een masterplan '*Oud en Nieuw in verbondenheid*' uitgewerkt. Het masterplan bevat een 3-tal onderdelen en omvat meer dan louter het kerkgebouw an sich.

1) het oude kerkkoor
Het oude kerkkoor van de voormalige 16de eeuwse Sint-Christoffelkerk wordt gekoesterd als een waardevolle ontmoetingsplek. Er zijn plannen om een restauratie van de restanten uit te voeren. Het gebouw zou ingericht worden 'als een 'lege' ruimte, wind- en waterdicht, voor een beperkt multifunctioneel gebruik'. Het kerkhof rondom de kerk zou heraanlegd worden met behoud van een aantal grafstenen als verwijzing naar de oorspronkelijke bestemming.
De omgeving van het oude kerkkoor is samen met de pastorie en de kerkmuur een beschermd dorpsgezicht.

2) Kerkenpad (lusvormig)
Het bestaande kerkenpad De Pels is een gewaardeerd cultuurhistorisch element, als een verbinding tussen het oude en het nieuwe kerkgebouw. Er wordt gedacht op het pad te versterken door het traject lusvormig te verlengen langs de Groenstraatbeek, de Daelbroekbeek en de restanten van een vroeger visvijvercomplex, gelegen tussen het oude en het nieuwe kerkgebouw. De Pels, de verschillende beken en de restanten van de visvijvers zijn duidelijk zichtbaar op de historische kaarten.

'Het oude kerkkoor is het start- en stoppunt van het nieuwe kerkenpad tussen oude en nieuwe kerk in Opgrimbie.
Het pad vormt een bezinningswandeling doorheen de landelijke omgeving, met infopunten over de landschapselementen onderweg en bezinningselementen, die op het pad zijn aangelegd. De site met het oude kerkkoor als blikvanger en symbool van de oorsprong van Opgrimbie, wordt als open park aangelegd, als toeristisch infopunt, als fiets- en wandelstoppunt. Groenelementen, parkmeubilair en verlichting laten het gebouw prominent uitkomen, overdag en 's avonds. Infoborden tonen de geschiedenis van de oude kerk, de bouwstijl met gebruik van mergel uit de omgeving en de beschrijving van het kerkenpad als bezinnings- en landschapswandeling. Het monument wordt ook gebruikt als ankerpunt bij evenementen.'

3 Kerk en Bestemming
opgave

Lusvormig kerkenpad

Fotoreeks langsheen het kerkenpad

Fahrradkirche Zöbigker, Markkleeberg, Duitsland

3) Bezinningskerk
Vanuit de dorpsverenigingen is niet onmiddellijk een behoefte naar bijkomende huisvesting.
Wel denkt men aan een locatie voor bezinning en ontmoeting, rond thema's als gezondheid en spiritualiteit. Om het gebruik voor bezinning en ontmoeting te faciliteren en om de deuren ook te openen naar eventuele andere nevenactiviteiten, denkt men aan het voorzien van een sanitaire voorziening en eenvoudige keukeninrichting, mogelijks ook het voorzien van een kleinere ruimte. Er wordt ook gespeeld met de idee van een 'gedeeltelijke open kerk', waarbij de kerk vaak kan open staan zodat men kan binnenlopen, zonder dat daarom de kerk volledig open moet gesteld worden.

Bij de startvergadering voor opstart van het haalbaarheidsonderzoek werd omtrent de 'spirituele invulling' gedacht aan een ruimte voor beoefening van yoga, een stille ruimte en het gebruik door Protestantse Kerk.

Met betrekking tot laatste werd melding gemaakt van de 'Christian Bikers'. Er werd aan het ontwerpteam ook meegegeven dat een lees-en koffiehoek eventueel een meerwaarde zou kunnen betekenen.

Gezien de idee van het Kerkenpad en het plan van de gemeente Maasmechelen om een landschapspark te realiseren waarvan het landschap achter de kerk deel van zou uitmaken, werd op de startvergadering ook verwezen naar de zogenaamde fietskerken.

Fietskerken zijn kerken die deel zijn van een netwerk van kerken die bezocht kunnen worden door fietstoeristen. De fietsers kunnen verpozen in of rond de kerk, ze vinden er informatie over de streek, er is mogelijks een drank- en snackautomaat, er is een automaat waar men basisfietsmateriaal kan vinden.

een ‘glimp’ opvangen van de kerk, St Niklaaskerk Gent, databank CRKC

‘lege’ kerk, Kievitsnest Antwerpen, bron: databank CRKC

In drie scenario’s en een droomscenario wordt onderzocht hoe de uitdaging die geformuleerd wordt in het kerkenbeleidsplan van Maasmechelen, nl. het ‘*kerkgebouw relevanter maken*’, kan beantwoord worden.

Er wordt afgestapt van het ‘*één-gebouw-één-functie-denken*’ en men wil een nevenbestemming realiseren. In de drie scenario’s wordt op ruimtelijke manier afgetoetst wat spiritueel gebruik, de beoogde nevenbestemming, kan inhouden.

een glimp
In de meest beperkte zin is de nevenbestemming louter de zintuigelijke confrontatie met de kerkruimte: een glimp kunnen werpen op de kerkruimte op een moment van verpozing of bezinning. De vraag stelt zich hoe daar ruimtelijk mee kan omgegaan worden.

spiritueel ‘gebruik’
Naast deze eerder beperkte invulling van ‘spiritueel gebruik’ zijn er de vragen naar gebruik van de kerkruimte voor bijvoorbeeld de beoefening van yoga. Er is reeds het huidig gebruik van de kerk door de Christian Bikers. Dit gebruik kan uitgebreid worden naar andere religieuze groepen. Er is de vraag om een moment van verpozing te faciliteren door het voorzien van een koffie- en/of leeshoek. Er is de idee van de Fietskerk.

Het ‘spiritueel gebruik’ zit in se erg dicht bij het gebruik dat het gebouw altijd heeft gekend. Het is een uitdaging om in het ruimtelijk onderzoek de vraag naar het (meervoudig) spiritueel gebruik niet in de eerste plaats functioneel te beschouwen.

sacraal versus spiritueel
Het ‘relevanter maken van het kerkgebouw’ zou kunnen liggen in het in de juiste verhouding desacraliseren van het kerkgebouw zodat zowel gelovigen als niet-gelovigen aangetrokken worden tot een ruimte die bijzonder is, door zijn maatvoering, de lichtinval, het mystieke, spirituele karakter.

leegte
Eén van de eerste gedachten is dat de leegte, dus het leeg maken van de kerkruimte, kan bijdragen tot een enigszins neutrale spiritualiteit. Leegte als een bevrijdende kwaliteit is dan ook een uitdaging voor het ontwerpend onderzoek.

De ruimte voor de liturgie wordt losgekoppeld van de koorruimte. Er wordt een nieuwe plek voorzien centraal in de middenbeuk. De ruimte wordt gemarkeerd en afgescheiden door een gordijn. Op moment van liturgische viering wordt het gordijn geopend. Bij een grotere viering kunnen stoelen worden bijgeplaatst.

In het koor wordt een zicht gegeven op het landschap.
Dit gebeurt door het brandglas te vervangen door een doorzichtige beglazing en het voorzien van een nieuwe raampartij op vloerniveau, in het verlengde van het hoge raam.
Het niveau van het koor is door de trappenpartij binnen verheven boven het landschap.

In de huidige sacristie worden op eenvoudige wijze sanitair en een keukenblok ingericht. De huidige technische ruimte wordt als technische ruimte behouden.

Benodigdheden & attributen voor de eredienst die voorheen in de sacristie te vinden waren, worden opgeborgen in een meubel.

In het portaal van de kerk wordt ter hoogte van het schip een nieuw transparant schrijnwerk geplaatst dat kan afgesloten worden. Een passant kan steeds in het portaal en een glimp opvangen van de kerkruimte. In het portaal kan de bezoeker gaan zitten op één van de oude kerkbanken. Het portaal biedt ruimte voor een infobord met brochures over de geschiedenis van de kerk, info over het kerkenpad,... en een koffie- en/of drankenautomaat.

Achteraan in de zijbeuken staan in een aantal rolkarren plooitafels en stoelen opgesteld. Ze kunnen ingezet worden voor activiteiten in de beschikbare 'witruimte'.

scenario 1 - ***Kerk leegmaken om te laten zien***

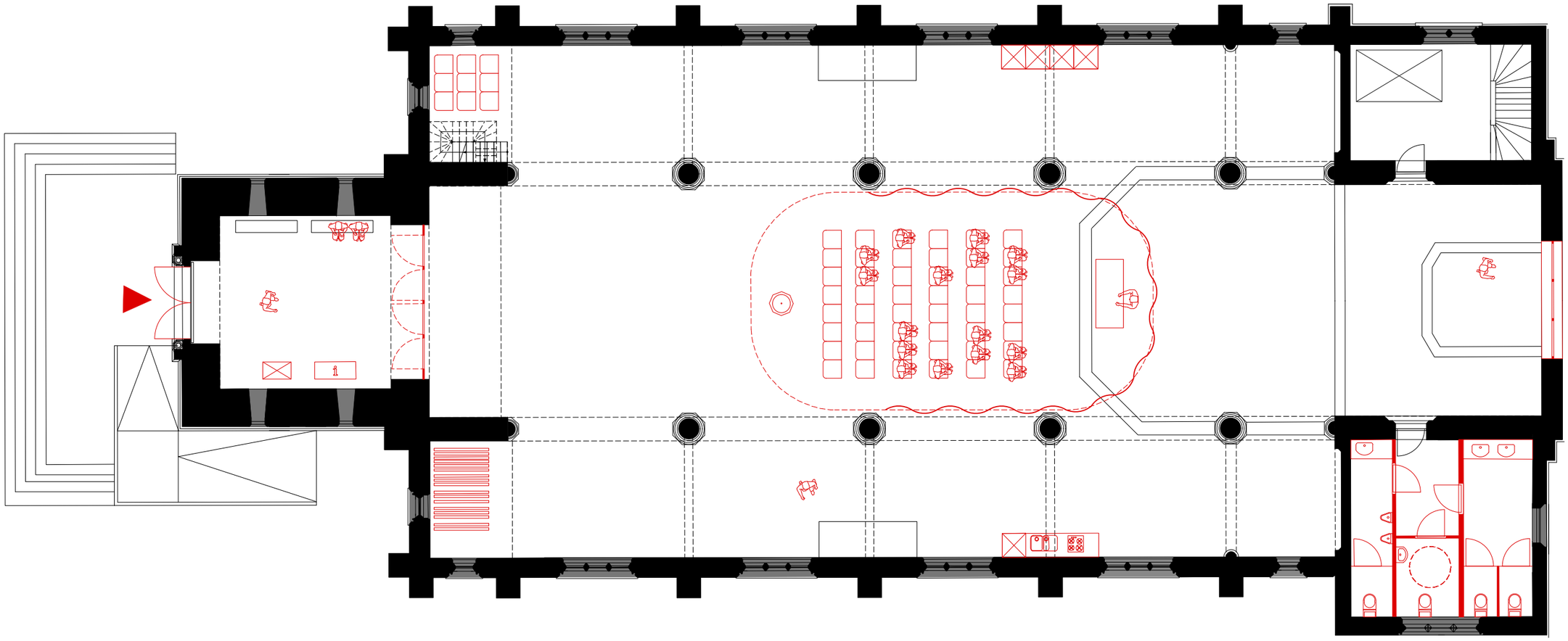

plan +0*

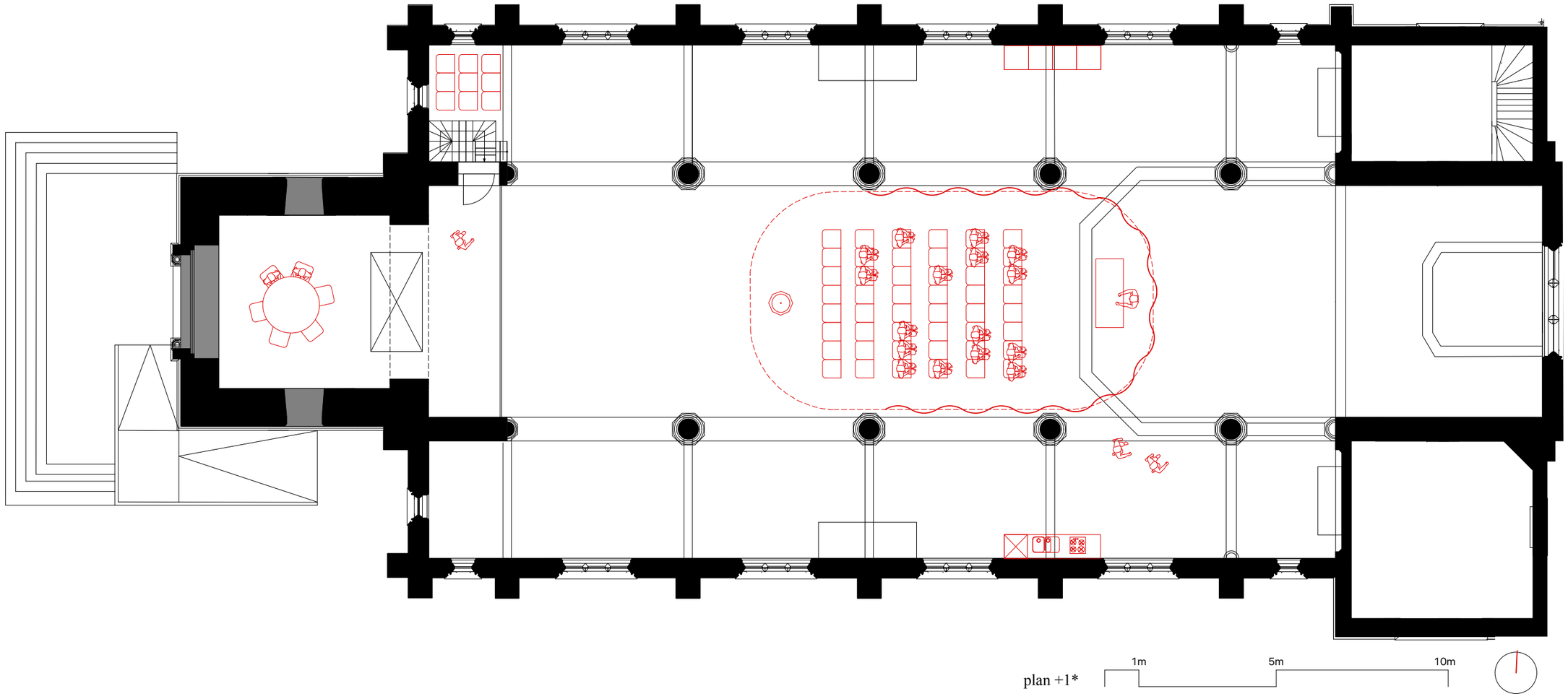

plan +1*

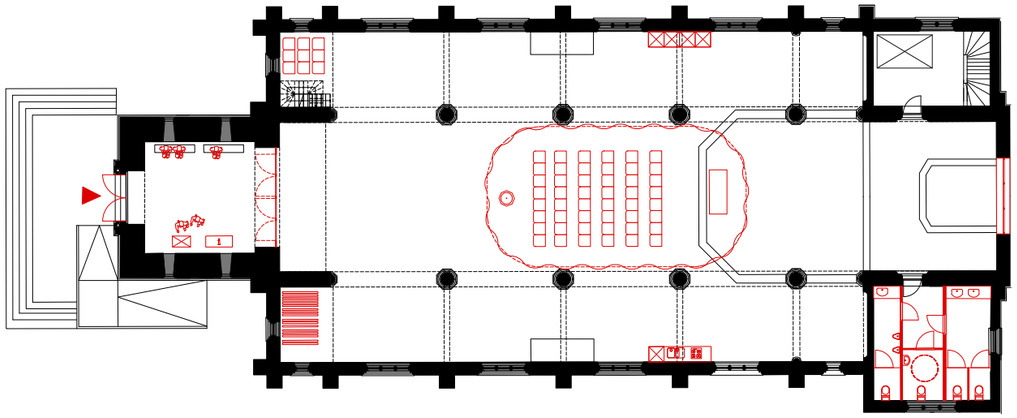

lege kerk gesloten,
portaal open voor passanten

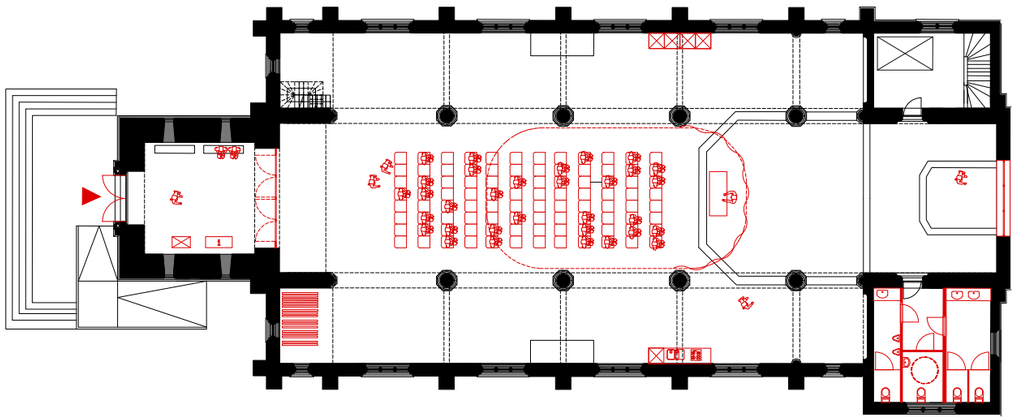

grotere liturgische viering

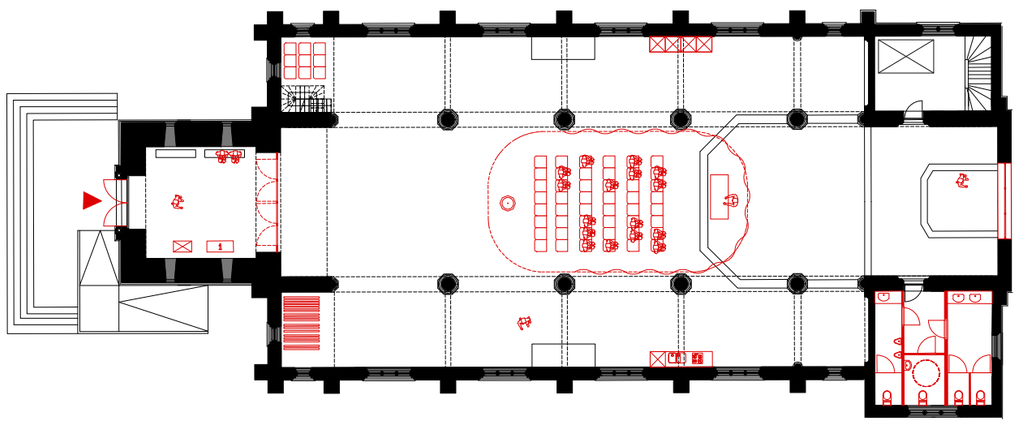

liturgische viering, gordijn open

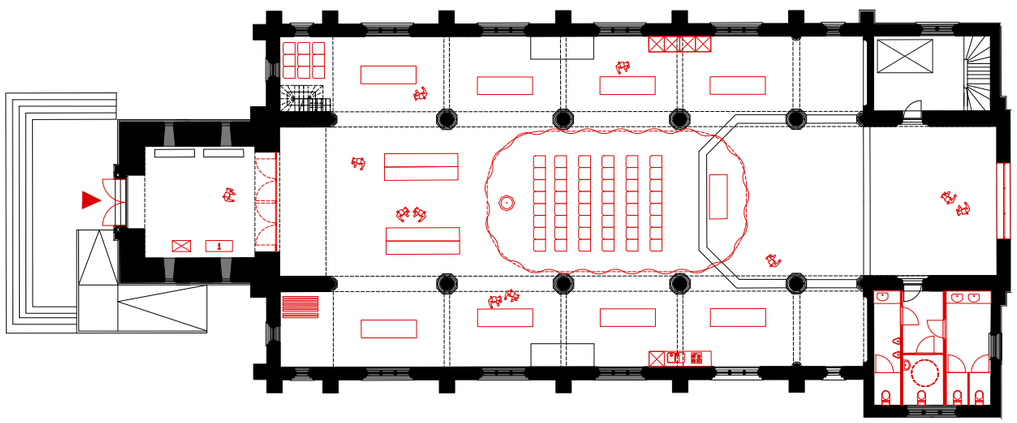

tentoonstelling

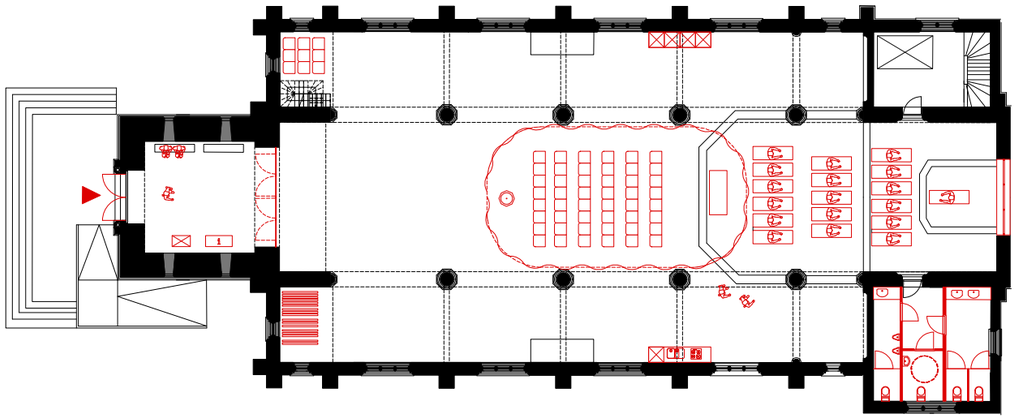

yoga in het koor, met zicht op het landschap

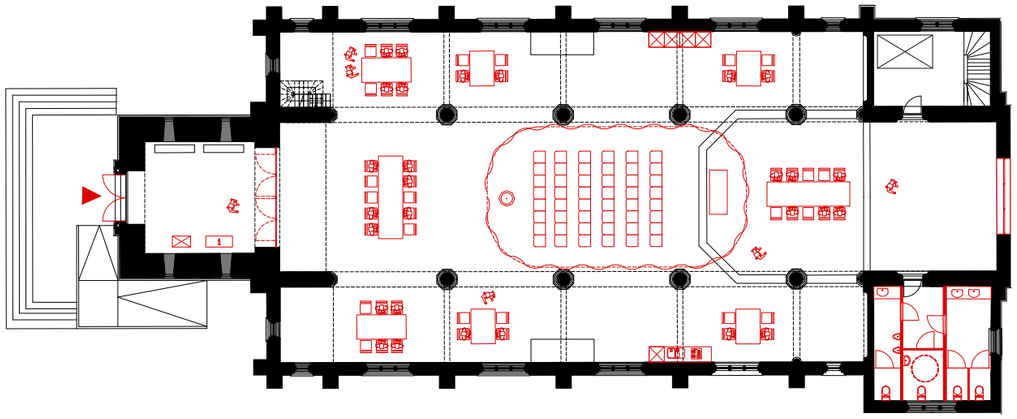

workshop, participatiemoment aanleg landschapspark

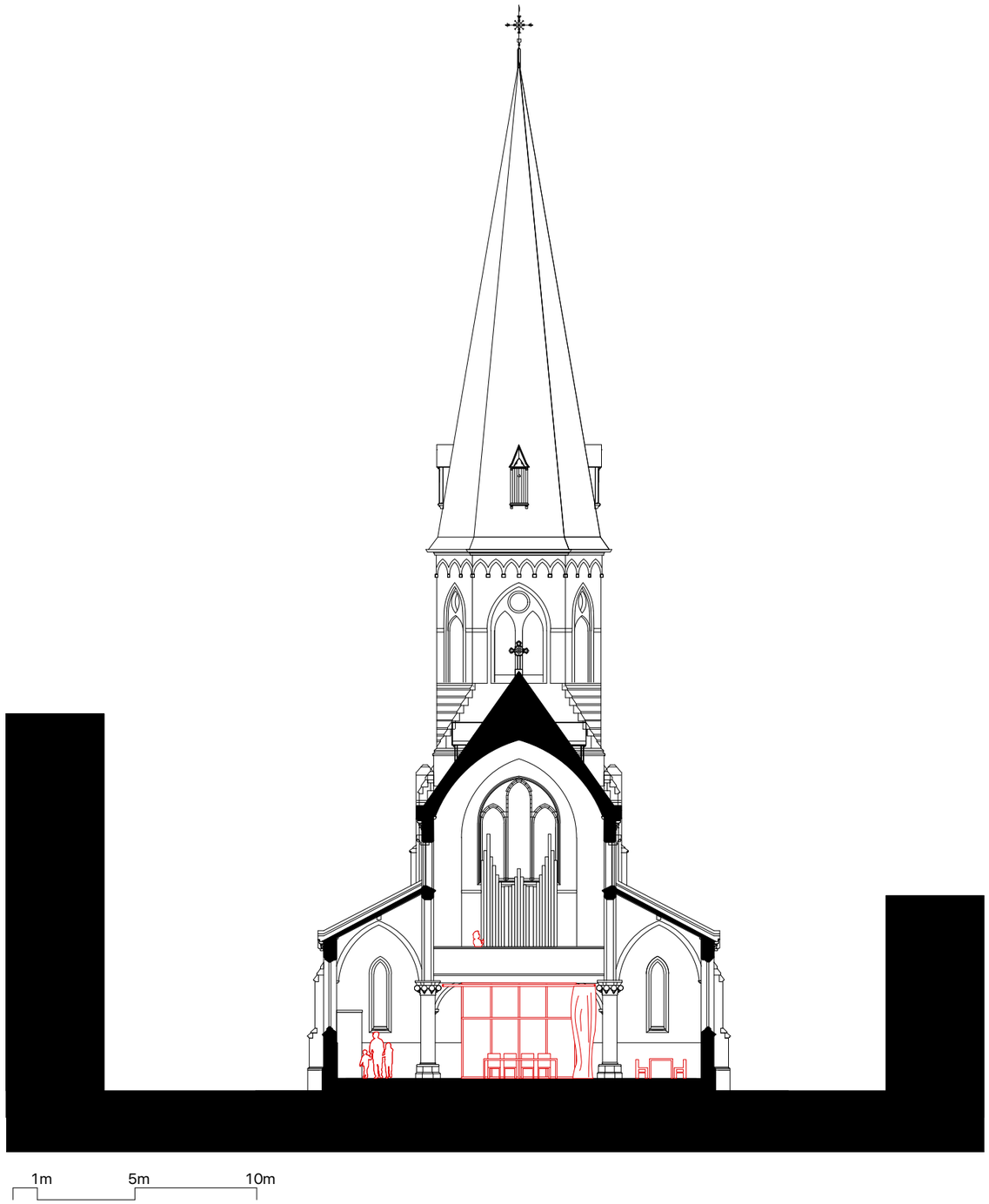
1m
5m
10m

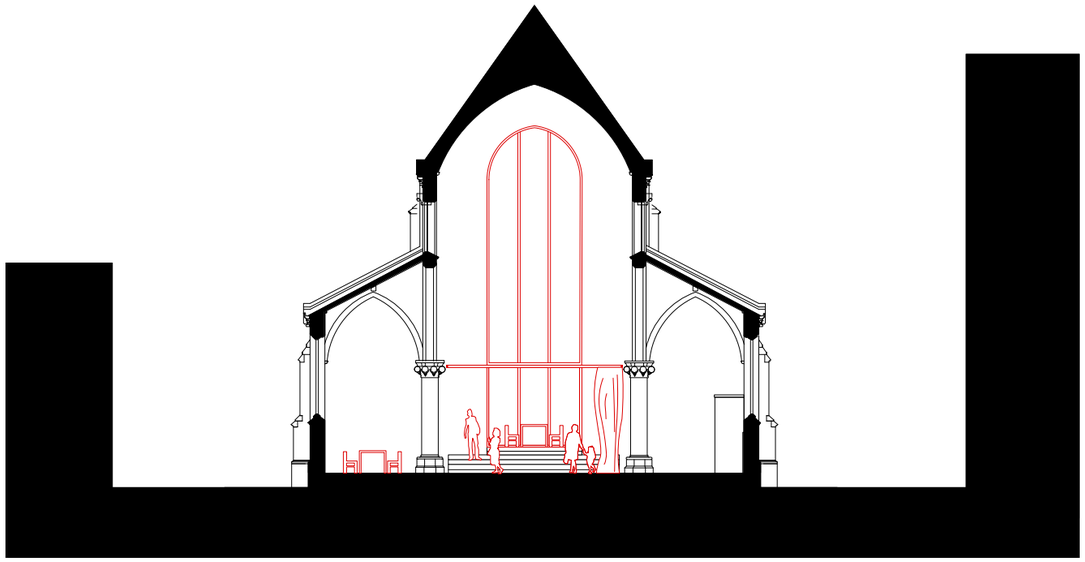

Openwerken achtergevel in functie van zicht op landschap

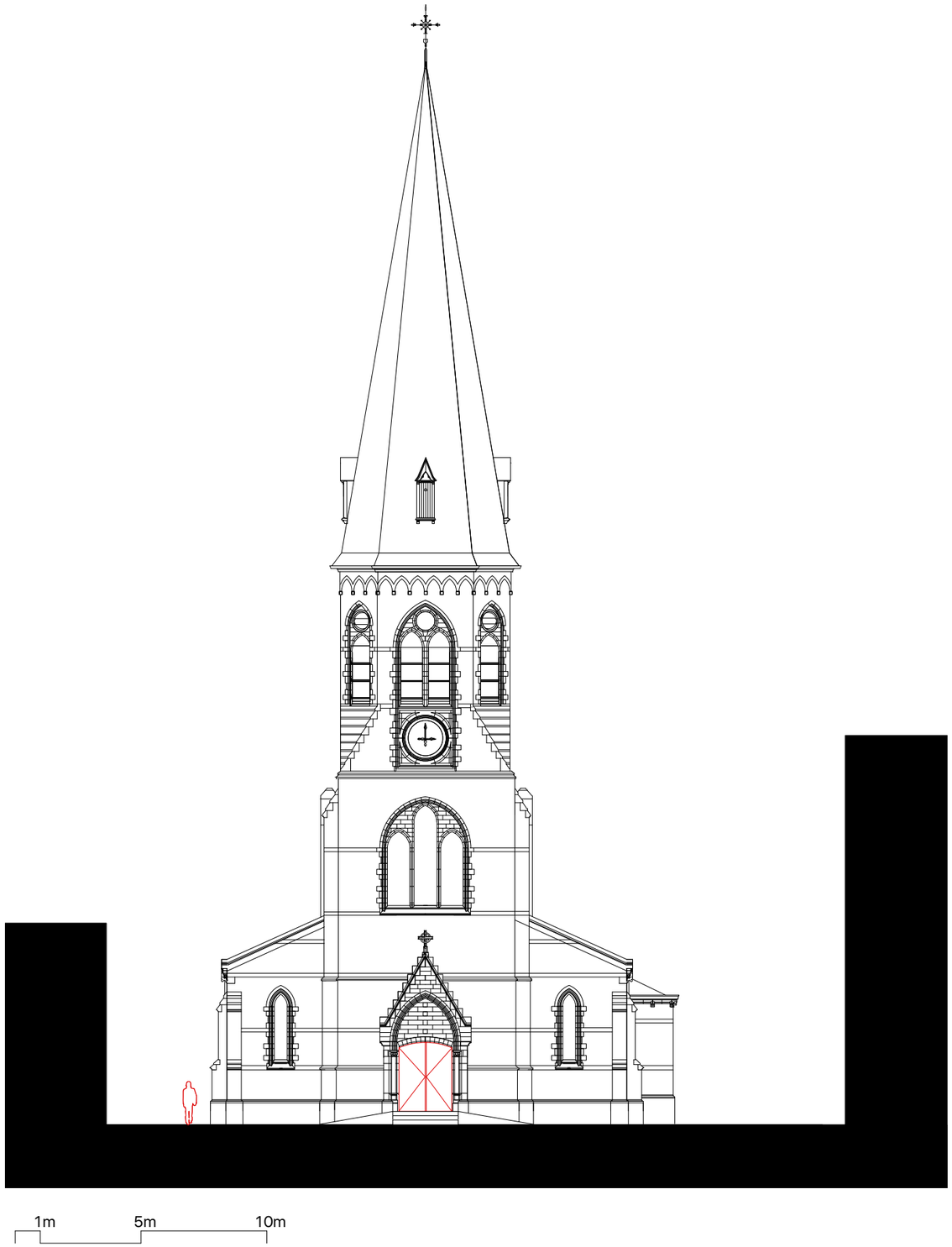
1m
5m
10m

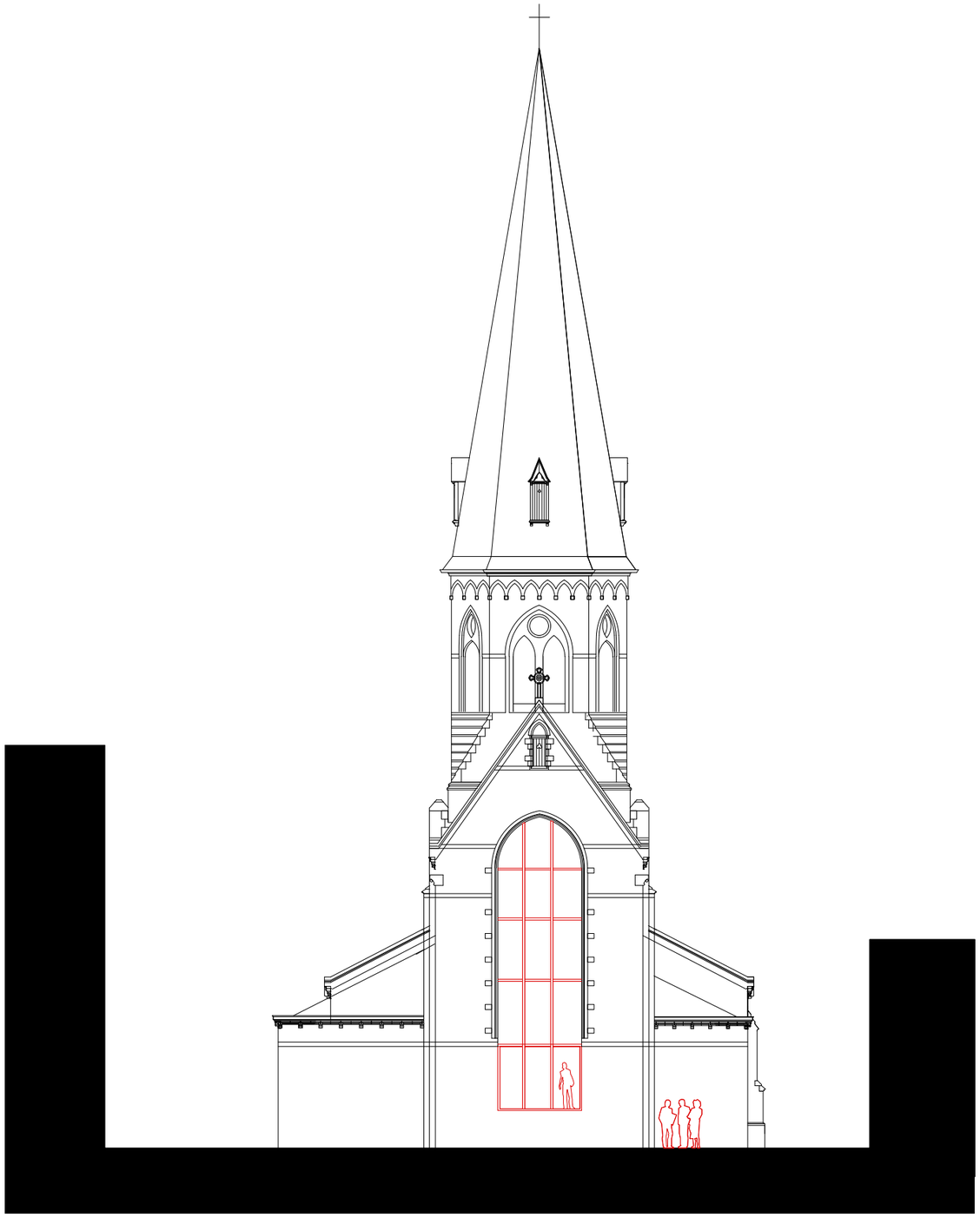

scenario 1 *- langssnede/zijgevel*

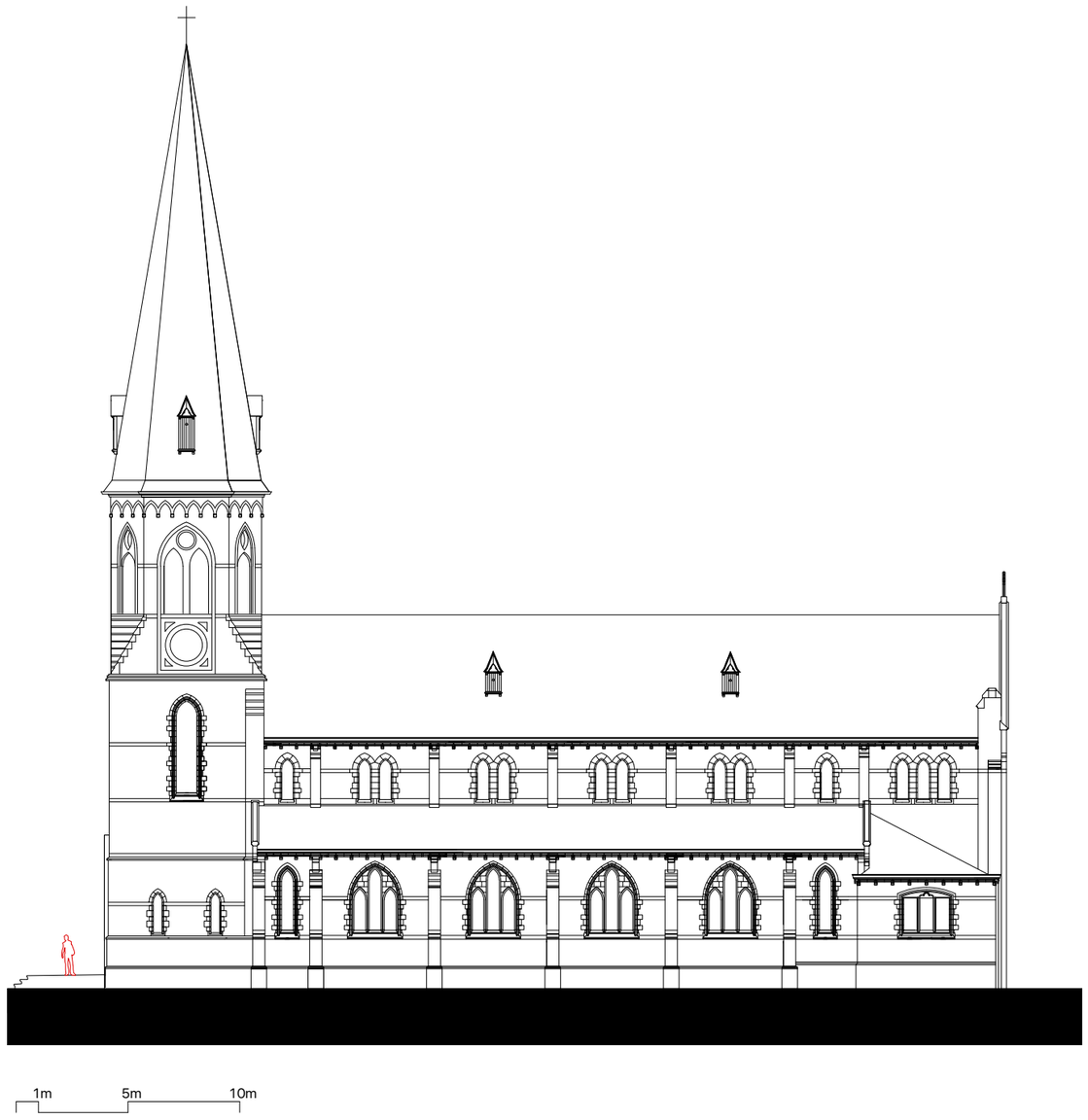

***scenario 1** - inplanting*

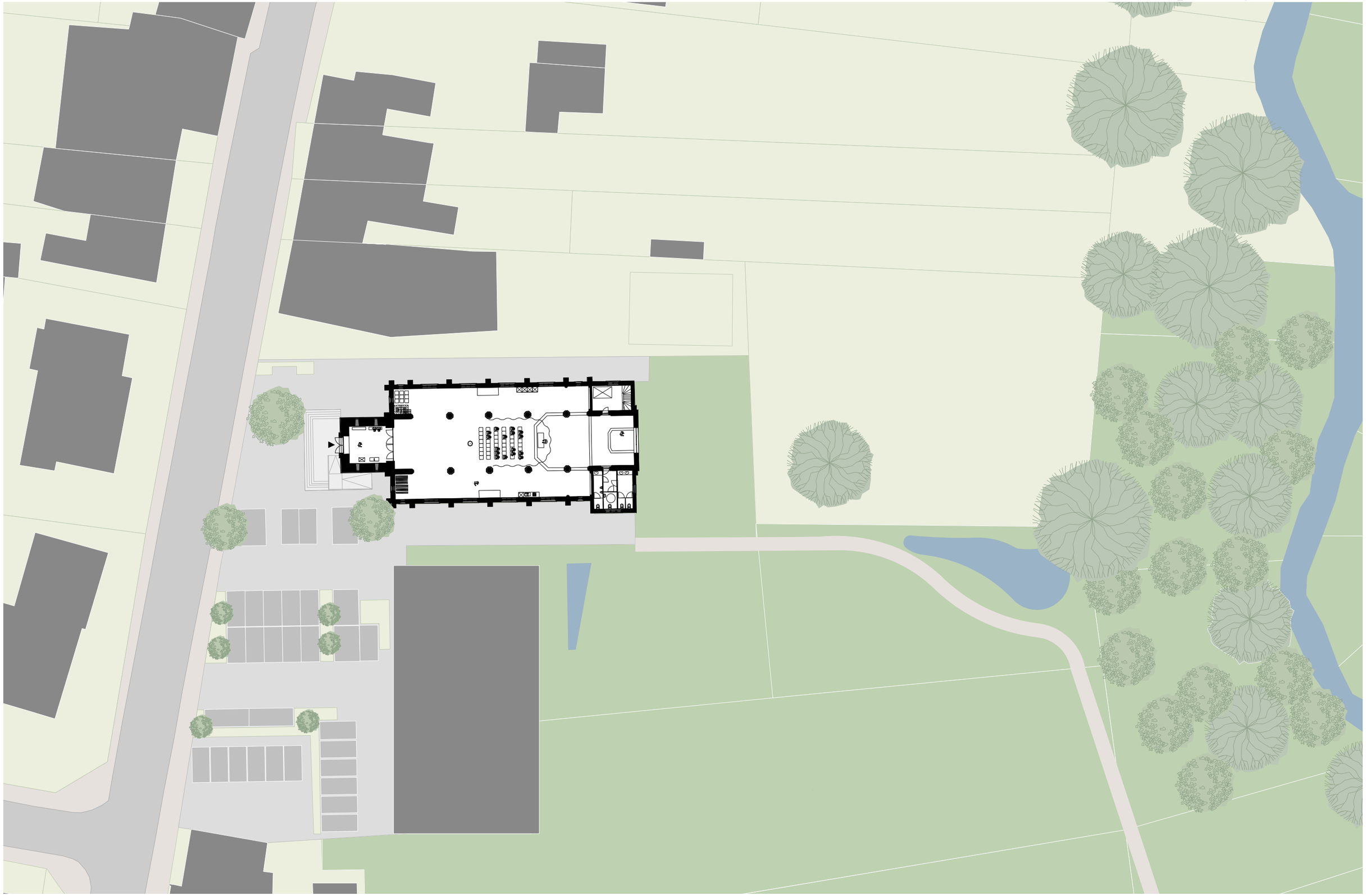

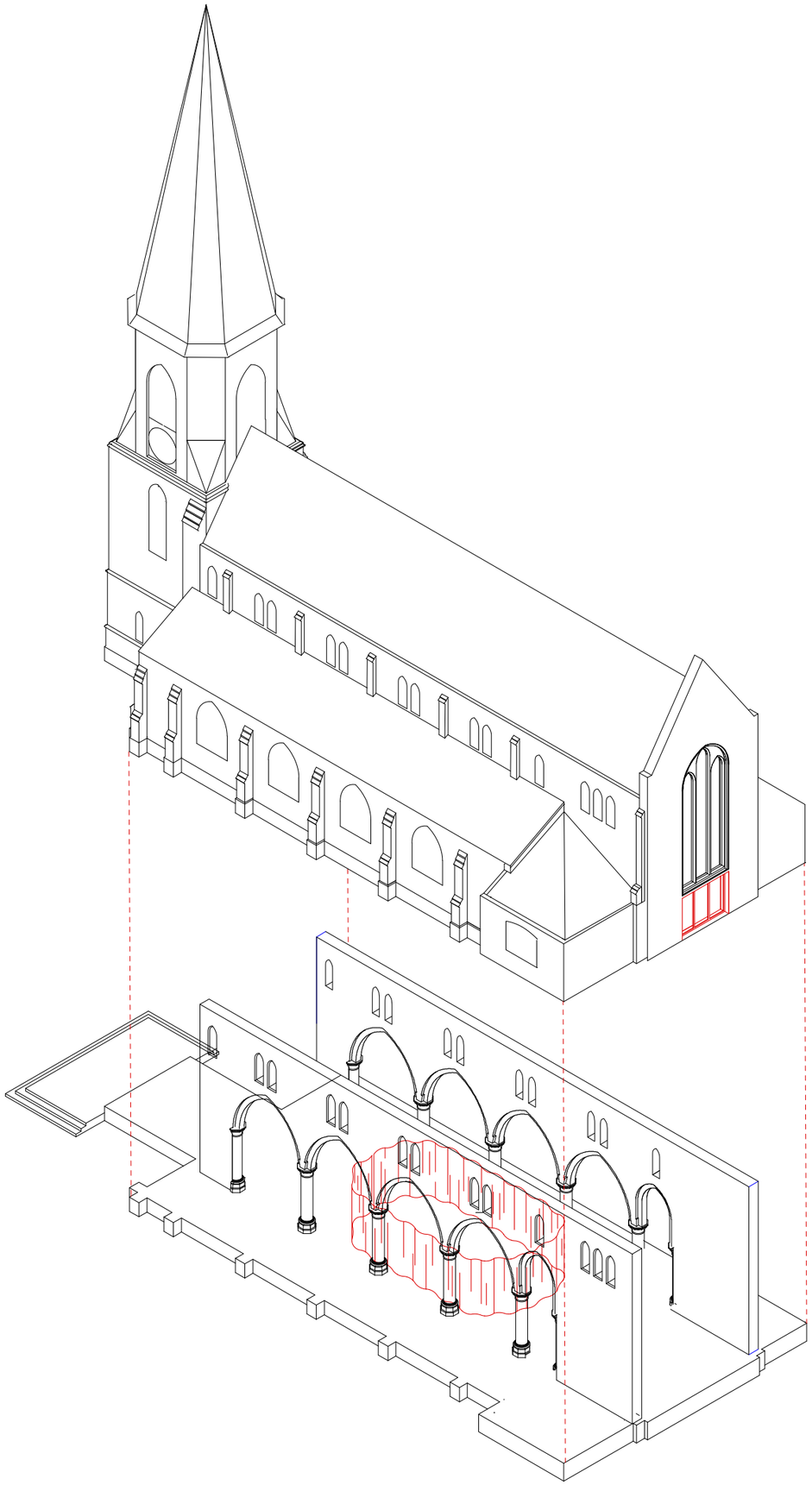

4 Kerk en Scenario

***scenario 1** - simulatie*

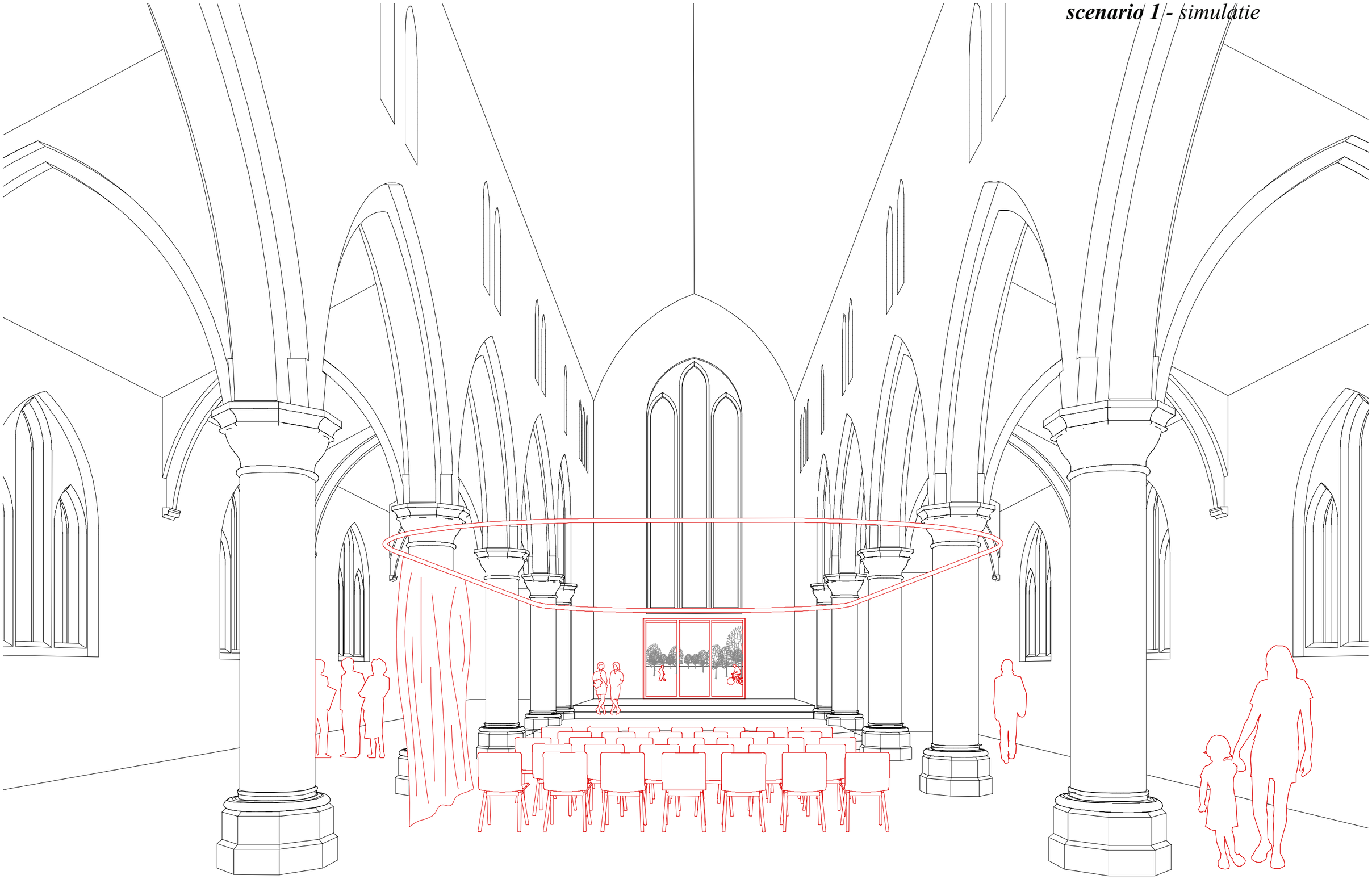

4 Kerk en Scenario

***scenario 1** - simulatie*

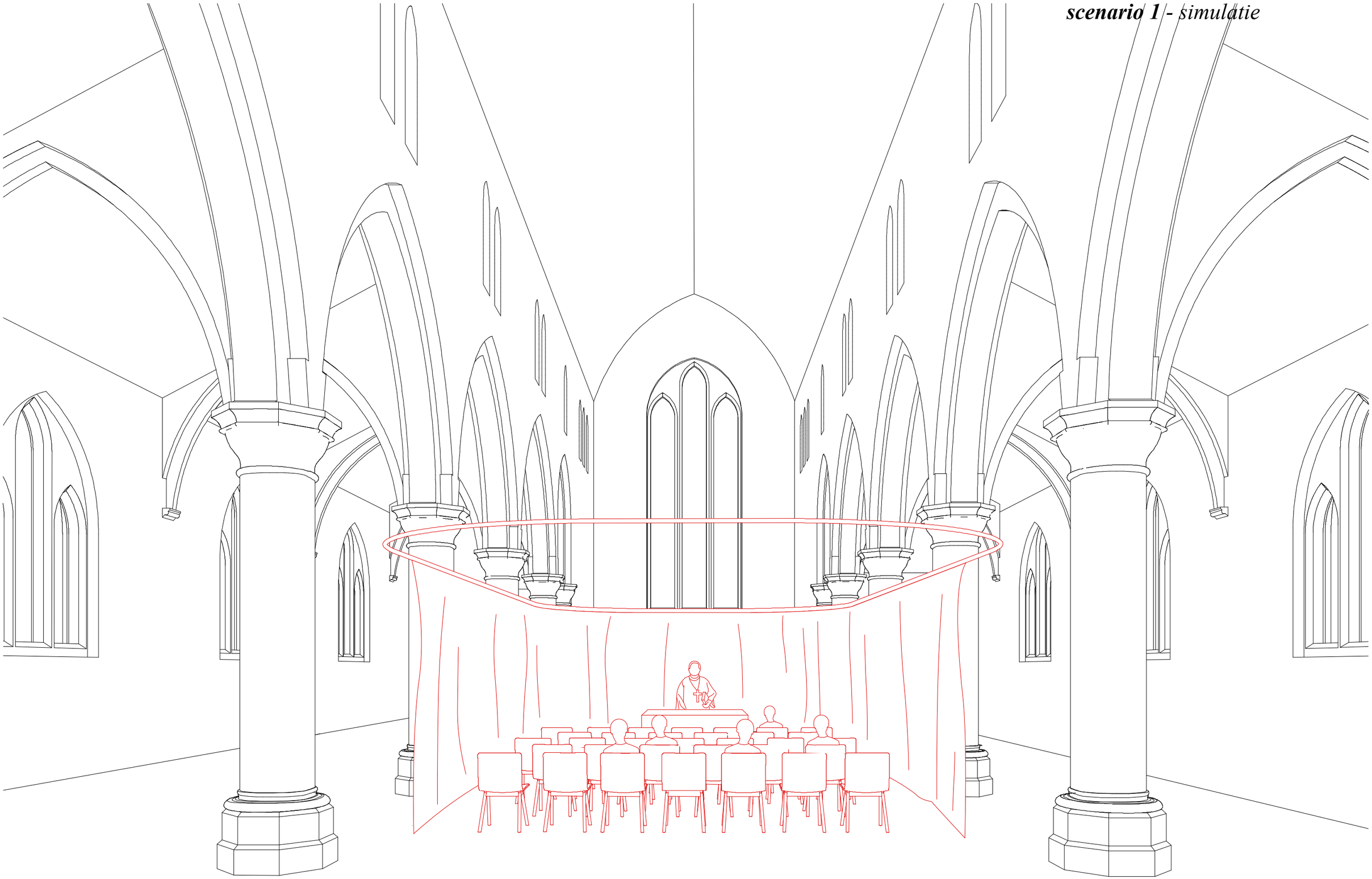

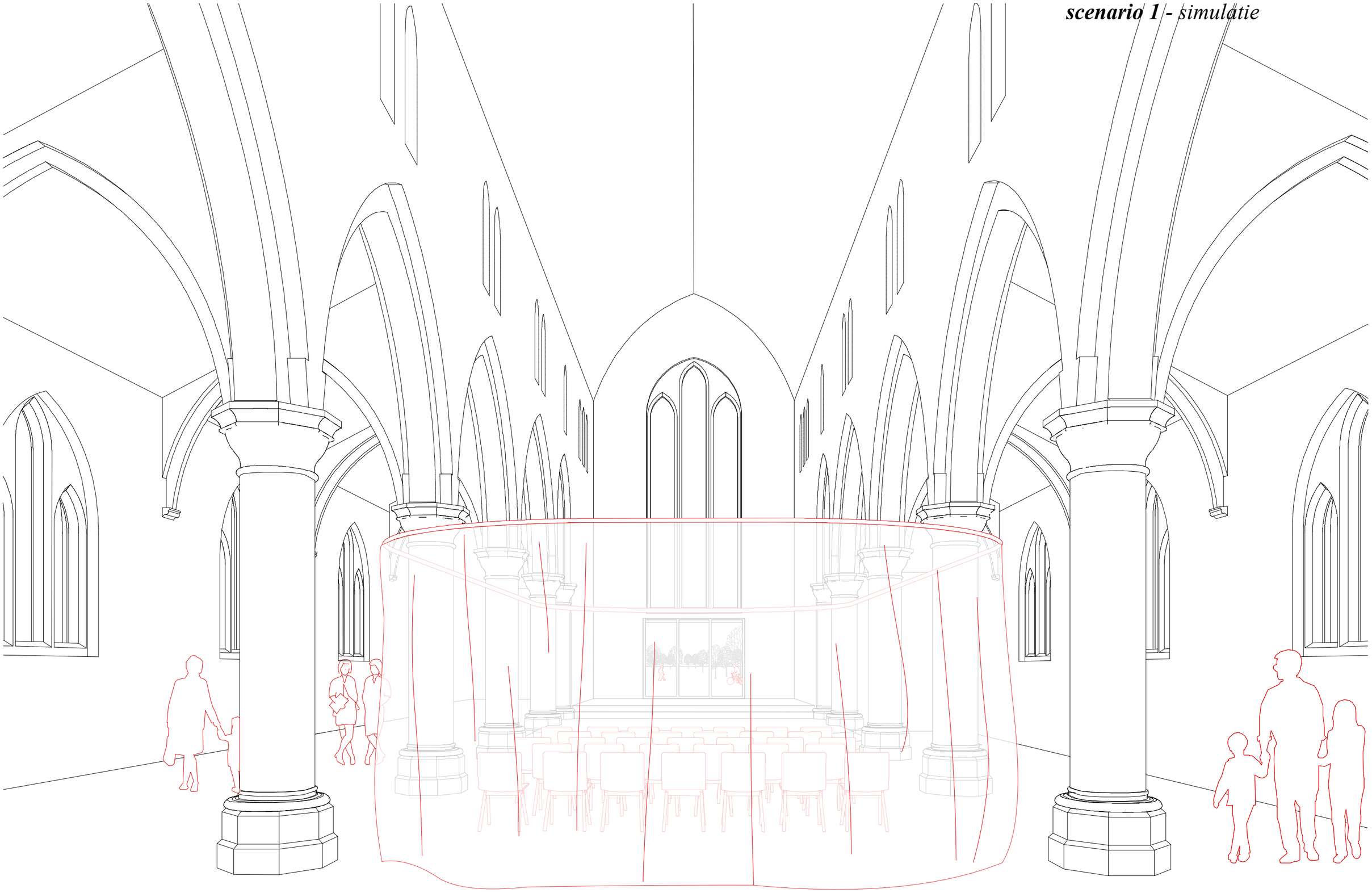

bibliotheek Heusen-Zolder, DMT-architecten

Thomas Demand, Neue Nationalgalerie, Berlijn, Caruso St John Architects

Kolumbarium, Sint-Bartholomaus, Kissler und Effgen Architekten, Keulen, Duitsland

Kolumbarium, Sint-Bartholomaus, Kissler und Effgen Architekten, Keulen, Duitsland

Markt in de Sint-Niklaaskerk te Gent

Feestmaal in het Monasterium te Gent

Boekenmarkt in de Sint-Niklaaskerk, Gent

Tango dansen in de Sint-Niklaaskerk, Gent

‘lege’ kerk als decor voor concert, foto Bad Moon Festival Antwerpen (fotograaf René Verschelde)

‘lege’ kerk, Kievitsnest Antwerpen, databank CRKC

‘glimp’ werpen op de kerk, St Niklaaskerk Gent, databank CRKC

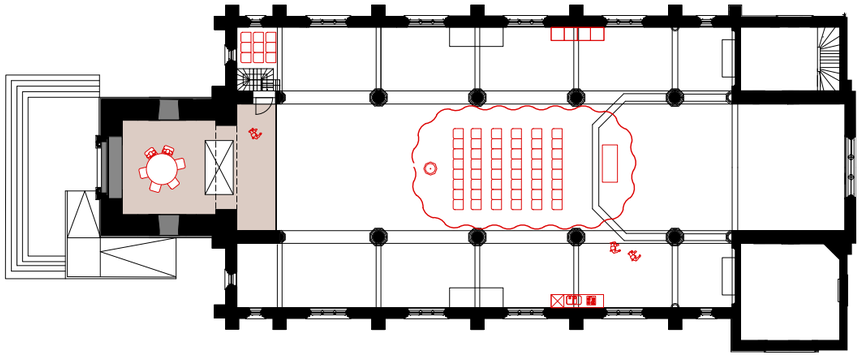

verdieping
oksaal 44m2 - 6 zitplaatsen (behoud pijporgel)

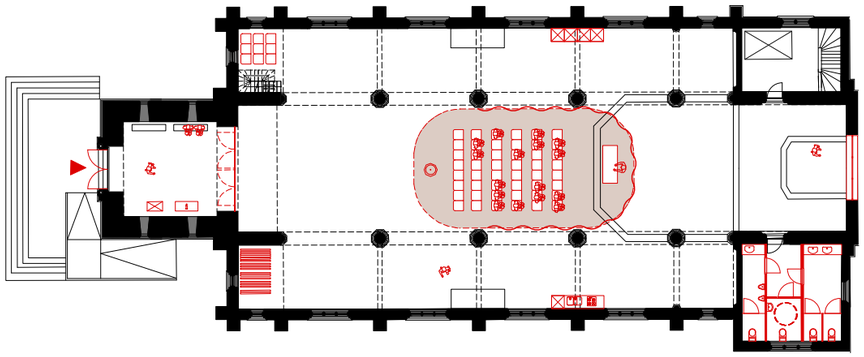

gelijkvloers
liturgische ruimte 70m2 - 48 zitplaatsen - uitbreidbaar
witruimte 388m2

Centraal in het schip wordt een kleinere ruimte gebouwd. De ruimte wordt afzonderlijk verwarmd met een nieuwe verwarmingsinstallatie. Het nieuwe volume biedt plaats aan de eredienst. Naast de eredienst kan er mits het organiseren van tafels en stoelen ook vergaderd worden of een andere liturgische activiteit georganiseerd worden.

Op de koppen van het nieuw volume is er kastruimte. In deze diep kasten kunnen tafels en stoelen worden opgeslaan. Benodigdheden & attributen voor de eredienst die voorheen in de sacristie te vinden waren, worden erin opgeborgen. Er is ook een keukenblok in verwerkt, langs de zijde van het vrijgemaakte koor. Aan de zijkanten van het volume wordt transparant schrijnwerk voorzien. Het schrijnwerk kan open gezet worden zodat er een doorwaadbaarheid ontstaat van in de kerk doorheen het nieuwe volume.

De ruimte rondom het nieuwe volume, 'witruimte', is leeg. Ze kan gebruikt worden voor nevenbestemming: yoga, receptie, tentoonstelling, …

Het schrijnwerk van het nieuwe volume is afsluitbaar. De witruimte kan maximaal open gehouden worden. Passanten kunnen binnenspringen om een glimp op te vangen of te verpozen. In de 'witruimte' kan een koffie- en/of drankenautomaat en een infostand met brochures over de geschiedenis van de kerk, info over het kerkenpad, … worden voorzien. In de 'witruimte' kunnen de oude kerkbanken worden opgesteld. De bestaande verwarmingsinstallatie blijft behouden in functie van de witruimte.

Onder het brandglasraam in het koor wordt een nieuwe bredere opening gemaakt, een opening op het landschap. Het buitenschrijnwerk in de nieuwe opening kan volledig geopend worden en geeft uit op een verhoogd podium aan de oostzijde van de kerk, aan de Kerktuin. Oost- en westgevel worden als het ware beide voorgevels, een voorgevel naar het dorp en een voorgevel naar het landschap.

In de voormalige sacristie is sanitair voorzien. Het sanitair is toegankelijk via de rechterzijbeuk. Bij activiteiten in de Kerktuin is het sanitair toegankelijk via een nieuwe toegang op het zuiden.

scenario 2 - ***Kerk in de Kerk***

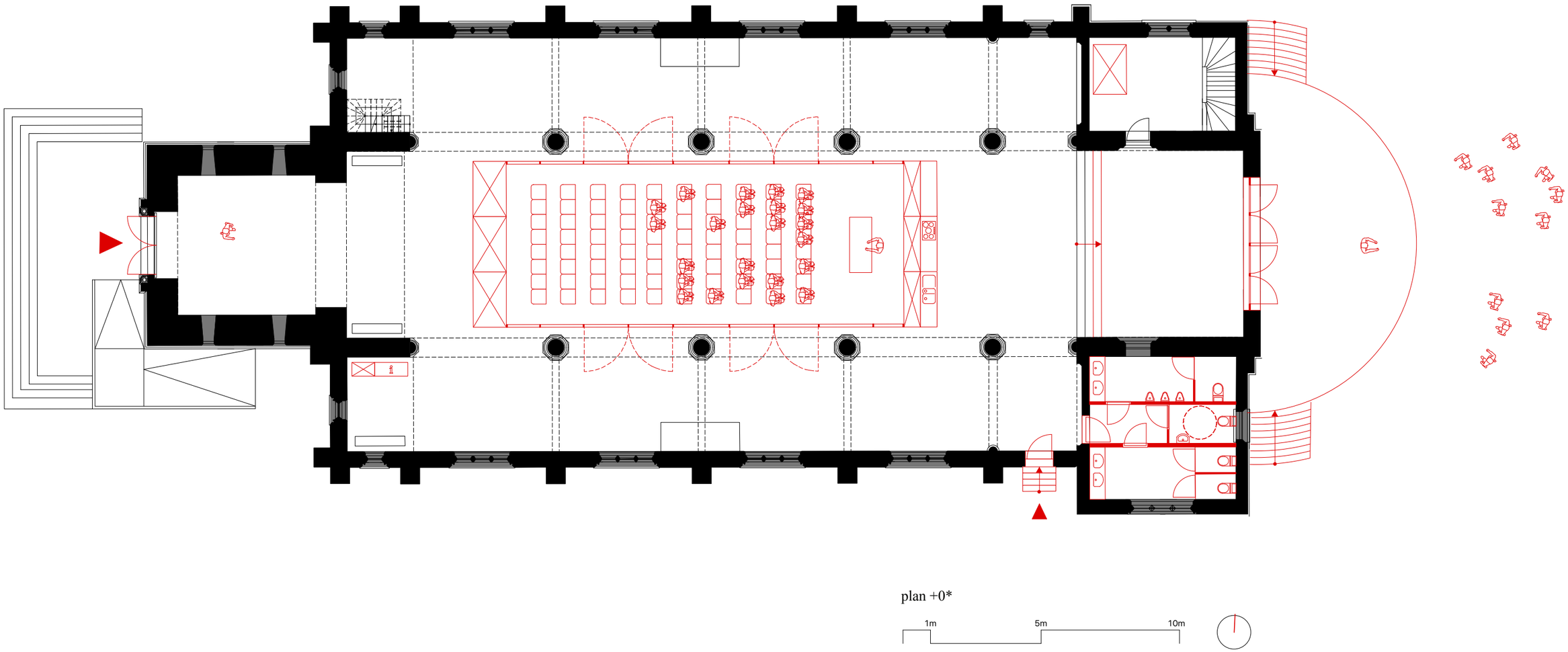

plan +0*

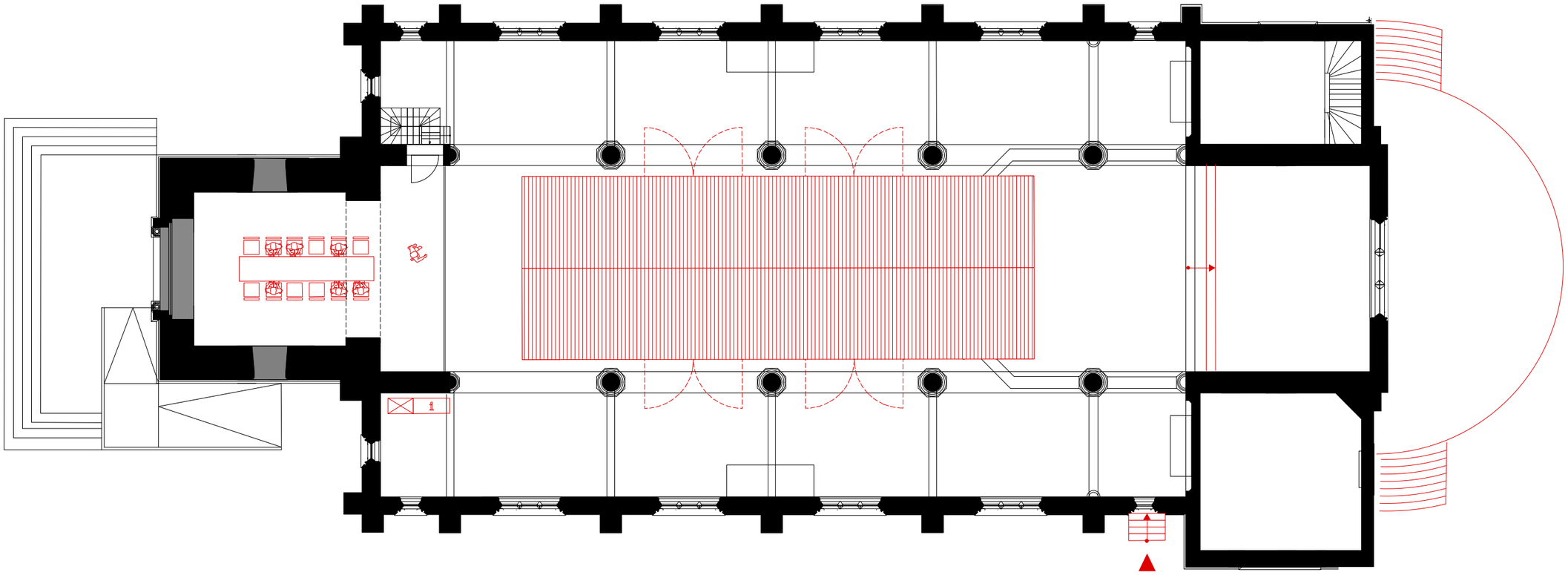

plan +1*

1m 5m 10m

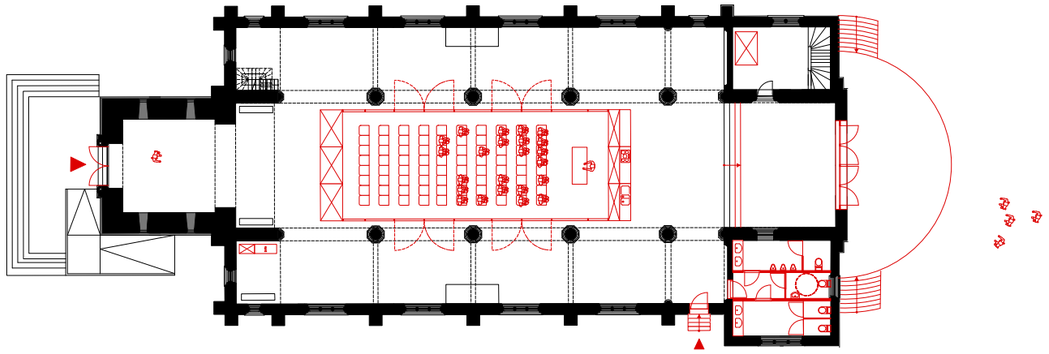

afzonderlijke liturgische ruimte in de kerk

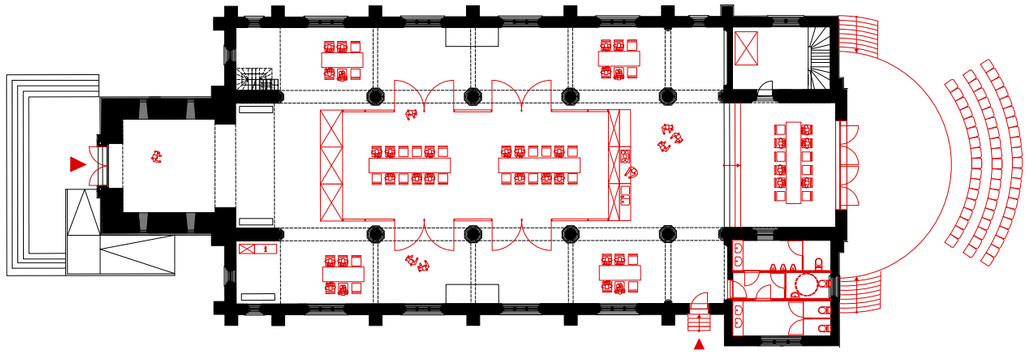

atelier/workshop in de kerk

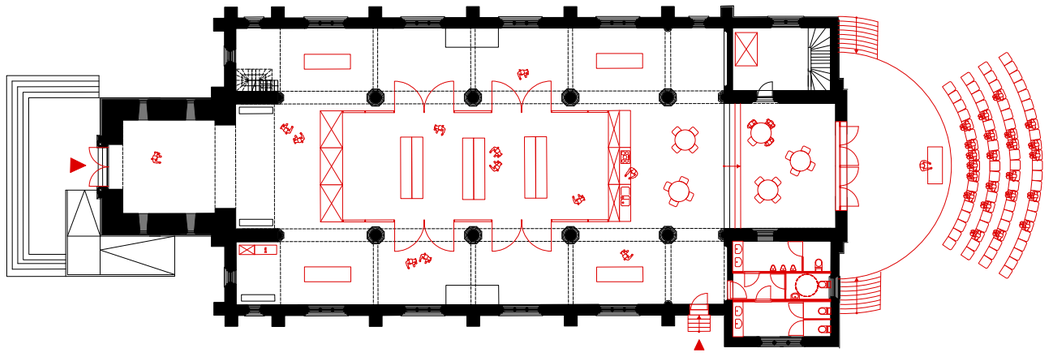

tentoonstelling, met lezing buiten

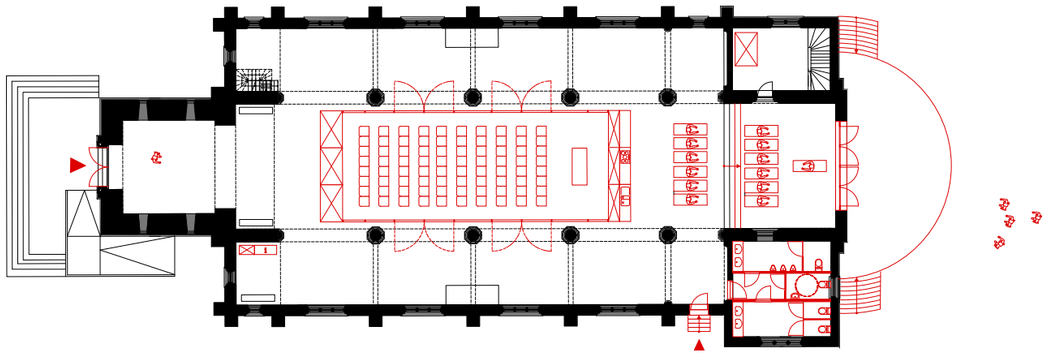

yoga in het koor

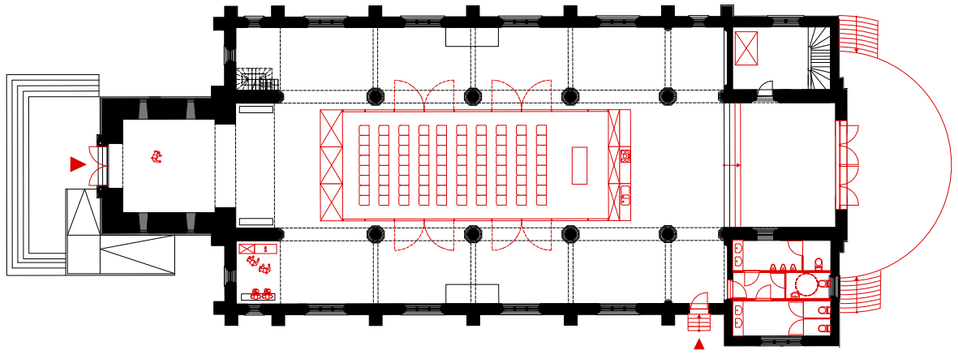

kerk met koffiehoek, open voor bezoeker,
liturgische ruimte afgesloten

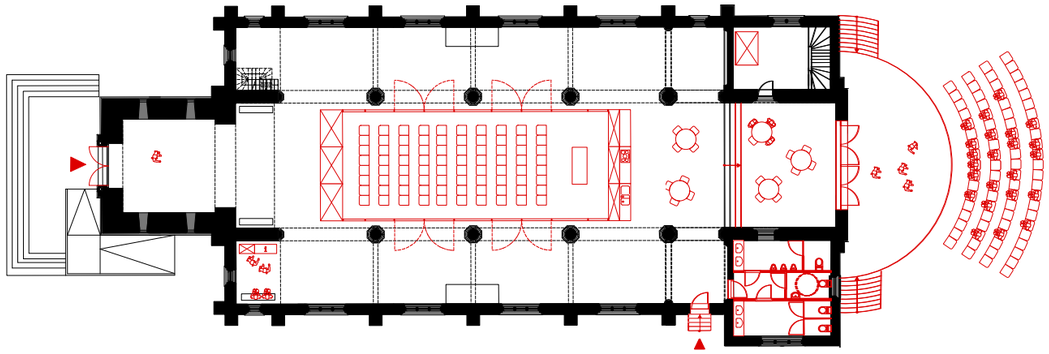

toneelvoorstelling kinderen in open lucht

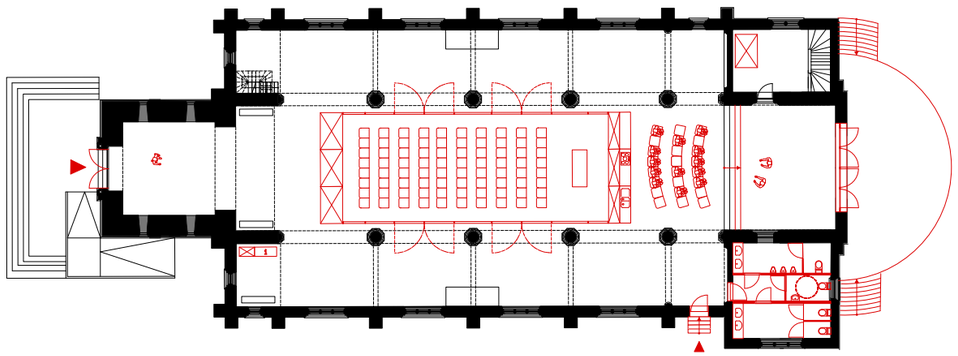

lezing/klein concert

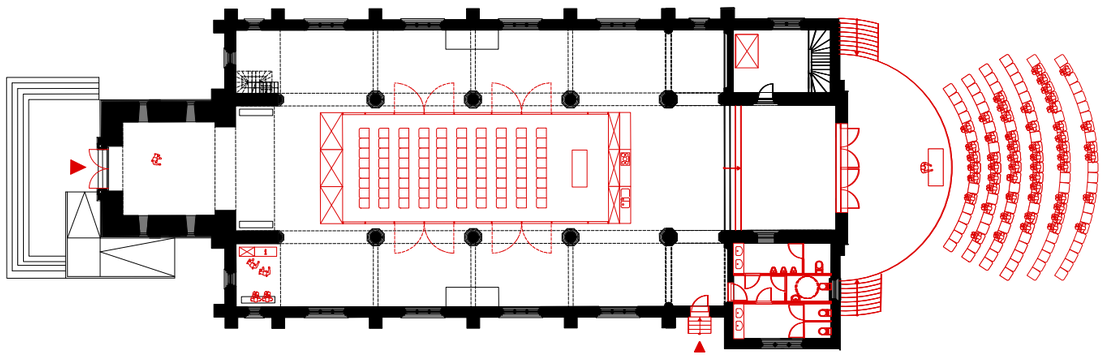

liturgische viering in de open lucht

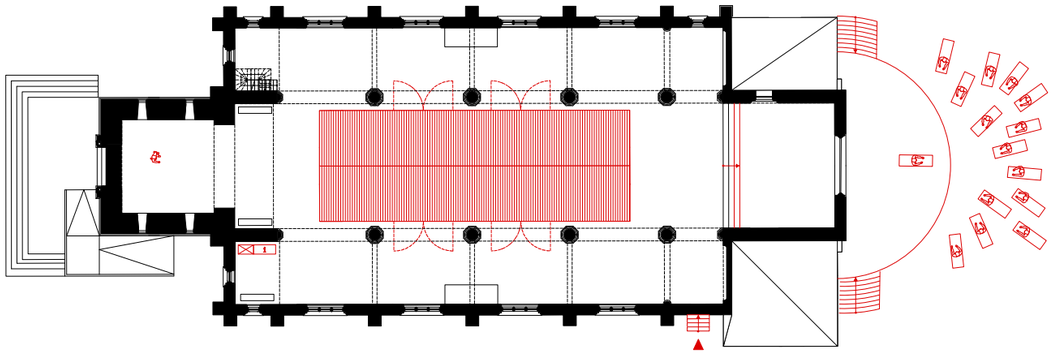

yoga in de open lucht

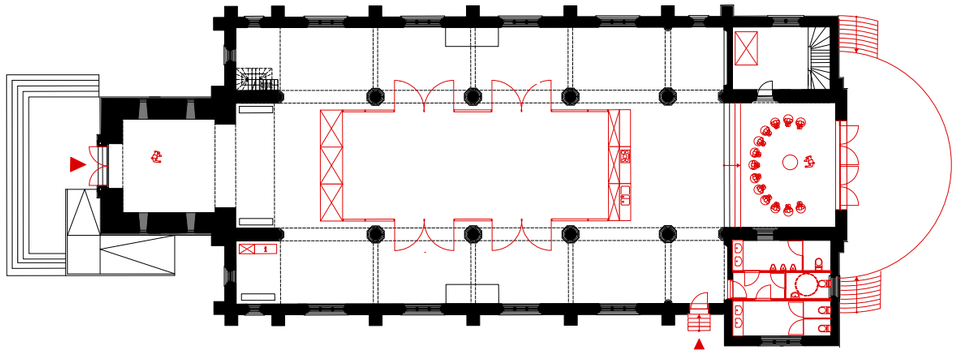

bezinningsruimte voor scholen

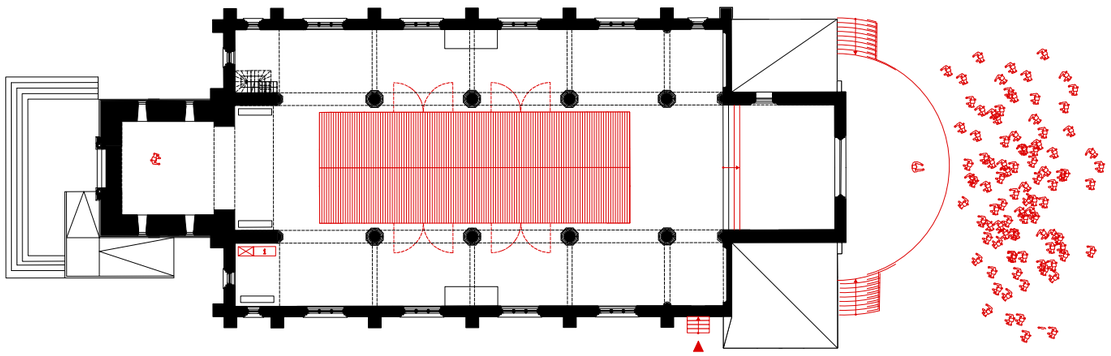

open lucht concert

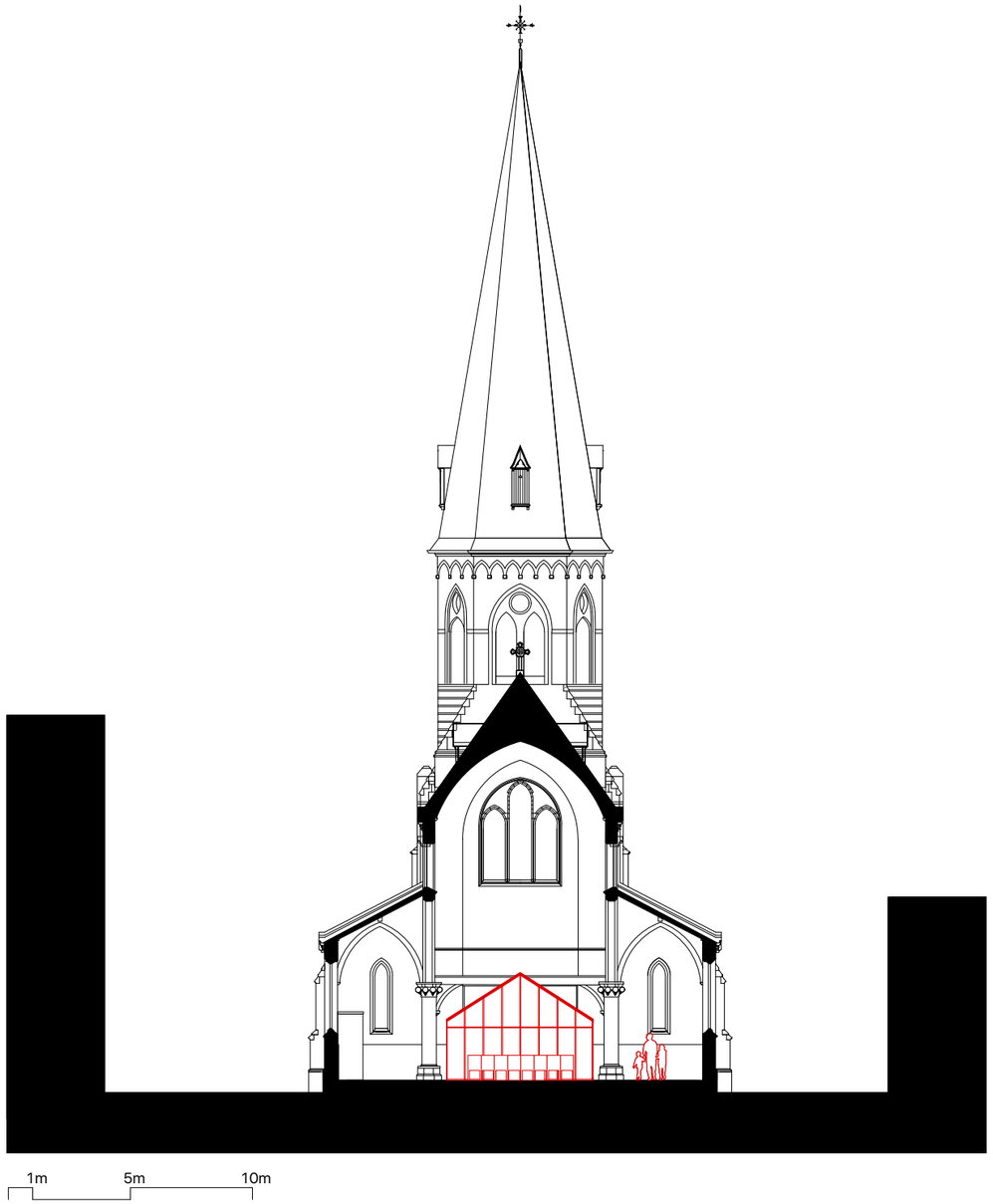
1m
5m
10m

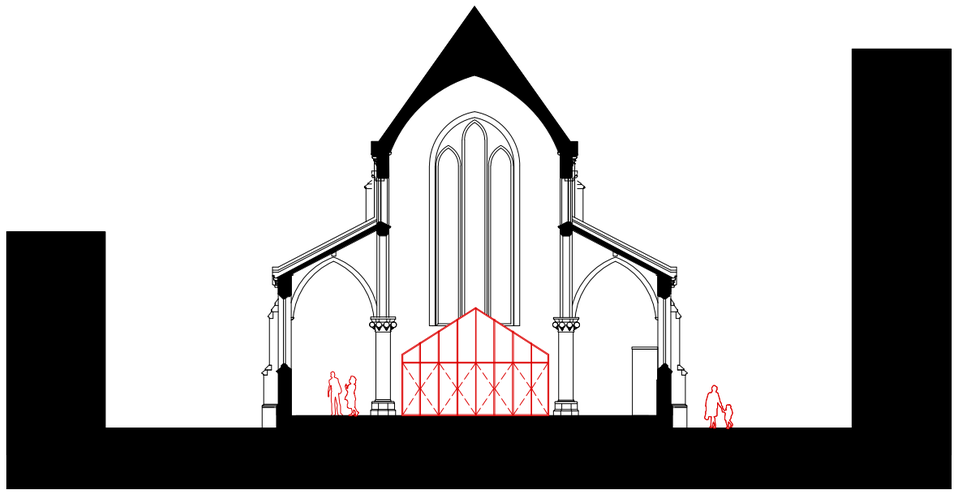

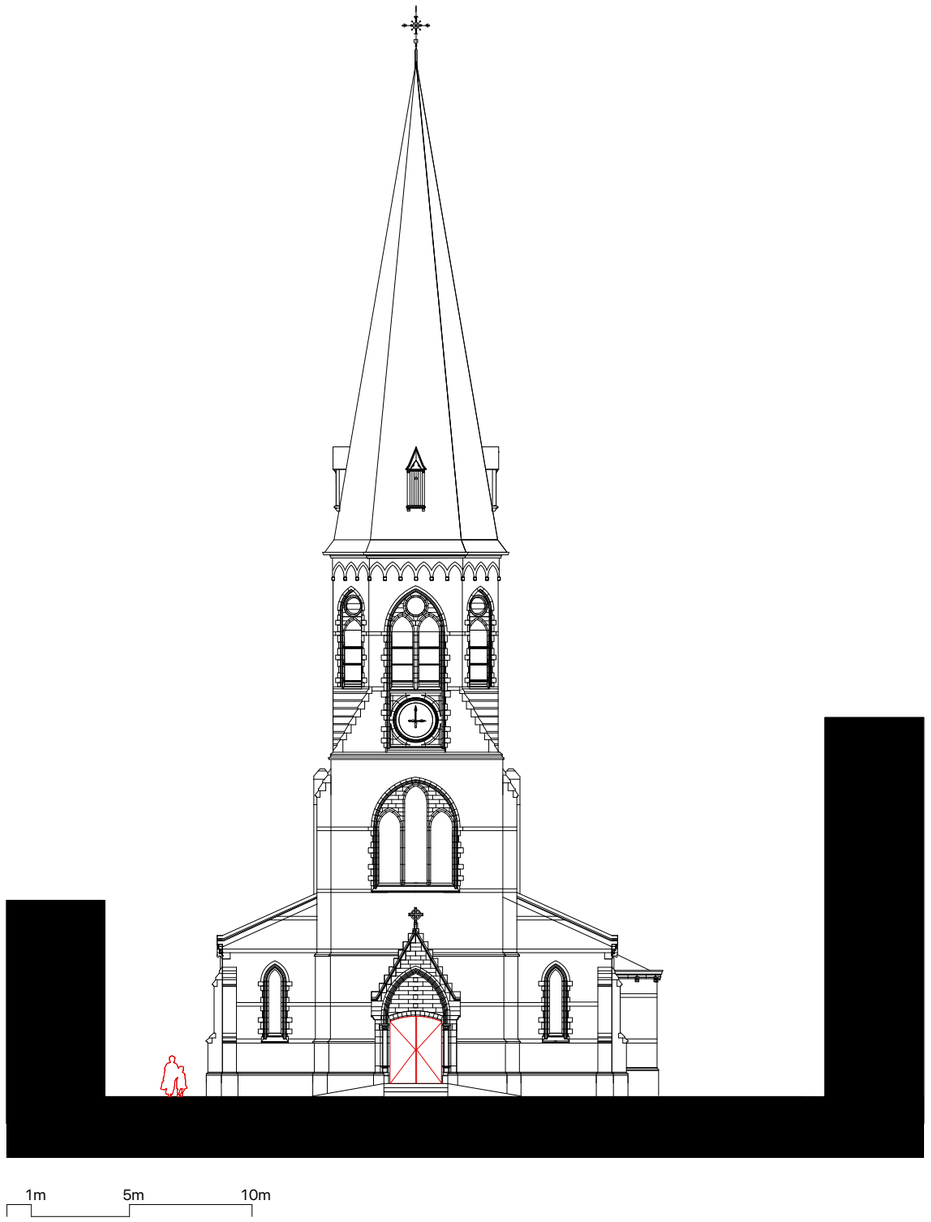
1m
5m
10m

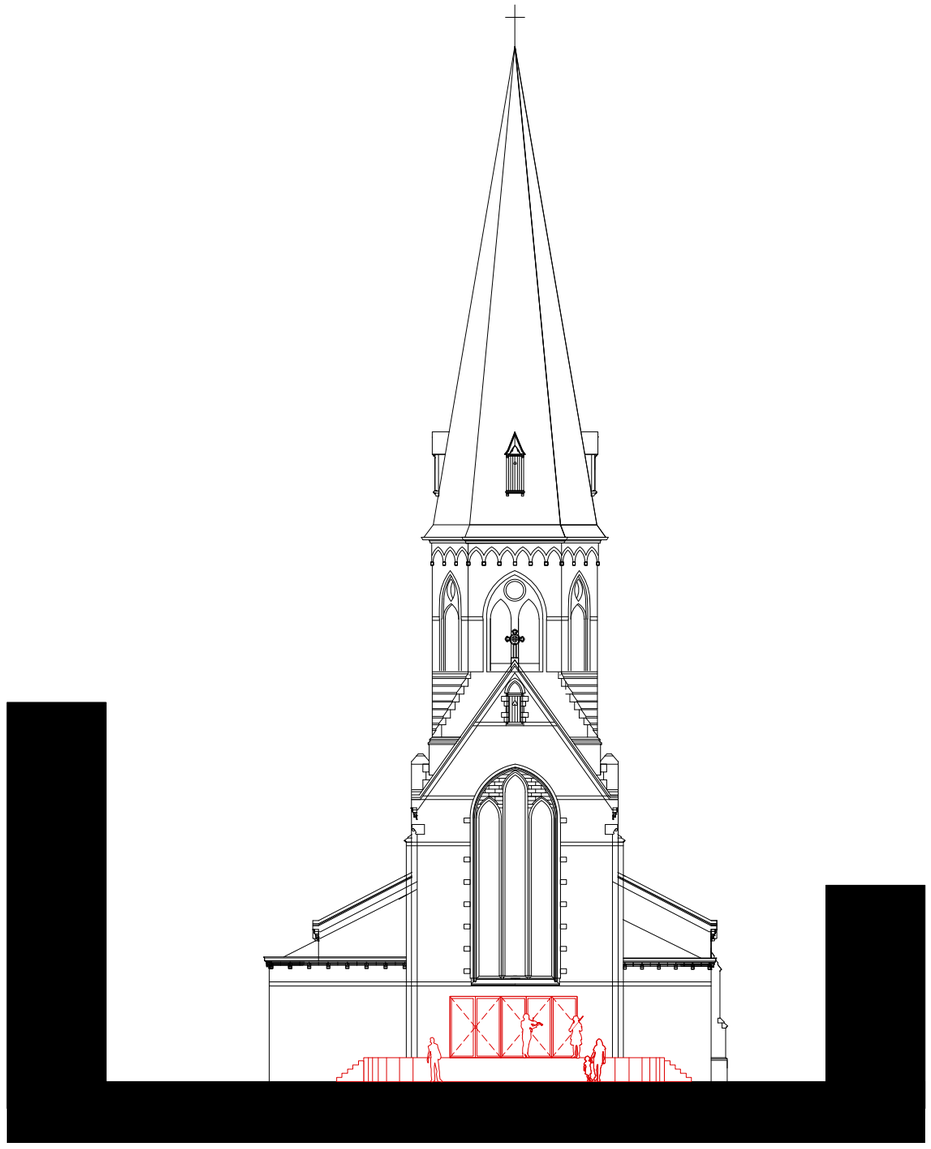

1m
5m
10m

1m
5m
10m

4 Kerk en Scenario
***scenario 2** - inplanting*

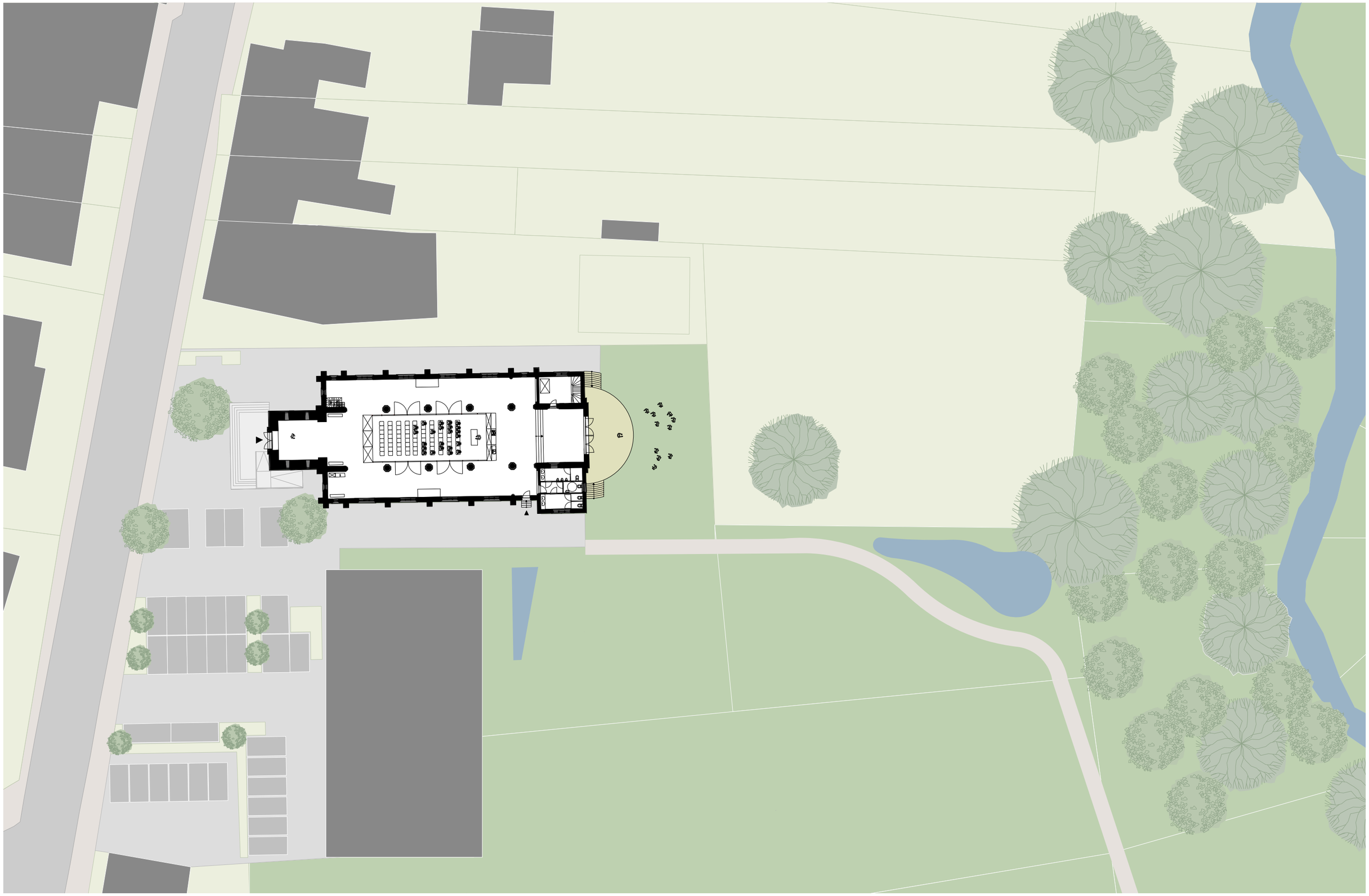

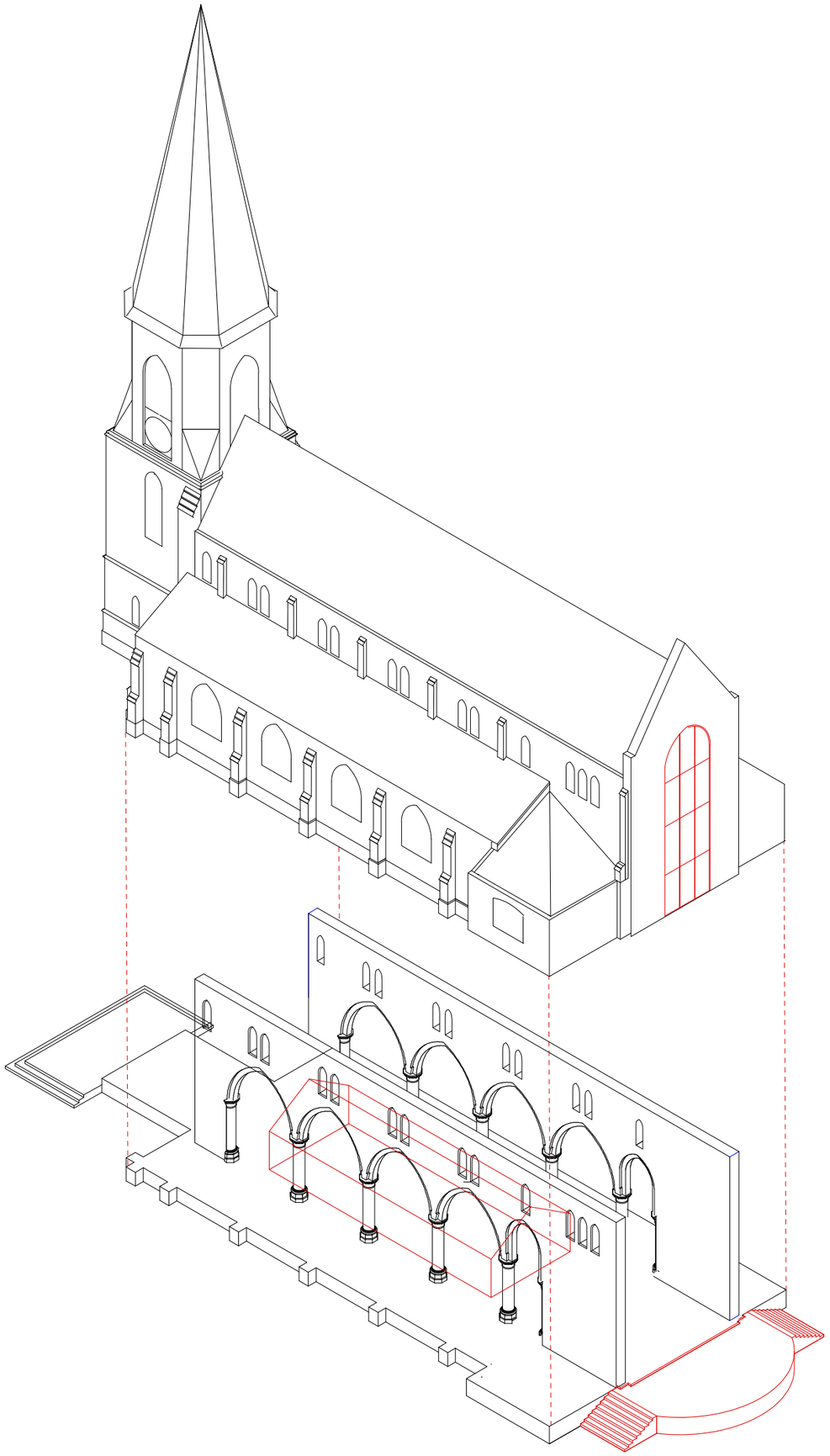

4 Kerk en Scenario

***scenario 2** - simulatie*

Maison Folie, Bergen, Matador

Côté Jardin, Bijloke Gent

Schoolfeest De Linde, Kerkdijk, Overpelt

openluchtmis Oud-Heverlee

jaarlijkse openluchtmis Mariakapel Neer, Nederland

openluchttheater Nispen, Nederland

Maarten Maartens openluchttheater, landgoed Zonneheuvel, Utrechtse Heuvelrug

Vleeshuis, Gent, Coussée & Goris architecten

Loft, Gent, Julie d'Aubioul architect

inbouw Zuiderkerk, doorwaadbaar, Enkhuizen, Nederland, architecten Ron Verduijn en Herman Bakker

box-in-box principe, Maraum Architects

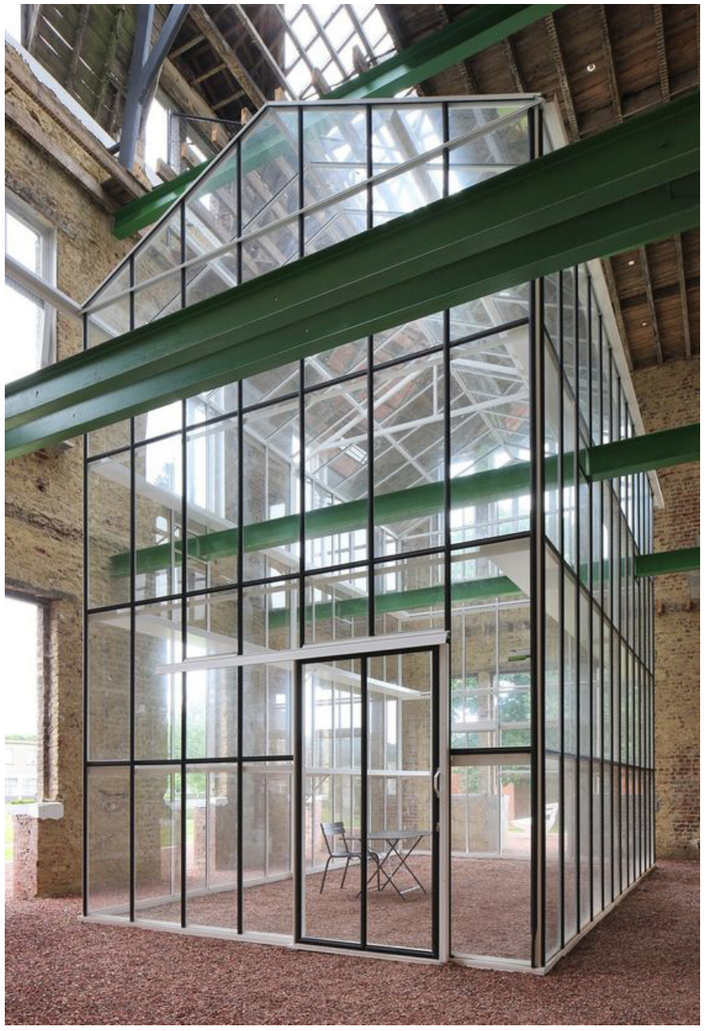
Caritas Melle, Devylder-Vinck-Tailleu Architecten

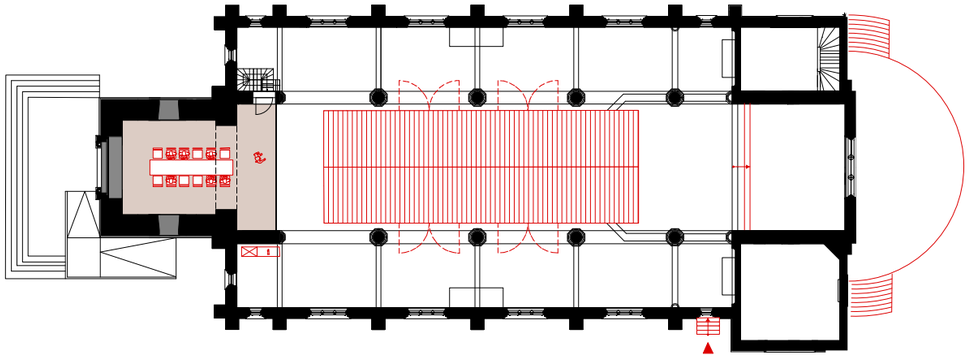

verdieping
oksaal 44m2 - tot 16 zitplaatsen

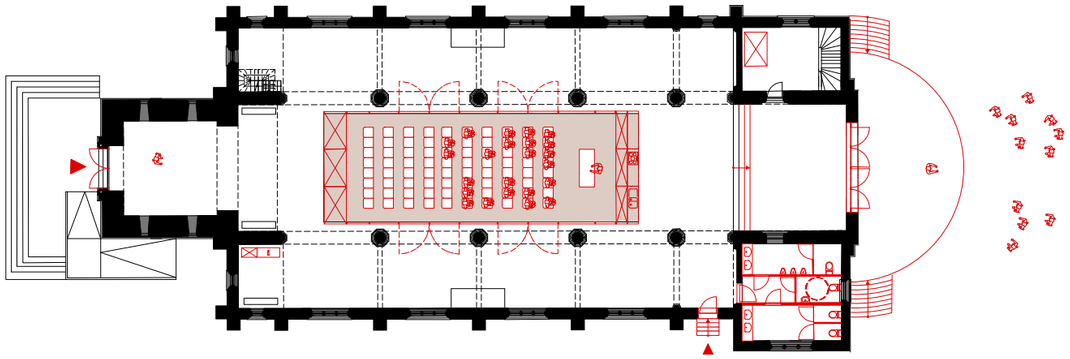

gelijkvloers
afsluitbare liturgische ruimte 100m2 - 80 zitplaatsen
witruimte 358m2

De St Kristoffelkerk wordt gezien als ankerpunt op het oude kerkenpad, de padenstructuur die de publieke ruimte van het dorp verbindt met het beeklandschap en het te ontwikkelen landschapspark langs de beekvallei.

De kerk wordt opgedeeld in een verkleinde ruimte voor de liturgie en een ruimte voor de nevenbestemming. Beide worden gescheiden door een ommuurde buitenruimte. Er wordt een doorsteek gemaakt vanaf het Kerkplein, doorheen de buitenruimte, naar de Kerktuin.

De tussenruimte wordt enerzijds gevormd door de open gemaakte noord- en zuidgevel, anderzijds door twee nieuwe interne dwarsgevels. In de tussenruimte vindt men een bank om tot rust te komen, een boek te lezen, te picknicken. Mogelijks vindt men er ook een drankenautomaat of een automaat met basis fietsmateriaal (lucht/water).

De ruimte voor de liturgie is toegankelijk via het portaal van de kerk. In de liturgische ruimte zijn de stoelen T-vormig opgesteld. Op het oksaal is er een vergaderplek.

Het oostelijk deel van de kerk, gelegen aan de Kerktuin, is gereserveerd voor de nevenbestemming.
In de voormalige sacristie is daartoe sanitair voorzien.
Een klein keukenmeubel wordt geplaatst in de zijbeuk.

In het koor is een nieuwe opening gemaakt onder het bestaande brandglasraam. De opening op het landschap is voorzien van buitenschrijnwerk dat volledig kan geopend worden. Hierdoor wordt het koor verbonden met een podium aan de Kerktuin.

De huidige technische ruimte wordt behouden.
De verwarmingsinstallatie wordt aangepast in functie van het verkleinde volume.

scenario 3 - ***Kerk in het landschapspark***

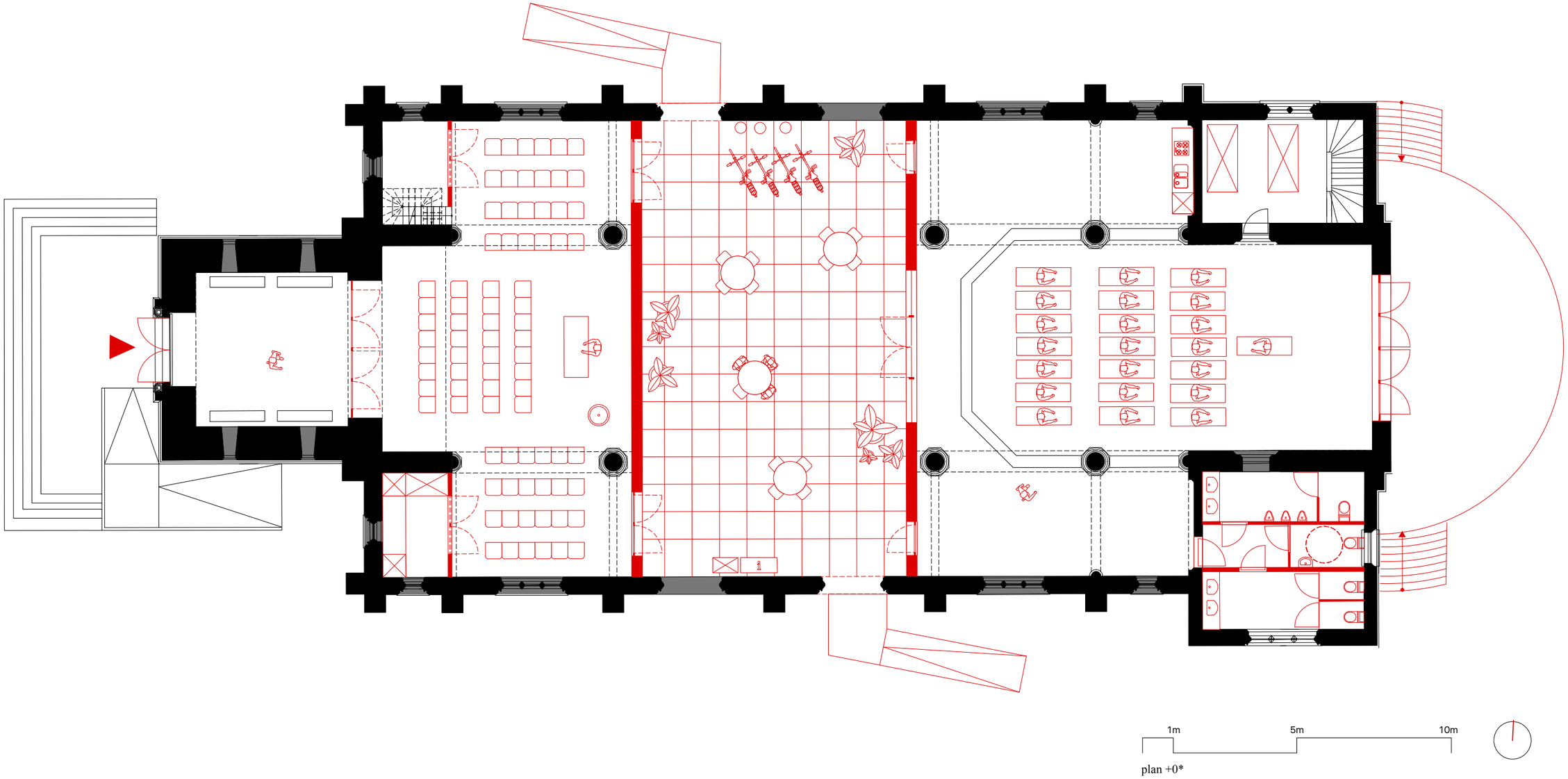

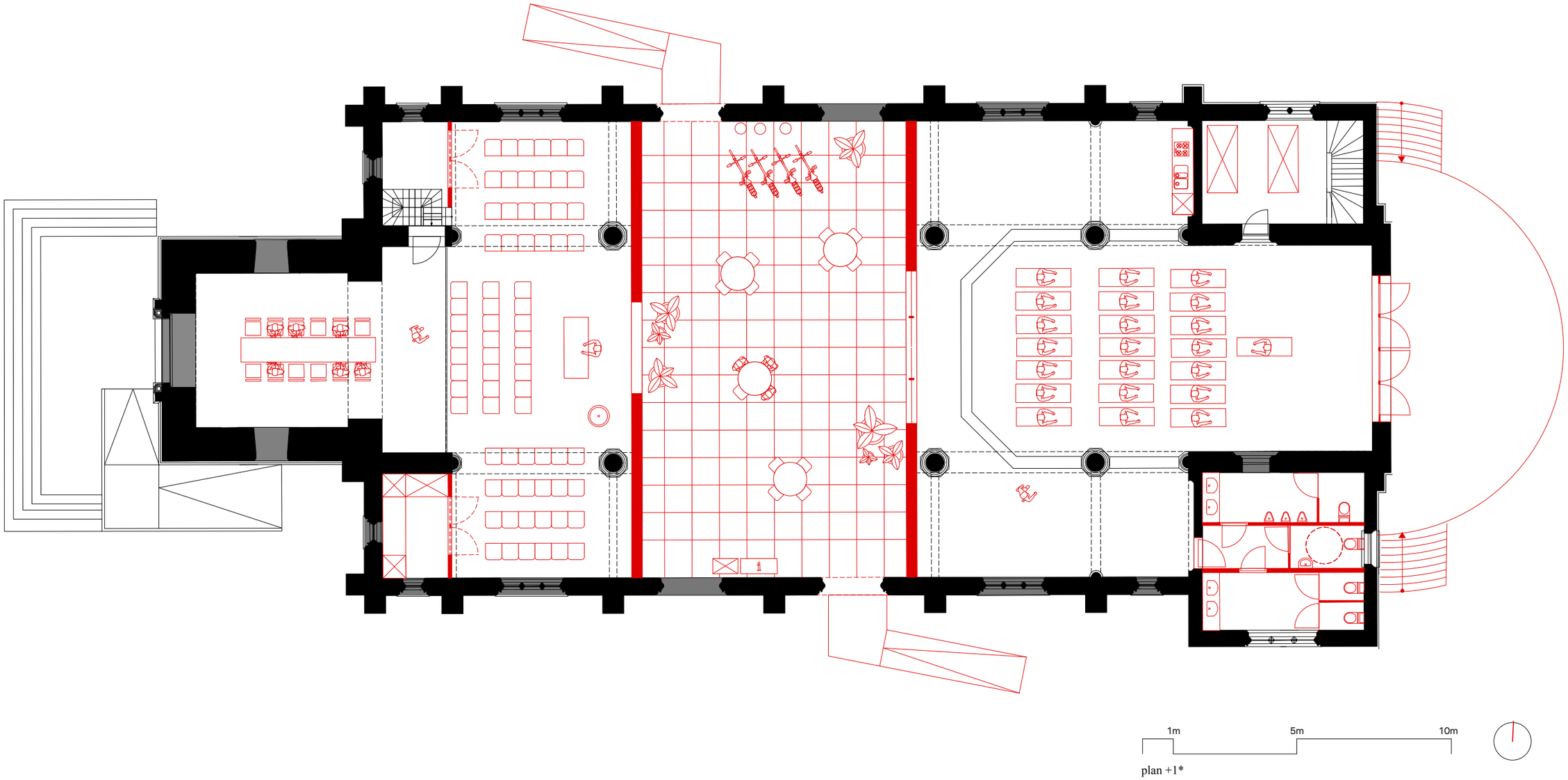
1m
5m
10m
plan +1*

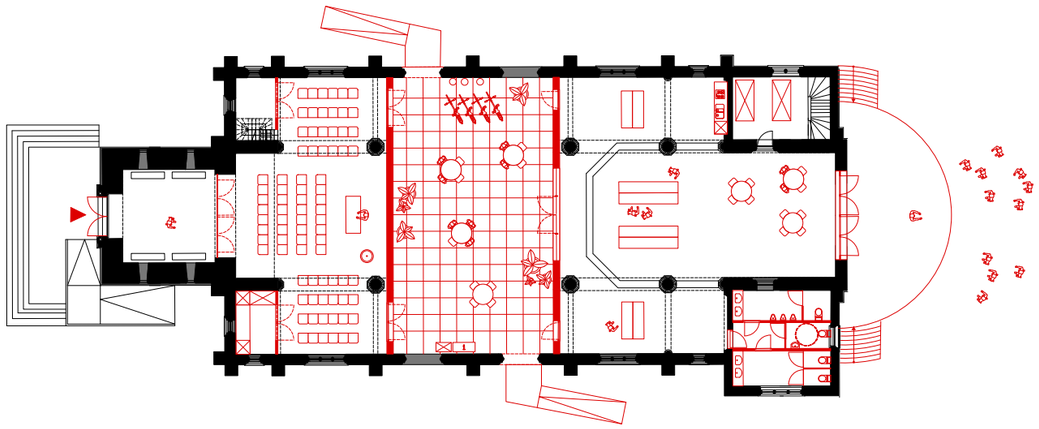

liturgische ruimte + tussenruimte + tentoonstellingsruimte

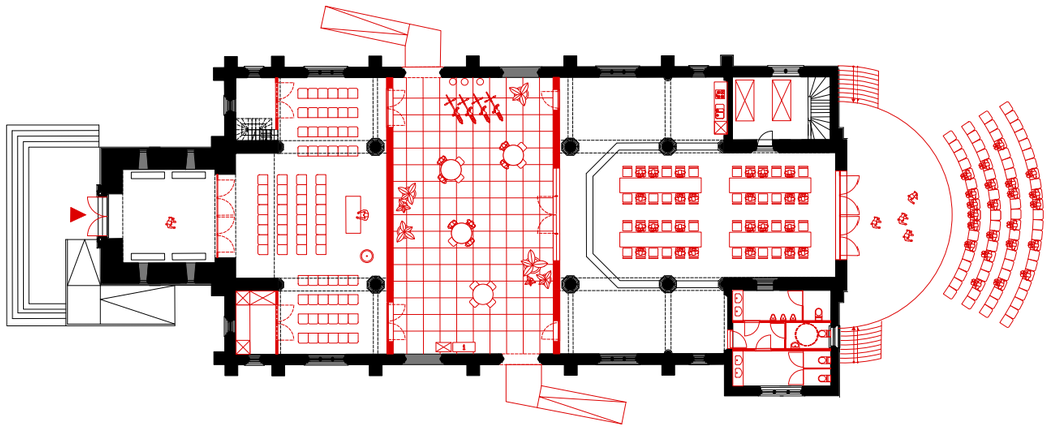

liturgische ruimte + tussenruimte + toneelvoorstelling kinderen in open lucht

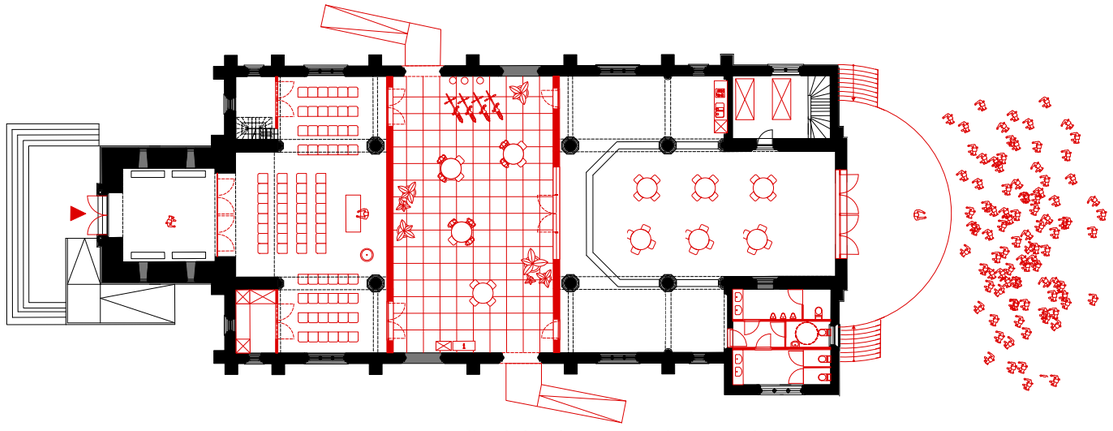

liturgische ruimte + tussenruimte + open lucht concert

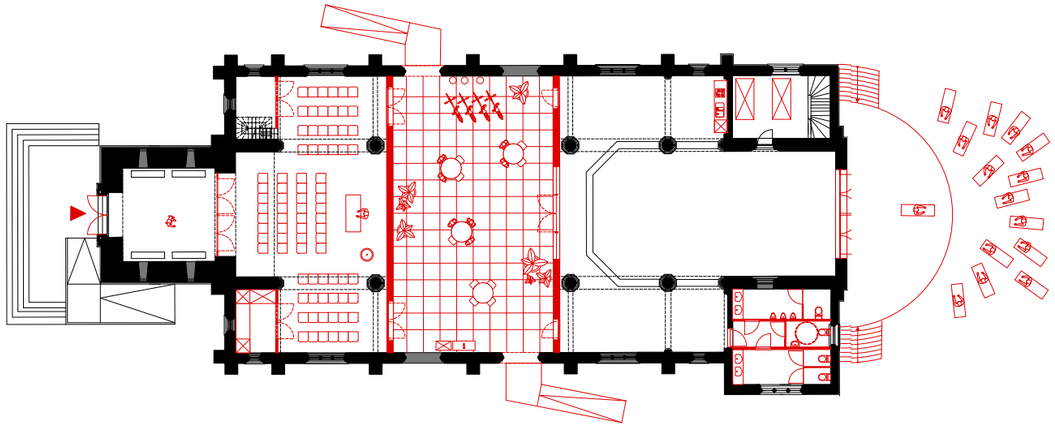

liturgische ruimte + tussenruimte + yoga in de open lucht

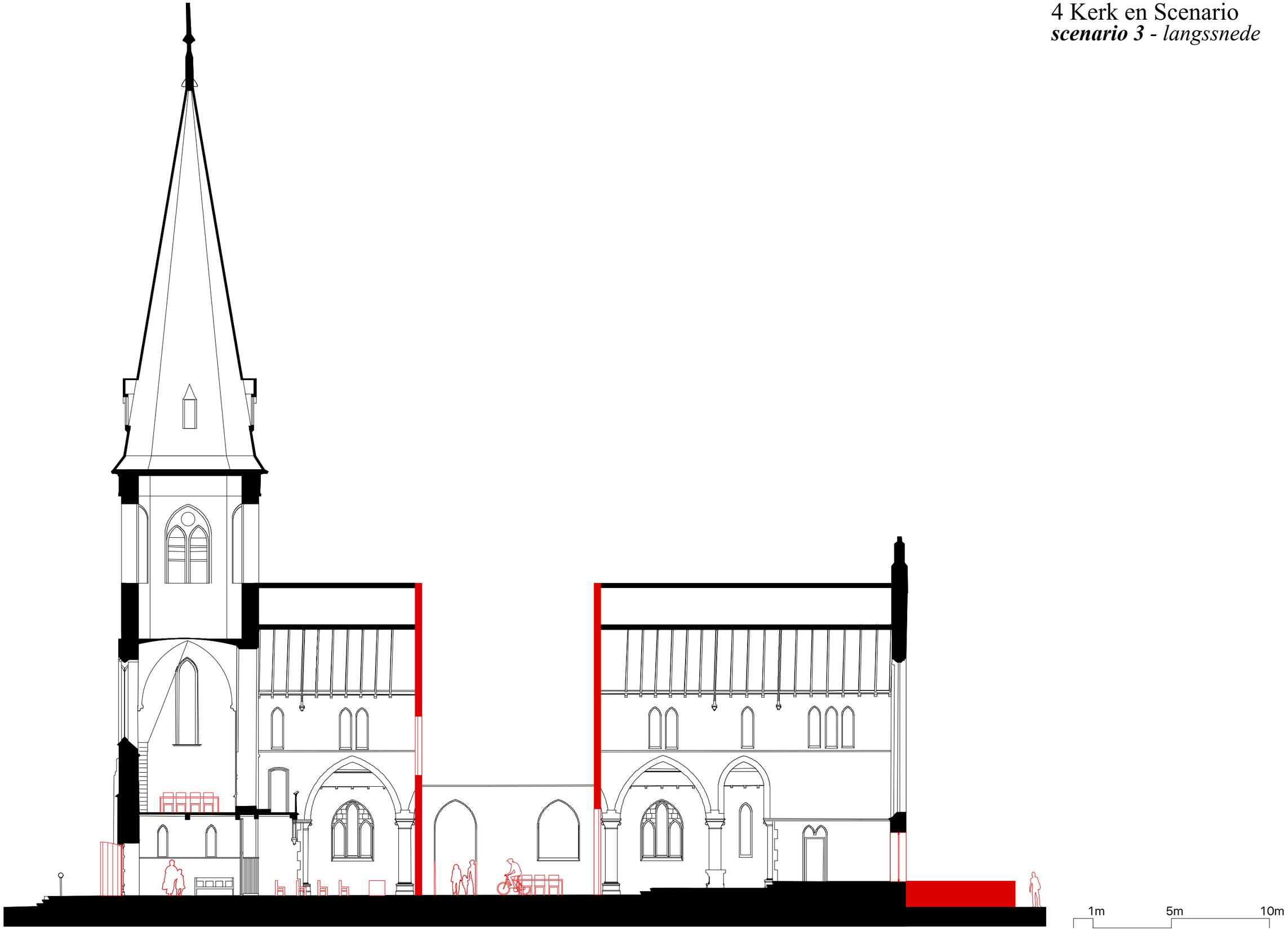
1m
5m
10m

1m
5m
10m

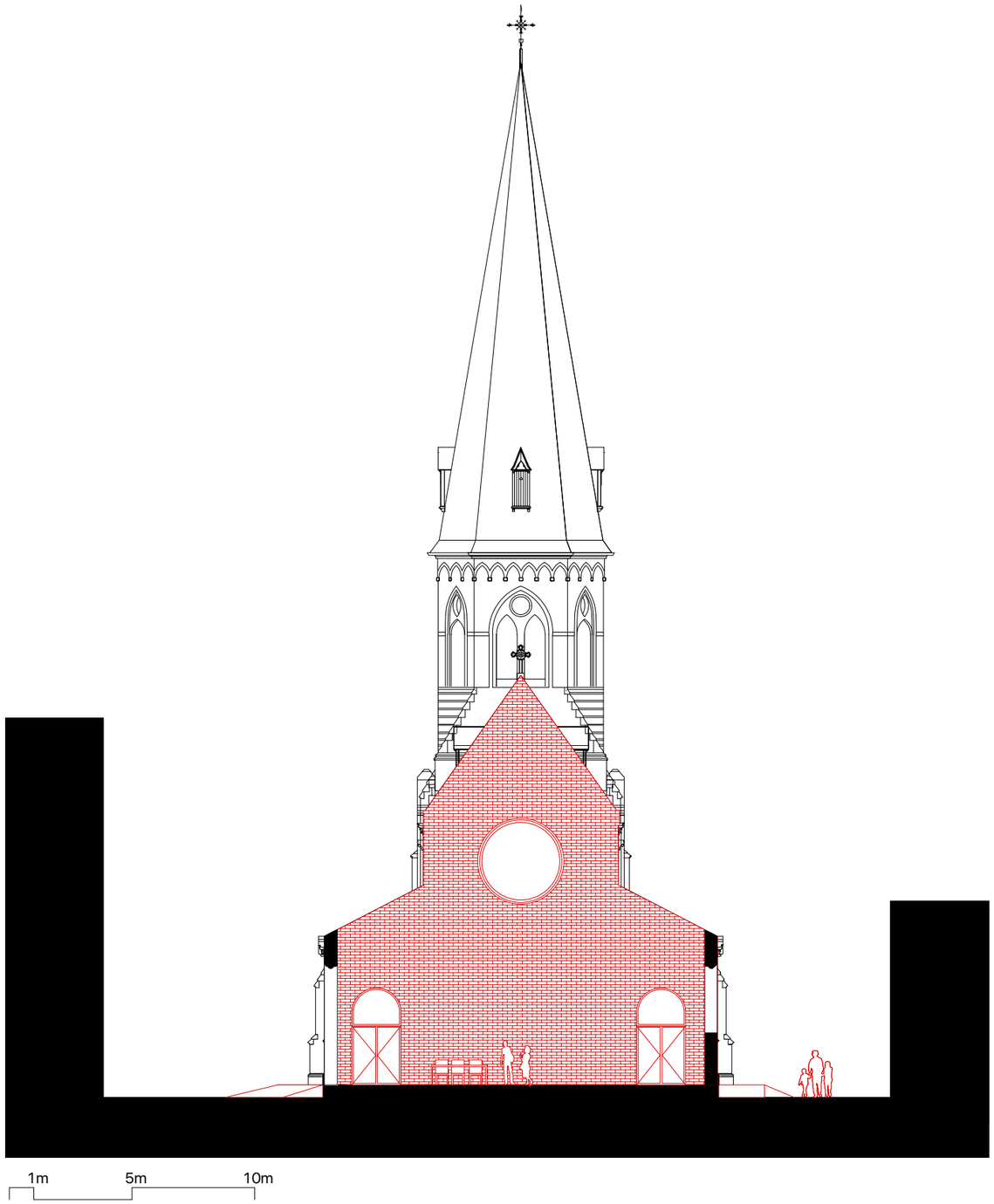
1m
5m
10m

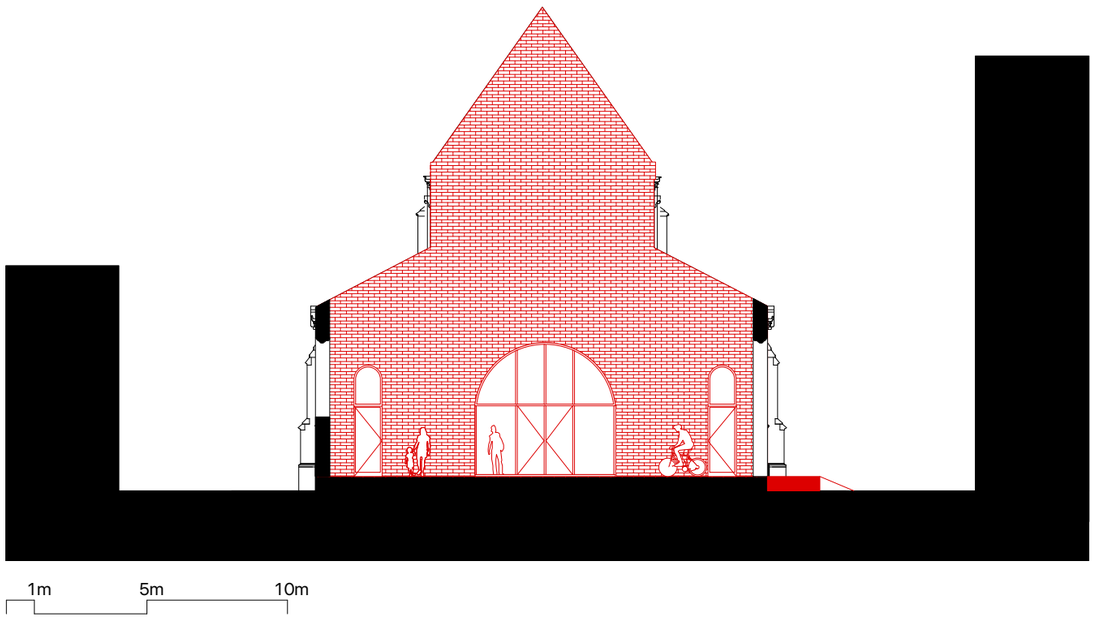
1m
5m
10m

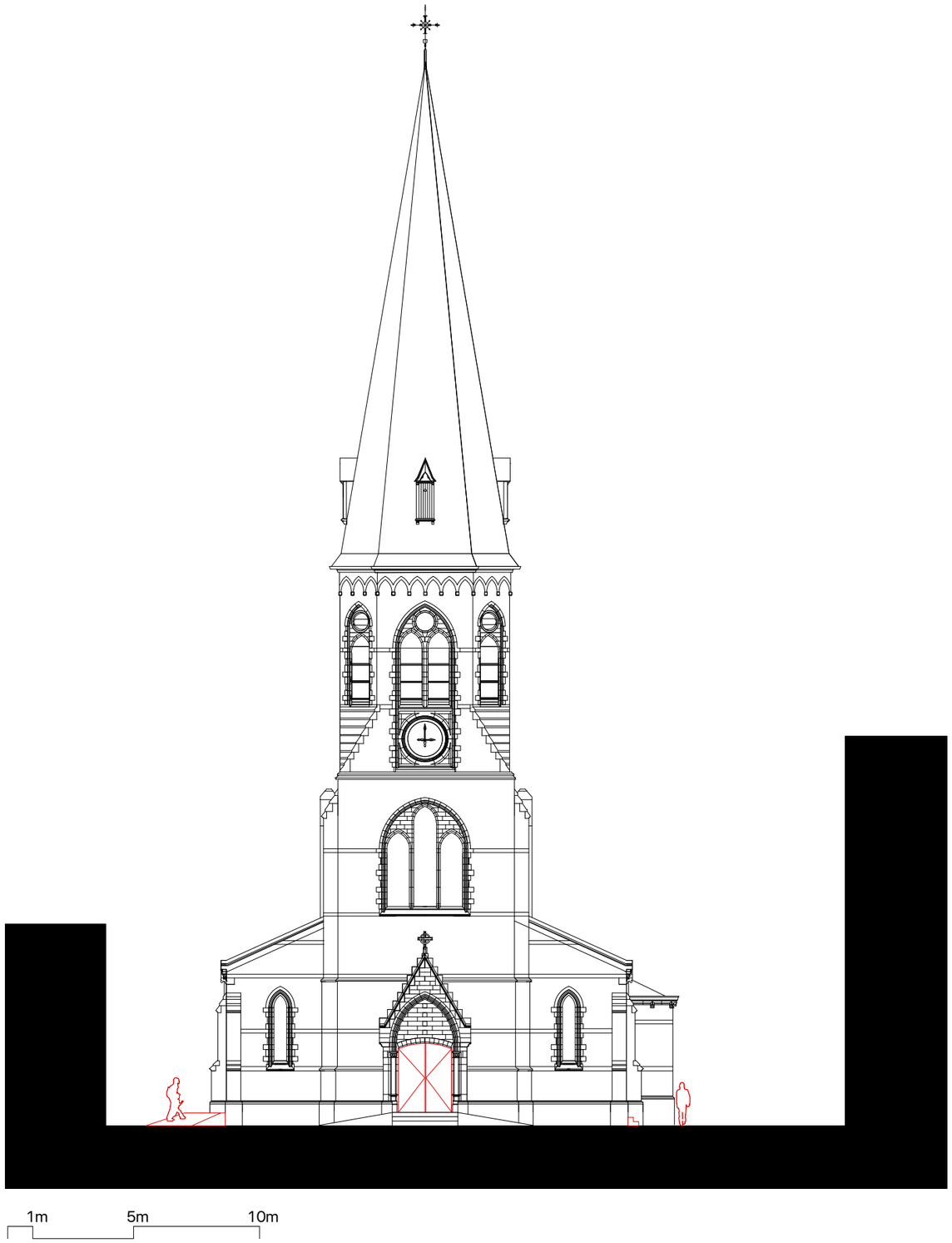
1m
5m
10m

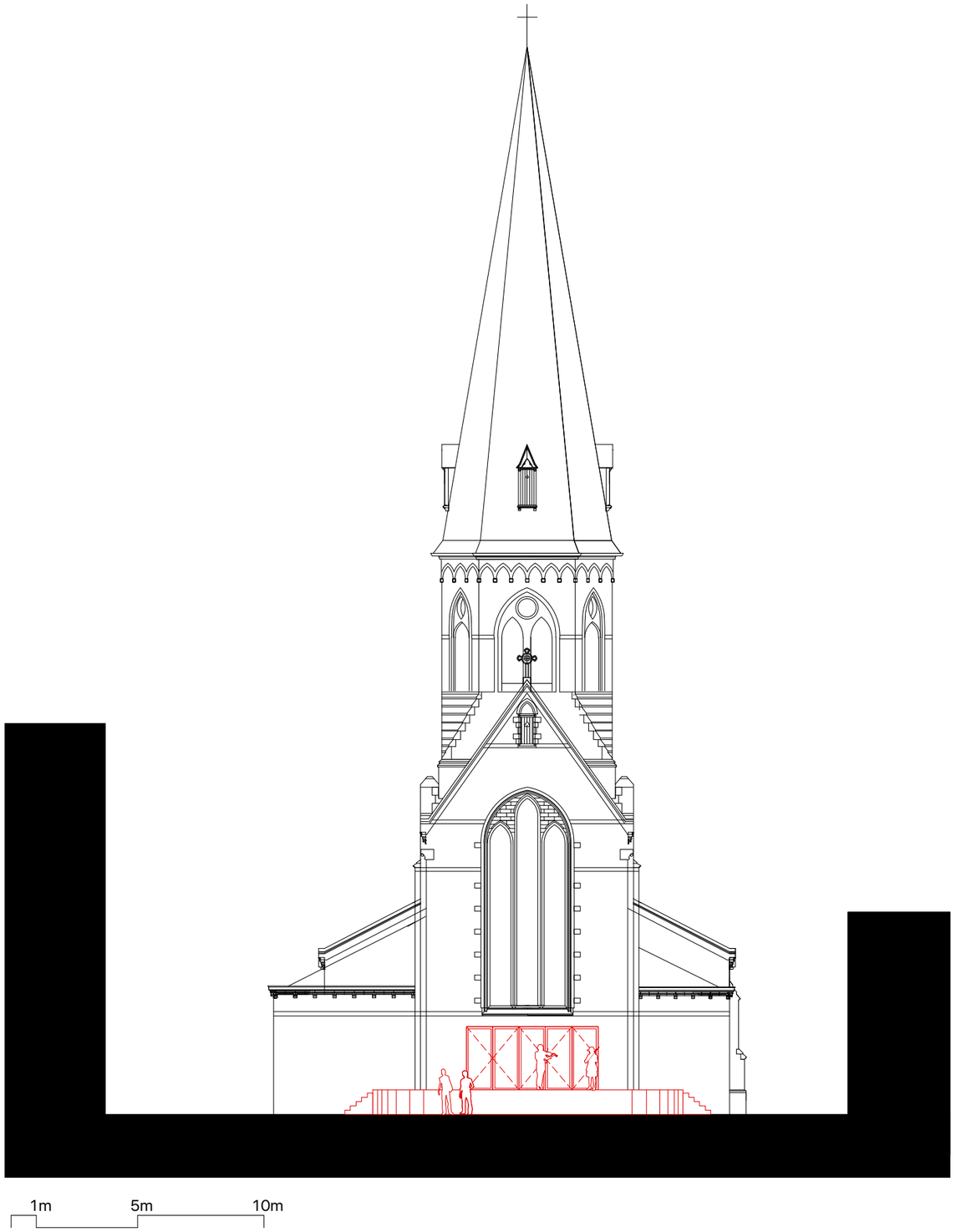
1m
5m
10m

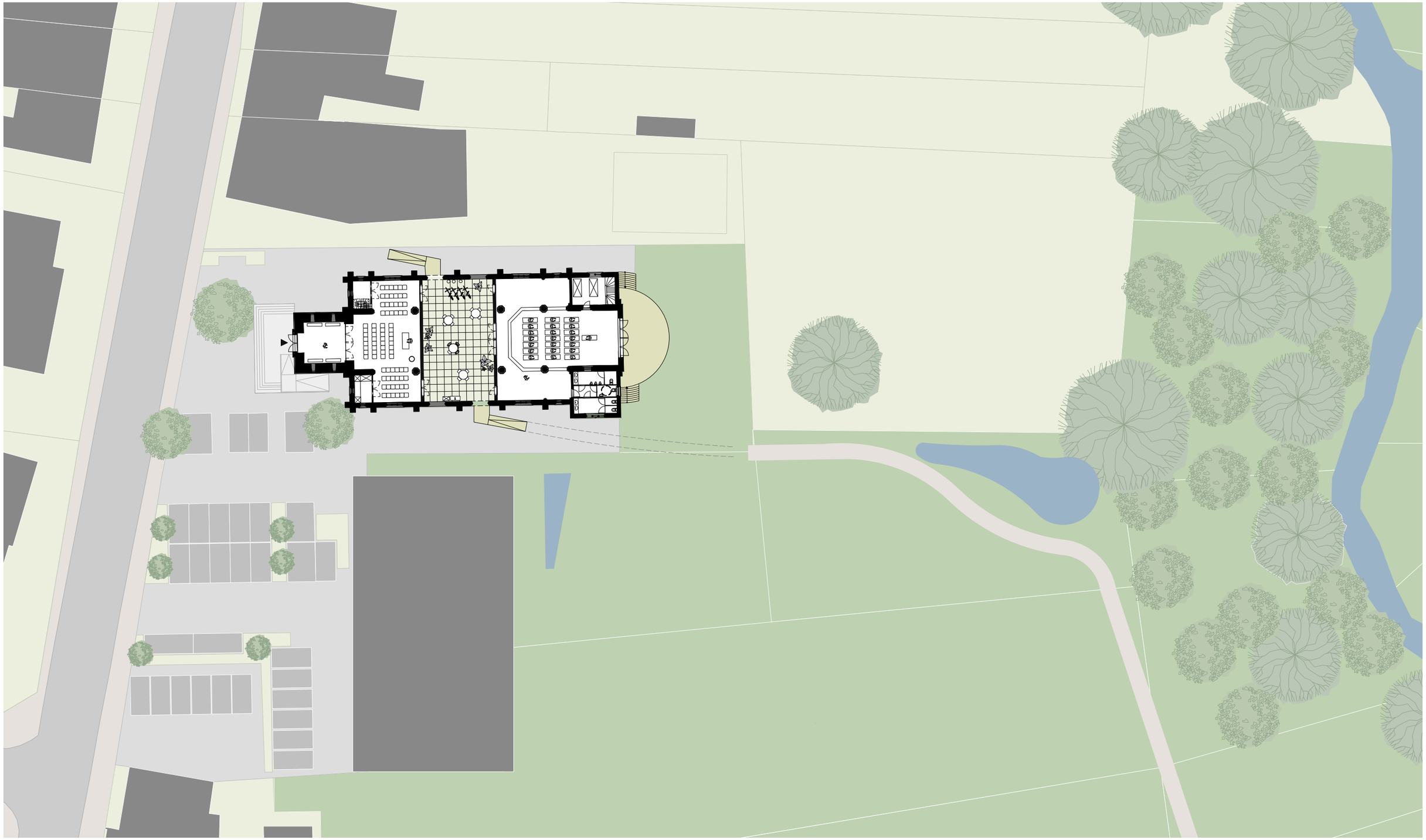

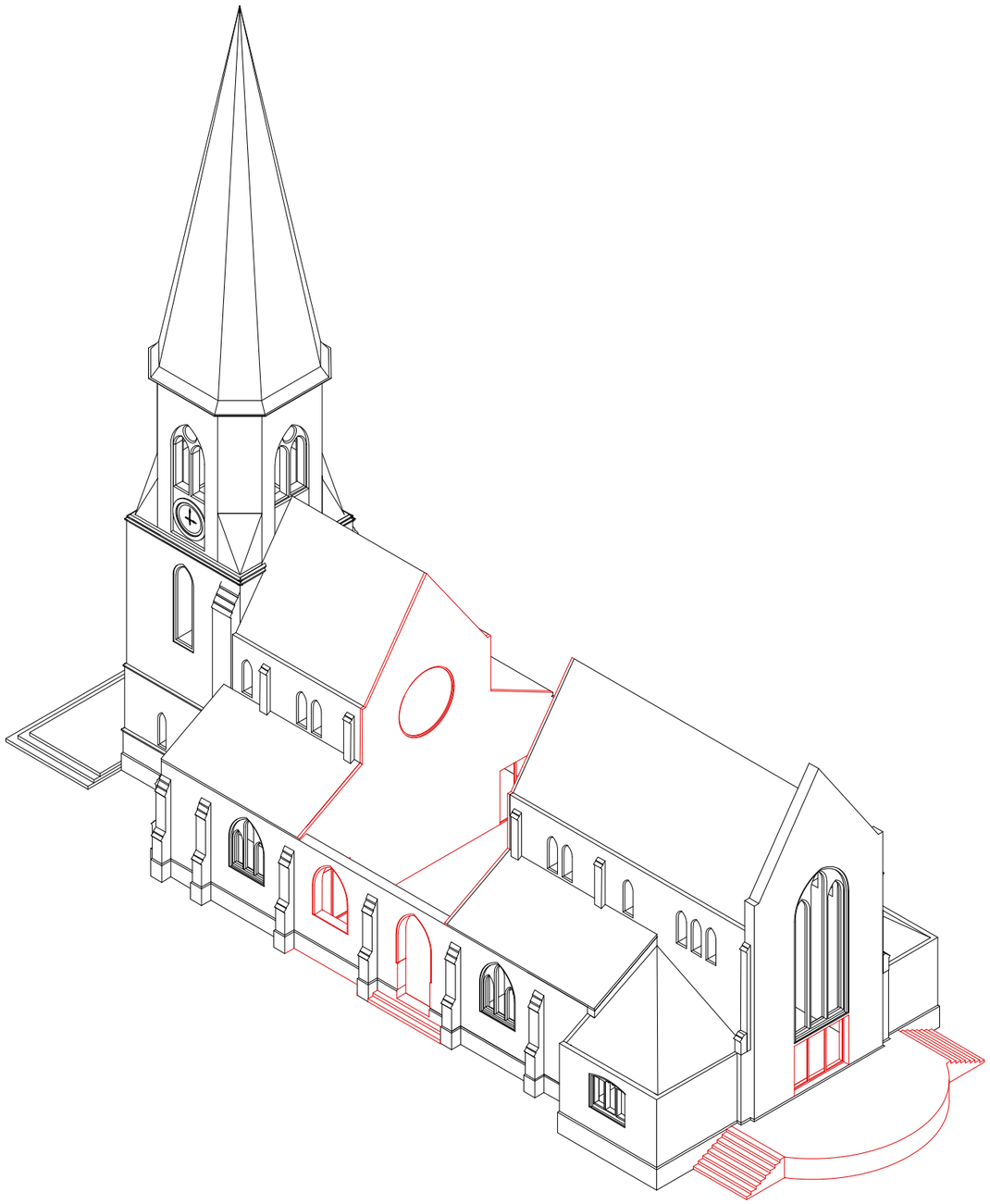

Sint-Amelberga - kunstkerk te Bossuit (Ellen Harvey ism Sileghem & Partners)

Sint-Amelberga - kunstkerk te Bossuit (Ellen Harvey ism Sileghem & Partners)

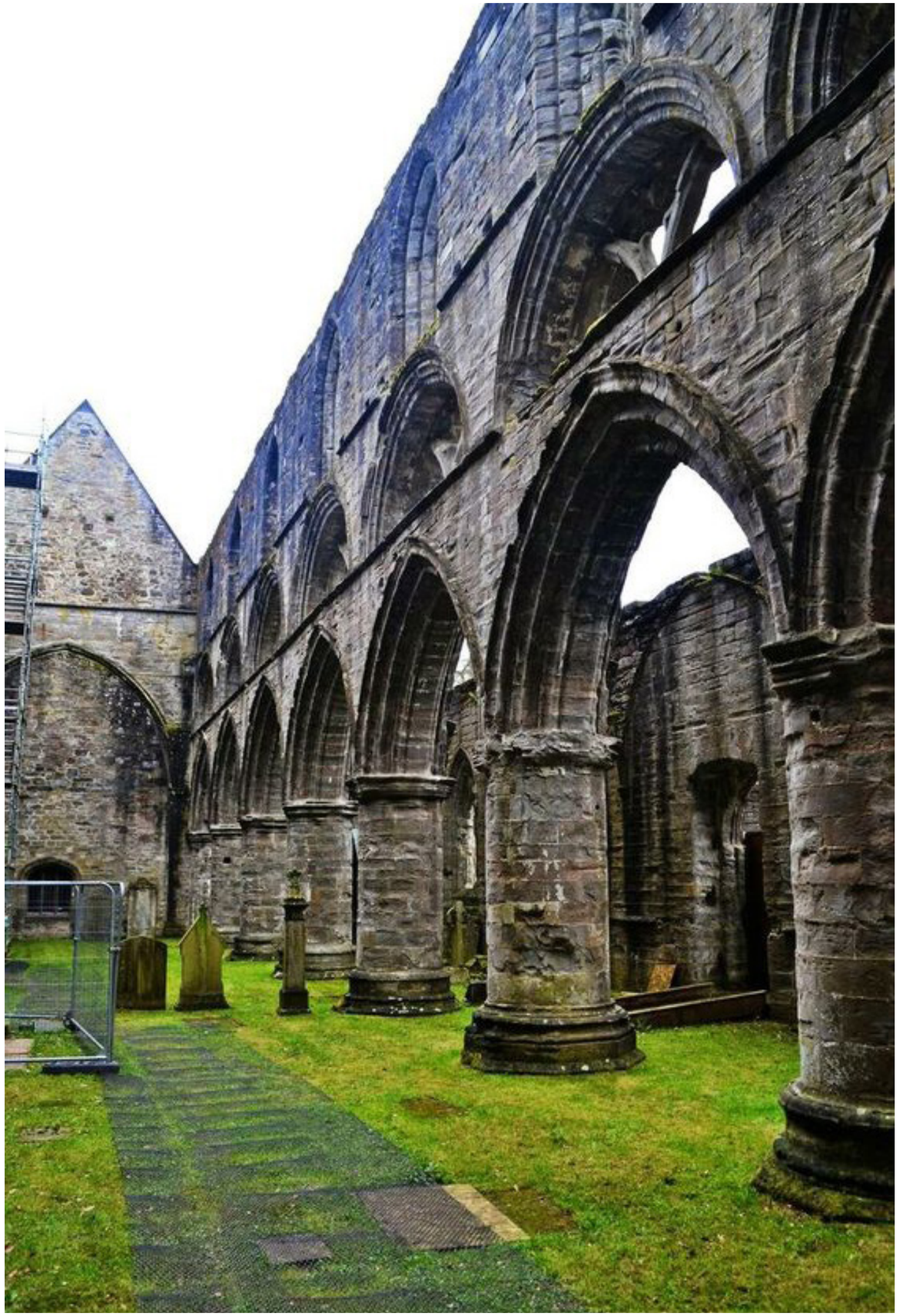

Dunkeld Cathedral, Schotland

Broerekerk, Bolsward, Architect Jelle De Jong, Nederland

Nederlandse hervormde kerk in Gendt, Nederland

Zomerkoor, Broerekerk te Bolsward, Nederland

Yoga in de OLV kerk te Bellem

Yoga in de Sint-Engelbertuskerk te Beveren

plan routes fietskerken Am Eder-Radweg, Raum des Landes Hessen, Duitsland

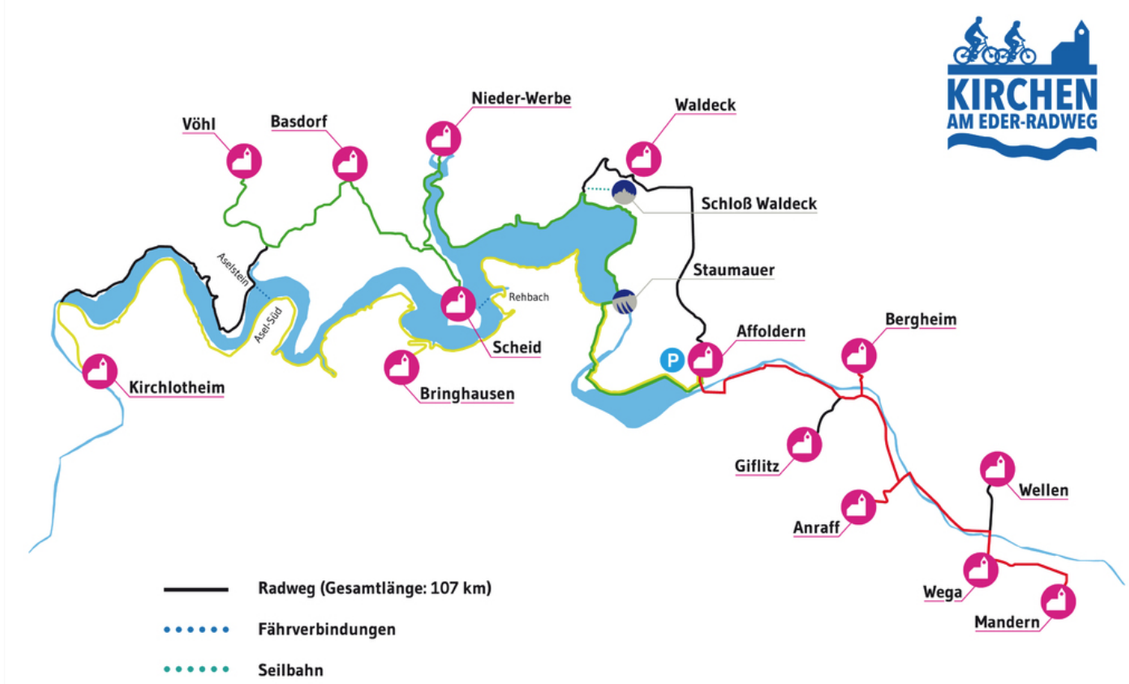

Fietskerk St Anna Ter Drieën, Antwerpen-Linkeroever

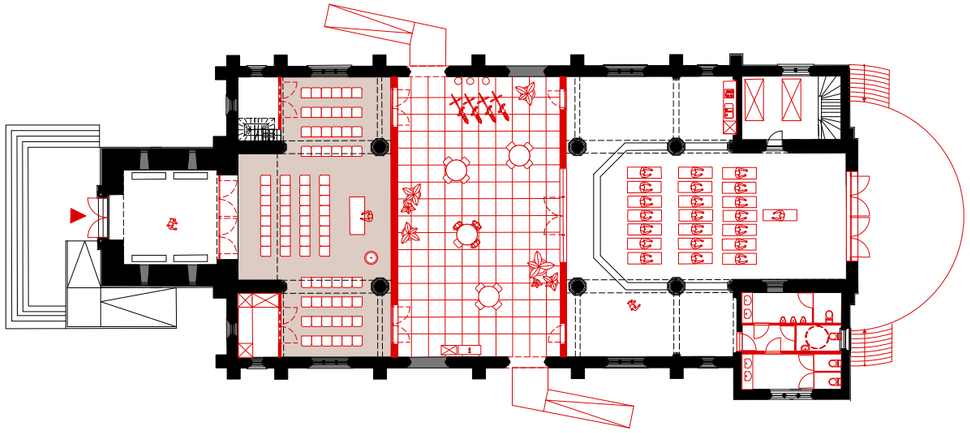

gelijkvloers
liturgische ruimte 100m2 - 80 zitplaatsen

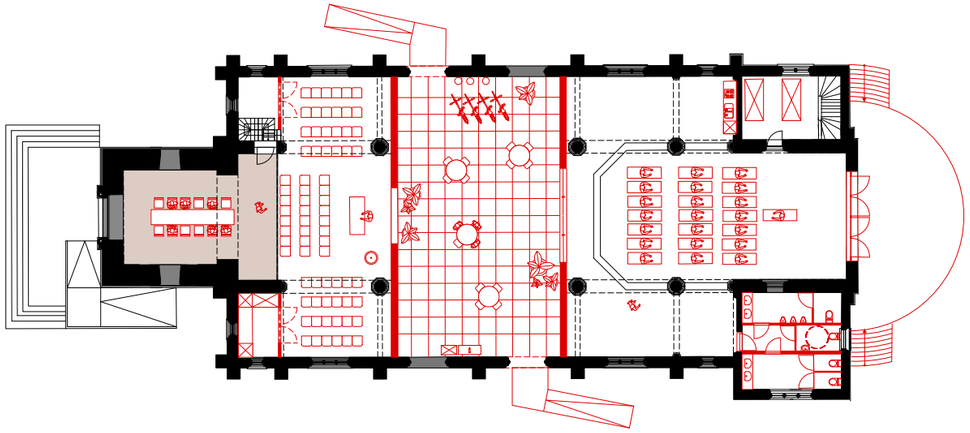

verdieping
oksaal 44m2 - tot 16 zitplaatsen

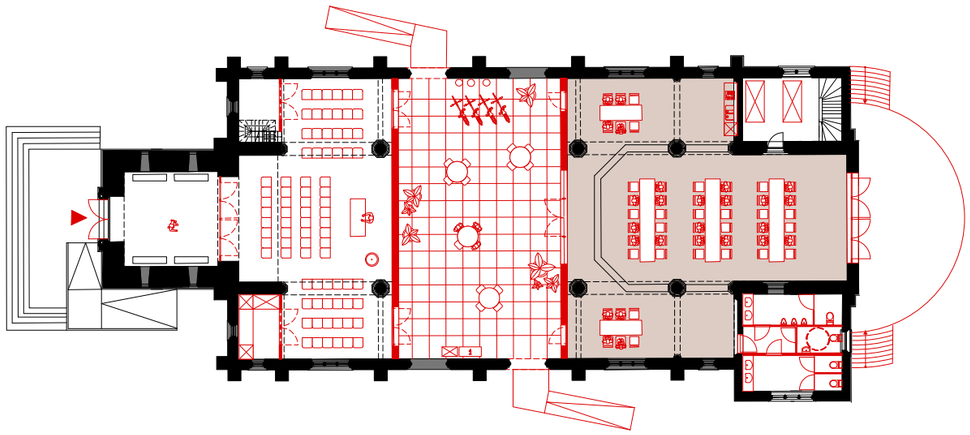

gelijkvloers
polyvalente ruimte 174m2

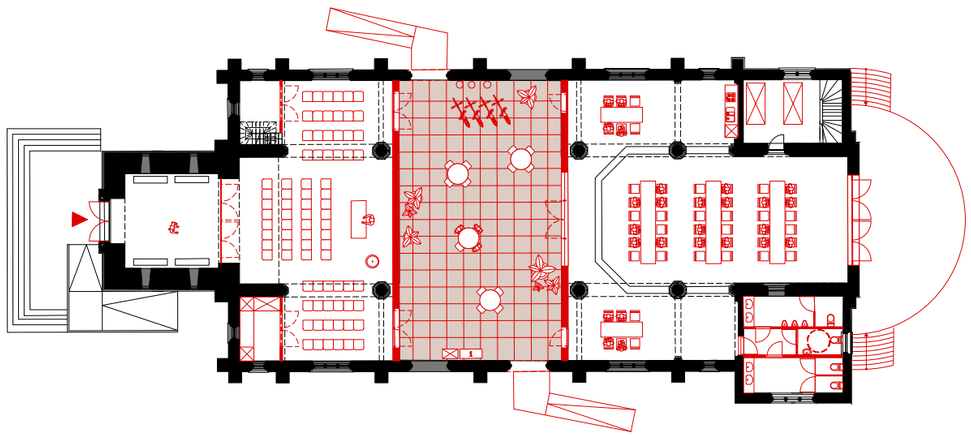

gelijkvloers
ommuurde buitenruimte 129m2

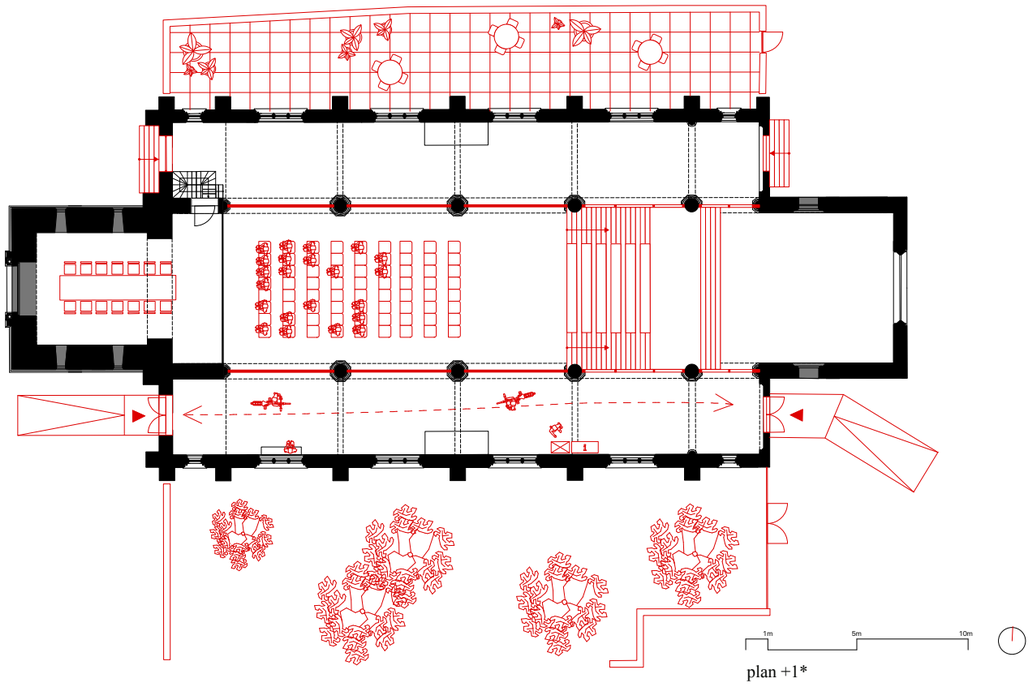

plan +1*

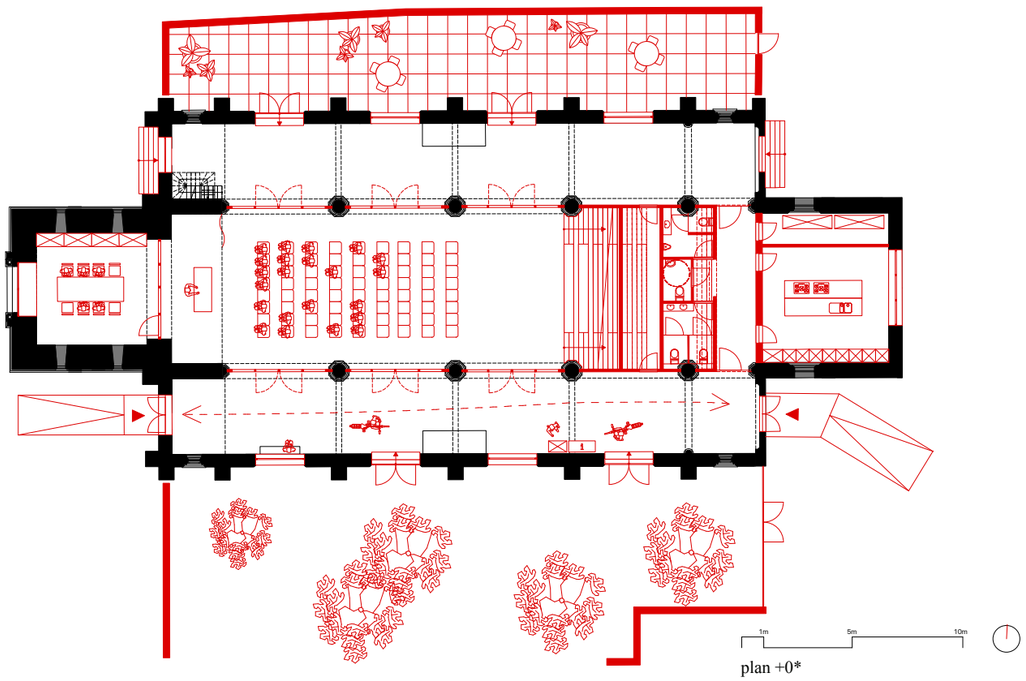

plan +0*

De St Kristoffelkerk wordt gezien als ankerpunt op het oude kerkenpad, de padenstructuur die de publieke ruimte van het dorp verbindt met het beeklandschap en het te ontwikkelen landschapspark langs de beekvallei.

Er wordt ingezet op lengterichting van het kerkgebouw. De sacristieën (huidige sacristie en technische ruimte) worden afgebroken ten voordele van twee openingen op het landschap.

De zijpercelen aan de noord en zuidzijde van de kerk worden ingericht als kerktuinen, elk met een eigen karakter. De percelen worden afgesloten door een kerkmuur. De doorsteek naar het landschap gebeurt doorheen de kerk. De rechterzijbeuk wordt open gemaakt. Twee hellingen zorgen er voor dat zacht verkeer eenvoudig kan doorsteken.

In het schip wordt een verkleinde kerkruimte gerealiseerd door met schrijnwerk en invulwanden het schip af te scheiden van de zijbeuken. In het schip is er aan de zijde van het portaal een plek voor de liturgie - door het sluiten van een eenvoudig gordijn kan het altaar verborgen worden. In het koor wordt een verdieping gerealiseerd die bereikt wordt door een trappenpartij over de volledige breedte van het schip. De trap is tegelijk een podium en een tribune. In het koor wordt het brandglasraam vervangen door een transparante beglazing waardoor men van op de verdieping een panorama krijgt op het landschap.
Onder deze verdiepingsvloer bevindt zich het sanitair en een keukenblok (leskeukenopstelling mogelijk).
Ook het keukenblok heeft een raam op het landschap.

scenario 4 -
dromen van een *doorrijkerk*

In het portaal en op het oksaal is er een vergaderplek. Het portaal heeft een raam op het kerkplein. In de vergaderplek is er plaats voor een kast voor het opbergen van benodigdheden & attributen voor de eredienst. De vergaderplek kan met andere woorden tegelijk ook dienst doen als sacristie.

Ook de noordelijke zijbeuk is toegankelijk via het kerkplein. De ruimte blijft leeg met doorzicht in de lengterichting, maar kan ook functioneel ingezet worden bijvoorbeeld voor receptie, tentoonstelling, missiefeest of benefiet.

De noordelijke en zuidelijke beuk geven beide toegang tot respectievelijk de noordelijke en zuidelijke Kerktuin. Deze tuinen zijn opgevat als hortus conclusus en worden elk op een verschillende manier ingericht. Bij het doorsteken in de lengterichting ervaart men de dwarse gelaagdheid: de tuinen, de beuken, het schip, de spitsboogarcades, spitsboogvensters, …

Bunker 599 op de Diefdijklinie, Rietveld Landschape/Atelier de Lyon

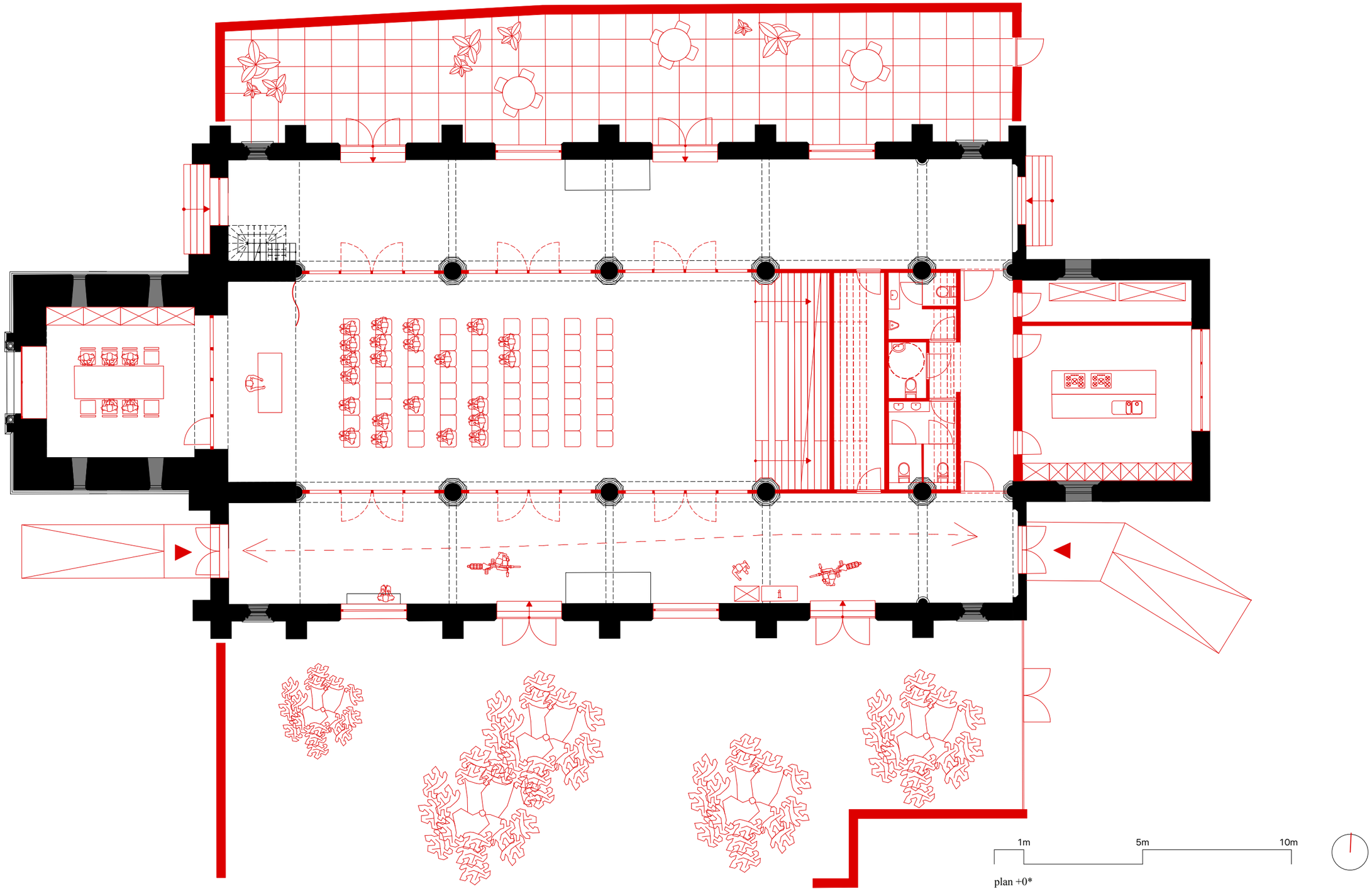
1m
5m
10m
plan +0*

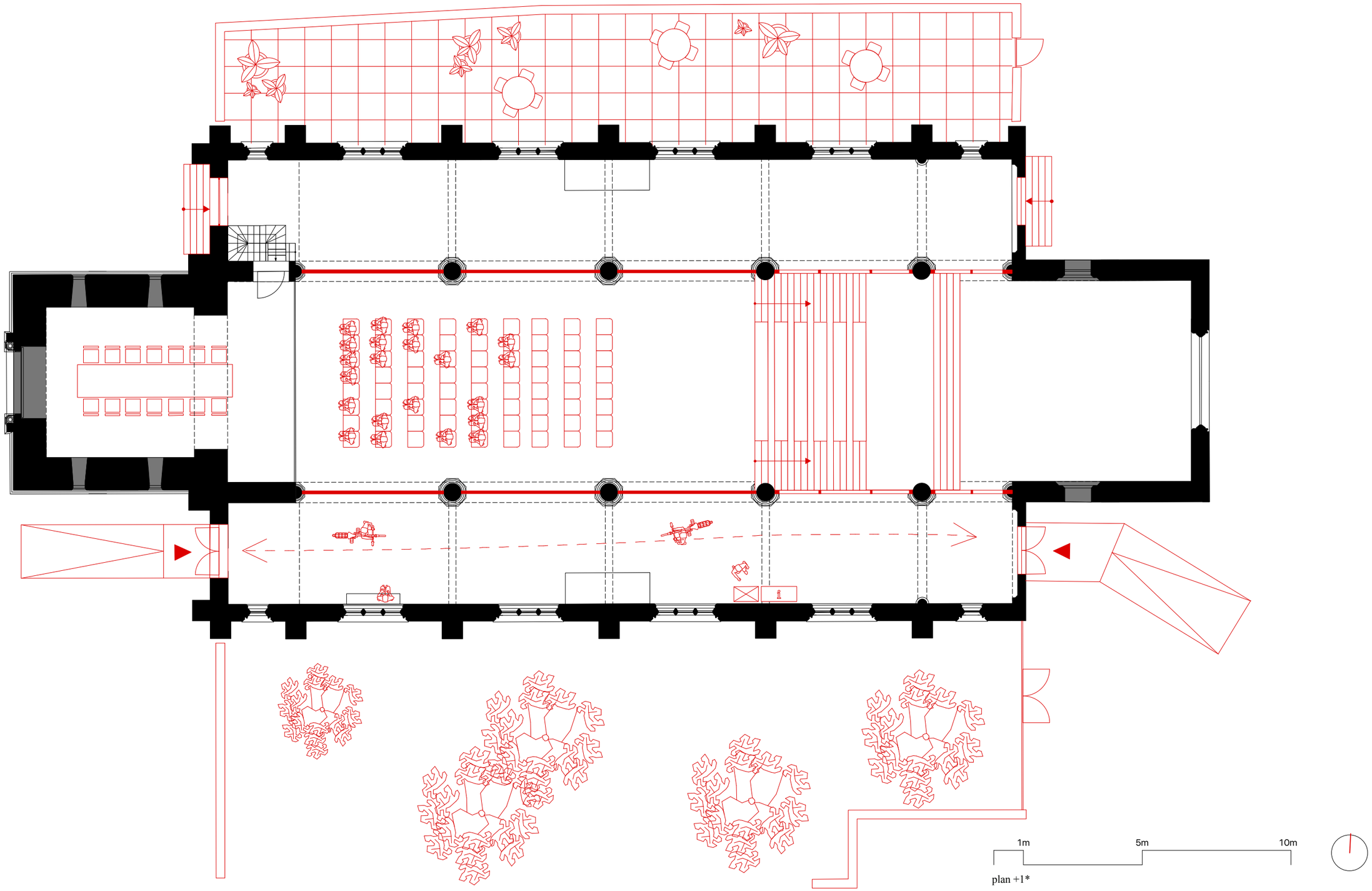
1m
5m
10m
plan +1*

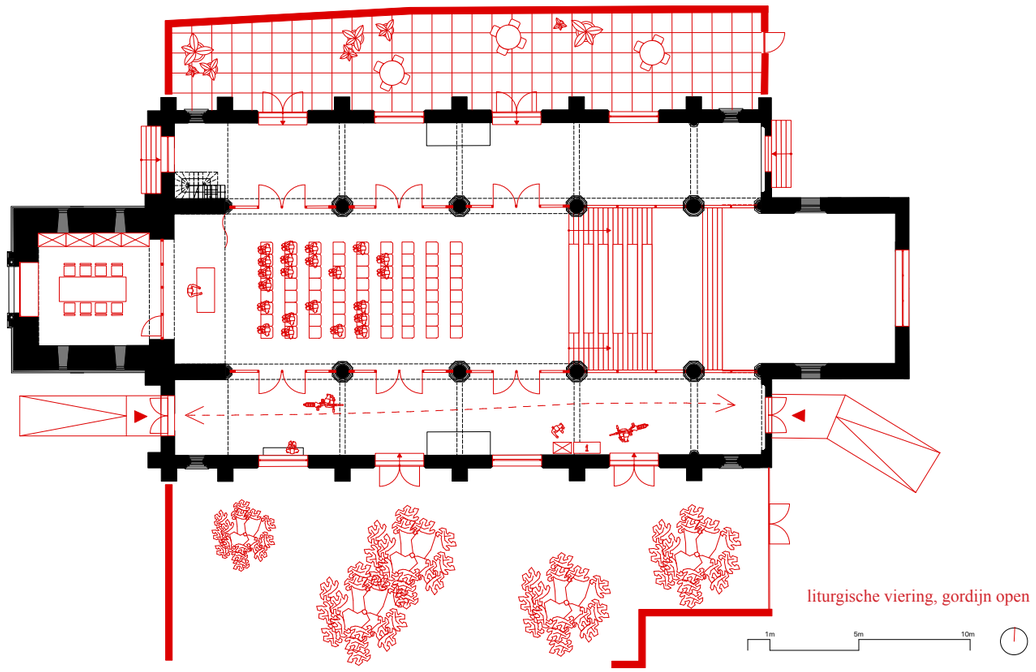
liturgische viering, gordijn open
1m
5m
10m

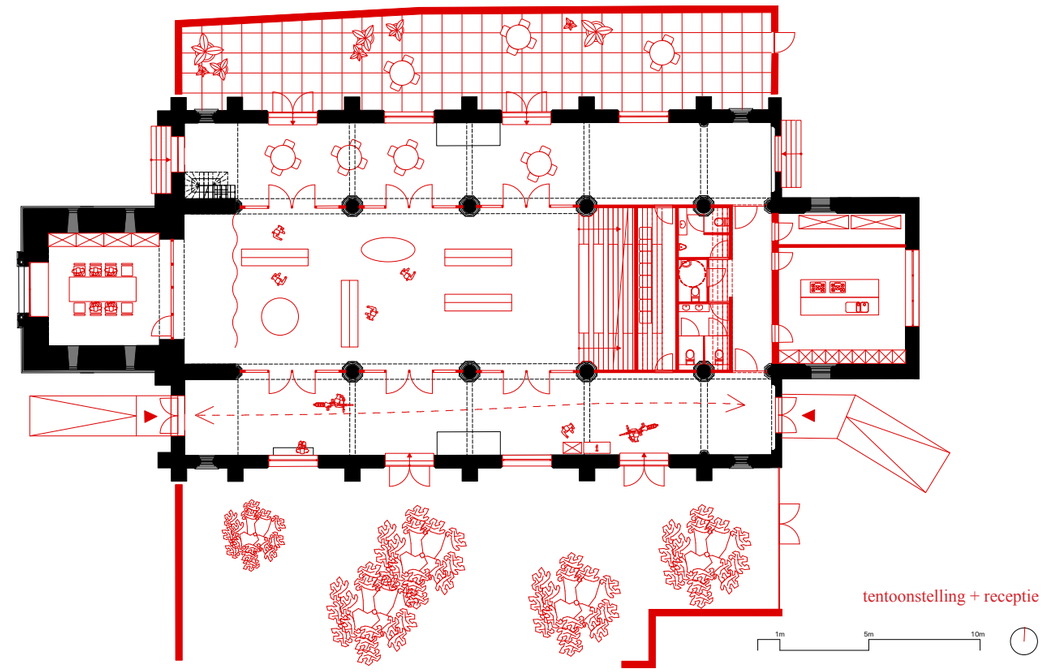
tentoonstelling + receptie
1m
5m
10m

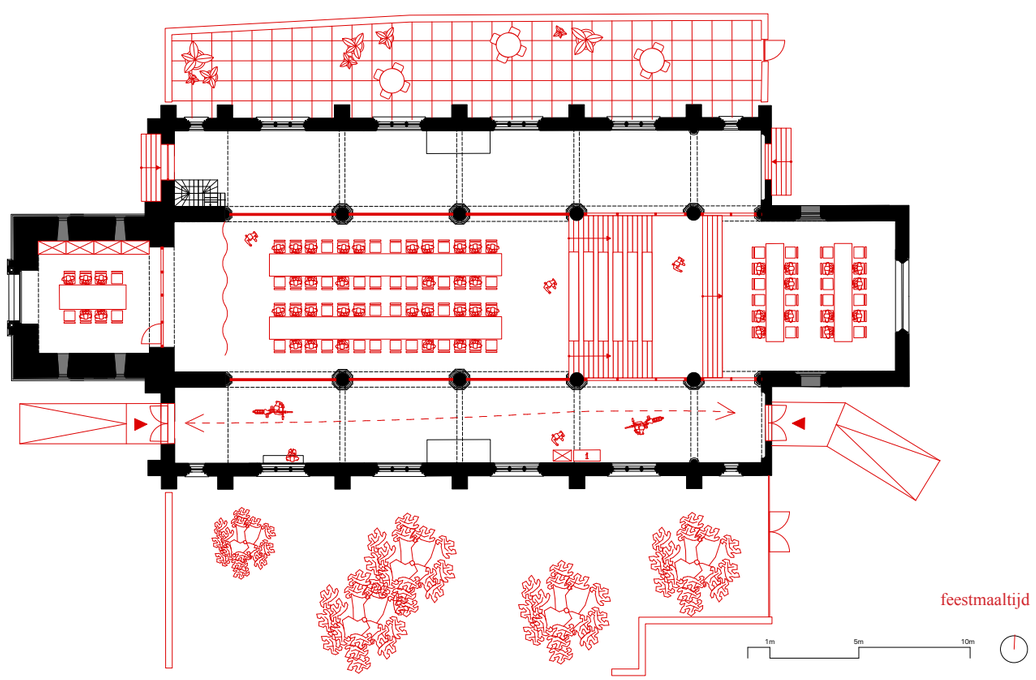
feestmaaltijd
1m
5m
10m

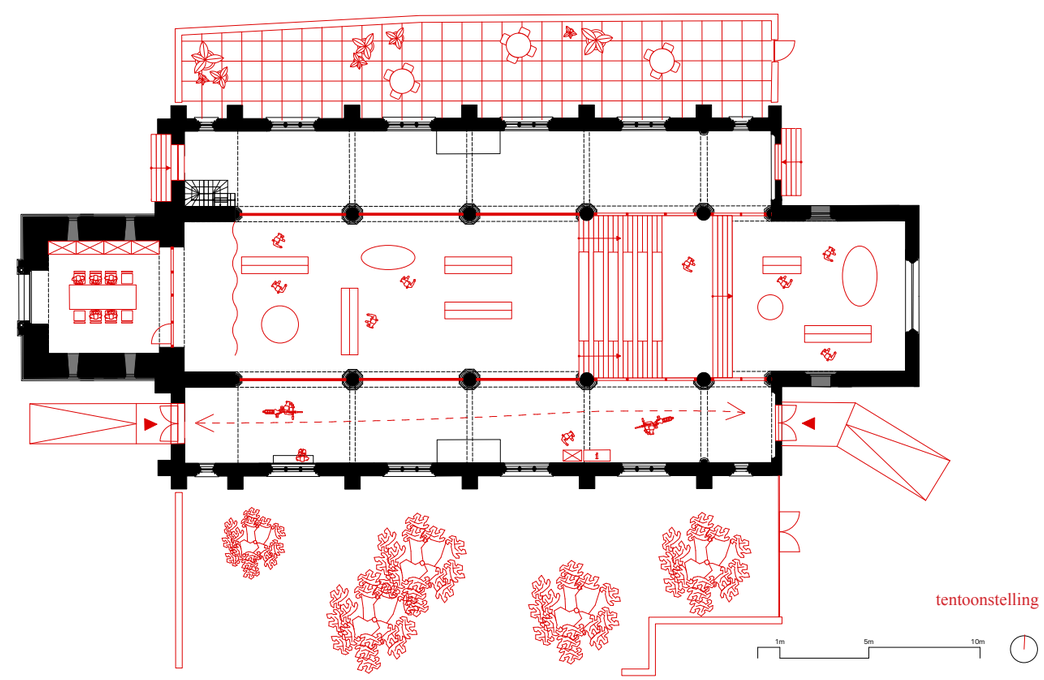
tentoonstelling
1m
5m
10m

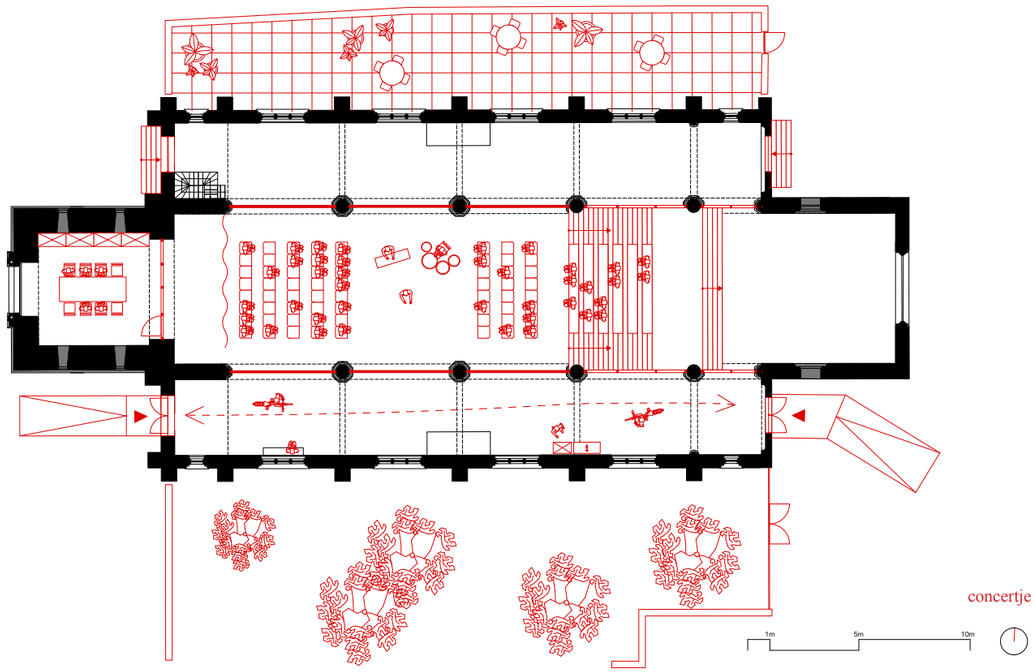
concertje
1m
5m
10m

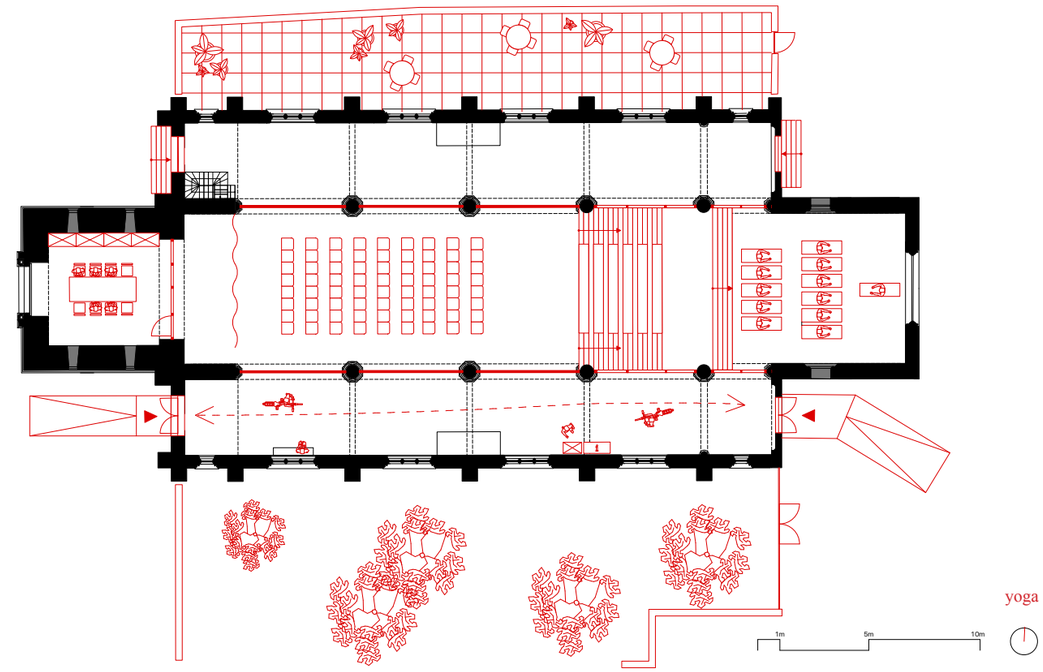
yoga
1m
5m
10m

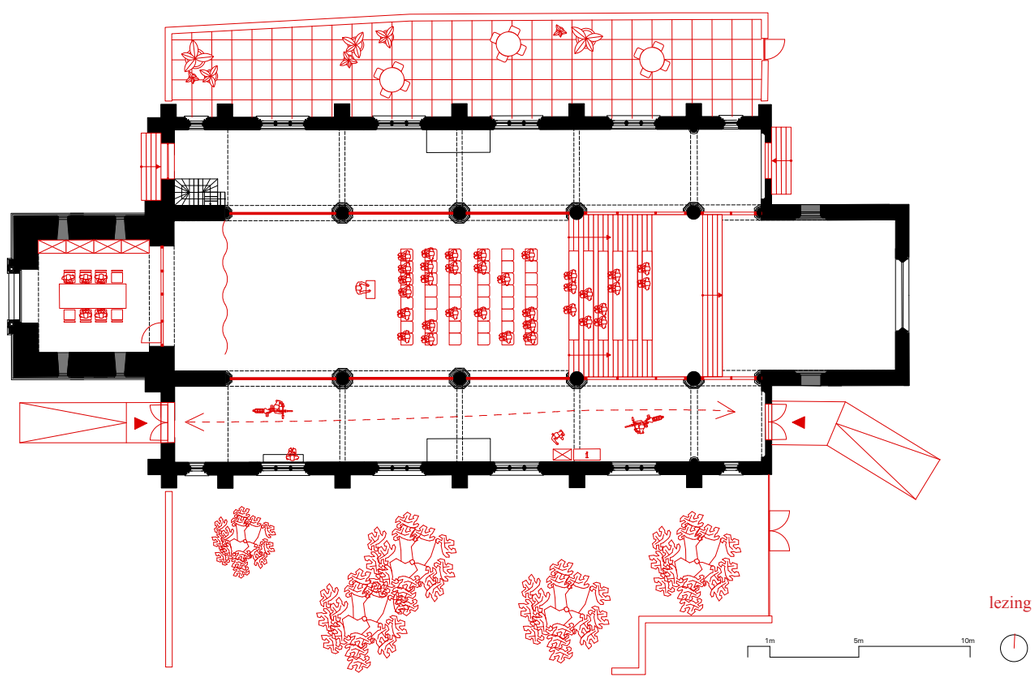
lezing
1m
5m
10m

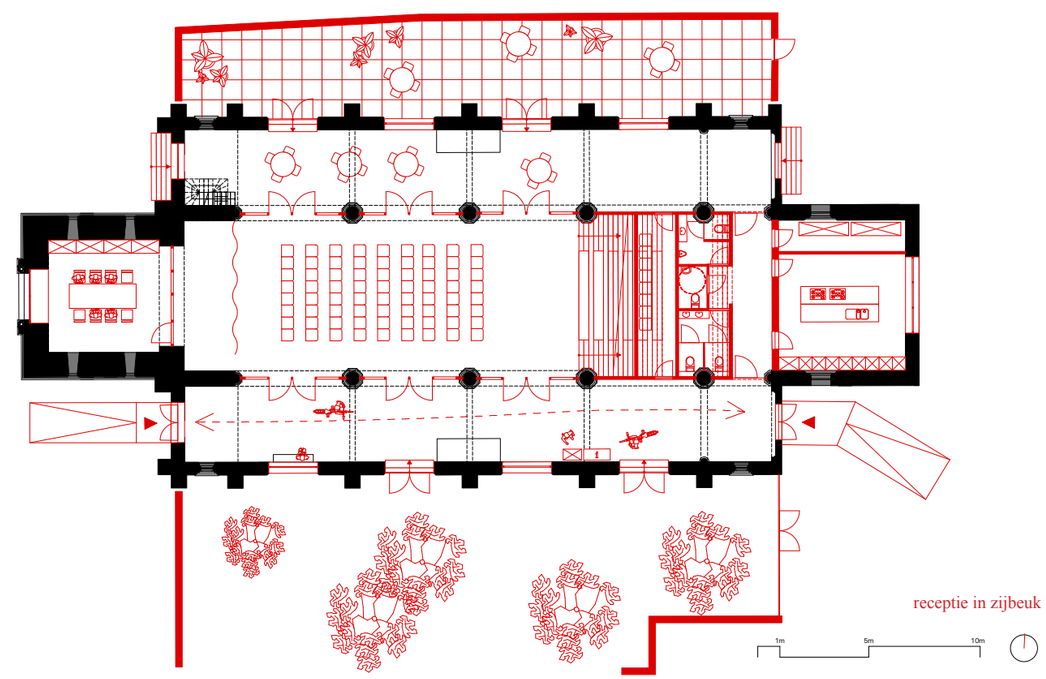
receptie in zijbeuk
1m
5m
10m

1m
5m
10m

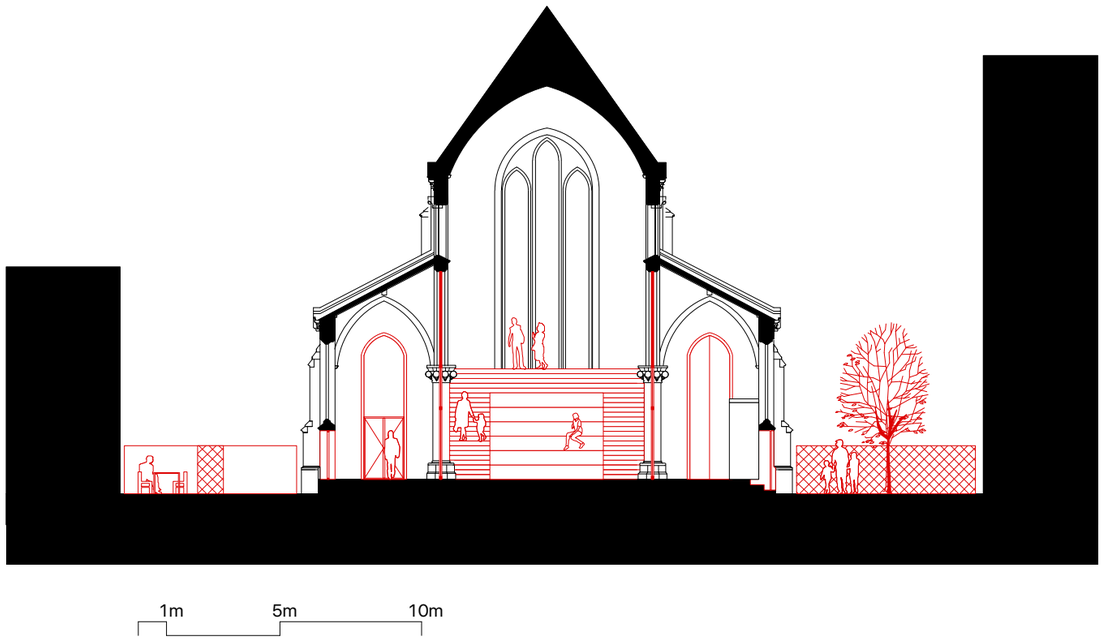
1m
5m
10m

4 Kerk en Scenario
droomscenario *- voor-achtergevel*

droomscenario *- langssnede*

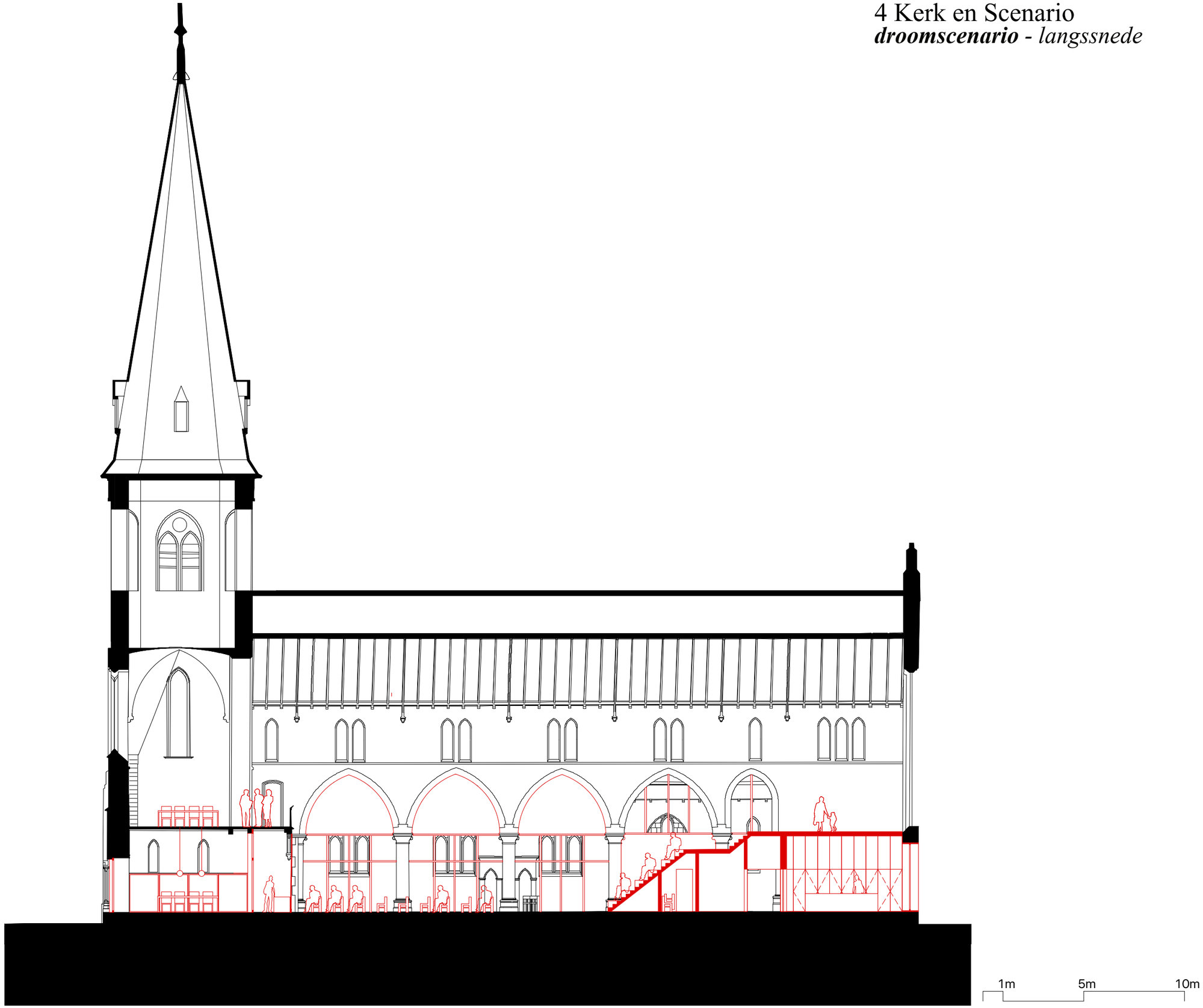

1m
5m
10m

***droomscenario** - inplanting*

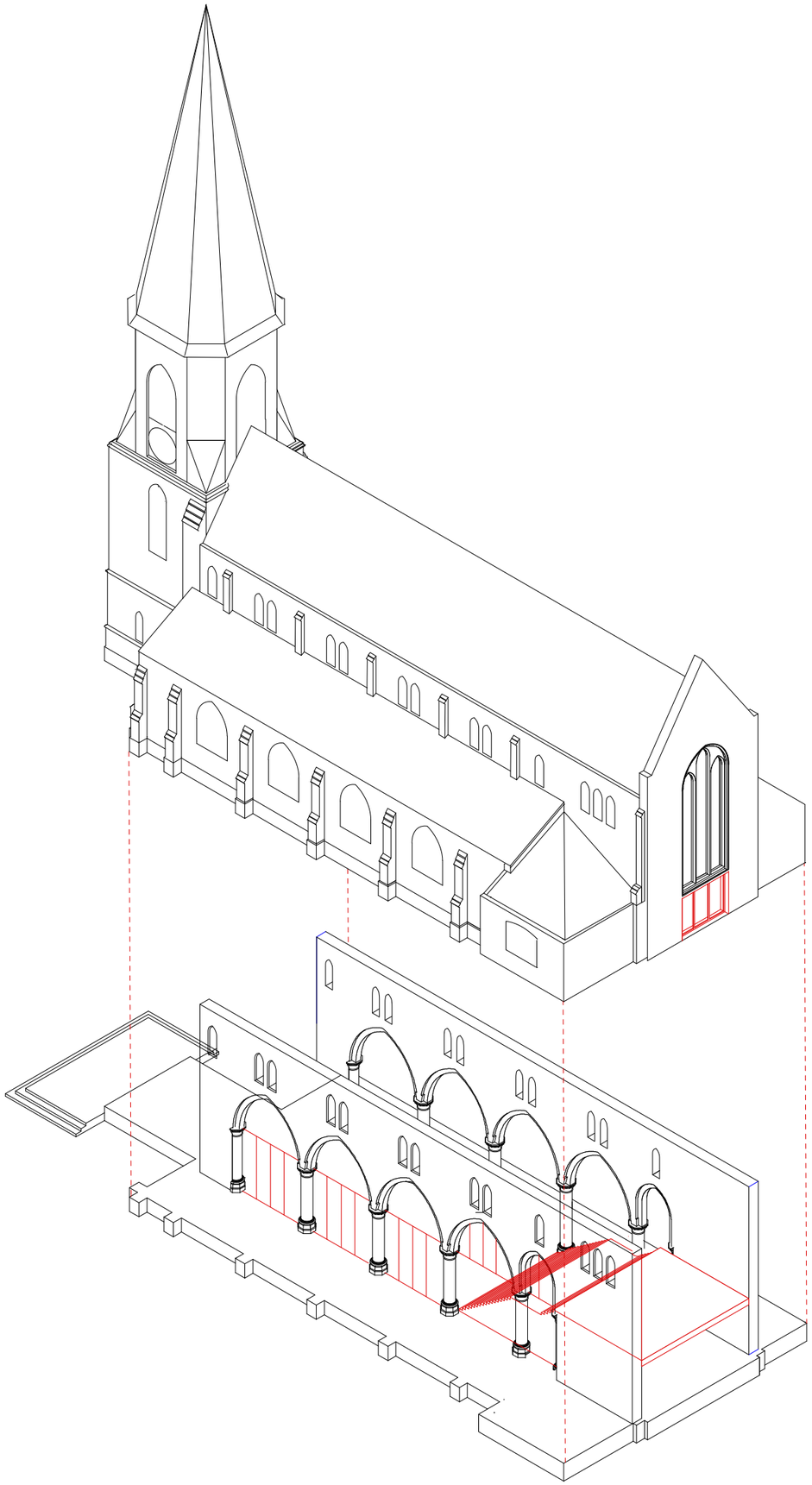

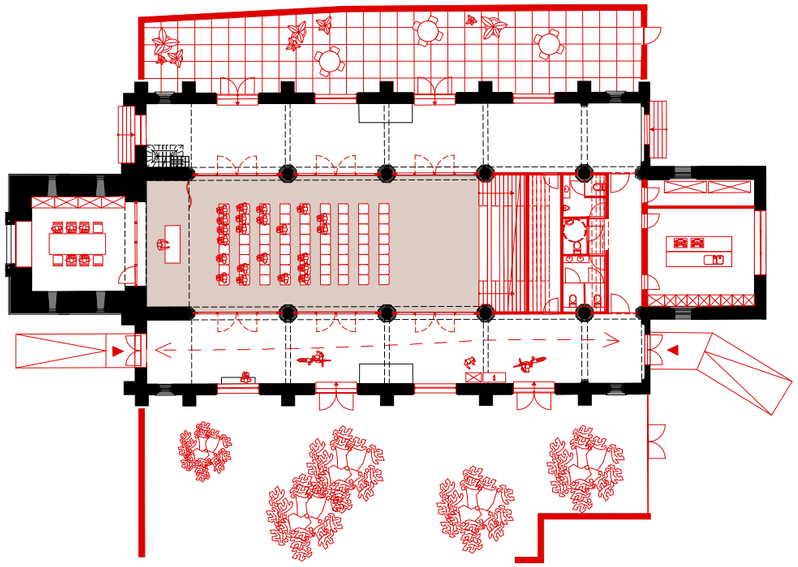

gelijkvloers
liturgische ruimte 120m2 - 80 zitplaatsen
uitbreidbaar met tribune(trap)

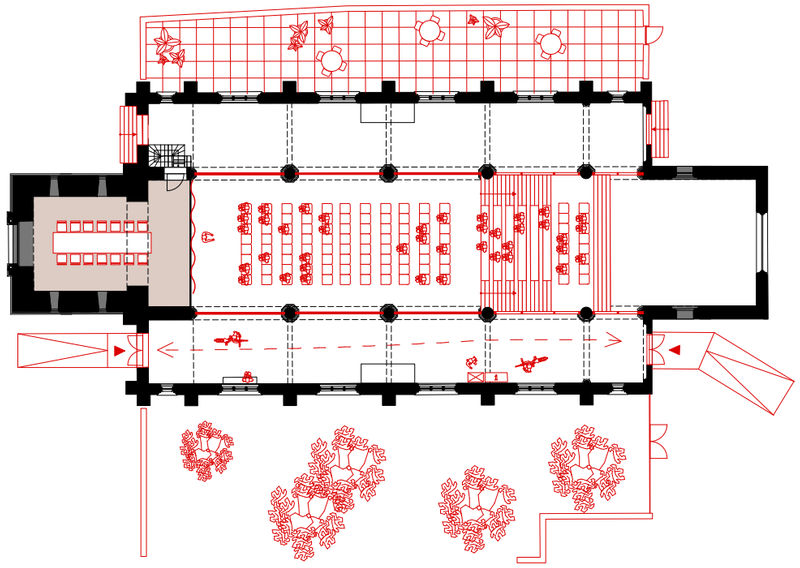

verdieping
oksaal 44m2 - tot 16 zitplaatsen

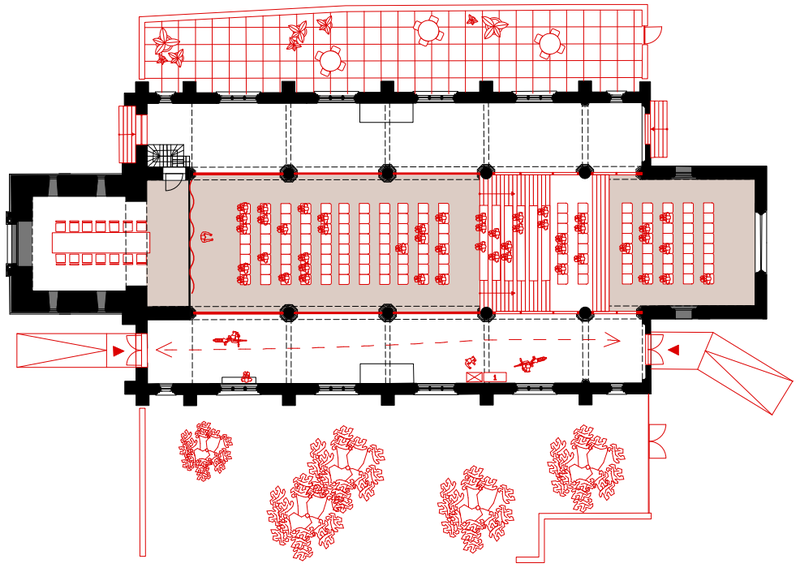

centrale ruimte
gelijkvloers+tribune+verdieping 240m2

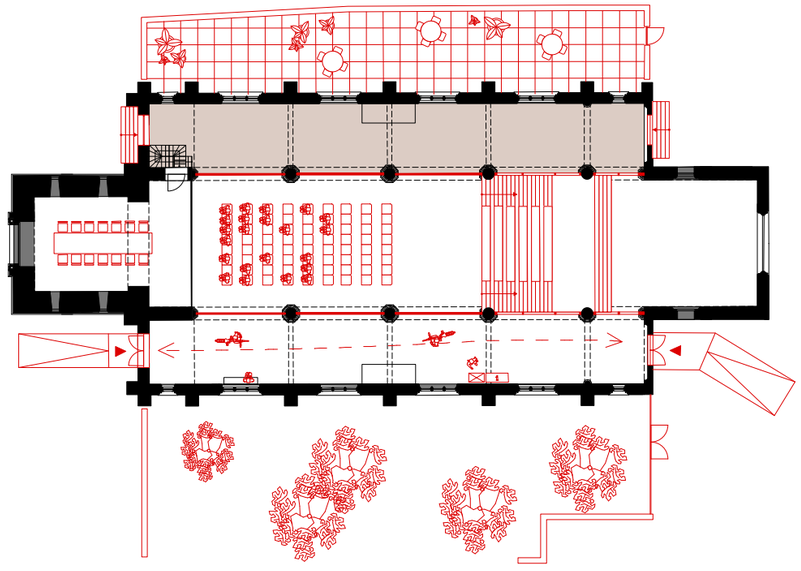

zijbeuk
100 m2

hortus conclusus

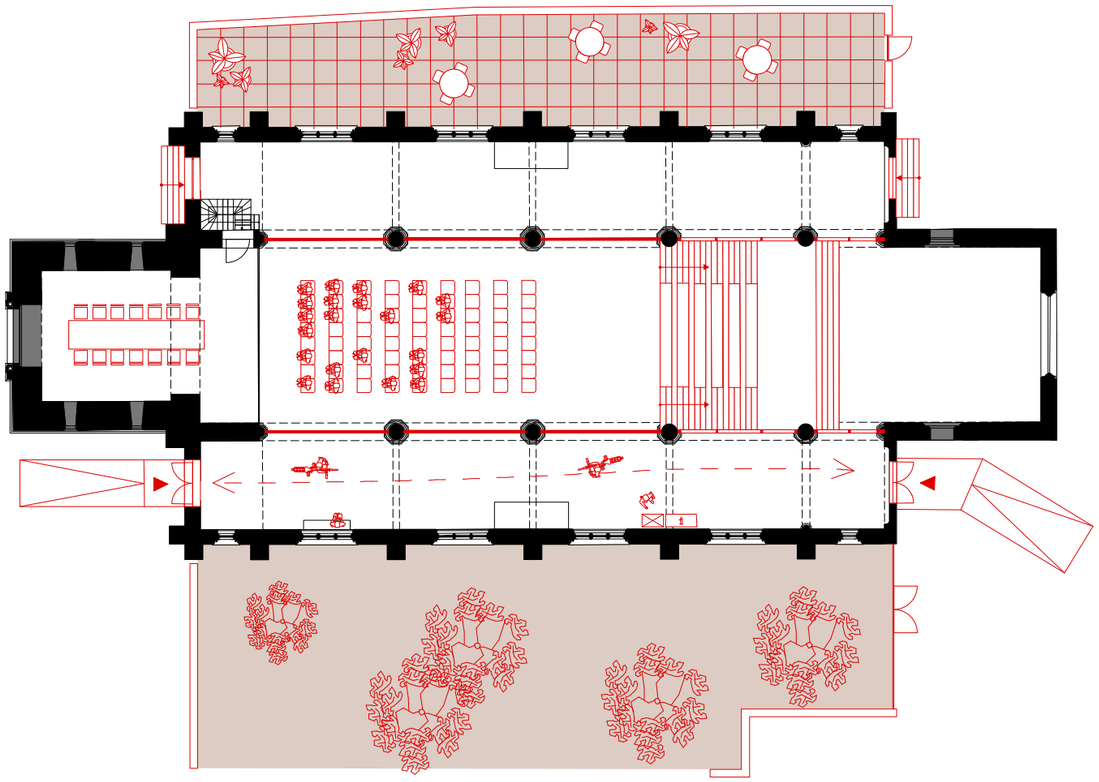

kloostertuinen
110 m2 + 217 m2

4 Kerk en Scenario
***samenvatting** scenario's**

scenario 1

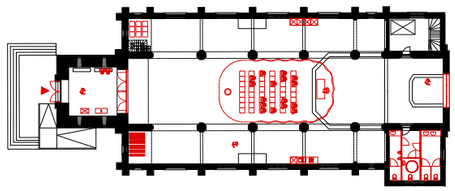

Kerk leegmaken om te laten zien

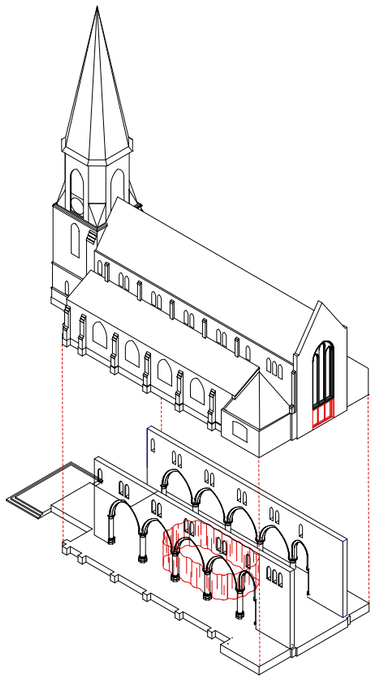

scenario 2

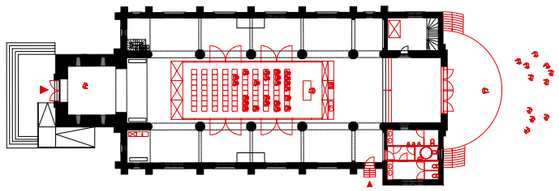

Kerk in de Kerk

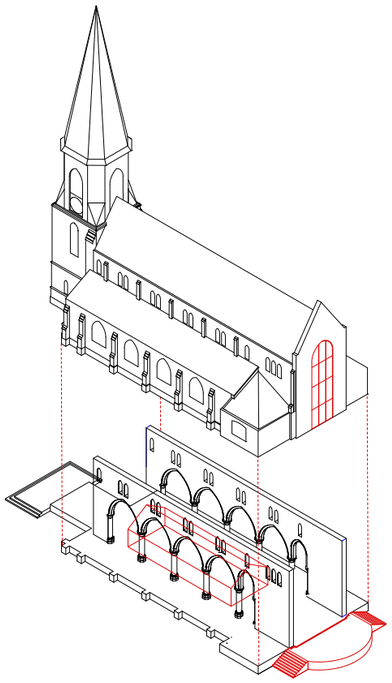

scenario 3

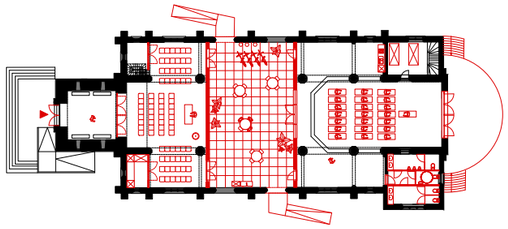

Kerk in het landschapspark

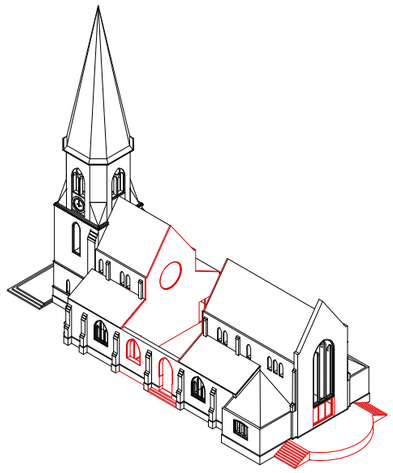

droomscenario

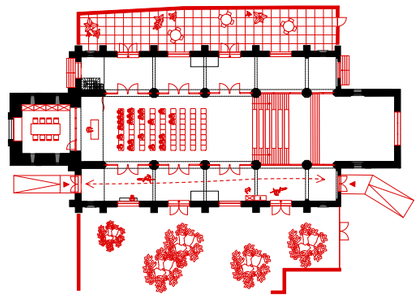

dromen van een doorrijkerk

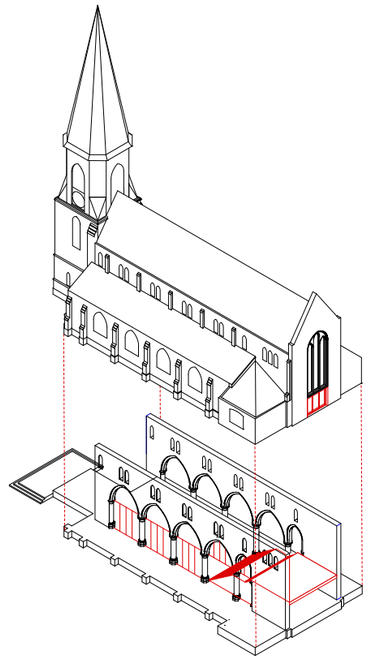

evaluatie en feedback
scenario's

Het Kerkbestuur heeft in een omstandige nota de voorgelegde scenario's geëvalueerd. In haar nota maakt het Kerkbestuur ook melding van informeel overleg hieromtrent met het Centraal Kerkbestuur, het gemeentebestuur van Maasmechelen, Regionaal Landschap en plaatselijke verenigingen.

Algemeen wordt opgemerkt:

1. In alle scenario's worden de lokalen achteraan de kerk afgebroken. Het Kerkbestuur ziet in dat dit het startpunt is van een mogelijke realisatie. Er wordt opgemerkt dat dit wel nog vragen oproept die een antwoord zullen behoeven. Deze vragen worden op dit moment als ondergeschikt beschouwd. Er is de overtuiging dat ten gepaste tijde oplossingen zullen gevonden worden voor de vragen die zich stellen (bijvoorbeeld: opslag van goederen in zeecontainer, centrale opslag van materialen in gemeenteloods, mogelijkheden bij herbestemming klooster).

2. Bij de nevenbestemming beoogt men niet een vast 'huis' voor één of een andere vereniging. Er wordt een multifunctionaliteit beoogd.

3. Het buitenterras achteraan de kerk, voorzien in scenario's 2/3, met doorkijk naar het landschap, wordt aanzien als een zeer sterk concept.

4. Het opzoeken van een binnen/buiten-relatie met de ruimte links van de kerk wordt als minder gewenst aangeduid.

5. De fietsstraat in scenario 4 wordt gezien als een erg specifiek en wervend concept dat de globale aanpak kan sturen.

6. De parking achter de kerk en achter de dokterspraktijk hoeft niet te worden aangehouden. Hierdoor kan het landschap en de aansluiting op het kerkpad en fietspad/fietsroutenetwerk nog een grotere rol spelen.

7. Het Kerkbestuur dacht bij de startvergadering zelf aan een mezzanine-uitbreiding van het oksaal. Het ontwerpteam zet in geen van de scenario's deze mogelijheid in. Het Kerkbestuur had graag, aanvullend, gezien welke mogelijkheden deze uitbreiding zou bieden.

8. De huidige trap naar het oksaal is moeilijk toegankelijk. Het Kerkbestuur acht de vervanging noodzakelijk en stelt zich de vraag hoe dit zou kunnen gebeuren.

9. Het Kerkbestuur stelt zich de vraag naar een mogelijke fasering van de nevenbestemming.

Het Kerkbestuur heeft alle verschillende scenario's besproken en overwogen. Aan de hand van een opgestelde matrix heeft het Kerkbestuur de verschillende scenario's gewogen. Daarvoor heeft zij volgende parameters naar voren geschoven, die volgens een beoordelingsschaal (++/+/0/-/--) werden gewaardeerd: resultaat, complexiteit/kosten/tijd, meerwaarde, uitstraling, draagvlak parochie, draagvlak dorp.

scenario 1

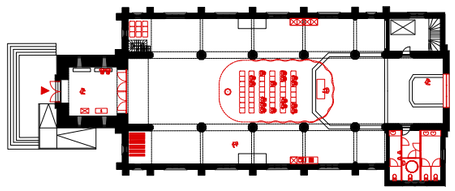

Kerk leegmaken om te laten zien

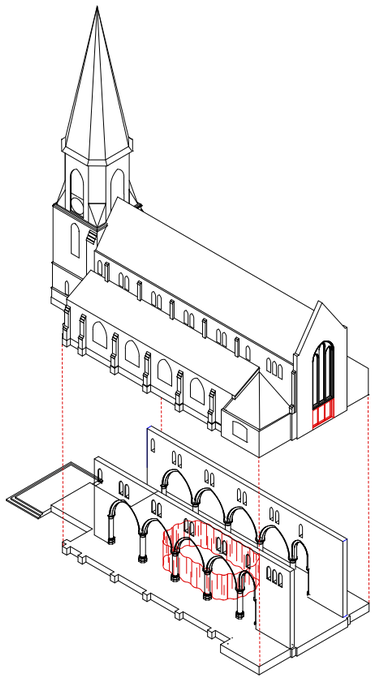

scenario 2

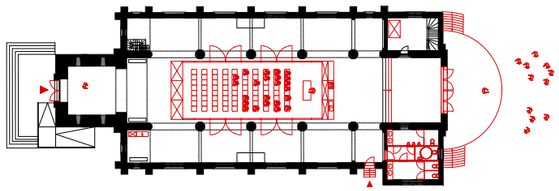

Kerk in de Kerk

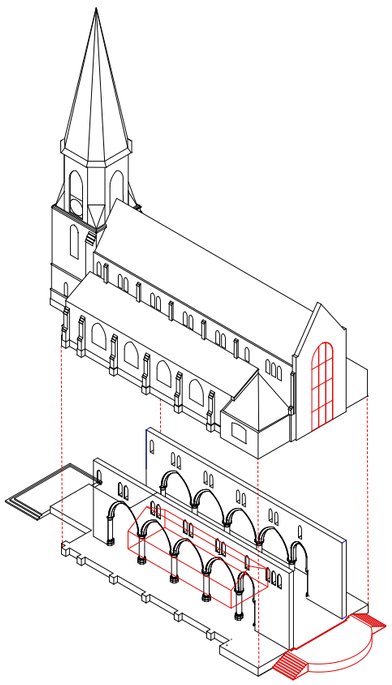

scenario 3

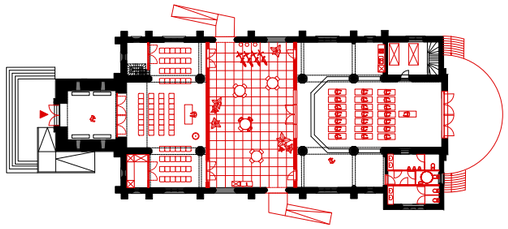

Kerk in het landschapspark

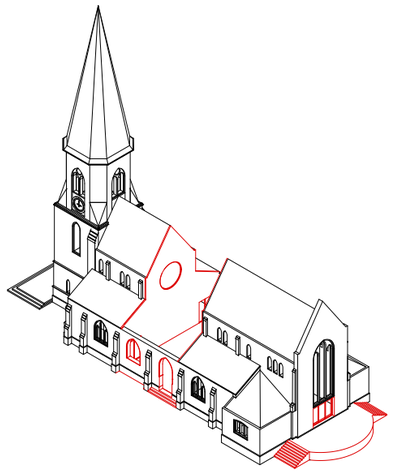

droomscenario

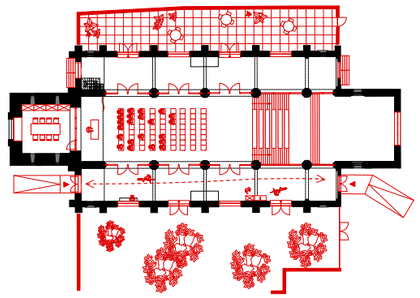

dromen van een doorrijkerk

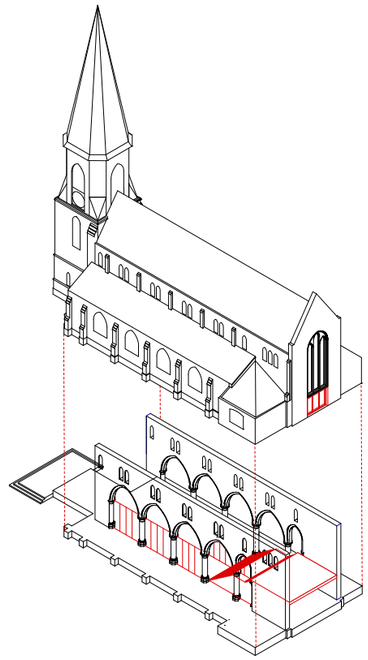

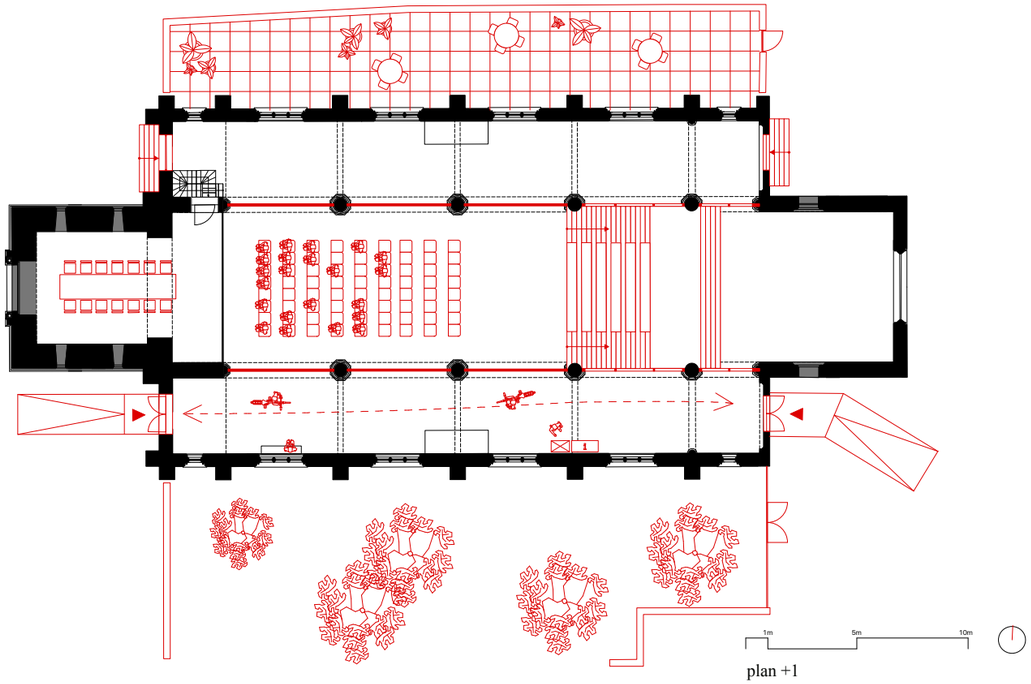

plan +1

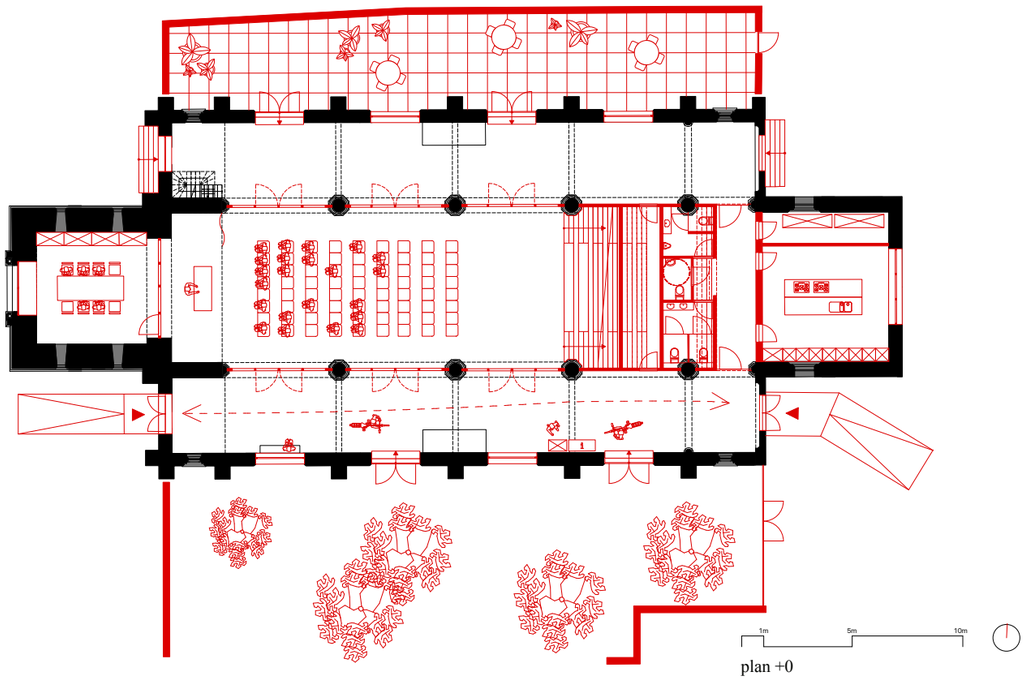

plan +0

weerhouden scenario
dromen van een *doorrijkerk*

Van de gemeente Maasmechelen werd geen afzonderlijke feedback ontvangen. Het Kerkbestuur deelt mee dat er aan de gemeente gevraagd werd de geplande aanleg van het openbaar domein even uit te stellen. Deze aanleg houdt geen rekening met de impact van een mogelijke nevenbestemming. Het Kerkbestuur meldt dat de gemeente dat de gemeente de aanleg van het openbaar domein aanhoudt en accepteert dat wijzigingen en gedeeltelijke heraanleg nodig zal zijn bij realisatie van de nevenbestemming.

Het Kerkbestuur besluit dat het scenario 4 'doorrijkerk' weerhouden kan worden als verder uit te werken in functie van een concluderend model.

'Dit ontwerp spreekt de meeste mensen aan en doet ook effectief 'dromen' van wat het kan worden. Het is opvallend hoe dit ontwerp in de hoofden begint te leven en hoe bijna iedereen zich hier een mooi beeld van kan vormen. Zonder de omvang, complexiteit en kost van de nodige ingrepen te onderschatten, zijn ze voor niemand een doorslaggevend argument om dit ontwerp te verwerpen. Dit is een ontwerp waarvan het verwachte eindresultaat de moeite en kosten waard is.'

Het Kerkbestuur vraagt daarbij aandacht voor hetvolgende:

1. de uitwerking van de tribune

2. de uitwerking van de invullingen onder de tribune met vraag naar onderzoek van de mogelijkheid tot inrichten van een zogenaamd 'fietscafé' (eventueel seizoensuitbating)

3. bergruimte voor eredienstbenodigdheden, tafels en stoelen, keukengerief, servies, bestek en glazen, poetsmateriaal, voorraad huishoudbenodigdheden.

4. toevoeging van een podium/terras zoals voorzien in de scenario's 2 en 3 (met toegankelijkheid van binnen uit)

5. mogelijkheid van uitbreiding van het oksaal als mezzanine

6. degelijke toegankelijkheid van het oksaal

7. mogelijke fasering

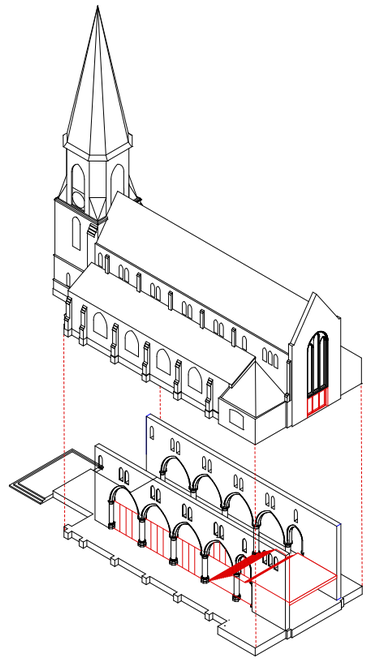

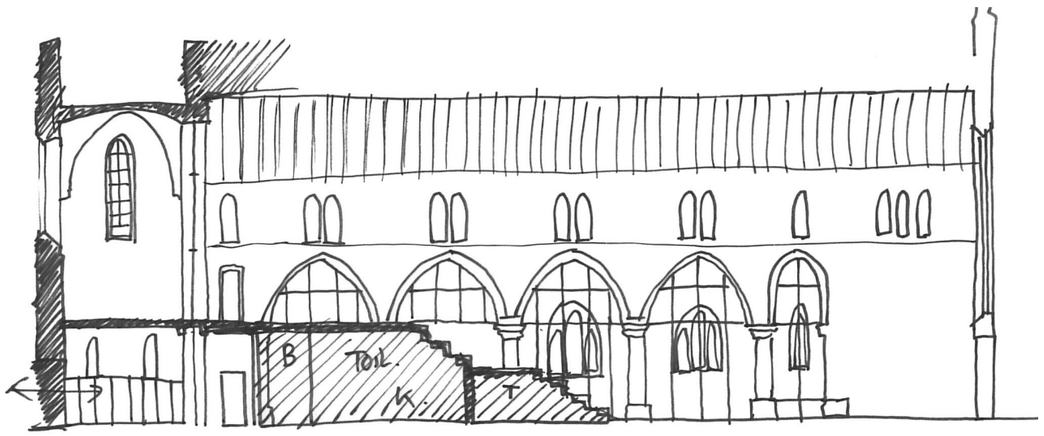

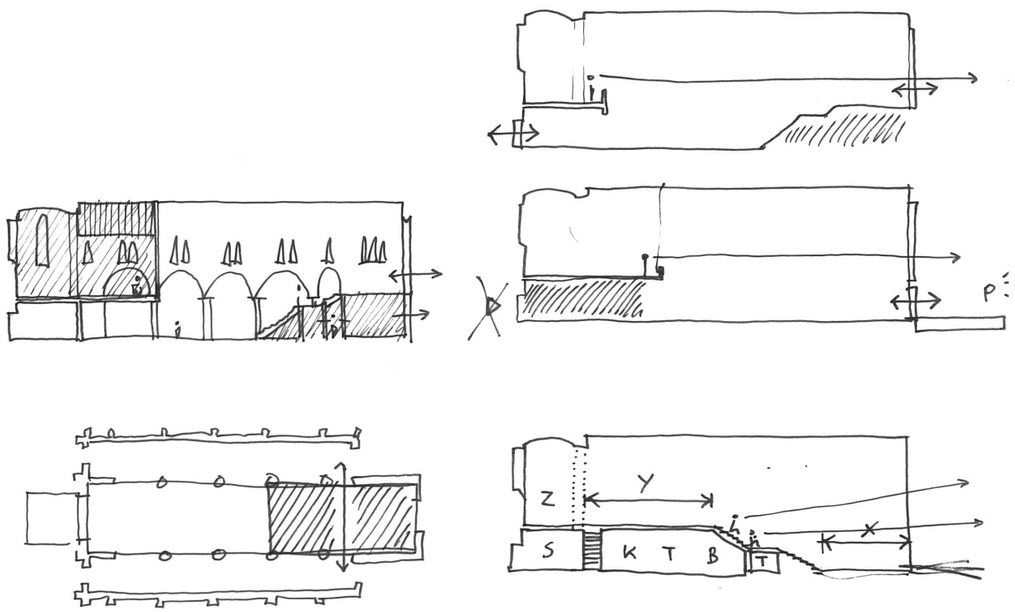

<u>uitbreiding oksaal als mezzanine?</u>
In de ontwikkeling van de 4 scenario's heeft het ontwerpteam de uitbreiding van het oksaal als mezzanine niet ingezet. Bij het onderzoeken van het concluderend model heeft het ontwerpteam de mogelijke uitbreiding van de mezzanine nogmaals overwogen.

Het is de ambitie om voornamelijk in te zetten op de troeven die het landschap biedt. Het ontwerpteam heeft daarom in de eerste plaats de methodiek van het inbrengen van niveau(s) ingezet daar waar tegelijk ook ingezet kan worden op de blik op het landschap, nl. ter hoogte van de koorzijde. Dit betekent niet dat de uitbreiding van het oksaal als mezzanine geen mogelijke oplossing kan zijn. Deze oplossing werd door het ontwerpteam niet weerhouden omdat de andere oplossingen beter beantwoorden aan de gestelde ambitie(s).

Het ontwerpteam heeft bij het ontwikkelen van het concluderend model wel de mogelijke rol van een mezzanine ter hoogte van het oksaal onderzocht in combinatie met de oplossing van de tribune. Wanneer het oksaal uitgebreid wordt zou deze kunnen gekoppeld worden aan een tribune. Vaststelling is dat, conform bovenvermelde, de relatie met het landschap minder groot is. Bovendien is in dergelijk scenario de gebedsruimte georganiseerd op de verdieping, wat impliceert dat een lift onvermijdelijk is. Een andere vaststelling is dat in het gegeven van de 'doorrijkerk' de doorzichten van in de zijbeuk in een dergelijk scenario uitgesteld worden tot het einde van de doorrit door de zijbeuk. Ruimtelijk wordt dit als een minder interessant ervaren.

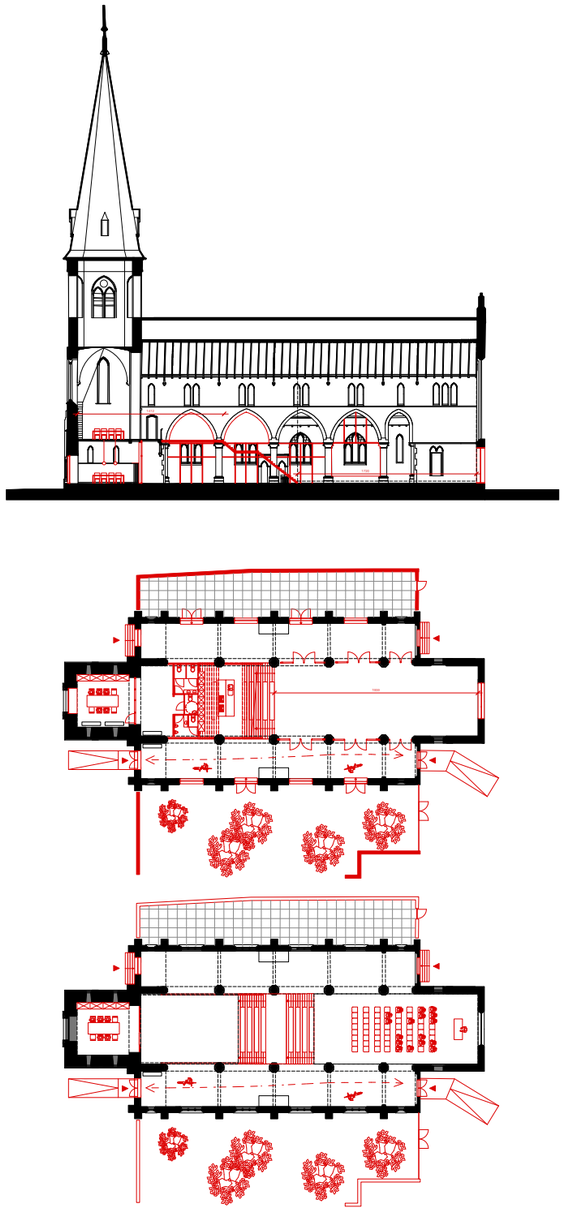

5 Concluderend model
droomscenario vs.
concluderend model

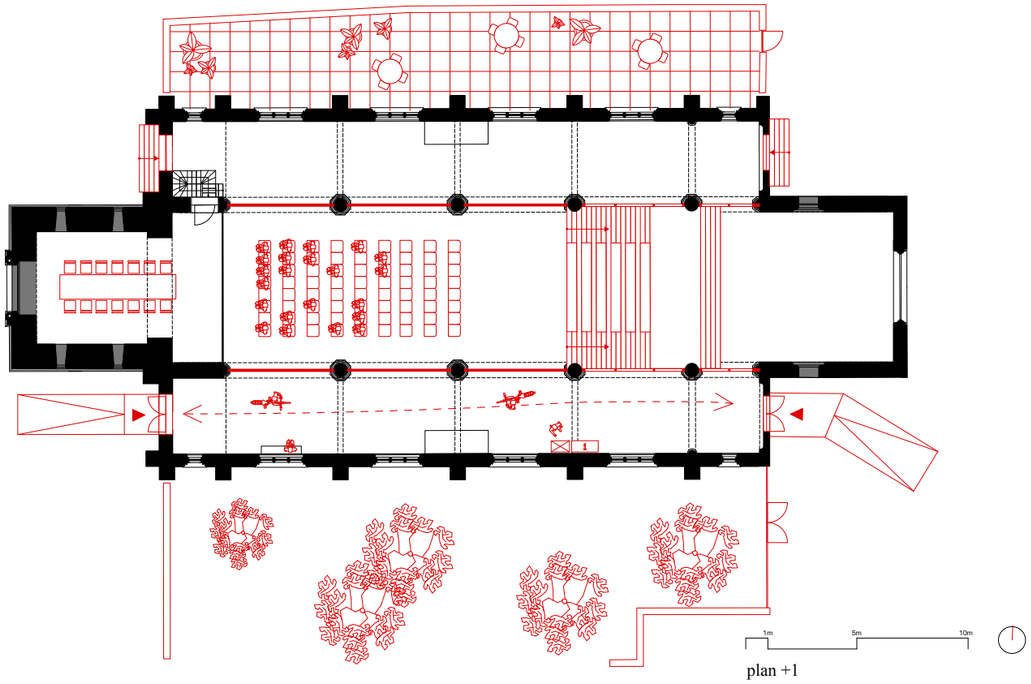

plan +1

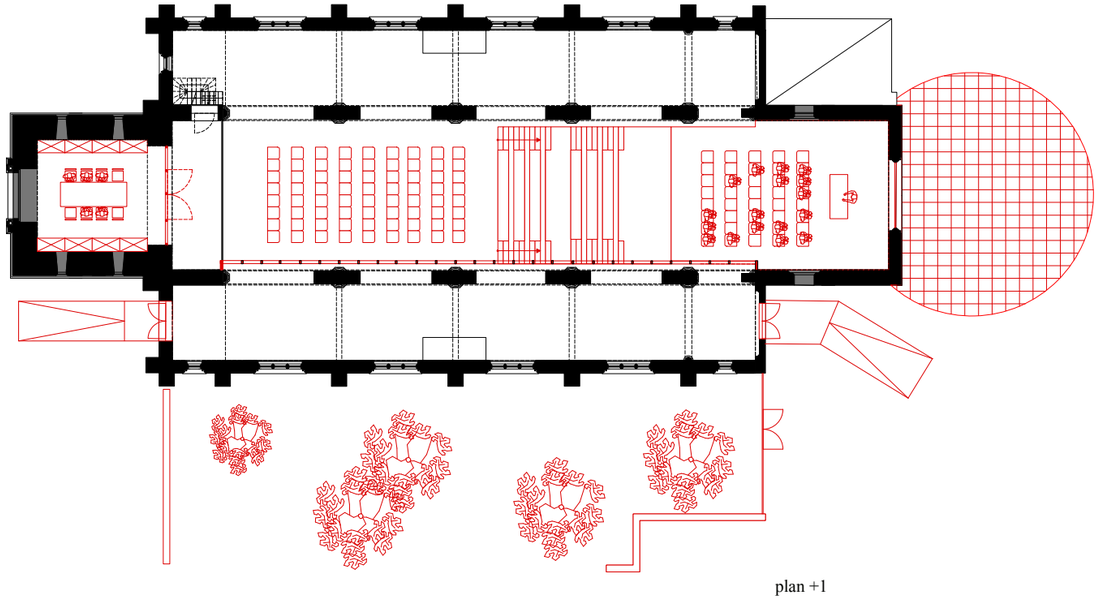

plan +1

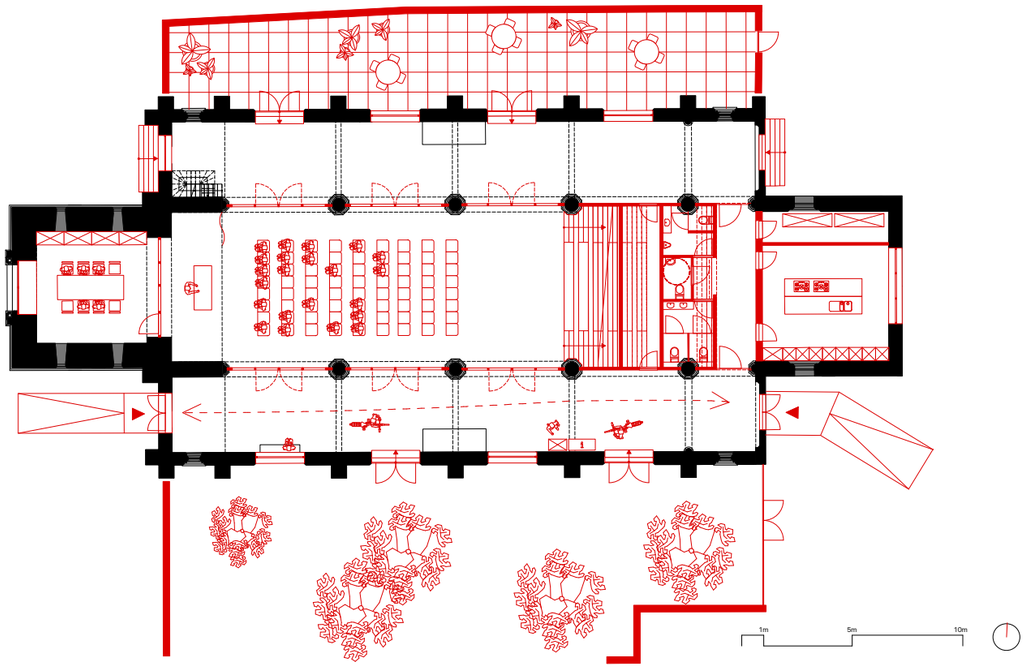

plan +0

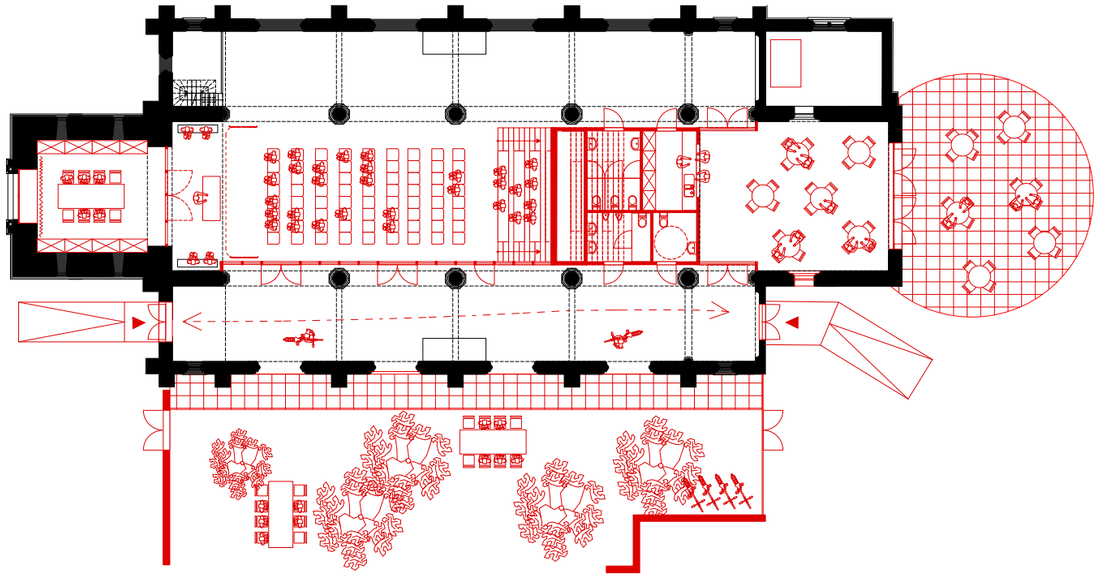

plan +0

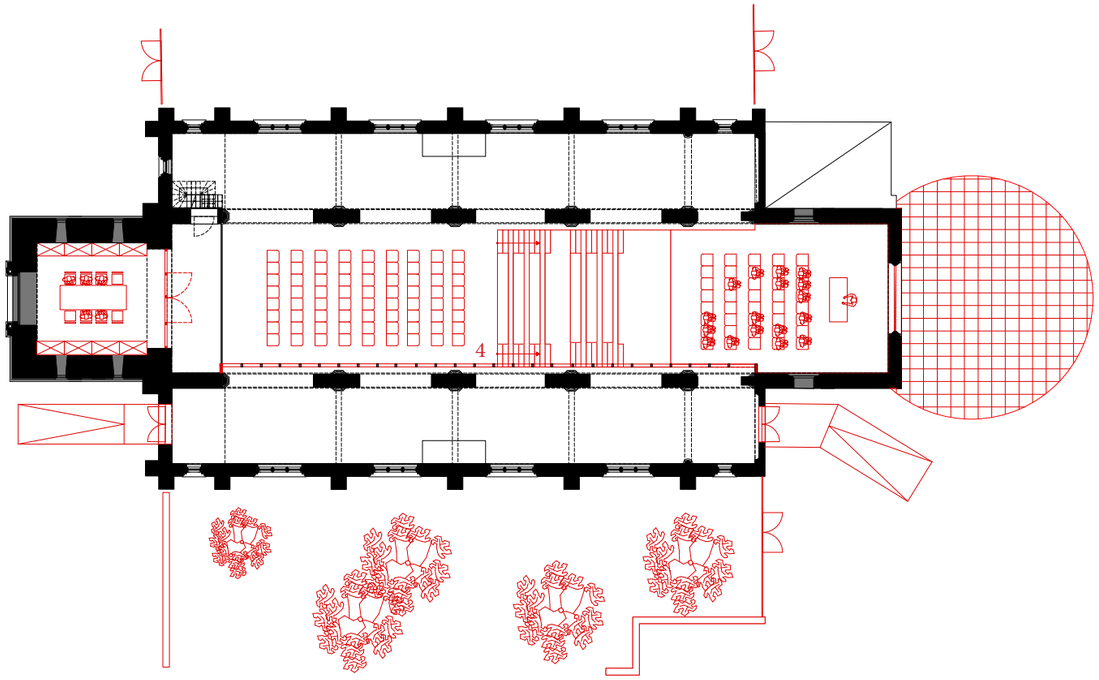

plan +1

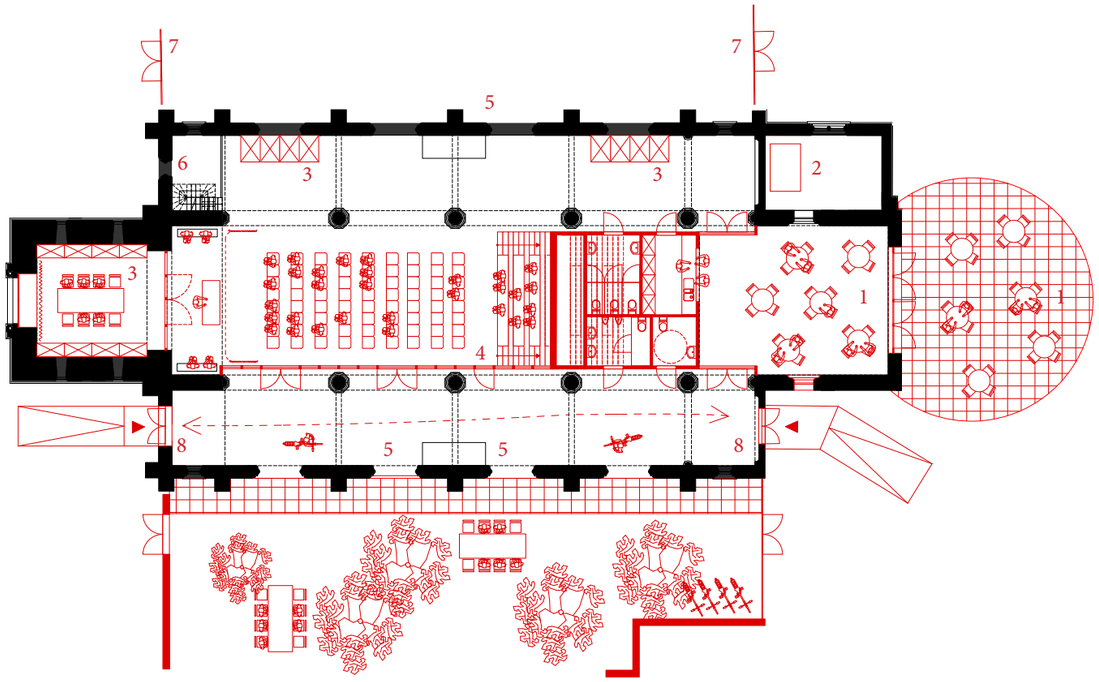

plan +0

verfijning

fietscafé - podium/terras (1)
In het concluderend model werd verder nagedacht over de opbouw en juiste positie van de tribune. Tegelijk werd gesleuteld aan de indeling van de ruimtes onder het podium.

De beperkte keukeninrichting kreeg een plek onder het podium waardoor er plaats gemaakt werd voor een bijkomende polyvalente ruimte die gebruikt kan worden voor , zoals door de Kerkfabriek gesuggereerd, seizoensgebonden uitbating van een fietscafé. Door het voorzien van deze polyvalente ruimte houdt een podium/terras op het landschap ook steek. De directe toegankelijkheid van binnen uit kan ook georganiseerd worden.

technische ruimte (2)
Het behoud van de noordelijke aanbouw biedt plaats voor de technische uitrusting van het gebouw.

sacristie - bergruimtes (3)
In het droomscenario was er ter hoogte van het portaal reeds een ruimte voorzien die kan gebruikt worden als sacristie. In deze sacristie kunnen wandmeubels bijkomende bergmogelijkheid bieden. Voor het opbergen van stoelen en tafels stelt het ontwerpteam voor te werken met mobiele kasten die in de noordelijke zijbeuk kunnen geplaatst worden.

positie schrijnwerk (4)
Er is verder nagedacht over de juiste positie van het in te brengen schrijnwerk. Het schrijnwerk dat de zuidelijke zijbeuk afscheidt van het schip is gepositioneerd aan de zijde van het schip. Deze positie beperkt de bouwkundige complexiteit en zorgt ook voor een meer optimale energetische schil.

realisatie van openingen (5)
In het concluderend model is het aantal doorbraken naar buiten beperkt. Er is uiteraard nood aan de doorbrekingen in de zuidelijke zijbeuk, voor- en achteraan. Het open maken van de zuidelijke zijbeuk naar de zijtuin toe wordt gehandhaafd daar deze relatie erg belangrijk is voor de dwarse doorzichten, alsook voor het statuut van de zijtuin. Er wordt echter geen schrijnwerk meer voorzien in deze openingen.Er zijn geen doorbraken meer voorzien naar de noordelijke zijstrook. Dit is een plek met weinig ruimtelijke kwaliteit.

trap naar oksaal (6)
In de noordelijke zijbeuk kan een nieuwe trappenpartij de toegang tot het oksaal vereenvoudigen. Het ontwerpteam heef

afsluiten noordelijke zijstrook (7)
In functie van het concept van de doorrijkerk is het belangrijk dat ook de noordelijke zijstrook afgesloten kan worden. Door het voorzien van een poort is deze afsluiting flexibel.

afsluitbaarheid zuidelijke zijbeuk (8)
Door het voorzien van hekkens kan de zuidelijke zijbeuk worden afgesloten. Ook de zijtuinstrook kan mits voorzien van een afscheiding worden afgesloten. Het ontwerpteam gelooft dat de zijtuin door een omranding een bijzonder statuut kan krijgen.

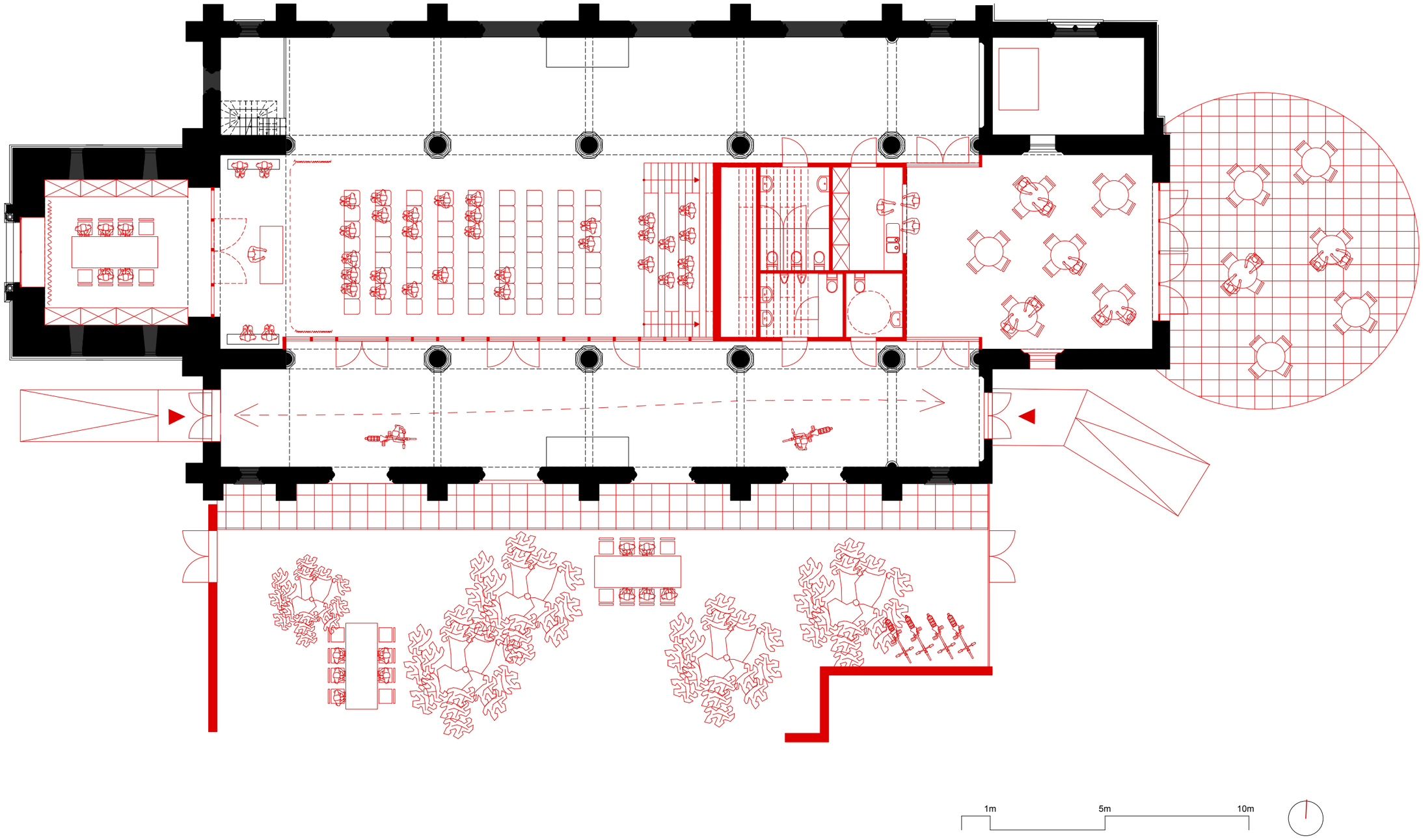
1m
5m
10m

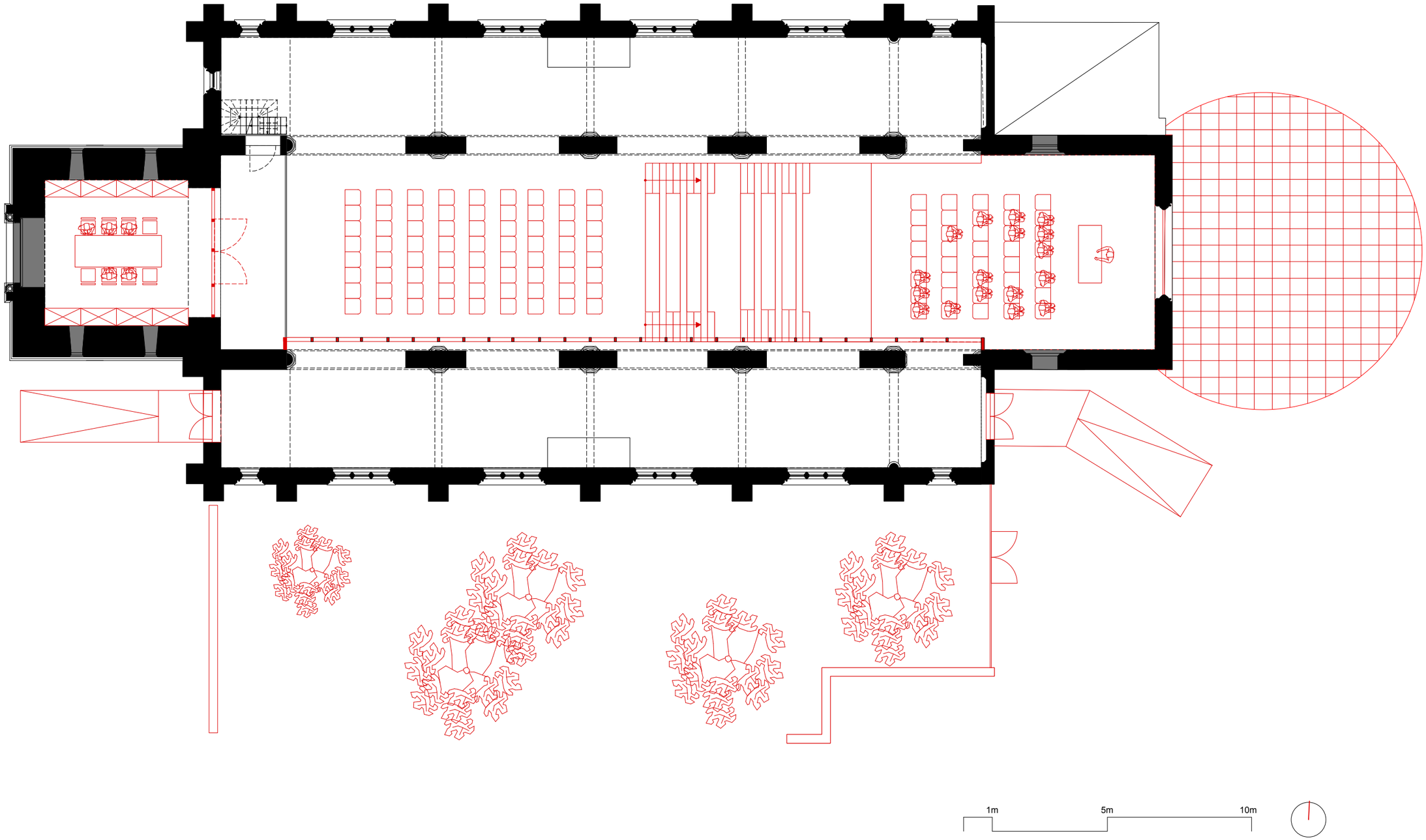
1m
5m
10m

opstellingen

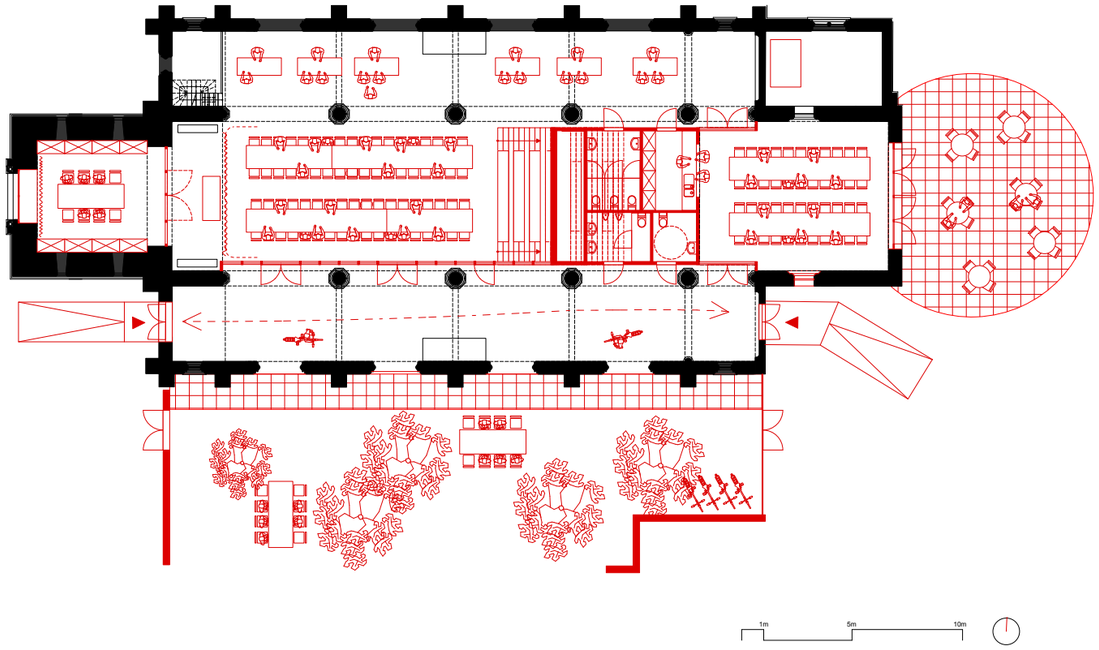

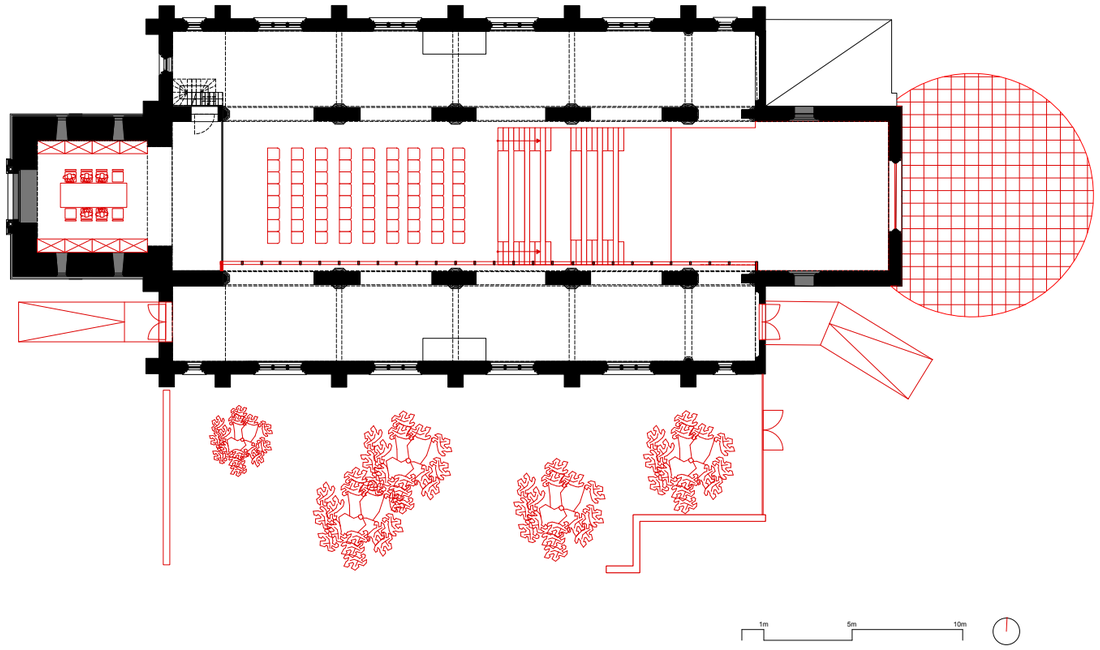

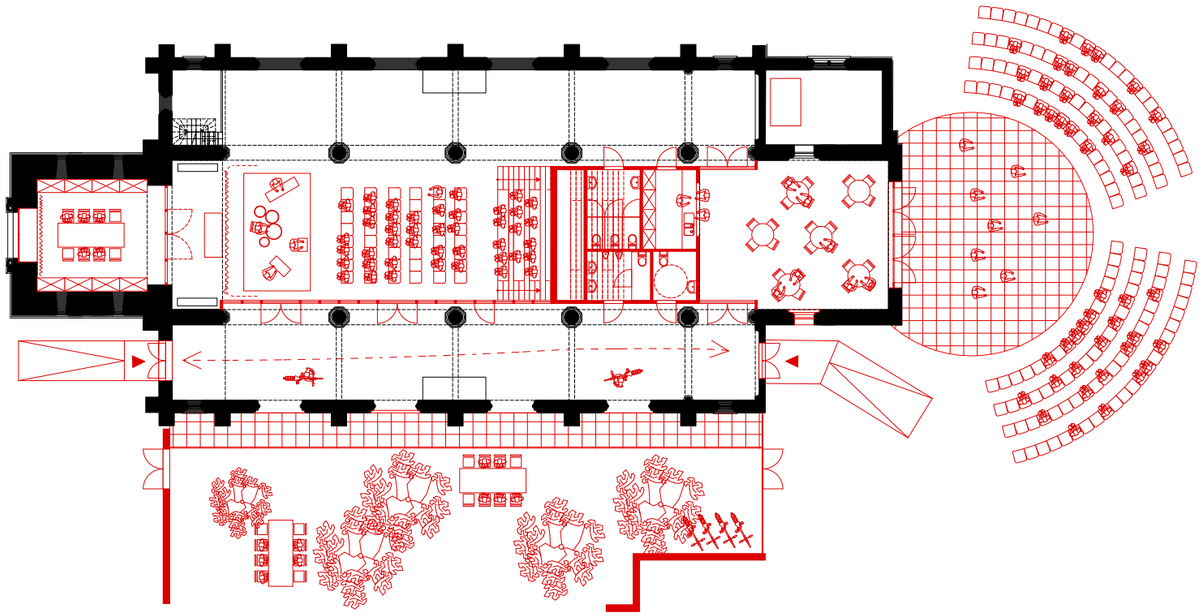

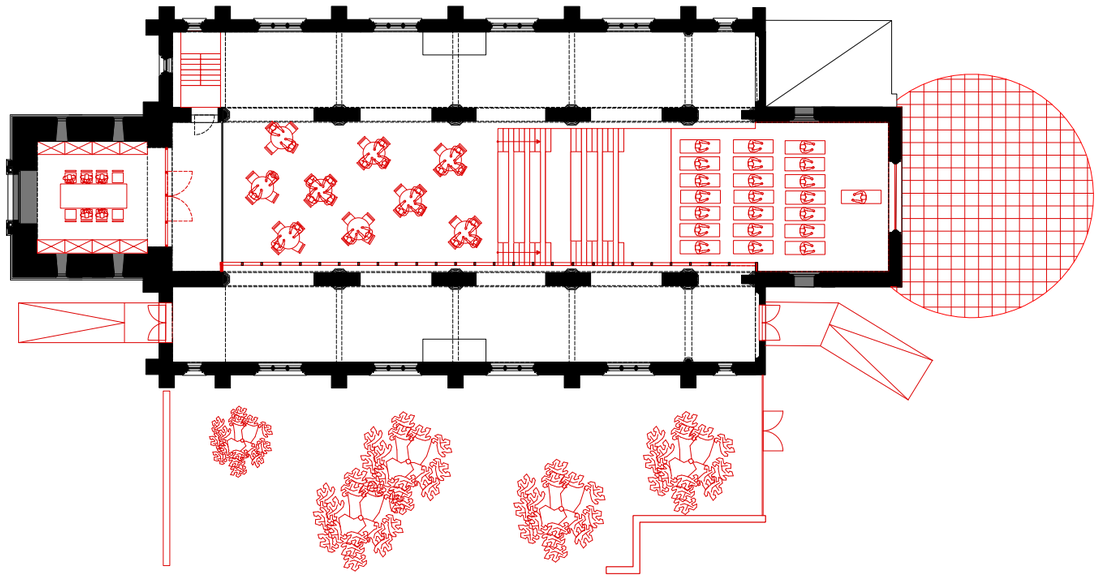

5 Concluderend model

inplanting

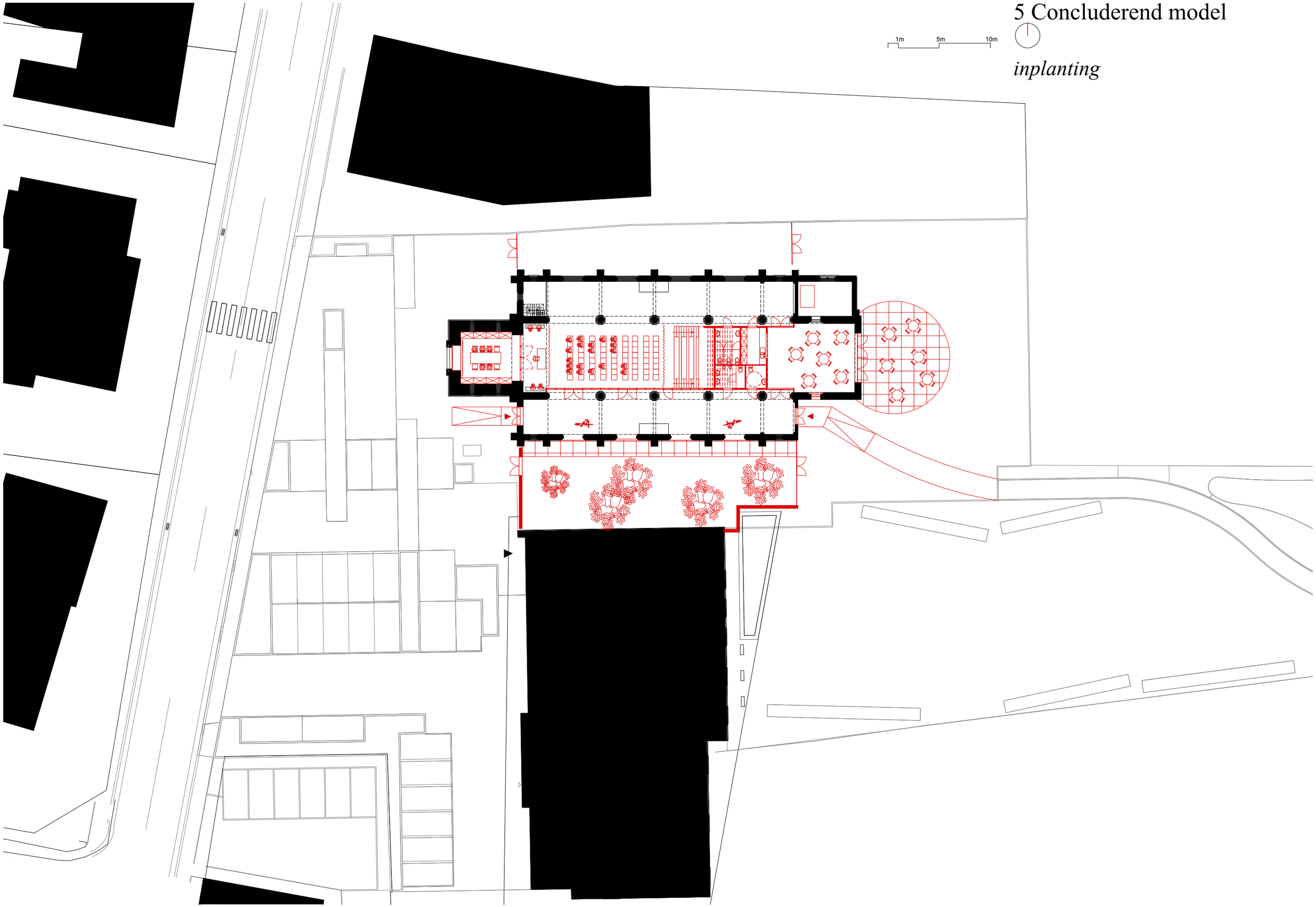

5 Concluderend model
snedes

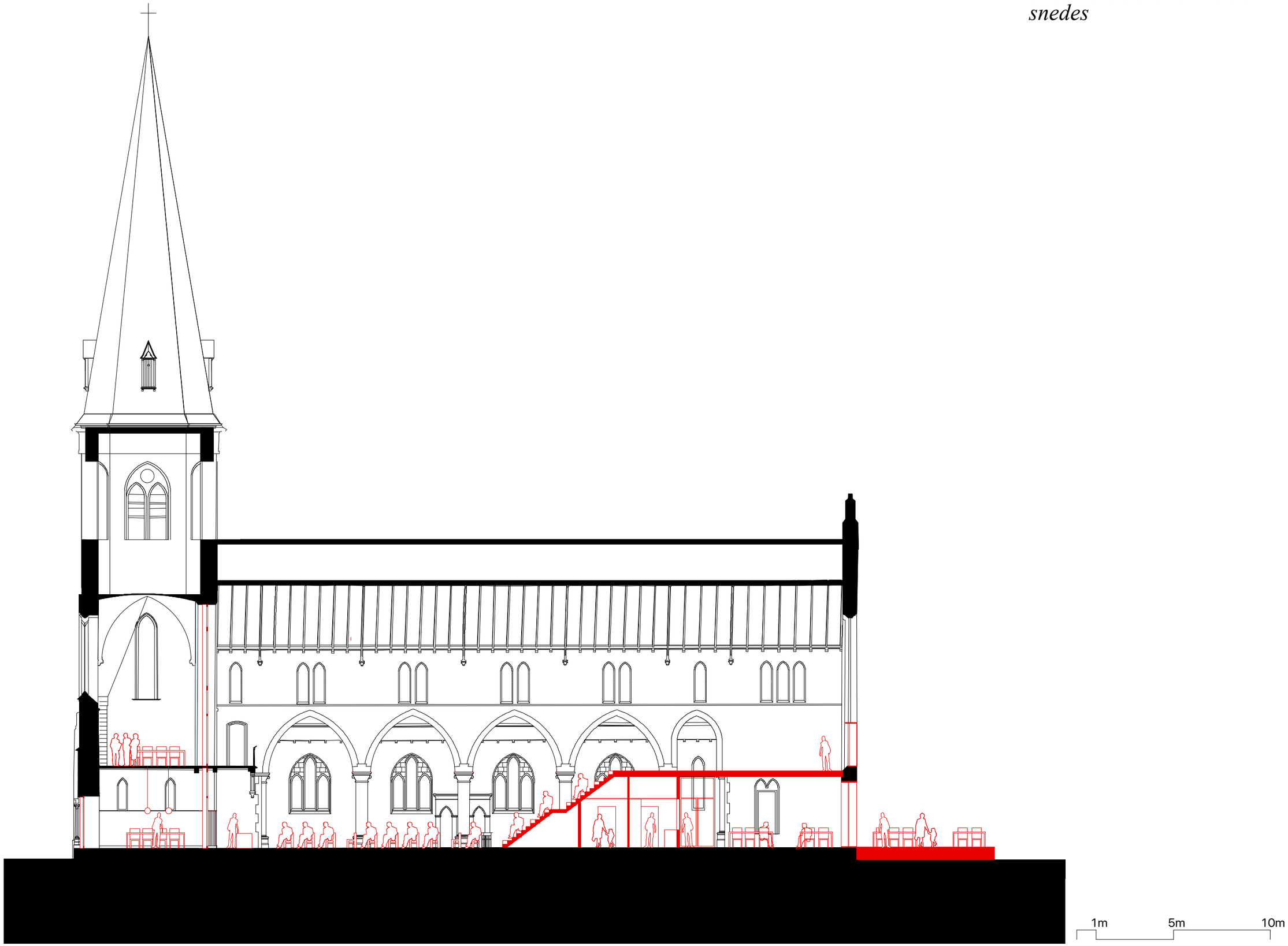

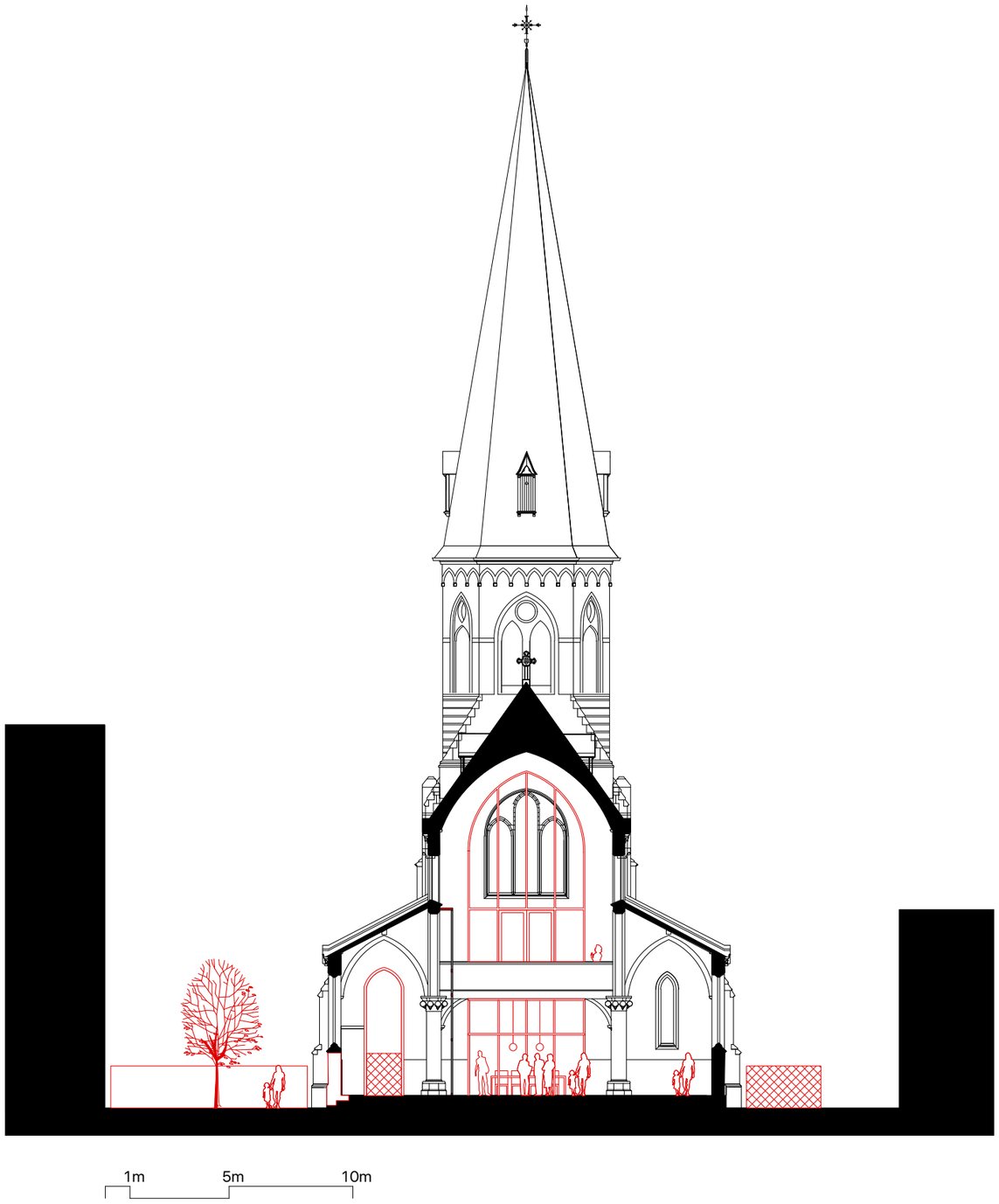
1m
5m
10m

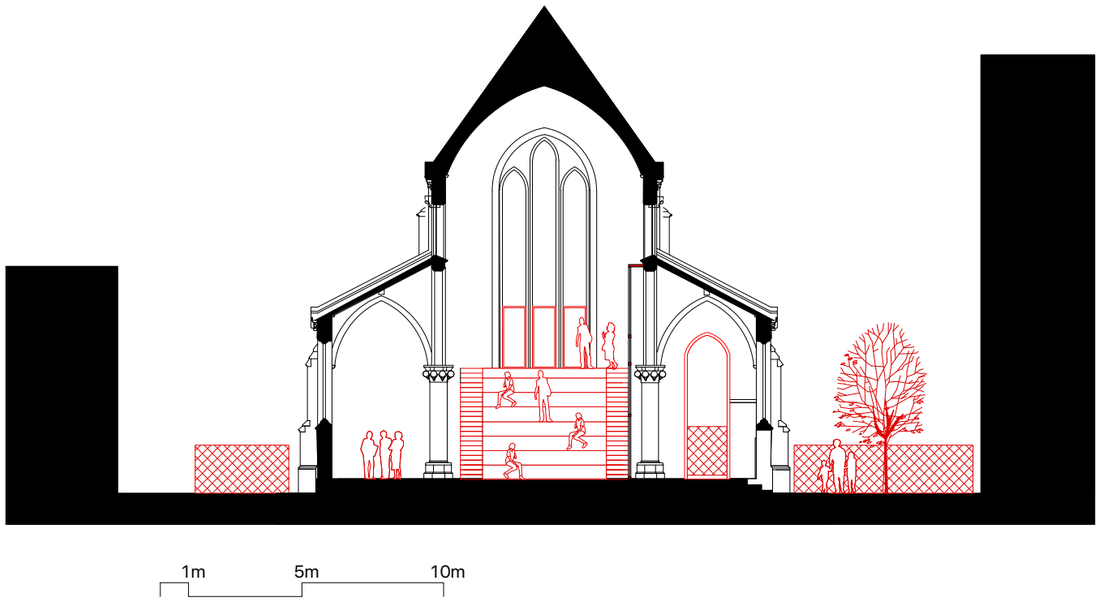
1m
5m
10m

5 Concluderend model
gevels

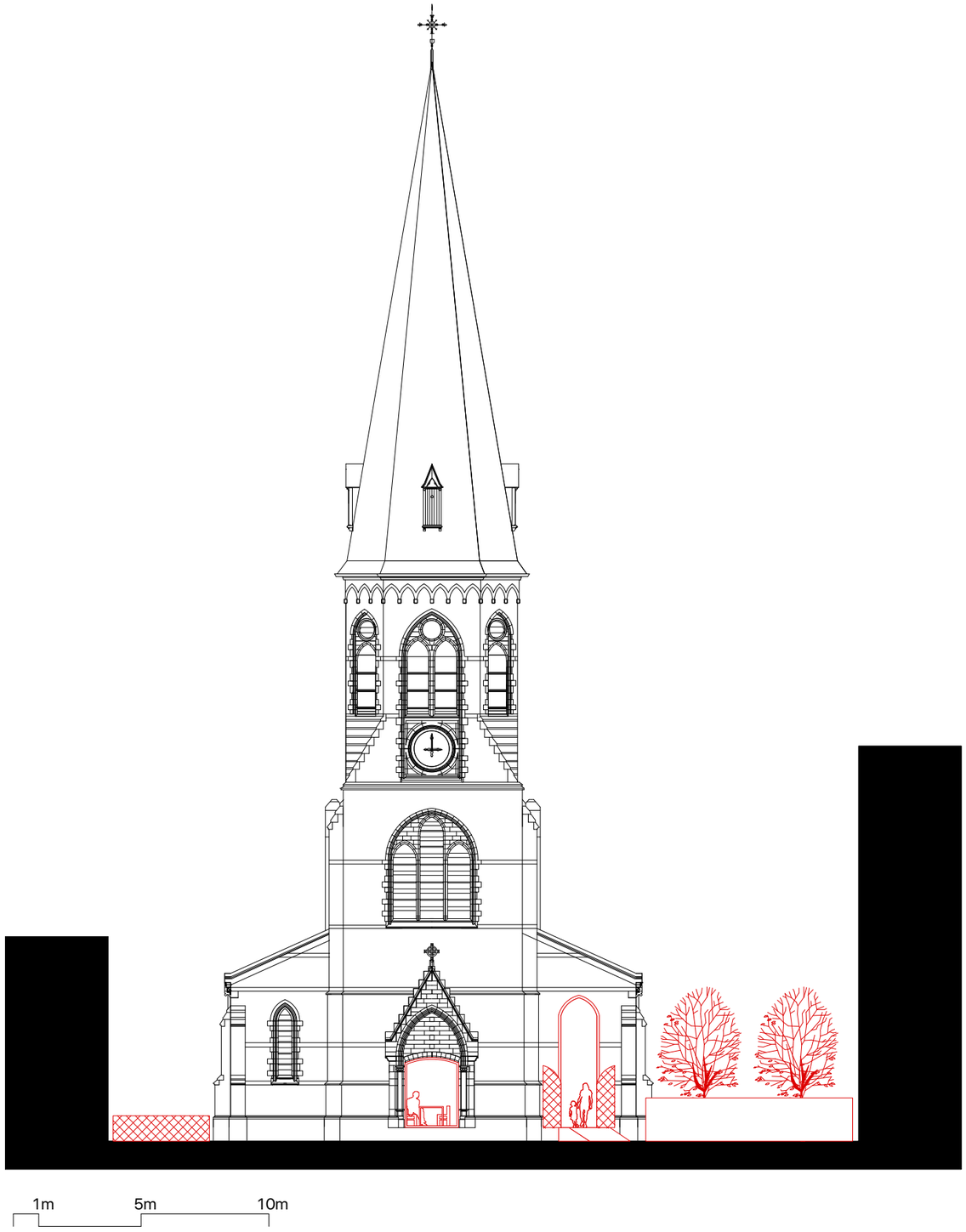

1m
5m
10m

zicht op het fietscafé vanuit de zuidelijke zijbeuk

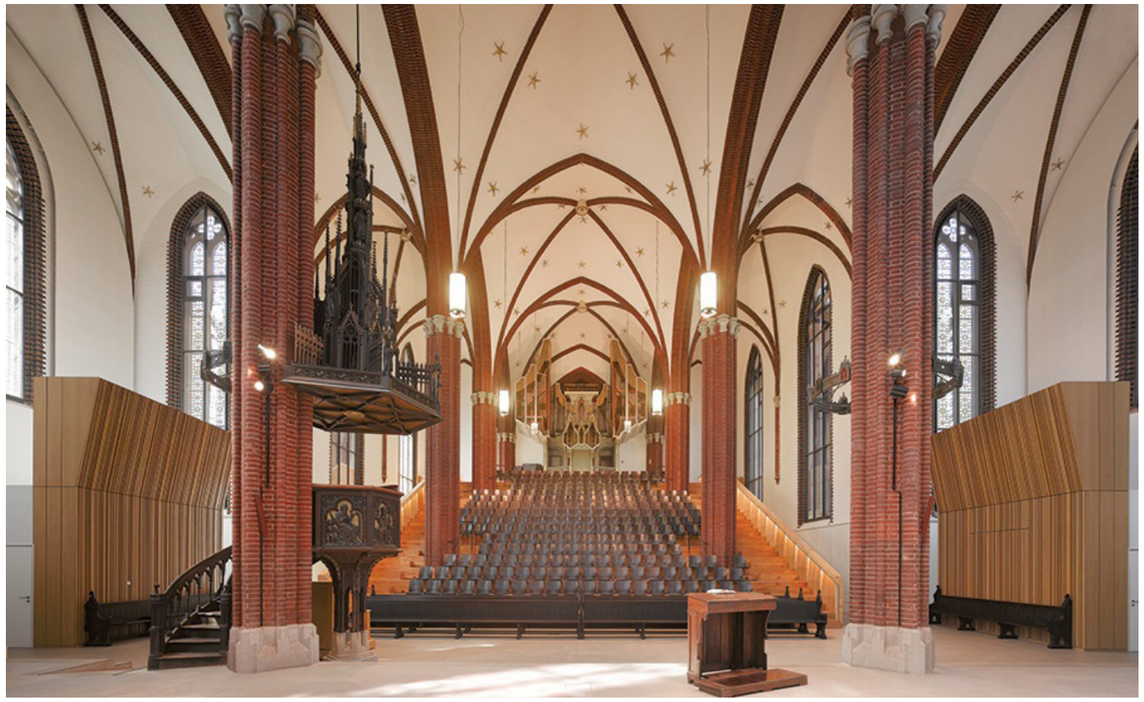

Herbestemming Christuskerk, Hannover

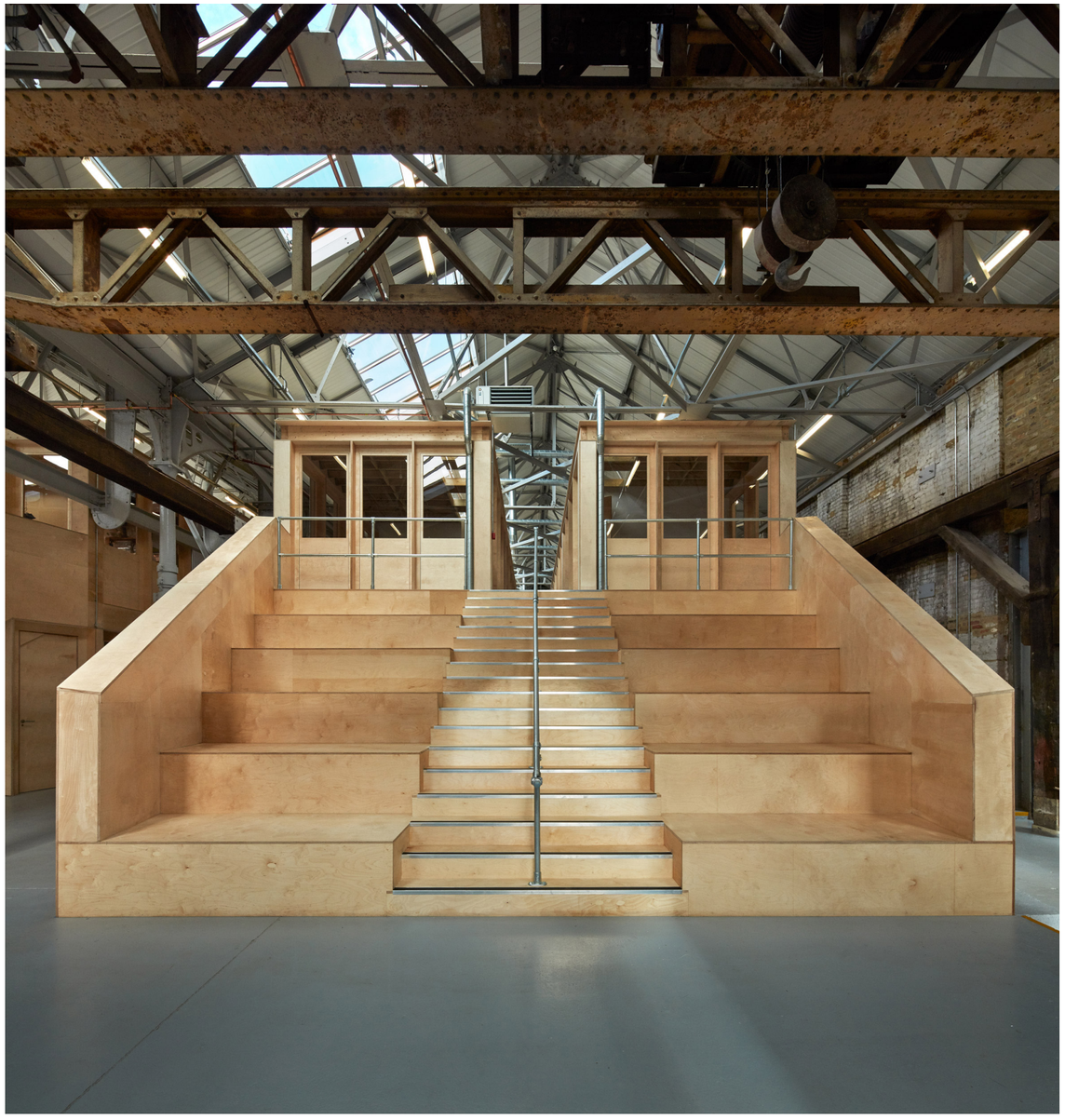

The Forge, Emrys architects

Passage Rijksmuseum, Amsterdam

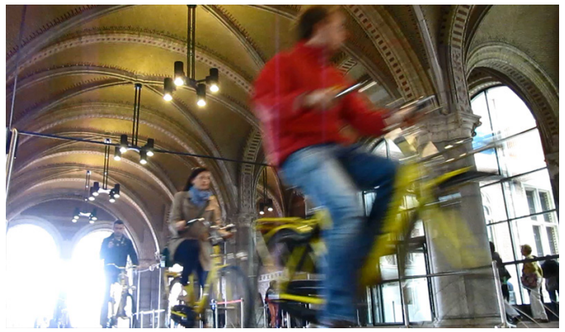

Passage Rijksmuseum, Amsterdam

Abbaye Le Thoronet, Frankrijk

Brion Begraafplaats, Carlo Scarpa, Italië

Winkelgalerij, Turijn, Italië

Villa Foscari, Palladio, Italië

Paviljoen Insel Hombroich, Duitsland

Tempietto, Perugia, Italië

Militaire begraafplaats, Vladslo

Woodland Cemetery, G. Asplund, Stockholm, Zweden

Zuiderkerk, Van Hoogevest architecten, Enkhuizen, Nederland (foto: F. Hanswijk)

Zuiderkerk, Van Hoogevest architecten, Enkhuizen, Nederland (foto: F. Hanswijk)

Nevenbestemming Sint-Martinuskerk, Baak, architect Wim Boerman, Nederland

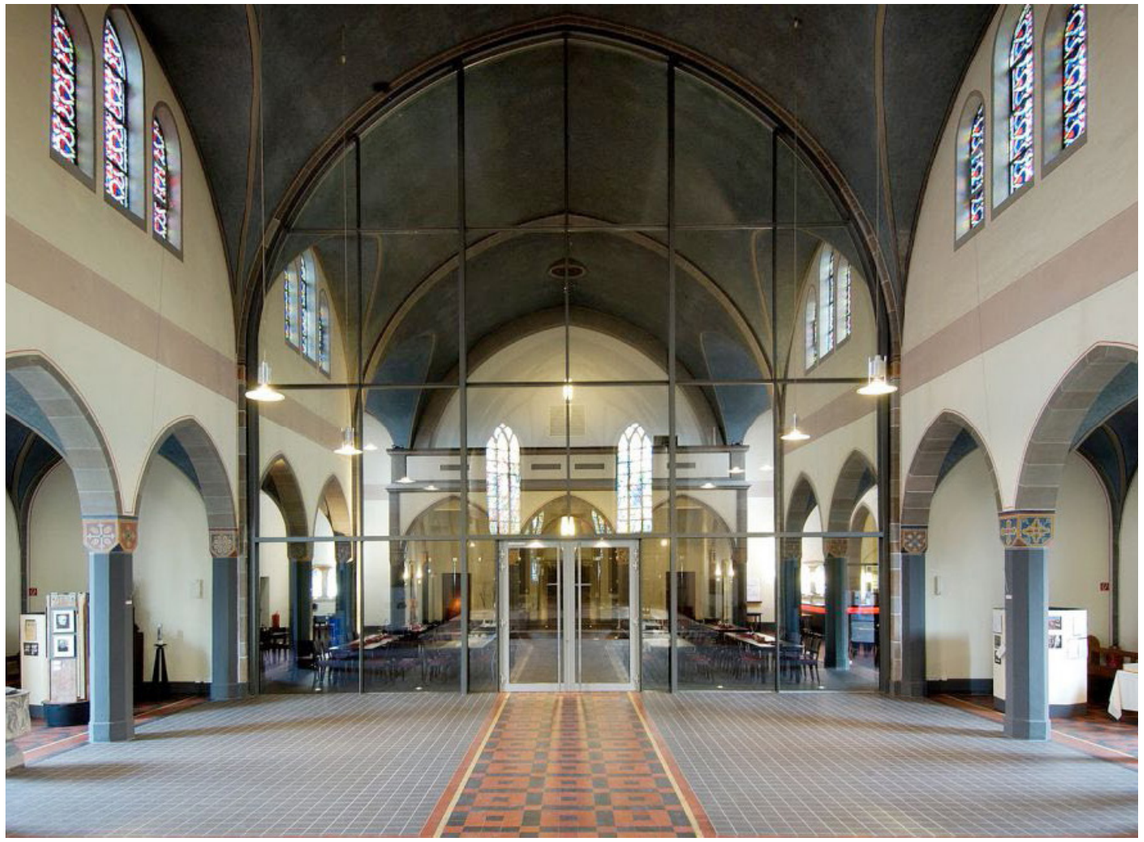

Sankt-Bernarduskerk, Oberhausen, Zwo+ architecten, Duitsland

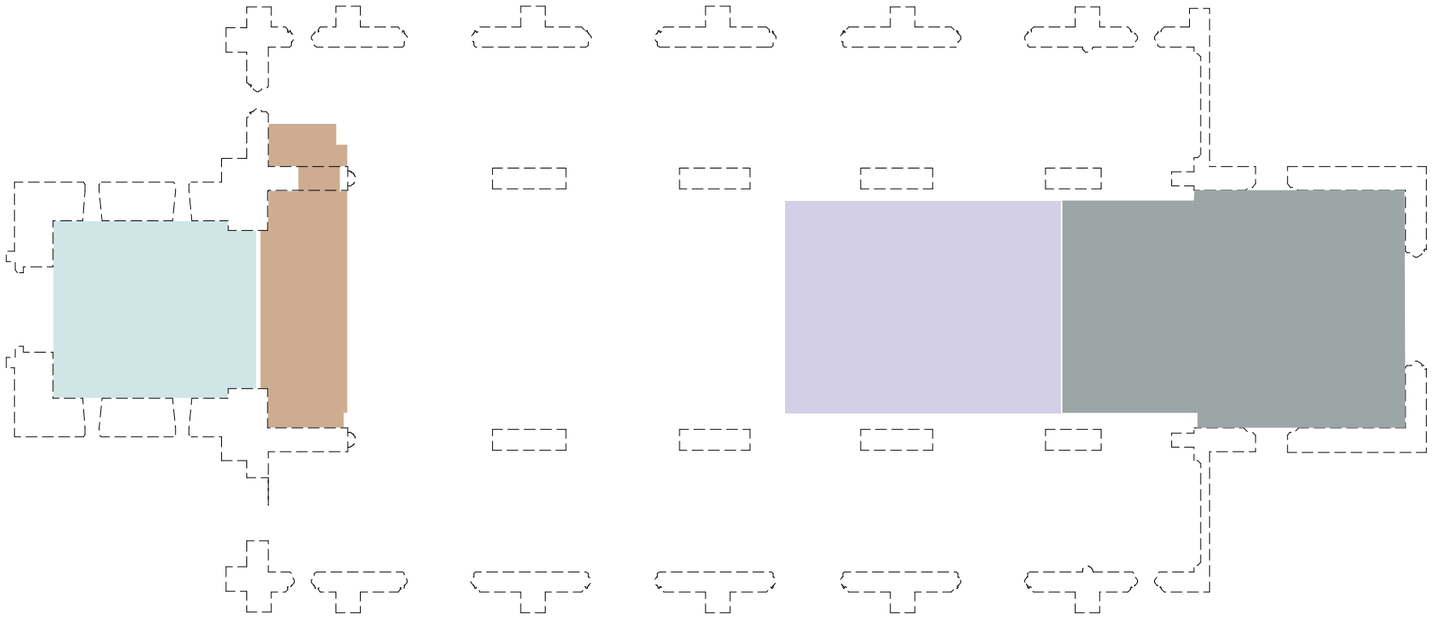

oppervlaktestaat

- 65 m2 (polyvalente ruimte)
- 50 m2 (tribunemeubel)
- 20 m2 (circulatie)
- 28 m2 (vergaderruimte)

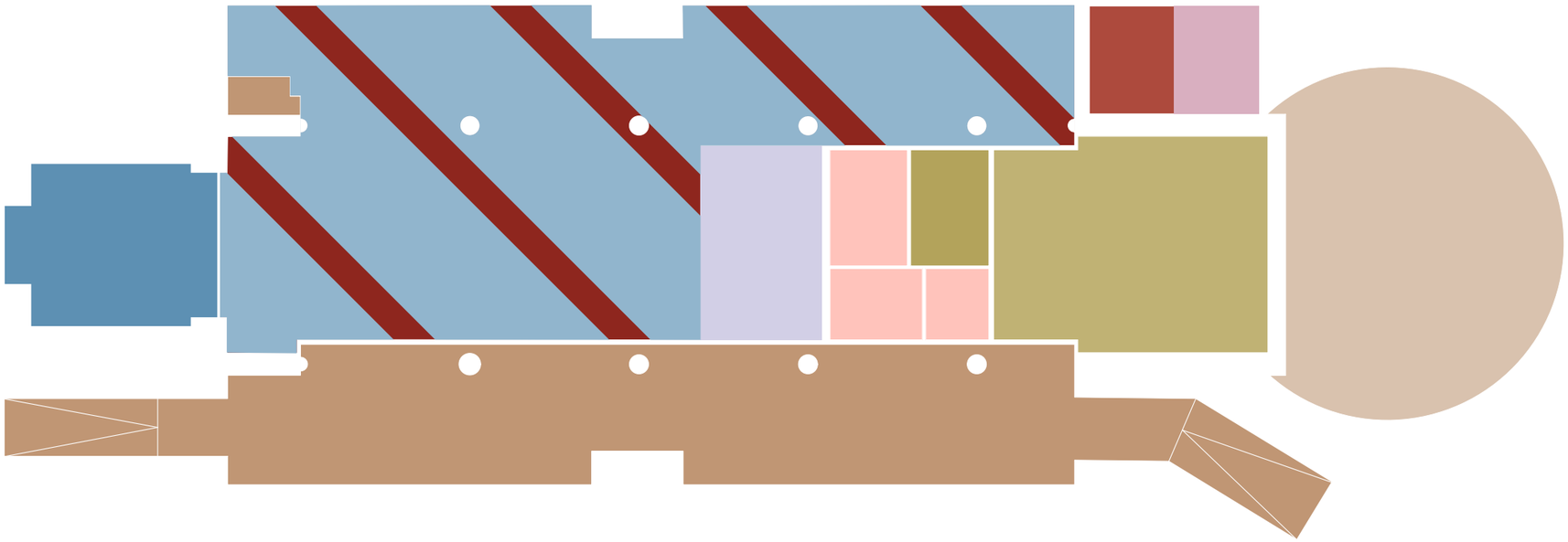

- 19 m2 (sanitair M/V)
- 9 m2 (berging stoelen & tafels)
- 200 m2 (liturgie +)
- 30 m2 (sacristie)
- 9 m2 (CV lokaal)
- 25 m2 (circulatie binnen)
- 140 m2 (overdekte fietsdoorsteek)
- 80 m2 (terras/podium)
- 55 m2 (fietscafé)
- 9 m2 (bar)
- 22 m2 (tribunemeubel)

5 Concluderend model

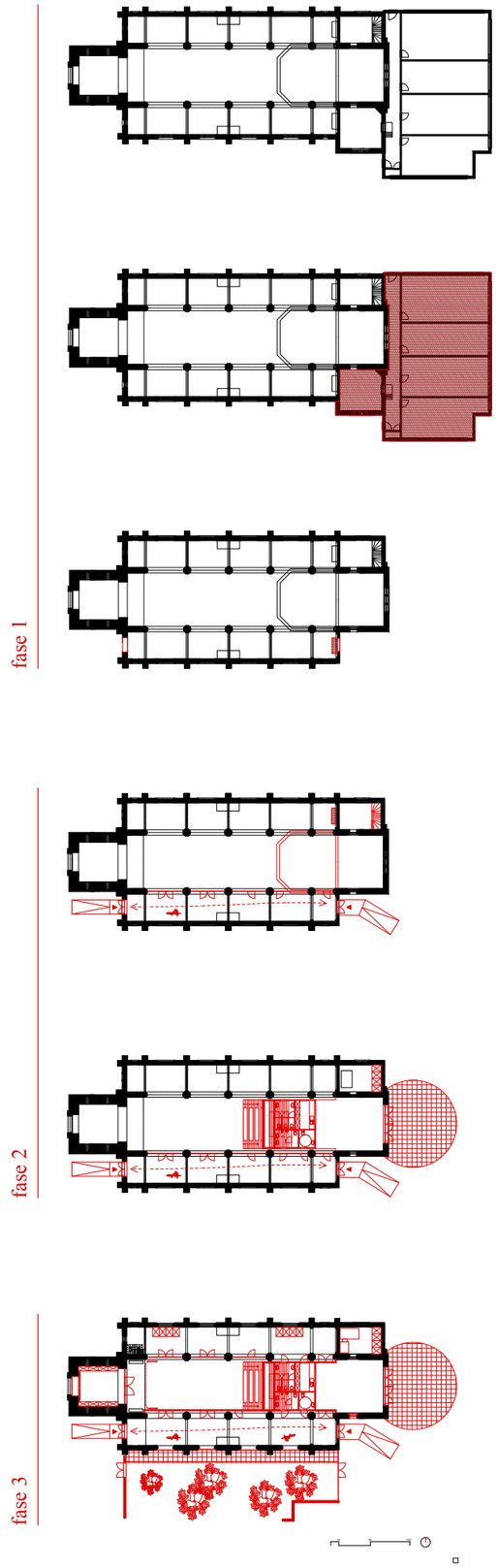

fasering

De uitvoering van het concluderend model zou gefaseerd kunnen gebeuren. Een aantal schema's laten een mogelijke fasering zien.

<u>fase 1</u>
afbraak lokalen achteraan
het plaatsen van een schrijnwerkgeheel tussen schip en zijbeuk
het creëren van doorbraken van de zijbeuk voor- en achteraan (ifv doorrit)

<u>fase 2</u>
plaatsen van tribunegeheel met onderliggende ruimtes en faciliteiten
voorzien van electriciteit (en ventilatie) ifv nieuwe tribuneruimtes
eventueel behoud bestaande verwarmingsinstallatie
eventueel voorzien van afzonderlijk verwarmingsinstallatie los van bestaande
aanleg podium/terras

<u>fase 3</u>
inrichten van het portaal als sacristie
inrichten van het oksaal
(optioneel plaatsen van schrijnwerk tussen noordelijke zijbeuk en schip)
nieuwe trap naar oksaal
plaatsen van mobiele meubels voor berging stoelen en tafels
plaatsen nieuwe verwarmingsinstallatie
aanleg zuidelijke zijtuin

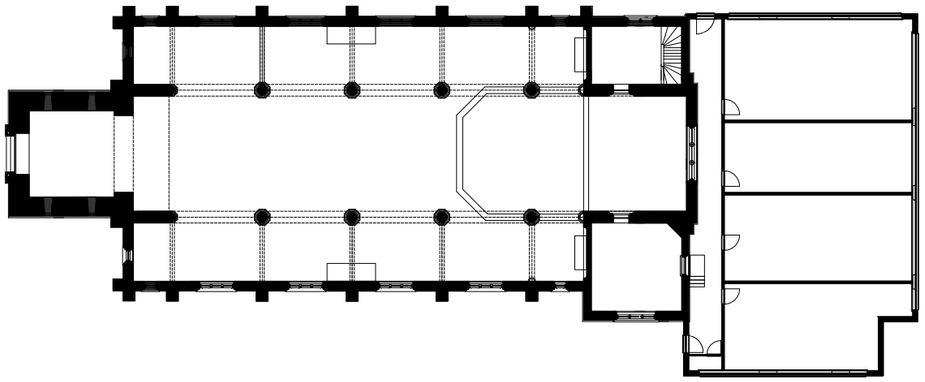

V

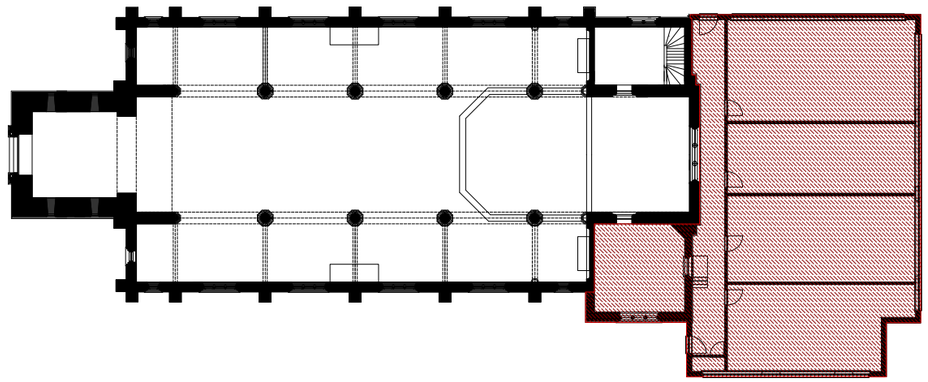

V

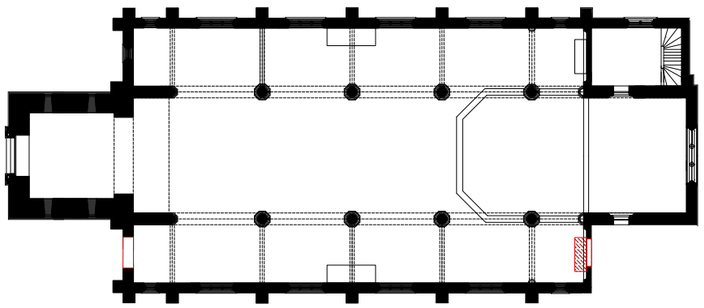

V

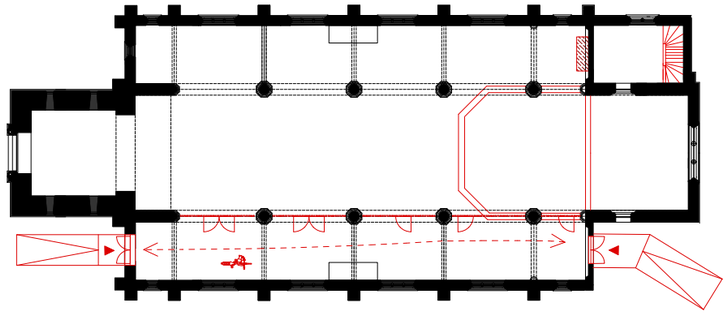

V

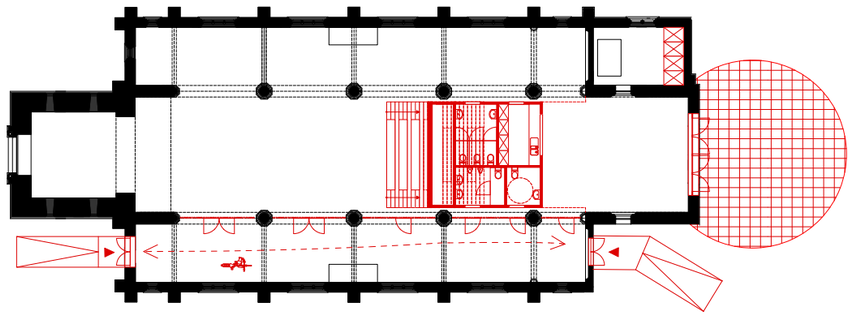

V

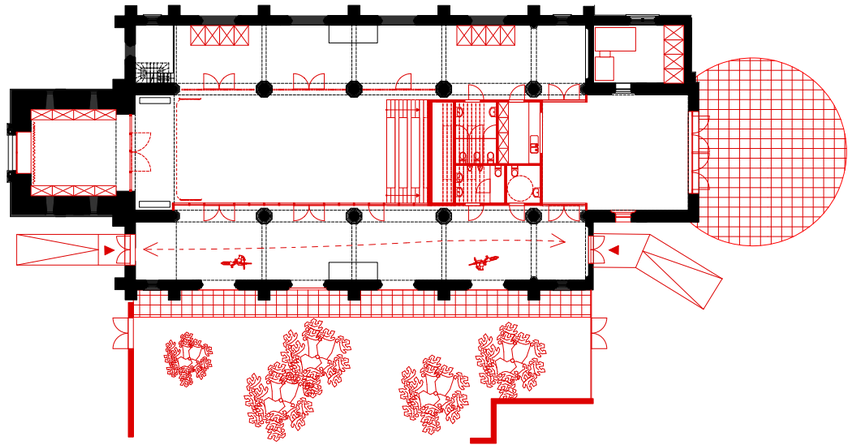

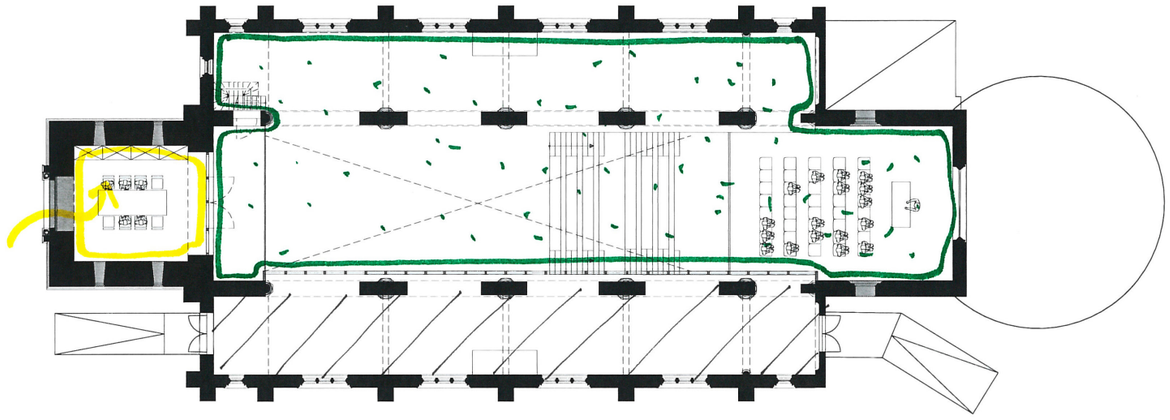

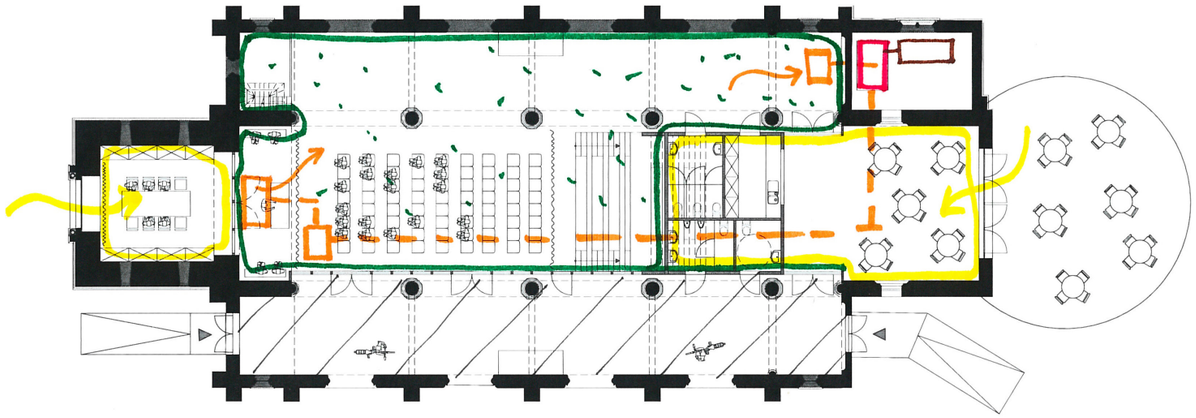

recuperatie ondergrondse luchtkanalen en vloerroosters

nieuwe verwarmingsinstallatie: warmtepomp lucht-water (VRV) >
eventueel aangestuurd met hernieuwbare energie (zonnepanelen op dak zuid)
stuurt luchtverwarming en vloerverwarming/radiatoren aan

luchtgroep met warmtebatterij (systeem D met warmterecuperatie)

zone luchtverwarming

zone vloerverwarming of radiatoren

raamroosters - toevoer van verse lucht in lokalen
en extractie in vochtige ruimtes (systeem C)

buitenklimaat (overdekte doorgangsruimte fiets/voetganger)

De bestaande verwarmingsinstallatie bestaat uit een verbrandingsketel op stookolie, opgesteld in de noordelijke aanbouw ter hoogte van het koor. Deze stuurt een luchtverwarming aan met inblaas van lucht in de zaal via een vloerrooster in de sokkel van het zijaltaar in de noordelijke zijbeuk en terugname van lucht via vloerrooster ter hoogte van de inkomzone.

Met het oog op een mogelijke fasering van de verbouwingswerken aan de kerk, werd bekeken hoe de bestaande installatie kan behouden blijven. Wanneer we rekening houden met EPB regelgeving moeten we gezien de bestemmingswijziging wellicht rekening houden met de noodzaak om de ketel uit te breiden met een luchtgroep. De luchtgroep wordt dan gecombineerd met een warmtewisselaar (systeem D). De vraag kan gesteld of de plaatsing van een luchtgroep kan vermeden worden wanneer het behoud van de bestaande installatie gezien wordt als een tijdelijke maatregel binnen een faseerplan (waarbij in latere fase de volledige installatie wordt vervangen).

Wanneer men zou overwegen om de bestaande installatie te behouden, dan zou deze aangevuld moeten worden met een aparte verwarmingsinstallatie voor de nieuwe ruimtes van de sacristie, vergaderruimte (oksaal) en het fietscafé met bijhorende sanitair. Dit zou voorzien kunnen worden door het plaatsen van een warmtepomp (type lucht/water - VRV) die een verwarmingssysteem op lage temperatuur aanstuurt (ofwel vloerverwarming ofwel ventiloconvectoren). Om te voldoen aan de gevraagde debieten op vlak van ventilatie, wordt een ventilatiesysteem C+ (vraaggestuurd) voorzien, waarbij raamroosters verse lucht aanvoeren en aparte extractieventilatoren zorgen voor de afzuig van lucht.

technieken

Er kan ook gekozen worden voor de vervanging van de volledige verwarmingsinstallatie. In elk geval dient men rekening te houden met eerder nog beperkte levensduur van de bestaande verwarmingsketel. Bij vervanging lijkt de keuze voor een nieuwe warmtepomp (type lucht/water - VRV) de voorkeur te genieten. Deze kan dan alle lokalen alsook de grote ruimte van het schip bedienen. Omwille van de kwaliteit van de bestaande vloerbekleding met bijzondere tegelpatronen lijkt het wenselijk om te kiezen voor opbouw ventiloconvectoren ipv vloerverwarming in het schip. In de nieuwe afgesloten ruimtes kan wel geopteerd worden voor vloerverwarming.

Door het plaatsen van zonnepanelen op het zuidelijke dakvlak van de kerk kan de elektrische energie opgewekt worden die nodig is voor het voeden van de warmtepomp.
Een eerste berekening geeft aan dat een 40-tal panelen (10 kW) een economisch optimum is.

Een nieuwe luchtgroep kan in dit tweede geval gebruik maken van de aanwezige vloerkanalen (van de vroegere luchtverwarming) voor de ventilatie van het schip en zijbeuk. Doordat de vloeren van het koor verwijderd worden, is het mogelijk hier nieuwe kanalen te plaatsen voor de verluchting van de toiletten en het fietscafé; aanvullend kan een tweede, kleinere luchtgroep geplaatst worden boven het oksaal, om de onderliggende ruimtes te voorzien van verse lucht.

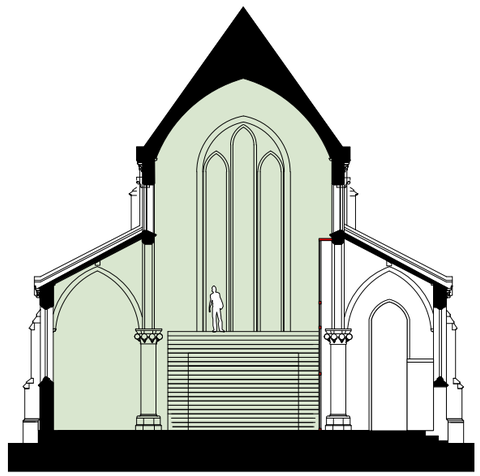

technieken

indicatieve raming

SINT-CHRISTOFFELKERK OPGRIMBIE		
nr.	**omschrijving**	**TOTAAL**
01.	**Voorbereidende werken voor nevenbestemming**	**60.000,00 €**
02.	**Bouwkundige werken**	**356.360,16 €**
03.	**Technieken**	**180.800,00 €**
04.	**Verbetering energieprestatie**	**42.775,00 €**
05.	**Buitenaanleg**	**58.137,50 €**
06.	**Onvoorziene kosten**	**69.807,27 €**
TOTAAL	**excl. BTW**	**767.879,93 €**
	erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB	*107.503,19*
TOTAAL	**incl. BTW**	**929.134,71 €**
	erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB	*130.078,86*

Om tot een mogelijke budgettering te komen van de nevenbestemming is een raming opgemaakt, op basis van het concluderende model. Daarbij is uitgegaan van een minimumscenario, dat kan worden aangevuld met opties.

De noodzakelijke aanpassingen om tot de nevenbestemming te komen zijn opgelijst in een aantal elementen. Daar zijn telkens geraamde bouwkosten tegenover gesteld.
De eventueel noodzakelijk uit te voeren werken aan de bestaande constructie zijn geen voorwerp van deze studie en zijn bijgevolg ook niet opgenomen in deze raming.

Een aantal werken om de nevenbestemming te realiseren zijn mogelijks subsidieerbaar. Om de subsidieerbaarheid verder te evalueren kan een overleg gebeuren met Binnenlands Bestuur.

De opgemaakte raming is louter richtinggevend en opgemaakt op basis van de beschikbare informatie, welke uiteraard niet volledig is. De gehanteerde eenheidsprijzen zijn indicatief, niet bindend en onderhevig aan indexering.

SINT-CHRISTOFFELKERK OPGRIMBIE						
nr.	**omschrijving**	**hoeveelheid**	**EH**	**EHprijs**	**subtotaal**	**TOTAAL**
01.	**Voorbereidende werken voor nevenbestemming**					**60.000,00 €**
01.01.	werfinrichting, organisatie en coördinatie incl. beveiligings- en beschermingswerken	1,00	GP	60.000,00	60.000,00 €	
02.	**Bouwkundige werken**					**356.360,16 €**
02.01.	afbraak					54.057,50 €
02.02.	grond- en rioleringswerken					15.000,00 €
02.03.	structurele elementen					30.650,00 €
02.04.	nieuwe binnenwanden					21.941,06 €
02.05.	nieuwe vloerafwerkingen					32.500,00 €
02.06.	nieuw binnenschrijnwerk					18.197,60 €
02.07.	nieuw buitenschrijnwerk					168.394,00 €
02.08.	inrichting en afwerking					15.620,00 €
03.	**Technieken**					**180.800,00 €**
03.01.	elektriciteit en verlichting (incl. noodverlichting)					54.800,00 €
03.02.	verwarming					60.000,00 €
03.03	ventilatie					45.000,00 €
03.04	sanitair					21.000,00 €
04.	**Verbetering energieprestatie**					**42.775,00 €**
04.01	isolatie daken (30% energiebesparing)					42.775,00 €
05.	**Buitenaanleg**					**58.137,50 €**
06.	**Onvoorziene kosten**	*10%*				**69.807,27 €**
TOTAAL	**excl. BTW**					**767.879,93 €**
	erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB	*14%*				*107.503,19*
TOTAAL	**incl. BTW**					**929.134,71 €**
	erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB	*14%*				*130.078,86*

SINT-CHRISTOFFELKERK OPGRIMBIE

nr.	omschrijving	hoeveelheid	EH	EHprijs	subtotaal	TOTAAL	optie/variant
01.	**Voorbereidende werken voor nevenbestemming**					**60.000,00 €**	
01.01.	werfinrichting, organisatie en coördinatie	1,00	GP	60.000,00	60.000,00 €		
	incl. beveiligings- en beschermingswerken						
02.	**Bouwkundige werken**					**356.360,16 €**	
02.01.	afbraak					54.057,50 €	
02.01.01	afbraak - gebouwdelen						
	lokalen achter de kerk	921,25	m3	15,00	13.818,75 €		
	huidige sacristie	209,55	m3	25,00	5.238,75 €		
	incl. aanwerken parement na afbraakwerken						
02.01.02	afbraak - detailafbraak						
	uitbreken verhoogde delen koor en zijaltaren	120,00	m2	50,00	6.000,00 €		
	wegnemen inrichtingen (afbraak orgel, altaren, ...)		GP		10.000,00 €		
02.01.03	afbraak - nieuwe ruwbouwopeningen						
	voor en achterdeur	2,00	st	3.000,00	6.000,00 €		
	doorbraken onder dorpel bestaande glas in loodramen zuidgevel	4,00	st	2.000,00	8.000,00 €		
	opening thv koor	1,00	st	5.000,00	5.000,00 €		
02.02.	grond- en rioleringswerken					15.000,00 €	
02.02.01	rioleringswerken	1,00	st	15.000,00	15.000,00 €		
02.03.	structurele elementen					30.650,00 €	
02.03.01	vloerplaat +1	80,00	m2	125,00	10.000,00 €		
	houten roostering (zichtbaar)						
02.03.02	tribune	20,00	tr	970,00	19.400,00 €		
	houten constructie						
	incl. leuning	12,50	m	100,00	1.250,00 €		
02.04.	nieuwe binnenwanden					21.941,06 €	
	sanitair/keuken						
	langs schip	57,49	m2	175,00	10.060,31 €		
	dwars op schip	67,89	m2	175,00	11.880,75 €		
02.05.	nieuwe vloerafwerkingen					32.500,00 €	
02.05.01	sanitair/keuken	30,00	m2	150,00	4.500,00 €		
02.05.02	zijaltaren en koor	120,00	m2	150,00	18.000,00 €		
02.05.04	polyvalente ruimte +1	80,00	m2	125,00	10.000,00 €		
02.06.	nieuw binnenschrijnwerk					18.197,60 €	
	schrijnwerkgehelen						
02.06.01	tss nieuwe sacristie (voorportaal) en schip	18,33	m2	720,00	13.197,60 €		
02.06.02 opt	tss vergaderruimte (oksaal) en schip	40,00	m2	720,00			28.800,00 €
02.06.03 opt	tss zijbeuk noord en schip	27,00	m2	475,00			12.825,00 €
	hekwerk met opengaande delen (draai of schuif)						
	binnendeuren						
02.06.04	sanitair/keuken	4,00	st	500,00	2.000,00 €		
02.06.05	sanitaire wanden (incl. toiletdeur)	4,00	st	750,00	3.000,00 €		
	trappen						
02.06.06 opt	*nieuwe trap naar oksaal (incl. afbraak bestaande trap)*	1,00	st	8.000,00			8.000,00 €
02.07.	nieuw buitenschrijnwerk					168.394,00 €	
02.07.01	tss zijbeuk zuid en schip	178,85	m2	820,00	146.657,00 €		
02.07.02	vast raam in portaalopening	5,60	m2	695,00	3.892,00 €		
02.07.03	vouwschuifraam koor	13,44	m2	1.250,00	16.800,00 €		
02.07.04	vast raam voormalige deuropening sacristie	1,90	m2	550,00	1.045,00 €		
02.08.	inrichting en afwerking					15.620,00 €	
02.08.01	keuken	1,00	st	12.500,00	12.500,00 €		
02.08.02 opt	kasten (sacristie, vergaderruimte)	40,00	m2	625,00			25.000,00 €

02.08.03	gordijnen (sacristie thv raam/scheiding met schip)						
a	thv raam in poortopening	6,00	m2	120,00	720,00 €		
b	thv overgang naar schip (verbergen altaar)	20,00	m2	120,00	2.400,00 €		
c opt	tss liturgie en tribune	25,00	m2	120,00			3.000,00 €
02.08.04 opt	nieuw altaar	1,00	st	5.000,00			5.000,00 €
03.	**Technieken**					**180.800,00 €**	
03.01.	elektriciteit en verlichting (incl. noodverlichting)					54.800,00 €	
	sacristie	30,00	m2	100,00	3.000,00 €		
	vergaderruimte	28,00	m2	100,00	2.800,00 €		
	sanitair/keuken	30,00	m2	100,00	3.000,00 €		
	fietscafé	60,00	m2	100,00	6.000,00 €		
	schip (+0 en +1) zijbeuken	400,00	m2	100,00	40.000,00 €		
03.02.	verwarming					60.000,00 €	
	nieuwe installatie - warmtepomp (VRV-systeem, lucht/water)				60.000,00 €		
	luchtverwarming in schip en noordelijke zijbeuk						
	met hergerbuik bestaande kanalen in de vloer						
	vloerverwarming of radiatoren in fietscafé, sacristie en vergader						
	sanitair/keuken (radiatoren)						
03.03	ventilatie					45.000,00 €	
	luchtgroep				30.000,00 €		
	kanalen				15.000,00 €		
03.04	sanitair					21.000,00 €	
	5 toiletten, 2 urinoirs, 5 wastafels	12,00	st	1.750,00	21.000,00 €		
03.05 opt	zonnepanelen						18.500,00 €
	40 panelen - 10 kW				18.500,00 €		
04.	**Verbetering energieprestatie**					**42.775,00 €**	
04.01	isolatie daken (30% energiebesparing)					42.775,00 €	
	vloer klokkentoren	25,00	m2	65,00	1.625,00 €		
	hoofddak (schip) dmv inspuitsisolatie	322,00	m2	75,00	24.150,00 €		
	zijbeuk > isolatie langs binnenzijde + vals plafond	170,00	m2	100,00	17.000,00 €		
04.02 opt	voorzetramen (staal, opengaand, aan de binnenzijde)						86.125,00 €
	noordelijke zijbeuk +0	38,00	m2	650,00	24.700,00 €		
	schip +1	25,00	m2	650,00	16.250,00 €		
	sacristie	4,50	m2	650,00	2.925,00 €		
	vergaderruimte	30,00	m2	650,00	19.500,00 €		
	koor	35,00	m2	650,00	22.750,00 €		
05.	**Buitenaanleg**					**58.137,50 €**	
05.01	verhard oppervlak (betontegel, klinker, ...incl. onderfunderingen)						
	verharding langs zuidgevel	40,00	m2	75,00	3.000,00 €		
	betontrapelementen in nieuwe openingen zuidgevel	12,00	tr	200,00	2.400,00 €		
	podium/terras oostgevel (incl. trappenpartijen)	80,00	m2	150,00	12.000,00 €		
05.02	groenaanleg	220,00	m2	50,00	11.000,00 €		
05.03	hellingen voor fietsers/voetgangers (beton, incl. leuningen)	30,00	m2	500,00	15.000,00 €		
05.04	tuinmuren (zuidelijke kerktuin)	9,45	m3	750,00	7.087,50 €		
05.05	omheining (noordelijke kerkkoer)	7,00	m	200,00	1.400,00 €		
05.06	hekwerk (poorten)						
	in openingen zijbeuk zuid	2,00	st	1.250,00	2.500,00 €		
	thv kerktuinen	3,00	st	1.250,00	3.750,00 €		
06.	**Onvoorziene kosten**	*10%*				**69.807,27 €**	
TOTAAL	**excl. BTW**					**767.879,93 €**	187.250,00 €
	erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB	*14%*				*107.503,19*	
TOTAAL	**incl. BTW**					**929.134,71 €**	
	erelonen architectuur, technieken, stabiliteit, VC, EPB	*14%*				*130.078,86*	

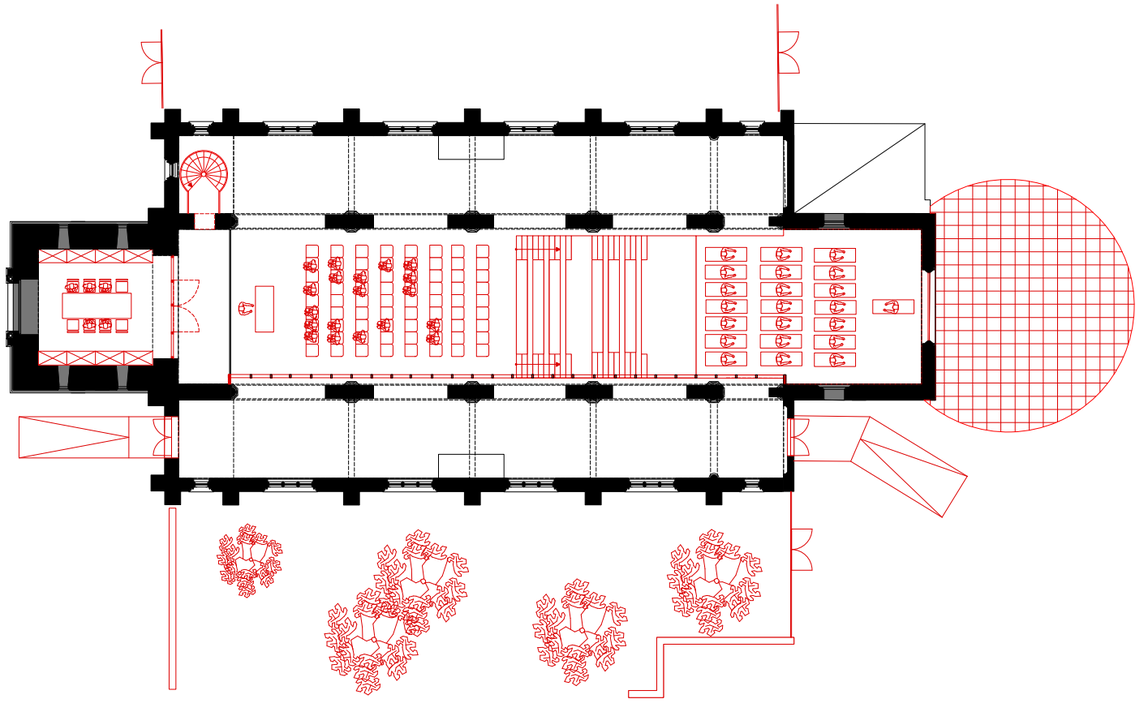

plan +1

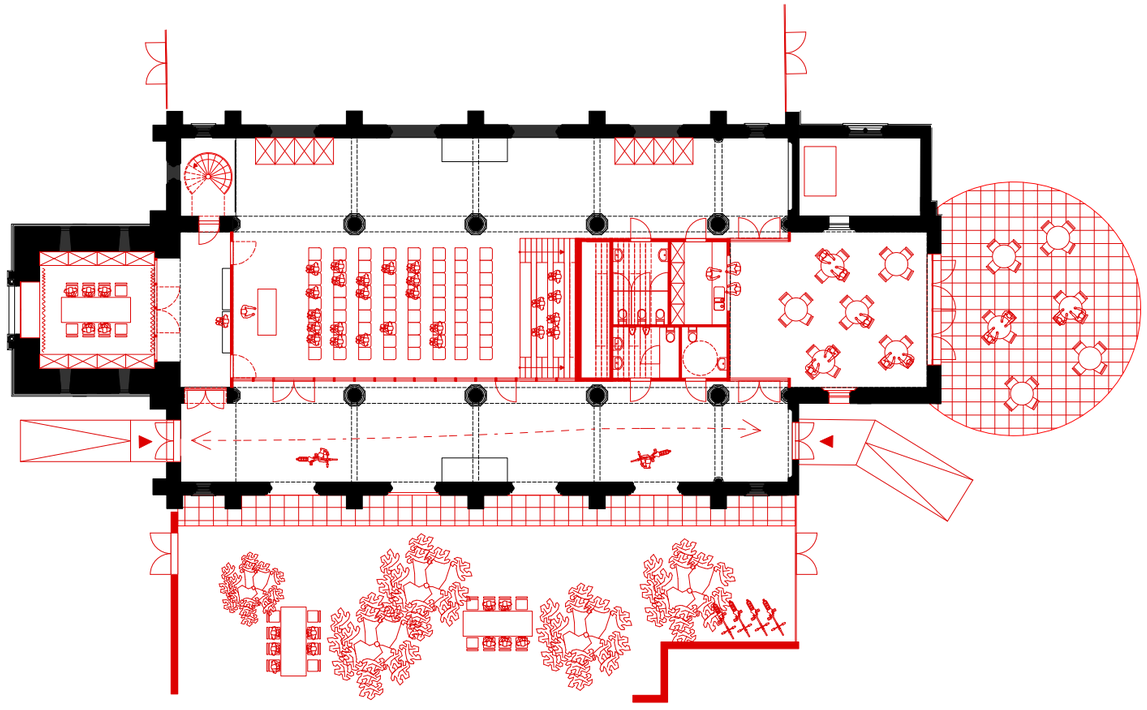

plan +0

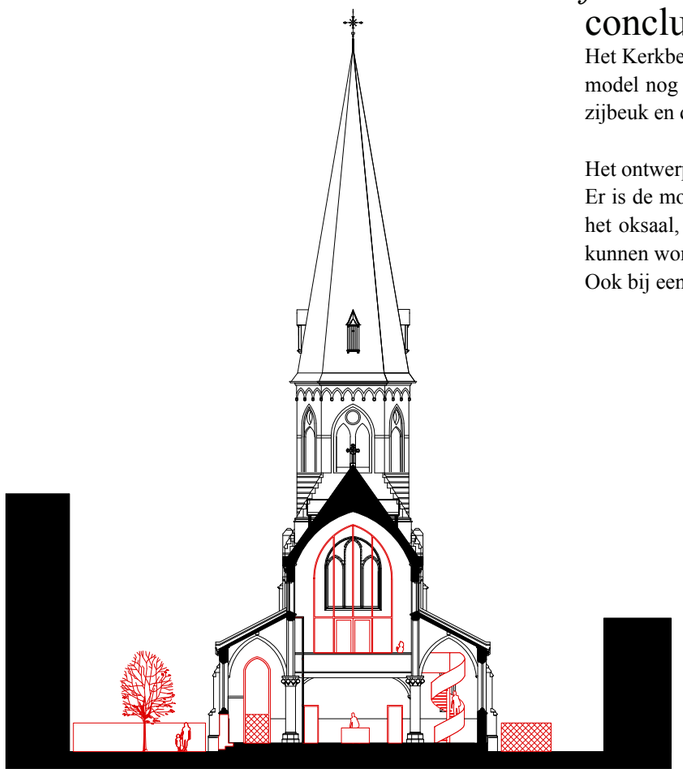

dwarssnede met spiltrap

feedback
concluderend model

Het Kerkbestuur stelt zich na presentatie van het concluderende model nog de vraag naar noodzaak van een sas tussen de open zijbeuk en de nieuwe gebedsruimte, in winterperiodes.

Het ontwerpteam heeft de mogelijkheid van een sas onderzocht. Er is de mogelijkheid om ter hoogte van het portaal, nog onder het oksaal, een sas te organiseren. Dit sas zou ook geschakeld kunnen worden op een spiltrap die toegang geeft tot het oksaal. Ook bij een ‘gesloten’ schip, blijft het oksaal zo toegankelijk.

langssnede met intekening sas tussen schip en nieuwe sacristie in voormalig voorportaal

5 Concluderend model

Conclusie en krachtlijnen

1. Het concluderend model is een antwoord op de gestelde uitdaging om het '*kerkgebouw relevanter te maken*'.
De kerk verbindt, verrijkt, verwondert, ...

2. De nevenbestemde kerk kan een belangrijk wervend vermogen hebben voor het landschapspark dat de gemeente Maasmechelen wil ontwikkelen. Het kerkenpad kan deel zijn van het landschapspark.

3. De planindeling van het concluderend model zorgt voor een nieuwe ruimtelijke indeling van de kerk. Deze zorgt enerzijds voor interessante ruimtelijke kwaliteiten, anderzijds laat dit meer polyvalent gebruik toe. De aangeboden ruimtes zijn kleiner dan de huidige gebedsruimte, maar groot genoeg.
Door het verkleinen is het beheer naar verwarming, ventilatie, onderhoud, ... eenvoudiger.

4. Naast het huidig sacraal gebruik ontstaan er mogelijkheden voor een breder spiritueel gebruik. De kerk kan als 'bezinningskerk' worden ingezet: een ruimte voor bezinning en ontmoeting.

5. Door het concept van de 'doorrijkerk' wordt de kerk geopend en meer dan voorheen deel van het publiek domein.
De kerk is open maar daarvoor niet volledig toegankelijk.

6. Door het openen van kerk krijgt ook de lege kerk een ruimtelijke kwaliteit.

7. Door het voorzien van een podium/terras en of fietscafé kan de kerk een ontmoetingsplek worden binnen een groter netwerk.

8. Door recente bouwontwikkelingen is het kerkgebouw aan de straatzijde volledig ingesloten geraakt. Het concept van de doorrijkerk countert deze evolutie enigszins en zet in op dwarse en nieuwe benadering van het kerkgebouw.

Vlaanderen
verbeelding werkt

COLOFON

Sint-Christoffelkerk Opgrimbie

Ontwerpend haalbaarheidsonderzoek inzake de transformatie van het kerkgebouw voor nevenbestemming

In opdracht van:
Kerkbestuur Sint-Christoffel Opgrimbie
Michel Vandeurzen (secretaris)
Heirstraat 515A
3630 Maasmechelen-Opgrimbie
E mvandeurzen@scarlet.be

Projectbegeleiding
Projectbureau Herbestemming Kerken
Niek de Roo
Paviljoenstraat 9
1030 Brussel
E projectbureau@herbestemmingkerken.be

Het projectbureau ‘Herbestemming Kerken’ is een initiatief van:
- De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding.
- De Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG), mede-optredend namens het Kenniscentrum Vlaamse Steden en Vlinter (Koepel Vlaamse Streekontwikkelingsorganisaties)
- Het Team Vlaamse Bouwmeester van het Departement kanselarij en Bestuur
- Het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur

Het projectbureau werkt nauw samen met het Agentschap Binnenlands Bestuur - Team Gesubsidieerde infrastructuur van het Departement Kanselarij en Bestuur.
Dit begeleid haalbaarheidsonderzoek werd mede financieel mogelijk gemaakt door een subsidie van 30% in toepassing van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst van 20 december 2013.

Ontwerpbureau
TV urbain architectencollectief + studiobont
Zuidstationstraat 38
9000 Gent
E: studiobont@urbain-ac.be

Ontwerp: **Dieter Delbaere, David Claus, Sylvia Roelens, Déborah Willems en Karen Kesteloot**.
Datum: **februari 2019**

Alle tekeningen zijn indicatief; de maatvoering is onder voorbehoud en gebaseerd op de gegevens en plannen die aangereikt werden door de opdrachtgever. Alle ramingen zijn indicatief. Alle foto’s zijn gemaakt door TV urbain architectencollectief + studiobont behoudens andere bronvermelding.